

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Perspektivy a úskalí konsolidace demokracie v Nigérii
Diplomová práce

Autor: Bc. Petr Zdráhala
Studijní program: N6701 Politologie
Studijní obor: Politologie – africká studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza

Hradec Králové, 2014

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Bc. Petr Zdráhala**

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie – africká studia

Název závěrečné práce: **Perspektivy a úskalí konsolidace demokracie v Nigérii**

Název závěrečné práce AJ: Prospects and Pitfalls of Democratic Consolidation in Nigeria

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá analýzou konsolidace demokracie v Nigérii. Po více než padesáti letech od získání nezávislosti nemůžeme o Nigérii říci, že je liberálně-demokratická, tak jak tento pojem vnímá západní svět. Tato země, stejně jako většina ostatních afrických zemí, se sice přívlastkem "demokratická" označuje, ale pouze díky tomu, že v ní fungují instituce, které jsou pro demokratické země charakteristické. Ty ale samozřejmě nestačí, protože svou roli hraje řada dalších důležitých faktorů, kterým bude v práci věnována pozornost. Autor využívá modelu demokratické konsolidace Wolfganga Merkela, který rozšířil původní model autorů Juana Linze a Alfreda Stepana.

Práce se soustředí výhradně na oblast dnešní Nigérie. Věnuje se období od vzniku nezávislosti a především pak vývoji od roku 1999. Metodologicky je práce pojata jako případová studie, kdy si autor klade za cíl zjistit, jakým typem demokracie v současnosti můžeme politický systém Nigérie označit a jestli zde panuje nějaká výraznější tendence ke změně režimu. Především pak také, jaká jsou největší úskalí hlubší konsolidace. Za klíčové považuje autor zjištění, zda probíhá konsolidace liberální demokracie, nebo se spíše utužuje forma jiného politického systému.

Autor čerpá z primární literatury uznávaných autorů v této oblasti. Dále také z odborných článků autorů, kteří na ně navazují. Využity jsou i data a statistiky od významných nevládních organizací.

Literatura:

Diamond, Larry. 1997. *Prospects for Democratic Development in Africa*. Stanford: Stanford University Press.

Diamond, Larry. 1999. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: The Johns

Hopkins University Press.

Diamond, Larry a Suberu, Rotimi. 2012. „Ethnic Conflict and the Search for Viable Democracy in a Corrupt Oil Economy, Rotimi.“ In: *Comparative Governance: Political Structure and Diversity Across the Globe*. Ed. Phillips Shively. New York: The McGraw Hill Company.

Ejiogu, E.C. 2011. *The Roots of Political Instability in Nigeria: Political Evolution and Development in the Niger Basin*. Bodmin: MPG Books Group.

Falola, Toyin, Heaton, Matthew M. 2008. *A History of Nigeria*. New York: Cambridge University Press.

Klíma, Vladimír. 2003. *Nigérie*. Praha: Libri.

Linz, Juan J., Stepan, Alfred. 2011. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Merkel, Wolfgang. 2004. „Embedded and Defective Democracies“ *Democratization* 11, č. 5, 33–58. Dostupné na:
http://homepage.univie.ac.at/vedran.dzihic/merkel_embedded_democracies_2004.pdf
(30. 9. 2014)

O'Donnell, Guillermo, Schmitter, Philippe C. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule*. Baltimore: John Hopkins University Press.

O'Donnell, Guillermo. 1996. "Illusions about Consolidation." *Journal of Democracy* 7, č. 2, 34-51.

Oko, Okechukwu. 2010. *Key Problems for Democracy in Nigeria: Credible Elections, Corruption, Security, Governance, and Political Parties*. New York: Edwin Mellen Press Ltd.

Oyebade, Adebayo. 2002. *The Transformation of Nigeria: Essays in Honor of Toyin Falola*. Trenton: Africa World Press

Garantující pracoviště: Katedra politologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jan Prouza

Konzultant:

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce: 19. 6. 2013

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 29. 11. 2014

Anotace

ZDRÁHALA, Petr. *Perspektivy a úskalí konsolidace demokracie v Nigérii*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 2014, 160 stran. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá analýzou konsolidace demokracie v Nigérii. Po více než padesáti letech od získání nezávislosti nemůžeme o Nigérii říci, že je liberálně-demokratická, tak jak tento pojem vnímá západní svět. Tato země, stejně jako většina ostatních afrických zemí, se sice přívlastkem „demokratická“ označuje, ale pouze díky tomu, že v ní fungují instituce, které jsou pro demokratické země charakteristické. Ty ale samozřejmě nestačí, protože svou roli hraje řada dalších důležitých faktorů, kterým bude v práci věnována pozornost. Autor využívá modelu demokratické konsolidace Wolfganga Merkela, který rozšířil původní model autorů Juana Linze a Alfreda Stepana.

Práce se soustředí výhradně na oblast dnešní Nigérie. Věnuje se období od vzniku nezávislosti a především pak vývoji od roku 1999. Metodologicky je práce pojata jako případová studie, kdy si autor klade za cíl zjistit, jakým typem demokracie v současnosti můžeme politický systém Nigérie označit a jestli zde panuje nějaká výraznější tendence ke změně režimu. Především pak také, jaká jsou největší úskalí hlubší konsolidace. Za klíčové považuje autor zjištění, zda probíhá konsolidace liberální demokracie, nebo se spíš utužuje forma jiného politického systému.

Autor čerpá z primární literatury uznávaných autorů v této oblasti. Dále také z odborných článků autorů, kteří na ně navazují. Využity jsou i data a statistiky od významných nevládních organizací.

Klíčová slova: Nigérie, konsolidace demokracie, národní identita, etnicita

Annotation

ZDRÁHALA, Petr. *Prospects and Pitfalls of Democratic Consolidation in Nigeria*.

Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2014, 160 pp. Diploma Dissertation.

This diploma dissertation deals with analysis of consolidation of democracy in Nigeria. This country reffers itself as democratic because of existing institutions that are specific for democratic countries. It is not enough because there are much more circumstances that should be monitored. Author is inspired by model of democratic consolidation developed by Juan Linz and Alfred Stepan and enhanced by Wolfgang Merkel to the model of embedded democracy. Reader of this thesis will experience contextual overview followed by analysis these relevant information.

Thesis geographically focuses exclusively on present-day Nigeria and chronologically on so called fourth republic that was declared in 1999. There are passages in text where is necessary to go back to history to explain some situations in wider context too.

Methodologically is thesis considered to be case study and main objective is to decide whether we can talk about democratic consolidation, stagnation or decreasing number of features characteristic for democratic systems and determine which elements can be considered as the most significant pitfalls and how can be overcome. The important objective is analyze possible perspectives that can lead to improvement of situation which will be more compatible with democratic political system.

Literature written by distinguished authors including sources of non-governmental organizations are decisive for meeting these objectives.

Keywords: Nigeria, democratic consolidation, national identity, ethnicity,

Obsah

ÚVOD	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	13
1.1 Úvod ke konsolidaci demokracie.....	13
1.2 Pojetí konsolidace demokracie podle Juana Linze a Alfreda Stepana .14	
1.2.1 Dimenze konsolidace demokracie	15
1.3 Navazující pojetí úrovně konsolidace podle Wolfganga Merkela	15
1.3.1 Koncept zakotvené demokracie („embedded democracy“) podle Wolfganga Merkela	17
1.3.2 Vnější zakotvenost demokracie „external embeddedness“	18
1.3.3 Vnitřní zakotvenost demokracie „internal embeddedness“	24
2 FAKTOGRAFICKÁ ČÁST	29
2.1 Státní struktury a funkce státu („Stateness“).....	29
2.1.1 Století politického vývoje	29
2.1.2 Vytváření nových států.....	31
2.1.3 Babangidova tranzice	32
2.1.4 Armáda v novém režimu	34
2.1.5 Armáda jako nositel demokracie?.....	37
2.2 Společenské a ekonomické podmínky	39
2.2.1 Významné makroekonomické ukazatele	41
2.2.2 Role federalismu v ekonomice	42
2.2.3 Zahraniční obchod a investice.....	43
2.2.4 Zdravotní péče	44
2.2.5 Elektrická energie.....	45
2.2.6 Těžba ropy.....	46
2.2.7 Vzdělání	48
2.2.8 Dopravní infrastruktura.....	49
2.2.9 Telekomunikace	50
2.2.10 Chudoba a nezaměstnanost.....	52
2.2.11 Privatizace	53

2.3	Občanská společnost	54
2.3.1	Náboženství.....	54
2.3.2	Náboženské organizace.....	56
2.3.3	Národní identita.....	57
2.3.4	Etnické a náboženské napětí.....	60
2.4	Volby	64
2.4.1	První „tranziční“ volby v roce 1999.....	65
2.4.2	Volby v roce 2003.....	66
2.4.3	Volby v roce 2007.....	67
2.4.4	Volby v roce 2011.....	71
2.5	Politická práva.....	73
2.5.1	Nigerijská média.....	73
2.5.2	Nezávislost a svoboda médií.....	74
2.5.3	Zákon o svobodném přístupu k informacím	77
2.5.4	Národní rada pro rozhlasové a televizní vysílání (NBC)	79
2.5.5	Nezávislá národní volební rada (INEC)	81
2.5.6	Volby a politická práva	83
2.5.7	Nekalé praktiky během voleb	85
2.6	Občanská práva	86
2.6.1	Obecná povaha občanských práv v Nigérii	86
2.6.2	Situace ve věznicích.....	87
2.6.3	Charakter policie	88
2.6.4	Soudní moc.....	90
2.6.5	Právo šaría.....	91
2.6.6	Přístup ozbrojených složek k lidským právům	92
2.6.7	Násilí ze strany ozbrojených složek.....	94
2.6.8	Práva žen a sexuálních menšin.....	96
2.6.9	Právo na bydlení, nucené přesuny a vystěhování.....	98
2.7	Rozdělení moci a horizontální odpovědnost.....	99
2.7.1	Výkonná moc	100
2.7.2	Zákonodárná moc.....	102
2.7.3	Soudní moc.....	104
2.8	Efektivní moc vládnout	106
2.8.1	Efektivita místních vlád	106

2.8.2	Specifika nigerijské korupce	107
2.8.3	Legislativní ukotvení.....	108
2.8.4	Korupce a ekonomika	111
2.8.5	Kmotrovství a patronáž.....	112
2.8.6	Kriminalita a bezpečnost.....	113
2.8.7	Milice.....	115
3	ANALYTICKÁ ČÁST	121
3.1	Státní struktury	121
3.2	Společensko-ekonomické podmínky	122
3.3	Občanská společnost	124
3.4	Občanská práva	125
3.5	Politická práva.....	126
3.6	Volby	128
3.7	Horizontální odpovědnost	128
3.8	Efektivní moc vládnout	129
3.9	Dosahování jednotlivých úrovní konsolidace.....	131
	ZÁVĚR.....	134
	ZDROJE	138
	Literatura	138
	Monografie a příspěvky ve sbornících	138
	Články z odborných periodik.....	140
	Diplomové a disertační práce.....	144
	Prameny.....	144
	Zpravodajství.....	144
	Dokumenty organizací	151
	Internetové zdroje	156

ÚVOD

Tato práce se zabývá důkladnou analýzou možnosti konsolidace demokracie v Nigérii a jejími překážkami. Autor pracuje s poměrně velkým množstvím dat, což je zapříčiněno rozsahem pojmu demokracie, a proto se soustředí zejména na informace, které jsou vzhledem k vymezení práce potřebné. Zároveň bere v potaz existenci kvalitních děl, které již byly na příbuzná témata vytvořeny a snaží se svým přístupem poskytnout náhled na tuto problematiku z jiné perspektivy.

Nigérie se od získání nezávislosti v roce 1960 potýká s výraznou politickou nestabilitou a častými vojenskými převraty. V roce 1999 v zemi proběhly dlouho očekávané demokratické volby, které ale díky rozsáhlým podvodům, jež se během nich udály, přinesly mnoha rozčarovaným obyvatelům zklamání a pochyby o demokratických pilířích tzv. „Čtvrté republiky.“ Země se stále nachází v době trvající nespokojenosti obyvatel s politickým systémem, o kterém měla většina z nich odlišnou představu. Stále jsou zde patrné negativní společenské a politické jevy, které jsou charakteristické pro velké množství afrických zemí a kterým bude v práci věnována patřičná pozornost, neboť také mohou mít neblahý vliv na fungování demokracie a její konsolidaci. Správně koncipovaný politologický výzkum má schopnost identifikovat hlavní příčiny špatně fungujícího politického systému a jejich zřetelné vymezení pak může pomoci k jejich efektivnímu řešení. Země Afriky se navíc vyrovnávají s dědictvím koloniálních režimů. Ty v rámci snahy o důkladnější kontrolu tehdejších společností zkoušely implementovat různé metody, které ale měly často negativní vliv na jejich rozvoj a přispěly ke vzniku konfliktů různých skupin společnosti. Vytvoření národního vědomí může přispět ke vzniku společné a zastřešující identity. Ta může mít v ideálním případě schopnost překrýt silné náboženské a etnické identity, které mají stále dominantní postavení.

Tato diplomová práce je metodologicky pojata jako případová studie. Autor zvolil členění na tři části. První z nich je teoretická, která představuje teoretické zázemí práce a seznamuje s problematikou konsolidace demokracie. Druhá a nejobsáhlejší část je faktografická, ve které je obsažen kontextuální přehled relevantních informací, které budou v poslední analytické části vyhodnoceny podle teoretického základu a uvedeny do vzájemných souvislostí, tak aby mohlo být v závěru dosaženo zhodnocení výstupů analytické části, odpovězeno na výzkumnou otázku a byla prověřena platnost hypotézy.

Výzkumná otázka práce zní takto: „*Jaká jsou hlavní úskalí konsolidace demokracie v její „zakotvené“ podobě?*“¹ Hypotéza má pak toto znění: „*Čím více se prodlužuje doba od pádu vojenského režimu, tím země, v čím dál větší míře, splňuje prvky charakteristické pro konsolidovanou demokracii.*“ Cílem práce je poskytnout na tuto otázku odpověď a prověřit hypotézu. Práce pak vyústí ve zhodnocení, jestli je Nigérie opravdu stále na cestě k zakotvené konsolidované demokracii, nebo v tomto procesu spíše stagnuje či se vrací zpět k autoritářství. Autor ve faktografické části stanovuje, v rámci jednotlivých kapitol, které se kryjí s parciálními režimy stanovenými v teoretické části, hlavní problematické prvky, které brání konsolidaci, a pak na těchto informacích v analytické části vyhodnocuje situaci a možné perspektivy.

Geograficky se soustředí výhradně na oblast dnešní Nigérie. Chronologicky se pak zemi věnuje od roku 1999, kdy vznikla, po pádu vojenského režimu tzv. „Čtvrtá republika.“ Z důvodu nutnosti upřesnění původu některých jevů se v některých případech vrací i do dřívějších etap její historie.

Práce využívá konceptu „zakotvené demokracie“ („*embedded democracy*“) a víceúrovňového modelu demokratické konsolidace. Tento koncept je vhodné použít díky své schopnosti vyjádřit úroveň jednotlivých prvků demokracie a jejich vzájemný vztah. Umožňuje také zohlednit společenské jevy, které jsou pro tuto zemi charakteristické a které mají přímý dopad na kvalitu demokracie. Model vychází z myšlenek Juana Linze a Alfreda Stepana, kteří měli klíčový podíl na rozvoji studia demokracie, stejně jako např. Robert Dahl či Larry Diamond, jejichž příspěvky jsou v práci uvedeny také. Autor přizpůsobuje strukturu faktografické části tomuto konceptu, v analytické části se pak pomocí něj pokusí podat vysvětlení a na základě modelu zjistit stav jednotlivých úrovní konsolidace a jejich reálné perspektivy.

Výstupem teoretické části bude jasné vymezení prvků zakotvené demokracie takovým způsobem, aby se autor v dalších částech práce mohl systematicky zabývat jejími jednotlivými prvky, dojít k odpovědi na výzkumnou otázku a prověřit hypotézu.

V zemi fungoval až do smrti generála Saniho Abachy, v roce 1998, vojenský režim. Moc po něm převzal Abdulsalami Abubakar a povolil vznik demokratické ústavy. V roce 1999 pak proběhly ustavující volby a funkce byla předána lidem zvolenému prezidentovi Olusegunovi Obasanjovi. Tyto volby byly vnímány jako významný bod při změně režimu, kdy měli lidé znovu možnost ovlivnit personální obsazení exekutivní a legislativní moci. Ve volbách byly přítomny výrazné nedostatky např. v podobě manipulace s výsledky. I tak ale znamenaly výrazný mezník a poslední legislativní volby v roce 2011 byly hodnoceny zahraničními pozorovateli o poznání lépe a podle mise

¹ Pojem vysvětlen v úvodu níže.

pozorovatelů EU poskytly „komplexní demokratický základ pro další rozvoj demokracie.“ (EU EOM 2011: 1) To je jeden z argumentů, na jehož podkladě můžeme hovořit o konsolidaci nového politického režimu.

Určitý demokratický způsob vládnutí není pro Afriku nikterak nepřirozený. Musíme pouze brát v potaz odlišné fungování společnosti a stupeň jejího celkového vývoje v porovnání se zeměmi západního světa, jejichž území má zkušenost s fungováním odlišných státních útvarů. Například Sahr Kpundeh poukazuje na to, že demokracii můžeme nalézt ve všech afrických kulturách. Liší se ovšem případ od případu, jakým způsobem se praktikuje. M. Fortes a E. Evans-Pritchard popisují africké tradiční společnosti, které praktikovaly demokracii jako „*společnosti, které postrádaly centrální autoritu, instituce ústavního soudnictví a administrativní aparát. Reprezentace fungovala také tak, že každý důležitý segment komunity byl reprezentován na každé úrovni vlády. Názory každého občana tak byly reprezentovány a každý občan byl chráněn.*“ (Fortes, Evans-Pritchard 1940: 11). Rozhodnutí nebyla vytvářena konsensem, ale jednomyslností a tato tendence je stále patrná. Nicméně v době kolonialismu byly státy vytvořeny tak, že se překrývaly s hranicemi etnik a rozhodování již neprobíhalo v rámci lidu, který sdílel společnou identitu v rámci rodu či etnika. Alex Thomson uvádí, že v postkoloniální době byly liberální demokracie v Africe „*obecně odmítané a pluralistická soutěž byla považována za destruktivní. Afričané obhajovali více unifikované a centralizované mechanismy vlády.*“ (Thomson 2004: 234) Proto byly po získání nezávislosti tak rozšířené jednostranné systémy. V jejich dominanci se skrývala tendence po jednomyslnosti uvnitř nově vytvořených národů a potřeba silného lídra. Vláda silných jedinců ale může narušovat vládu dle ústavy, a proto může být pro demokracii jedním z klíčových problémů.

První Kapitola v teoretické části se zabývá společensko-ekonomickými podmínkami, které podle Merkela tvoří vnější část sektoru „vnější zakotvenosti“ a ovlivňují zároveň všechny ostatní okruhy vnější části a parciální režimy uvnitř systému „vnitřní zakotvenosti.“ Autor vychází z hypotézy, že ekonomický rozvoj země podporuje konsolidaci demokracie a zaměří se na sestupnou či vzestupnou tendenci makroekonomických ukazatelů v zemi. Těch existuje velké množství a vzhledem k rozsahu této práce bude autor zmiňovat ty, které budou dostačující pro její účely. Využita jsou rozsáhlá data organizací World Bank a OECD společně např. s informacemi z dokumentu „*Economic Development in Africa*,“ vydaného organizací OSN v roce 2012.

Druhá kapitola se věnuje povaze občanské společnosti. Z pohledu konsolidace demokracie je důležité zhodnotit, jestli v ní existují výrazná štěpení, která společnost rozdělují a mohou tak bránit vzniku jednotného pohledu a názoru na demokracii.

V případě většiny zemí Afriky, je to např. etnické štěpení společnosti, kdy Nigérie není výjimkou, ale spíše vzorem. S tím souvisí nezodpovězená otázka národní identity, která brání vzniku národního vědomí, pocitu jednoty mezi obyvateli a může také narušovat legitimitu demokracie v očích obyvatel. Eghosa E. Osaghae a Rotimi Suberu označují ve své práci „*A History of Identities, Violence, and Stability in Nigeria*“ etnicitu za nejvýraznější politickou identitu v Nigérii. Demokracie má skrytý konfliktní potenciál, pokud není v zemi obecně přijata politická kultura rovnosti. Silné etnikum pak může žádat zavedení demokratického systému vlády proto, aby legitimizovalo svou převahu a moc. Slabší etnikum pak chce naopak odstranit svou marginalizaci, protože, jak píše David Bigman ve své knize *Poverty, Hunger and Democracy in Africa*, „i dnes jsou ve většině afrických zemí členové vládnoucí strany a úspěšní jedinci členy dominantního etnika.“ (Bigman 2011: 247) Ukoha Ukiwo vnímá vznik tzv. „mýtu občanství.“ (Ukiwo 2003) To je pojem, který se může projevit v situaci, kdy v obyvatelích mizí pocit vzájemné sounáležitosti, který autor vnímá, pro budování a konsolidaci za nezbytný a právě proto se věnuje otázce, jak silný je v zemi pocit národní identity. Jestli má vzestupnou tendenci nebo je naopak potlačován ze strany rostoucího etnického vědomí a Nigérijská národní identita se tak blíží pouhému geografickému označení. Autorovi pomáhají např. informace organizace Afrobarometer, která této oblasti realizuje kvalitní výzkumy. Nedílně do této kapitoly patří také zmínka o vlivu a postavení nigerijských občanských organizací.

Třetí kapitola se věnuje státním strukturám „*stateness*“, které mohou být zčásti dědictvím nedemokratického režimu společně také s jejich personálním obsazením, jehož postoj k demokratickým hodnotám je klíčový. Nejedná se pouze o formální instituce státu, ale také o ty neformální, které mohou působit v pozadí jejich činnosti a bývají často založeny na rozsáhlé korupci, která působí na demokratický režim destruktivním způsobem. Tím, že se jedná o jev, který je ze zřejmých důvodů utajován, je obtížné jej měřit. I tak se ale autor co nejvhodnějším způsobem snaží vystihnout její vliv na konsolidaci demokracie a vychází, mimo jiné, z údajů např. organizace Human Rights Watch, které se týkají Nigérie a sborníku *Nigeria's Democratic Experience in the Fourth Republic since 1999*, který editoval Sat Obiyan.

Je zde také zařazena stručná charakteristika povahy neopatrimonialismu podle Michaela Brattona a Nicolase van de Walle a prebendialismu, kterému se věnuje např. práce *Prebendal Politics and Federal Governance in Nigeria* od autora Rotimi Suberu, aby byly tyto pojmy vymezeny.

Další kapitola se věnuje prvnímu z „parciálních“ režimů vnitřního sektoru „zakotvené“ demokracie, a to volebnímu režimu. Svobodné a spravedlivé volby jsou pro demokracii klíčovou podmínkou. Je hodnocena kvalita voleb a porovnává s požadavky, které by měly splňovat v demokratických systémech definovaných v teoretické části.

Nedílnou součástí volebních klání v Nigérii je častý výskyt volebních podvodů, které snižují v očích společnosti i zahraničních pozorovatelů kvalitu voleb už od svých prvních, formálně svobodných voleb v roce 1999. Autor se snaží určit sestupnou či vzestupnou tendenci kvality volebního procesu dle hodnocení pozorovatelských misí a dalších statistických zdrojů tak, aby mohlo dojít k jejich srovnání.

V této kapitole jsou využita mimo jiné data z pozorovatelských misí Evropské unie a také informace z pravidelných reportů organizace *Freedom House*. Autor se soustředí na to, aby tyto informace byly navázány na kritéria uvedené v teoretické části práce a bylo podle nic možné v závěru práce dojít k co nejpřesnějším závěrům.

Nigérii čekají v roce 2015 volby, které budou klíčové díky nově vzniklé politické straně APC (*All Progressive Congress*) do které se hodlají sdružit hlavní opoziční strany a postavit se vládnoucí PDP. Jeffrey Haynes ve své knize *Democracy in the Developing World* zmiňuje Huntingtonův „*Two turnover test*“, který vystihuje situaci, kdy ve volbách vyhrává opozice nad vládnoucí stranou, v příštích volbách ztrácí moc a vlády se ujímá opozice. Autor se s Huntingtonem shoduje v tom, že schopnost vládnoucí strany akceptovat svou porážku ve volbách, je pro další demokratický rozvoj naprosto klíčová. V Nigérii ještě přesun moci mezi politickými stranami neproběhl, a proto v nich Nigérie projde těžkou zkouškou, v případě, že strana PDP bude nucena opustit své pozice.

Následující kapitoly se věnují povaze politických a občanských práv v Nigérii. Práva na participaci jsou předpokladem pro volby. Mají funkci v umožnění demokratických voleb a prosazování neorganizovaných pluralistických zájmů společnosti. Institucionálním jádrem politických práv je právo na politickou komunikaci a organizaci. Jsou ztělesněná v právu na svobodu projevu, sdružovacím právem, možnosti demonstrace a petice. Svou roli by měla mít, vedle státních médií, také soukromá. Občané musí mít také možnost utvářet společenské skupiny nezávisle na státu a schopni skrze ně jednat. Zde budou např. využity informace organizace *Centre for Democracy and Development*, která se v západní Africe věnuje zvyšování povědomí společnosti o demokratických principech, opět také organizace *Freedom House*, a např. aktuálního *Africa Governance Report*, který nabízí velké množství souvisejících informací a statistik.

Poslední dvě kapitoly se pak věnují rozdělení moci a horizontální odpovědnosti a nutnosti efektivního práva vládnout. Zčásti se prolínají s tématy předchozích kapitol a dohromady s nimi tvoří celek, který odpovídá zvolenému modelu zakotvených demokracií. Informace v těchto kapitolách budou mimo jiné pocházet ze sborníku *Assessment of Democratic Trends in Nigeria* od editora Olanrewaju A. Olutaya a také díla *Governance and Politics in Post-Military Nigeria: Changes and Challenges* od editora Saida Adejumobiho.

Autor věří, že tato diplomová práce poskytne cenné informace pro všechny zájemce o tuto problematiku a přispěje výzkumu konsolidace demokracie v zemích, kde demokracie stále čeká na důkladnější upevnění své pozice.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Úvod ke konsolidaci demokracie

Andreas Schedler uvádí, že „*pokud chceme hovořit o konsolidaci demokracie, tak musí demokratický režim existovat od začátku jako „konsolidující se demokracie“ až do konce tohoto procesu, kdy se z ní stane konsolidovaná demokracie. Výchozím bodem může být podle něj okamžik, kdy tranzice od autoritářského systému dosáhla bodu, kdy byly uskutečněny více-méně svobodné, spravedlivé a kompetitivní volby. Pro aktéry, kteří se o ně zapřičinili, pak konsolidace znamená především snahu nenechat režim vrátit se zpět do výchozího bodu nebo ještě dále a místo toho jej dostat do fáze, kdy si budou jistí, že demokracie do budoucna přetrvá a zajistí její kontinuitu. Problém nemusí být převrat a návrat původního režimu, ale postupná eroze demokracie ze strany těch, kteří byli zvoleni, aby ji spravovali (Schedler 1998: 11)*

Schedler v těchto větách vyjadřuje reálnou možnost úpadku demokracie. Také zdůrazňuje nutnost zhodnotit, jestli v zemi proběhl přechod k demokracii, abychom mohli mluvit o její konsolidaci. Do procesu přechodu k demokracii zahrnujeme podle Vlastimila Fialy, předního českého odborníka na nedemokratické režimy a přechody k demokracii, fázi liberalizace režimu, která představuje „*částečné otevření autoritářského režimu, jež však nedosahuje tak daleko, aby vládní představitelé byli vybíráni prostřednictvím svobodných a soutěživých voleb.*“ (Huntington 2008: 18) Dále pak demokratizaci, kdy Fiala doporučuje používat pojmu fázové demokratizace pro etapu přechodu k demokracii a systémové demokracie pro označení celého demokratizačního procesu. Obsahem fázové demokratizace je pak obvykle vyjednání a přijetí nebo vnucení nových pravidel politické hry, při kterém hrají významnou úlohu jak představitelé odstupujících vládnoucích elit, tak nově etablovaných mocenských skupin. Za obvyklý konec fázové demokratizace se považují tzv. ustavující volby „*founding elections,*“ které

položí základy novému demokratickému režimu. Během fáze konsolidace se pak upevňují demokratické principy fungování společnosti, je patrná snaha odstraňovat zbytky nedemokratického systému a reformuje se, ve všech oblastech, společenský život a ekonomika. Fiala, stejně jako Schedler, upozorňuje, že konsolidace nemusí vždy proběhnout úspěšně a může dojít k návratu k nějakému typu nedemokratické vlády. (Fiala 2009: 6) Může také dojít k situaci, že se země dostane do stavu, ve kterém bude těžké odhadnout, jaká tendence dominuje a je potřeba sledovat množství proměnných, které budou zmíněny níže, aby bylo možné dojít k závěru.

1.2 Pojetí konsolidace demokracie podle Juana Linze a Alfreda Stepana

Juan Linz a Alfred Stepan považují demokratický systém za konsolidovaný za předpokladu, že všechny významné politické skupiny považují státní instituce za jediný legitimní rámec pro politické soutěžení a dodržují pravidla demokratických „*pravidel hry*.“ (Linz a kol. 1995: 7)

Musí být podle nich vytvořena svobodná a aktivní občanská společnost a relativně autonomní politická společnost. Všichni hlavní političtí aktéři musí být podřízeni vládě práva a ochraňovat osobní práva a práva na společenský život a sdružování obyvatel. Musí také existovat státní byrokracie, která je podřízená nové demokratické vládě a musí zde také být institucionalizovaná ekonomická společnost. Všichni významní aktéři státního aparátu musí samozřejmě respektovat právo. (Linz, Stepan 1996: 18)

Rovněž je stejně jako podle Schedlera podle těchto autorů důležité zhodnotit, jestli byl dokončen přechod k demokracii. O její konsolidaci pak podle nich můžeme hovořit za těchto předpokladů:

- 1) vláda se dostala k moci na základě svobodných voleb
- 2) vláda má plnou autoritu implementovat politiku
- 3) zákonodárna, výkonná a soudní moc nemusí *de iure* sdílet moc s nikým jiným

V podmínkách Afriky musíme počítat s tím, že první volby nemusí být při transformaci systému ještě tak svobodné, jak je vnímáme v zemích s delší demokratickou

tradicí. Často se v nich promítá mentalita vytvořená za předchozího režimu. V zemi nesmí existovat elementy, které se dělí s vládou o moc nebo vládě přímo zabraňují v její realizaci.

1.2.1 Dimenze konsolidace demokracie

Autoři stanovili tři dimenze, ve kterých je možné konsolidaci demokracie sledovat a zhodnotit, ve kterých oblastech ji můžeme za konsolidovanou označit.

- 1) Strukturální Dimenze, ve které neexistují žádné rezervní domény moci, které ovlivňují veřejnou politiku tak, že není definována zákony, procedurami a institucemi, které byly ustanoveny v demokratickém procesu.
- 2) Postojová dimenze, kdy většina veřejného mínění uznává, že demokratické procedury a instituce režimu jsou vhodné a legitimní a kde podpora pro antisystémové alternativy je nízká a izolovaná od prodemokratických sil.
- 3) Behaviorální dimenze je zkonsolidovaná, pokud neexistuje žádná výrazná národní, společenská, ekonomická nebo politická síla, který utrácí značné prostředky, aby soupeřila s vládními institucemi s motivem uskutečnění vojenského převratu nebo revolučních aktivit.

(Linz a kol. 1995: 78)

Linz a kol. považují za důležité zhodnotit vliv aktérů, kteří mohou mít na politiku vliv v rozporu s ústavou, a také legitimitu vznikajícího demokratického systému z pohledu veřejného mínění. Většina společnosti tedy musí být homogenní v pohledu na demokracii a nesmí existovat síly, kteří se ji systematicky brání.

1.3 Navazující pojetí úrovní konsolidace podle Wolfganga Merkela

Merkel rozlišuje jednotlivé úrovně konsolidace podle jejich chronologické návaznosti a obtížnosti jejich dosažení. Pokud je demokracie zkonsolidovaná na všech těchto čtyřech úrovních, měla by být vysoce odolná proti exogenním politickým

a ekonomickým vlivům, které mohou mít potenciál demokracii narušit.

První úroveň ústavní konsolidace se týká klíčových politických, ústavně vytvořených institucí, jako je hlava státu, výkonná, zákonodárná a soudní moc a volební systém. Společně tvoří „*makro-úroveň*“, která je zpravidla dokončena jako první a následně ovlivňuje druhou, třetí a čtvrtou úroveň skrze normy a tresty, které podporují, nebo naopak omezují jejich aktivity a vytváří státní struktury.

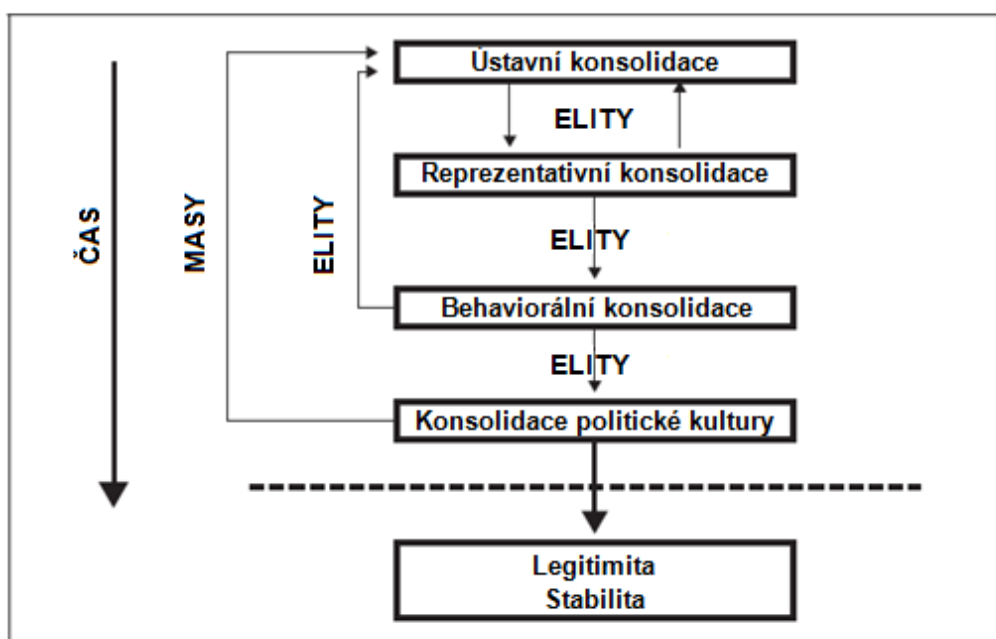
Druhá úroveň reprezentativní konsolidace se týká teritoriální a funkcionální reprezentace zájmů a přeneseně hlavně stranám a zájmových skupinám. To, jakým způsobem jednají, ukáže, zda byla dokončena konsolidace na první úrovni. A také, jestli tyto dvě úrovně pozitivně či negativně ovlivňují chování aktéru na třetí úrovni.

Třetí úroveň behaviorální konsolidace není dokončena, pokud neformální aktéři, potenciálně i státní, jako např. ozbrojené složky či hlavní vlastníci půdy, kapitálu a obchodu, radikální skupiny a hnutí nepřijmou demokratická pravidla. Úspěch v konsolidaci na první a druhé úrovni je nezbytný v rozhodování o tom, jestli neformální političtí aktéři s potenciálním právem veta budou sledovat své zájmy uvnitř, mimo nebo proti demokratickým normám a institucím. Pokud byly první tři úrovně zkonsolidovány, stávají se klíčovými pro vznik občanské společnosti, která stabilizuje demokracii.

Čtvrtá úroveň konsolidace politické kultury je uzavírající úroveň konsolidace demokracie a může trvat desetiletí a být dokončena pouze výměnou generací. Dokud nebudou tyto čtyři úrovně zkonsolidovány, nemůžeme demokracii považovat za systém schopný překonávat různé krize. (Merkel 2008: 14)

Vzájemnou posloupnost těchto úrovní lze vyjádřit následujícím schématem, které rovněž zachycuje dynamiku jejich vztahu. Ústavní konsolidace zde představuje počátek cesty, která v ideálním případě přivede zemi do stavu, kdy se demokracie v zemi stane legitimní a stabilní.

Víceúrovňový model demokratické konsolidace

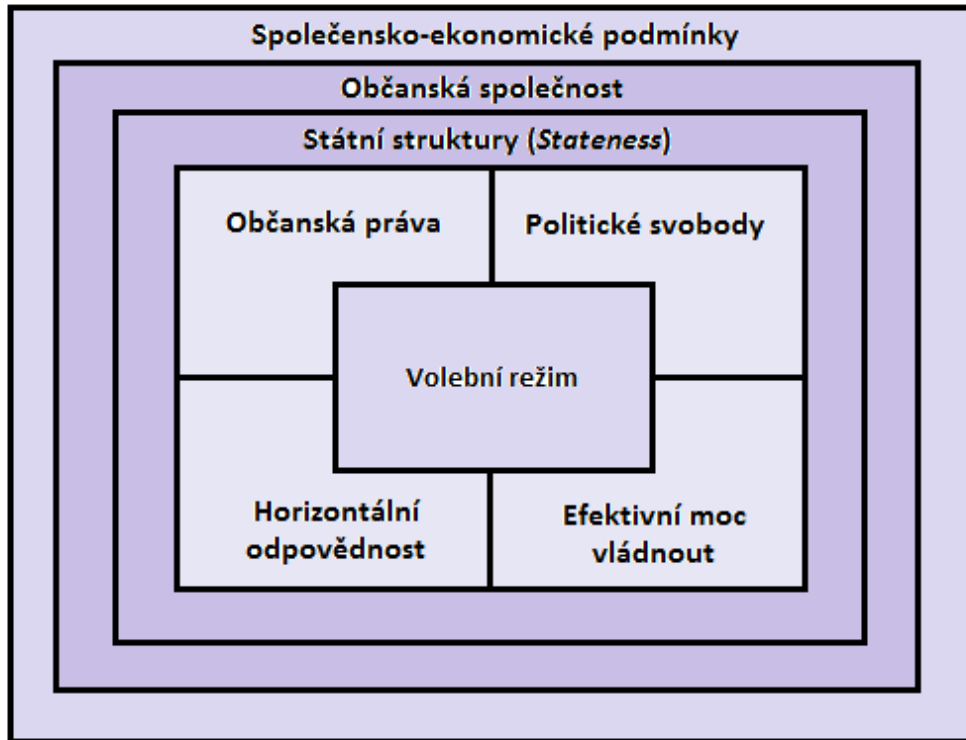

Podle Merkel 1999: 147

1.3.1 *Koncept zakotvené demokracie („embedded democracy“)* podle *Wolfganga Merkela*

Každá fungující demokracie je podle Merkela zakotvena v prostředí, které demokratický režim umožňuje. Narušení tohoto prostředí může demokracii destabilizovat. Takové prostředí pak představuje soubor podmínek a možností, které zvyšují či snižují kvalitu demokracie. Ty ale nejsou definujícími prvky samotného demokratického režimu, nýbrž částmi tzv. „*external embeddedness*“, vnější zakotvenosti, kterými jsou společensko-ekonomické podmínky, občanská společnost a mezinárodní integrace. Takzvané parciální režimy, charakteristické pro demokracii, a zmíněné níže, jsou „vnitřně zakotvené“ a součástí tzv. „*internal embeddedness*“ vzájemné zakotvenosti a kvalita jejich jednotlivých prvků se vzájemně ovlivňuje. (Merkel 2004: 36)

Koncept zakotvené demokracie

Podle Merkel 2004: 37

1.3.2 Vnější zakotvenost demokracie „external embeddedness“

1.3.2.1 Státní struktury (stateness)

Pro konsolidaci demokracie je nezbytné, aby existoval suverénní stát, který svou mocí pokrývá celé teritorium státu a má pevné místo v rámci mezinárodních uskupení, jejichž může být členem. Samozřejmostí je existence základních demokratických institucí, které toto umožňují. Základním požadavkem je také stav, kdy v systému, procházejícím demokratickou konsolidací, jsou elity vysoce disciplinované ve schopnosti podvolit se demokratickým pravidlům. Jedině tak bude možné systém upevňovat a bránit jej proti reverzním tendencím.

Guillermo O'Donnell uvádí, že konsolidace demokracie vyžaduje prodemokratické aktéry se sofistikovanou strategií, kteří uspějí v posilování jejich vlastního tábora, zatímco budou neutralizovat nedemokratické soupeřníky a integrovat neutrální skupiny. Netřeba dodávat, že takováto neutralizace musí probíhat v zákony definovaných mezích. Aktéři, kteří si snaží pomáhat ke splnění svých politických cílů neoprávněnou silou, totiž porušují jednu z nejjednodušších norem demokratické teorie a praxe. Vraždy politických soupeřů, útoky proti jejich svobodě, fyzické integrity a majetku, zavraždění voličů a kandidátů, násilné pokusy o svržení zvolených představitelů, etnické čistky, stávkové akce a ničení veřejného majetku, to jsou známky nekonsolidované demokracie. (O'Donnell 1992: 18–24 in Schedler 2001: 71)

Nesporným faktorem, který ovlivňuje konsolidaci demokracie je povaha předchozího nedemokratického režimu a míra politické represe. Michael Bratton a Nicolas Van de Walle uvádí, že neexistuje žádná *tabula rasa*, žádný přicházející režim. Prodémokratická politická kultura nemusí existovat na počátku demokratického režimu, ale je pro konsolidaci zásadní. Vládní i opoziční elity musí kooperovat, nesmí existovat hra s nulovým součtem, ale kompromis. Je tedy důležité, aby na obou stranách fungovala schopnost konsensu. (Bratton, Van de Walle 1997: 279)

Pro občany může být z počátku představa občanské a politické participace abstraktní a vzdálená. Důležité je soustředit pozornost na elity, které přešly do nového režimu a mohou mít tendenci lpět na některých nedemokratických zásadách. Týká se to také armády v případě, pokud měla výsadní postavení. Merkel zdůrazňuje strukturální dědictví minulého režimu a také vliv „neformálního“ autoritářského dědictví jako je klientelismus, patrimonialismus a korupce, které vytvářely vzor pro interakci mezi občany. (Merkel 2004: 54). Kvůli nim je pro nové instituce složitější získat si respekt. Demokracie je pak nucena fungovat pod neformálními institucemi a pravidly, které jsou v rozporu s principem demokratického státu založeného na vládě práva. Je třeba s takovou možností počítat. Scott Mainwaring uvádí, že v žádné tranzici nebyl autoritářský režim poražen takovým způsobem, aby nebyl schopný nad tranzicí uplatnit svůj vliv. (Mainwaring 1989: 8)

Podle Merkela je důležitá inkluzivní dohoda elit ihned po systémové změně. Čím více elit bude následovat nové demokratické instituce, tím rychleji se ve společnosti vyvine podpora, která dá systému legitimitu a umožní konsolidaci. Režim, který vznikne díky vyjednané tranzici, se lépe vyhne defektům, než tranzice řízena shora nebo vynucena zespoda. (Merkel 2004: 54)

Linz a kol. zdůrazňují povahu armády, její sílu a hierarchii/nehierarchii v odcházejícím nedemokratickém režimu. Ta může být při konsolidaci přínosem, protože se vnímá jako stálá součást státu se zájmy a stálými funkcemi, které mohou přesahovat

zájmy aktuální vlády. Její představitelé mohou zjistit, že jejich zájmy mohou být stále splňovány i když bude zvolena demokratická vláda a povolí tedy změnu. Čím silnější byla vláda armády před tranzicí, tím pravděpodobně bude těžší ji dostat pod kontrolu, a ta pak může tranzici velmi omezit a vytvořit další centrum moci. (Linz a kol. 1995: 86) Ještě větší důraz na funkci armády by měl být kladen v zemích, jako je právě Nigérie, která byla pod její vládou několik desítek let.

1.3.2.2 Neformální politické struktury jako pozůstatek autoritářského režimu

Existují jevy, které jsou pro některé země Afriky velmi specifické a promítají se do všech parciálních režimů. Takovým je např. tzv. **neopatrimonialismus**. Státy mohou být jako neopatrimoniální označeny za předpokladu, že kombinují formální architekturu moderního byrokratického státu, který funguje v rámci teorií práva, ústavy a jiných neosobních pravidel a standardů společně s realitou personalizované, nevypočitatelné moci a všudypřítomných vazeb mezi patrony a klienty. Tyto vazby mohou začínat už od autokratického prezidenta (jehož osobě je stejně jako v patrimonialním režimu přisuzována vyšší legitimita než úřadu) a směřovat od něj hierarchicky dolů. Celá takováto struktura pak využívá státních zdrojů k udržování své politické dominance a zajišťuje svým klientům pozice ve státní správě, kontrakty, vozidla a jiné formy nezákonných příjmů a za to získávají neomezenou podporu. Tito pak zastávají úřady ne pro to, aby vykonávali veřejnou službu, ale aby získali bohatství a statut pro svou osobu. V systémech takového typu jsou neformální normy vždy mocnější než ty formální a právo vládnout je připisováno spíše osobě než úřadu. Podřízení jsou spíše loajální k patronům a ne zákonům a institucím. (Diamond 2008: 24)

Dalším pojmem, který s předchozím souvisí je tzv. „*prebendalismus*“, kterým nazývá Richard Joseph rozsáhlou korupci s všeprostupujícím charakterem. Pro Maxe Webera byl tzv. *prebend* úřadem ve feudálním státě získaným službou svému pánu nebo jeho zakoupením a pak využitý k vytváření příjmu pro jeho nositele. Státní úřady, v systému, ve kterém funguje prebendalismus, slouží k osobnímu užítku jejich představitelů stejně tak jako jejich klientů s tím, že hlavní roli hrají většinou etnika. Účelem neopatrimoniální prebendální vlády není produkce veřejného dobra a statků, ale obohacení a udržení se u moci. (Joseph 2013) Rotimi Suberu říká, že patrimonialní pořádek pod

silnou autoritou může být stabilní, ale prebendální systém je však trvale nestabilní. (Suberu 2013: 83)

Larry Diamond ještě navíc uvádí extrémní případ, kterým je tzv. „*predatory state*.“ V takovémto státě není podle něj žádná skutečná občanská komunita, žádný sdílený závazek a žádná vize společného dobra a není zde ani respekt k právu. Lidé spolu jednají v zájmu moci a privilegií, ale ne jako se sebou rovnými. Na korupci se nahlíží jako na normu, politická participace je mobilizována shora, občanská angažovanost je nevalná, kompromis vzácný a téměř každý se cítí bezmocný, vykořisťovaný a nešťastný. (Diamond 2008: 302)

1.3.2.3 Společensko-ekonomické podmínky a mezinárodní prostředí

Merkel se inspiroje pojetím Seymoura M. Lipseta (Lipset 1959: 31), který tvrdil, že čím více je národ prosperující, tím větší je šance, že v něm přetrvá demokracie.² (Merkel 2004: 44) Hlavní důležitost přisuzují homogenní ekonomické základně, která by měla mít schopnost voličům zajistit srovnatelnou možnost participovat. Pouze pokud jsou občané do určité míry zabezpečeni a vzděláni, budou schopni, jako občané, utvářet nezávislé názory. Spravedlivá distribuce hmotných i nehmotných zdrojů vytváří pro demokracii určitý štít a většinou zvyšuje kvalitu demokracie. Společensko-ekonomická modernizace země může ale také vytvářet nerovnováhu moci a napětí ve společnosti se může zvyšovat, pokud vrstvy společnosti vlastníci majetek vnímají demokracii jako hrozbu vůči jejich ekonomickým a politickým zájmům (Merkel 2004: 52)

Tyto podmínky se mohou zhoršit, pokud nastane ekonomická krize, která může přispět k různým defektům v rámci demokracie. Může to být také vhodná doba pro nouzovou legislativu a dekrety v prezidentských a poloprezidentských systémech. To může často přesahovat ústavní rámec a fungovat i po skončení nouzové situace. Společensko-ekonomická situace má tedy klíčový podíl na stabilitě celé společnosti

²Podle výzkumu Adama Przeworského a Fernanda Limongiho je vztah mezi úrovní vývoje a vznikem demokratických států silný. To se do určité míry shoduje i se zjištěním Lipseta. Demokracie podle autorů doslova vznikají, když diktátorské režimy „umírají,“ v době, kdy se země, pod jejich vládou, stávají ekonomicky vyspělými. Nepřímo tím tedy naznačují, že přechod země k demokracii je pravděpodobnější, pokud autoritářské režimy dosáhnou vyšší úrovně ekonomického vývoje. Zároveň si ale oponují, když tvrdí, že se diktátorské režimy utužují, pokud životní úroveň jejich obyvatel zvyšuje. (Przeworski, Limongi: 1997: 158) Vyřešili to nakonec tak, že stanovili hranici ročního příjmu 6 000 USD *per capita*. Pokud se obyvatelům tuto hranici podaří překročit, pak systém zůstane spíše autoritářským. V mnohých případech je to pravdou, jako například v případě Singapuru a Malajsie. (Przeworski, Limongi: 1997: 155)

a autor sleduje hlavní makroekonomické ukazatele tohoto stavu a také možnosti, které mohou vést k poklesu a jsou v Nigérii reálné.

1.3.2.4 Občanská společnost

Občanská společnost je podle Linze a Stepana aréna, kde se organizované a relativně autonomní skupiny, hnutí a také samostatní jedinci, kteří se pokouší artikulovat své názory se snahou si vytvářet skupiny, které by tyto názory šířily dále. V občanské společnosti existují různá společenská hnutí (skupiny hájící práva žen, sousedské skupiny, náboženské a skupiny intelektuálů. Nebo také odborové svazy, podnikatelská uskupení a profesní asociace. (Linz, Stepan 1996: 18)

Přesvědčení, že dobře vyvinutá občanská společnost posiluje demokracii, má dlouhou tradici založenou např. na myšlenkách Johna Locka,³ Charlese de Montesquie,⁴ Alexise Tocqueville⁵ a Jürgena Habermase. V občanské společnosti by měli žít lidé obdařeni přirozenými právy, kteří navíc vytváří komunity, ve kterých může vzkvétat společenský život. V ideálním případě je tento stav chráněn a podporován státem. Tato sféra by ale nikdy neměla být řízena státem. Měla by být prostorem, ve kterém jsou před státem chráněna osobní práva. Důležité je klást důraz na oddělení státu od společnosti a zároveň na důležitost organizací spojujících sféru státu a společnosti. V těchto občanských organizacích pak občané praktikují demokratické smýšlení a občanské zvyky, agregují a artikulují zájmy a brání se proti nespravedlnostem ze strany státu. Na druhou stranu, pokud jsou občanské organizace slabé, tak bude pro stát jednoduché uvěznit, kooptovat nebo podplatit problémové lídry a aktivisty oponentů. Za takových okolností bude stát utvářet, definovat nebo potlačovat občanskou společnost a její reakce též. (Haynes 2001: 40)

³John Locke (1632 - 1704) napsal významné dílo *Dvě pojednání o vládě* a obhajoval především konstituční monarchii. Kniha odmítá absolutistické monarchistické tendence. Pracuje podobně jako jeho předchůdce Thomas Hobbes s pojmem *přirozeného stavu*, ve kterém se lidé nachází před vstupem do politiky. Locke nebyl, podle moderního pojetí liberální demokracie, správným demokratem hlavně proto, že volební právo chtěl zpřístupnit na základě majetkového censu.

⁴Charles Louis Montesquie (1689 - 1755), který přispěl srovnáním liberální britské formy vlády a absolutistické francouzské vlády, čímž vytvořil svou teorii o přiměřené formě vlády – neboli liberálního konstitučního systému tím, že dále rozpracoval teorii rozdělení moci, která se u Johna Locka nacházela pouze v zárodečném stádiu. Obhajuje oddělení zákonodárné, výkonné a soudní moci. Byl ale antidemokratický v tom, že mu nešlo o politickou rovnost jednotlivých vrstev společnosti, ale jen a pouze o omezení suverenity politické moci obecně. (Hloušek, Kopeček 2007: 94)

⁵Palle Svensson uvádí, že Alexis de Tocqueville (1805 - 1859) se zabýval hlavně zdůrazněním společných rysů demokracie a politické rovnosti. Podle něj je společenská a ekonomická rovnost nevyhnutelná, stále ji přibývá a povede k rovnosti politické, svoboda je důležitější hodnotou než rovnost, ale hůře se získává, existence pevných bariér při uplatňování moci. Přebývá-li v demokracii politická, sociální a ekonomická rovnost a jsou-li odstraněny překážky neomezené moci, má většina možnost vládnout despoticky, což povede k destrukci svobody jednotlivce. (Svensson 1995: 81)

Povaha občanské společnosti hraje v konsolidaci demokracie podle Merkela klíčovou roli. Podmínky pro rozvoj liberální demokracie bez defektů jsou v zemi nepříznivé, pokud stále nebyla vyřešena otázka národní identity a možnost transformace je komplikovanější. Snaha o oddělení se či diskriminace menšin pak poškozuje nezbytná občanská práva a nedostatek důvěry mezi občany oslabuje možnost vytvoření dobře institucionalizovaného systému politických stran, zájmových skupin a sdružení. Takovéto instituce jsou důležitými prostředníky využívání politických práv a ochrany civilních práv. Čím více je navíc občanská společnost organizována podle etnického štěpení, tím více přispívá k intenzifikaci politické polarizace. Etnicky mobilizované skupiny obyvatel pak často také v rámci občanské mobilizace mobilizují proti jinému etniku. (Merkel 2004: 53)

Konsolidaci demokracie může klást překážky také neshoda obyvatel v dalších otázkách identity, které se mohou týkat například náboženství. Proto také Jeff Haynes říká, že silné občanské společnosti vycházejí téměř vždy z tzv. „*strong societies*“, které jsou charakteristické malým množstvím ideologických a třídních rozporů, oproti zpolitizovaným občanským společnostem, které mohou být lehce mobilizovány z politických důvodů různými zaměstnaneckými a obchodními organizacemi na centrální úrovni, nebo církvemi. (Haynes 2001: 43)

Důležité je vzít v potaz také etnické štěpení. Vláda může být sice demokraticky zvolena, pokud to ale bude ze strany voličů početnější skupiny, tak bude zastupovat hlavně voliče této skupiny a ta ji navíc bude udržovat u moci i pokud bude ignorovat ústavní limity své moci a brát ostatním občanům jejich základní práva a svobody. David Bigman píše, že pro občany může být důležitější etnický původ jejich kandidáta, než to, zda dodržuje vládu práva, separaci moci a ochranu základních svobod, náboženství a majetku. Může také provádět krátkozrakou a nezodpovědnou politiku plnou korupce, protože budou mít stále jistou podporu svého etnika (Bigman 2011: 305) což je nevyhnutelné pro země, ve kterých etnická identita převažuje nad občanskou.

Velmi důležité jsou názory a přesvědčení, které jsou ve společnosti rozšířeny, a pokud i aktivisté v demokracii věří, je pak její perspektiva dobrá. Patří sem i víra v autoritu, víra ve schopnost vlády zvládat problémy, víra ve spoluobčany či politické aktivisty a sdílené postoje ke konfliktům a jejich řešení. Vyhlídky na stabilní demokracii jsou nadějnější, jestliže její občané a političtí vůdcové jsou přesvědčenými stoupenci demokratických myšlenek a hodnot i demokratické praxe. Nejlépe jsou na tom podle Dahla země, kde jsou demokratické ideje a sklon k demokratickému politickému životu pevně zakořeněny v kultuře jejich obyvatel a přenášejí se ve své většině z jedné generace na druhou. (Dahl 2001: 133 – 143)

1.3.3 Vnitřní zakotvenost demokracie „internal embeddedness“

Tato kapitola představuje oblasti vnitřního perimetru zakotvené demokracie podle schématu konceptu zakotvené demokracie na str. 12. Stanovuje kritéria, podle kterých můžeme hodnotit kvalitu demokracie a stupeň její konsolidace. Wolfgang Merkel je zařazuje do tří dimenzí, které jsou následně vysvětleny v dalších podkapitolách.

Kritéria Zakotvené demokracie „internal embeddedness“
I. Dimenze vertikální legitimacy
a) Volební režim
(1) Volení úředníci
(2) Zahrnující volební právo
(3) Právo kandidovat
(4) Organizované, svobodné a spravedlivé volby
b) Politická práva
(5) Svoboda tisku
(6) Svoboda sdružování
II. Dimenze vlády liberální ústavy a práva
c) Občanská práva
(7) Osobní svobody nenarušované ze strany vládních či soukromých aktérů
(8) Rovnost před právem
d) Horizontální odpovědnost
9) Horizontální separace moci
III. Dimenze efektivní kontroly vládní agendy
e) Efektivní moc vládnout
10) Volení úředníci s efektivní mocí vládnout

Podle Merkel 2004: 42

I. Dimenze vertikální legitimacy

1.3.3.1 Volební režim

Existence tohoto režimu představuje jádro každého demokratického systému. Umožňuje společnosti přístup k voleným pozicím ve státní správě a jeho podmínkou jsou svobodné a spravedlivé volby. Je výrazem suverenity lidu a jeho participace. Je nezbytnou, nikoliv ale dostačující podmínkou pro demokratickou vládu. (Merkel 2008: 38)

Podle Linze a Stepana vůbec nemůžeme hovořit o konsolidované demokracii, pokud v zemi neexistují svobodné volby, kdy vítězové nezískají přístup k legitimní moci a občané nemohou uplatňovat svá práva. (Linz, Stepan 1996: 14)

Podle Roberta Dahla jsou svobodné, spravedlivé a časté volby, ve kterých se zřídka kdy projeví násilí, a ve kterých jsou vybíráni státní činitelé, typické pro moderní zastupitelskou demokracii. Důležitým prvkem je podle něj samotná nutnost volených státních činitelů, kterým je pak ústavně svěřena kontrola nad rozhodováním státní moci. Důležité také je, aby strana, která zvítězí ve volbách, zůstala oddělena od státu, ten by měl v tomto kontextu sloužit pouze jako „hrací pole“ politických stran při volbách. Vítězná strana samozřejmě bude vládnout skrze státní instituce, ale neměla by svou pozici zneužívat ke svému posílení. V politickém prostředí pak musí odděleně existovat státní instituce a ty, které patří straně. (Dahl 2001: 239)

Podle Huntingtona je pro konsolidaci demokracie důležité, aby země prošla tzv. „two- turnover testem“, který bude splněn, pokud vláda prohraje ve volbách a opozice zvítězí a je zformována nová vláda z opozičních sil, která v příštích volbách prohraje a moci se znovu ujme opozice. (Haynes 2001: 35). Tímto klade důraz na nutnost alternace moci a schopnost politických aktérů uzнат porážku a moc předat, pak až můžeme nazvat demokracii konsolidovanou.

Stejně tak Guillermo O'Donnell uvádí, že demokracie je konsolidována, když se moc přesouvá mezi soupeřícími stranami. Politický systém by měl být podporován i v časech ekonomických obtíží, a pokud dojde k politickým nepokojům, rebelové jsou potrestáni a režim zůstává stabilní. Zároveň zde neexistuje žádná politická antisystémová síla. (Azeez 2009: 7) O'Donnell poukazuje na legitimitu systému, která by měla systém udržet i v době nižší efektivity a také naznačuje nutnost efektivity systému v otázce trestání antisystémových sil podle ústavy.

Důležitá je povaha politických stran, které se voleb účastní. Pokud jsou autonomní a demokraticky organizované, mohou působit jako protiváha politickým lídrům, a to hlavně pokud režim není příliš legitimní. Pokud je struktura stran neurčitá

a pro občany špatně čitelná, raději pak mohou upřednostnit autoritářství. Čím dříve se strany po tranzici zformují, tím pak bude konsolidace pravděpodobnější. (Haynes 2001: 37) Je tedy důležité, aby byl v očích obyvatel legitimní i stranický systém a lidé v něm viděli užitek a možnost reprezentace. Úskalí, které může vážně ohrozit konsolidaci demokracie ve sféře voleb a stranického systému může být odmítání voleb, které se může projevit odmítáním účastnit se demokratických voleb, aktivně odmítat právo jiných participovat, pokoušet se kontrolovat výsledky voleb pomocí podvodů a zastrašování nebo neuznat výsledky voleb a použít různě razantní formu protestu, bojkotovat zvolená shromáždění nebo je rovnou odstranit silou. Demokracie se v takovémto případě zatím nestala „jedinou hrou ve městě“, kde by si nikdo nedovolil jednat mimo demokratické instituce.“ (Przeworski 1991: 26)

Volby jsou bedlivě sledované médii a často z velké části tvoří obraz země v zahraničí. Právem se dají označit za hlavní pilíř každého demokratického systému.

1.3.3.2 Politická práva

Politická práva na participaci jsou předpokladem pro volby. Umožňují demokratické volby a prosazení neorganizovaných pluralistických zájmů společnosti. Občané musí mít také možnost utvářet společenské skupiny nezávisle na státu a být schopni skrze ně jednat. Institucionálním jádrem politických práv je právo na politickou komunikaci a organizaci. Jsou ztělesněna v právu na svobodu projevu, sdružovacím právu, možnosti demonstrace a petice. Týkají se samozřejmě i médií. Soukromá média by měla mít možnost fungovat nezávisle na státu. (Merkel 2004: 39)

Společně s existencí volebního režimu zajišťují politická práva funkci demokratických voleb. Podle ústavy by měla také existovat organizace, která má na starosti přípravu a průběh voleb. Stupeň její nezávislosti je také důležitým ukazatelem demokracie. V rozvíjejících se zemích může být problém s participací na základě etnicity či náboženství. Pro tuto práci je nutné zjistit existenci těchto nutných prvků v ústavě a pokusit se určit, do jaké míry jsou uskutečňovány.

II. Dimenze vlády liberální ústavy a práva

1.3.3.3 Občanská práva

Volební režim a politická práva musí být doplněny občanskými právy. Občanská práva jsou v zakotvené demokracii ústředním tématem vlády práva. Jádrem liberální vlády práva leží v základních ústavních právech, které chrání občany proti exekutivě a zákonům, které narušují svobodu jednotlivce. Soudy pak musí představovat nezávislou autoritu, která provádí soudní přezkoumání zákonů a aktivit exekutivy. Existence občanských práv je také základní podmínkou existence konceptu občanství. Je v nich zahrnuto právo na ochranu života, svobody a majetku, nezákonnému zatčení, mučení a jiných neospravedlnitelných zásahů do osobního života. (Merkel 2004: 39)

Oblast občanských práv je velmi široká. Podkapitola ve faktografické části se proto zaměří na kritická místa fungování občanských práv ve společnosti a jejich vliv v ostatních partiálních režimech, jako je např. volební režim.

1.3.3.4 Rozdělení moci a horizontální odpovědnost

Merkel tímto, v souladu s O'Donnellem, vnímá stav, kdy volené autority kontrolují pomocí sítě relativně autonomních institucí a mohou provádět ústavně definované akce. Stejně tak jsou ale pod kontrolou nezávislých organizací, které mají rovněž ústavou definované účinné pravomoci. Oddělením moci se rozumí existence legislativní, exekutivní a soudní moci, které mají možnost se navzájem kontrolovat. Platí také, že čím déle byl totalitní, post-totalitní, sultanistický nebo neopatrimoniální režim v zemi institucionalizovaný a měl šanci ovlivnit politickou kulturu, tím pravděpodobněji se v přicházející demokracii objeví defekty ve smyslu opomíjení systému brzd a protivah a využívání „delegativních“ vládních praktik. (Merkel 2004: 54)

Podkapitola ve faktografické části bude hlavně směřována na odhalení nedostatků ve fungování tohoto systému ve prospěch některé z hlavních složek státní moci.

III. Dimenze efektivní kontroly vládní agendy

1.3.3.5 Efektivní moc vládnout

Pokud o zemi chceme říci, že v ní funguje efektivní vláda, musíme si být jistí tím, že zvolení či jmenovaní představitelé mají skutečnou moc uplatňovat své pravomoci. Toto kritérium naprosto vylučuje účast aktérů, kterým není ústavně dáno, aby se podíleli na moci. (Merkel 2004: 41) Mohou to být obecně řečeno všichni, kteří usilují o větší moc, než je jim dána a snaží se k ní dostat skrze státní aparát. Výrazný vliv mohou mít elity předchozího režimu. Jeffrey Haynes obhajuje ochranu zájmů těchto elit proti jejich demolicí, ke které může být v novém režimu tendence. Zmiňuje to v souvislosti s politickou stabilitou, kterou vnímá jako důležitý aspekt konsolidace a její ukotvení pak bude záviset na tom, jestli politické elity a jejich spojenci v armádě budou ochotni následovat ústavní pravidla, nebo obecněji, přijmou legitimitu demokratického systému. Pokud jejich pozice není ohrožena, zvyknou si na demokratický režim, protože nebude ohrožovat jejich postavení a začnou demokracii plně respektovat. (Haynes 2001: 37)

Stát musí právě touto efektivní mocí vládnout, dosáhnout co největší výkonnosti a legitimacy celého systému, aby zamezil vzniku nových ohnisek nespokojenosti a touhy po průniku do systému státní moci. Co největší spokojenost obyvatel pak vede k neochotě ke spolupráci s těmito aktéry. Systém se tak zároveň stane podle Geoffreyho Pridhama tzv. „*negativně konsolidovaný*“.⁶ Kapitola ve faktografické části se bude v rámci možnosti zabývat aktéry a jejich vlivem na efektivitu státního aparátu.

⁶Geoffrey Pridham rozlišuje tzv. negativní a pozitivní konsolidaci. Negativní je dosaženo tehdy, pokud v systému neexistují aktéři, kteří usilují o prosazení své vlastní moci na úkor demokratických institucí. Pozitivní pak zahrnuje celkový kladný a podpůrný postoj společnosti k demokratickým hodnotám a institucím a je mnohem obtížnější jí dosáhnout. (Pridham 1995: 168)

2 FAKTOGRAFICKÁ ČÁST

Tato část uvádí podle teoretické části tematicky fakta, která slouží k jejich zhodnocení v analytické části a umožňují tak odpovědět na výzkumnou otázku a prověřit hypotézu.

2.1 Státní struktury a funkce státu („*Stateness*“)⁷

Tato kapitola se snaží vystihnout charakter státu a události, které ovlivnily jeho vývoj od získání nezávislosti. I navzdory vymezení časovému vymezení práce, od roku 1999 do dnešních dnů, je nutné tyto informace uvést, aby bylo možné hlouběji pochopit jevy, ke kterým došlo během přechodu k civilní vládě a následujících letech. Přispívají k ucelenějšímu charakteru textu.

2.1.1 Století politického vývoje

Nigerijská federativní republika vznikla v roce 1914 v důsledku sloučení severního a jižního britského protektorátu. To bylo především motivováno britskou touhou spojit relativně chudý a suchý sever s bohatším pobřežním jihem do jedné ekonomické unie. Výsledkem mělo být ukončení dysfunkční ekonomické soutěže mezi oběma protektoráty a zajištění ekonomické životaschopnosti britského koloniálního projektu v Nigérii. Vytvoření národního státu spojením dvou regionů obývaných lidmi s rozdílnými kulturami a náboženstvími bylo důsledkem politické a ekonomické vypočítavosti. Severní region byl organizován feudálně a ekonomicky udržován příjmy z jižních regionů. Oba regiony navíc ale i tak zůstaly v minimálním kontaktu. (Ifediora 2012: 89)

Lagos si uchoval svůj právní statut přímé závislosti na Británii. Jižní a severní protektoráty byly spravovány odlišnými specifickými právními předpisy a guvernéry, kteří o situaci reportovali siru, později lordu, Fredericku Lugardovi a dalším guvernérům v Lagosu. V jižních oblastech a v některých oblastech vnitrozemského severu Britové šířili západní vzdělání. Na severu ale byla jeho dostupnost, vzhledem k vlivu emírů, velmi

⁷ „*Stateness*“ ztělesňuje kapacity státu naplňovat předpokládané role, které očekávají její obyvatelé a jiní aktéři mezinárodního systému. Znamená také schopnost vlády kontrolovat hranice a území, poskytovat základní bezpečnost a podporovat rozvoj země.

omezena. To vytvořilo velmi výrazný nesoulad ve společensko-ekonomickém vývoji mezi severem a jihem, který je v zemi i dnes více než patrný. (Suberu, Diamond 2012: 3)

Velký rozdíl byl patrný i v postoji jednotlivých oblastí ke způsobu vlády. I když byly tradiční jorubské politické instituce na jihozápadě země monarchické a hierarchické, nebyly nikdy autokratické jako v případě muslimských emirátů. Moc byla limitována radami náčelníků, kteří nereprezentovali královskou linii. Nejdemokratičtější a nejdecentralizovanější předkoloniální politické tradice měli Igbové na jihovýchodě. Byly pozoruhodné díky vysoké míře participace lidu, rovnostářským společenským vztahům, odmítání hierarchie a vnímavosti vůči západním společenským změnám. (Suberu, Diamond 2012: 8)

V roce 1939 byla jižní oblast rozdělena na východní a západní skupiny provincií, které měly koexistovat se severní skupinou provincií. V důsledku Richardsonovy ústavy z roku 1946 byla vytvořena struktura tří regionů. Plnohodnotný federální systém byl nakonec ustaven v roce 1954 jako odpověď na rostoucí tlak na politickou autonomii regionů ze strany nacionalistických (anti-koloniálních) politiků. Tato struktura tří regionů výrazně přispěla k etnicko-politické fragmentaci nacionalistické kampaně za nezávislost ve 40. a 50. letech a působila i velké potíže během existence tzv. "První republiky" v letech 1960 - 1966. Zvýraznila se dominance Severního regionu, kde žila více než polovina tehdejší populace a zahrnovala více než dvě třetiny území. Nepomohlo ani vytvoření Středozápadního region. (Suberu, Diamond 2012: 5)

Po vyhlášení nezávislosti Nigérie v roce 1960 převzala po britských kolonizátorech moc civilní vláda v čele s prezidentem Nnamdim „Zikem“ Azikiwem. V roce 1966 proběhl vojenský převrat a k moci se dostal Johnson Aguiyi Ironsi. Všechny rozhodující státní funkce přešly do rukou důstojníků a vláda začala vládnout pomocí dekretů. (Klíma 2003: 56) Tento převrat měl etnický charakter, protože naprostá většina vzbouřenců bylo z řad Igbů, sloužících na důležitých pozicích v armádě. Hodlal vytvořit z Nigérie opravdu jednu zemi a pomocí dekretu odebral z názvu země označení "federální." Igbové začali být na severu země vražděni a Ironsi byl ještě v témže roce zastřelen příslušníky vojenských jednotek ze severu země a nahrazen Yakubem Gowonem,⁸ který sliboval postupný návrat k civilní vládě. Brigádní generál Murtala Muhammed ale v roce 1976 nařkl vládu z nedostatku kázně a provedl převrat sám. Byl ve stejném roce zavražděn a nahrazen Olusegunem Obasanjem, který ve své uniformě vedl zemi do roku 1979, kdy předal moc Shehuovi Shagarimu, který vedl čtyři roky civilní vládu. Za její vlády ale docházelo k rozsáhlým podvodům a ekonomická situace země se zhoršovala. Navíc se příliš nesnažil o posílení demokratických institucí. (Obakhedo, Imhanlahimi 2011: 2) Na samém začátku

⁸Gowon sice pocházel ze severu, ale nebyl to muslim, nýbrž křesťan.

roku 1983 udeřila armáda a s tzv. druhou republikou skoncovala. Bylo to očekávané řešení. Lidé se obávali diktatury jedné strany (NPN) a armáda byla vnímána jako jediná možná alternativa. (Klíma 2003: 100) Generálmajor Muhammed Buhari se stal na dva roky hlavou státu a chtěl napravit ekonomický úpadek a endemickou korupci z Druhé republiky. Byl přesvědčen o tom, že plány nebyly špatné, ale selhali politici, kteří je nedokázali plnit a zdůrazňoval spíše pouze disciplínu vnaplňování cílů a vykořevení korupce. Omezil o 50 % vládní výdaje a propustil 53,000 státních zaměstnanců. (Falola, Heaton 2008: 213) Žádoucí výsledek se nedostavil a byl svržen Ibrahimem Babangidou, který se dostal k moci nekrvavým převratem patrně díky svým vůdcovským schopnostem. Začal vyšetřovat porušování lidských práv za Buhariho režimu. Zrušit dekret, který omezoval svobodu tisku. Povolil veřejnou debatu, aby nepůsobil tak autoritativně jako Buhari. Označoval se spíše jako prezident než hlava státu. (Falola, Heaton 2008: 217) Uspořádal prezidentské volby s vidinou svého favorita, Bashira Tofu, v prezidentském křesle. Byl ale místo něj zvolen, mezi obyvateli velmi populární Moshood Abiola. Výsledek voleb byl anulován a Babangida předal moc loajálnímu Ernestu Shonekanovi. S tím se ale nedokázal vyrovnat tehdejší ministr obrany generál Sani Abacha, který převzal moc a zemi vedl jako bezohledný diktátor až do roku 1998, kdy zemřel pravděpodobně na infarkt. (Klíma 2003: 113) Nahradil ho Abdulsalami Abubakar, který v roce 1999 povolil vznik nové ústavy a předal moc demokraticky zvolenému Olusegunovi Obasanjovi. Důvodem tak častých vojenských převratů mohla být v rámci nového uspořádání tendence k jednostranickým vládám nebo spíš přímo vlády jedné osoby. (Egbunam 1999: 633) Tito vojenští představitelé neměli žádné výrazné ideologické stanovisko a většinou deklarovali i nutnost demokratizace státu. Po několika letech u moci už ale tuto potřebu přestali cítit.

2.1.2 Vytváření nových států

V roce 1976 byla federace tvořena devatenácti státy. O patnáct let později, v roce 1991 jich už existovalo třicet a od roku 1996 je jih třicet šest, z nichž devatenáct je severních a sedmnáct jižních, což je někdy mezi lidmi vnímáno jako nespravedlnost ve prospěch severu. Někdy bývá vytváření nových států viděno pouze jako přerozdělování nových pozic ve státu. (Suberu 2001: 90)

Jedním z důvodů, který vedl vojenské vlády k rozšíření počtu států, bylo zabránit secesionistickým snahám, které se projevíly např. v bíferské válce. Tam bylo teritorium rozděleno na River State, Východní centrální stát a Jižní východní stát.

I když ve federaci existuje 36 států, tak Hausové, Fulbové, Igbové a Jorubové kontrolují naprostou většinu států. Díky zvýšení jejich počtu se jejich moc ještě zvýšila a menšiny se staly ještě více marginalizovanými. Situace začíná připomínat spíše rok 1960, kdy byla v zemi vysoká etnická nerovnováha. Federalismus také umožnil některým státům federace uspokojit místní preference pro zavedení práva Šaría, aniž by byla porušena základní náboženská pluralita centrální vlády. Dalším důsledkem federalismu bylo využití federální struktury k fragmentaci a oddělení třech hlavních etnických identit ve státě, a to hauské a fulbské, jorubské a igboské. Zatímco starší regionální systém upíral menšinám možnost jejich vlastního státu a částečného vysvobození od přímé dominance třech nejlepších, současný federalismus obsahuje přibližně čtrnáct států, které jsou kontrolovány menšinami.⁹ (Suberu, Diamond 2012: 28)

Výkonná moc nově vzniklých států mohla nakládat s prostředky plynoucími od federální vlády bez většího pocitu odpovědnosti vůči obyvatelům svých států. Guvernéři získali disproporčně vysokou moc připomínající moc tradičních vládců. Budují a spoléhají se na vztahy se svými klienty v pozici patronů, ale nejsou schopni zároveň stejný čas věnovat povinnostem vůči obyvatelům státu. Vytváření nových států navíc v důsledku vytvořilo další příležitosti pro korupci a budování vztahů mezi patrony a klienty. Na druhou stranu ale čím bylo vytvářeno nových států, tím více získalo dominantní etnikům na daném území výnosů z ropy. (Ifediora 2012: 95)

2.1.3 Babangidova tranzice

Tranziční program zahájila už Babangidova vláda jmenováním sedmnáctičlenného orgánu, který byl pověřen organizací veřejných debat. Její členové cestovali po celé federaci a předložili následně svá zjištění Babangidově vládě, která většinu jejich doporučení zamítla (mezi nimi se např. objevilo přijetí socialismu jako filozofie vlády. Z uskupení *National Labor Congress (NLC)* a *Liberal Convention (LP)* vytvořila Babangidova vláda *National Republican Convention (NRC)* a z *Nigeria Labor Party (NLP)* a *People's Front of Nigeria* vznikla *Social Democratic Party (SDP)*. (Oritsejafor 2000: 18)

Prezident Babangida v roce 1985 slíbil předat moc zvolenému prezidentovi v říjnu 1990. V roce 1987 se ale sešla Komise ozbrojených složek,¹⁰ která zvažovala řešení a

⁹Podle třetího článku čtrnácté části kapitoly druhé Ústavy musí složení vlády federace a každé její organizace odrážet federální charakter Nigérie a potřebu zachovávat národní jednotu. Zaručit, že zde nebudou mít převahu osoby pouze z několika států nebo několika etnických nebo jiných skupin.

¹⁰Armed Forces Ruling Council (AFRC)

předání moci posunula na rok 1994. (Oritsejafor 2000: 19) Probíhala tzv. „trvalá tranzice.“ Tímto procesem vojenská vláda legitimizovala vytvoření pocitu pokroku a tranzice směrem k občanské demokratické vládě. Vytvořila tak iluzi, že zamýšlí předat vládu, zatímco podporuje účast širokého spektra politických tříd. Tento koncept je podobný tzv. diarchii podle Nnamdi Azikiweho, který prohlásil, že by neměl proběhnout přesun moci ke kompletní občanské vládě, ale spíše by měla nastat kombinace občanské a vojenské vlády, která by byla průhlednější, protože by bylo jasně odlišeno vojenské a civilní stanovisko. (Oritsejafor 2000: 16) Federální vojenská vláda vytvořila padesátičlennou komisi, které předsedal soudce Niki Tobi, aby navrhla Ústavu. Nigerijci ji viděli teprve několik dní před předáním moci 29. května 1999. (Adekilekun 1999: 1) I tak je v ní psáno, že „*My lidé Nigerijské federativní republiky jsme vytvořili, nařídili a sami sobě dali následující Ústavu.*“ Ústavy z let 1979, 1989 a 1995 obsahovaly stejnou deklaraci. Návrhy textů byly alespoň připraveny reprezentanty lidu po leckdy vášnivých diskuzích. (Adekilekun 1999: 2)

Abubakar byl ve složité situaci, protože musel brát v potaz požadavky lidu i armády. V červenci 1998 se rozhodl vykonat proslov, ve kterém volal po nespoutané demokracii. Podle významného lagoského obchodníka Sundaye Akindeleho Nigerijci nečekali ve volbách nové tváře a spíše se smířovali, že v nich uvidí ty stejné politiky, kteří zde byli za vojenské vlády. (Oyo, Olori 1998)

Tranziční proces v této fázi provázely dvě základní otázky. Lidé nevěděli, zda mohou Abubakarovi důvěřovat a jestli bude jednat odlišně než Babangida s Abachou a skutečně „vrátí armádu do kasáren.“ Druhou otázkou bylo, jestli bude nigerijská společnost ochotna i nadále participovat v „tranzici bez konce“ a podporovat další nový proces. Část občanské společnosti nový tranziční program odsuzovala. Jednalo se např. o organizaci *the Joint Action Committee on Nigeria (JACON)*. Její předseda Gani Fawehimni požadoval svolání národní konference s právem vytvořit vládu národní jednoty, která zorganizuje nové volby. Naopak např. organizace *Transition Monitoring Group (TMG)* s jejím předsedou Clementem Nwankwem lidem doporučovala, aby se účastnili procesu tranzice a dali armádě možnost čestného „odchodu do kasáren.“ (Eyinla 2000)

Dne 20. července představil Abubakar plán k přechodu k demokracii s tím, že dokázal předat moc v plánovaných termínech a vyhlásit volby, propustil většinu politických vězňů a disidentů, rozpustil staré politické strany a povolil registraci nových, začal komunikovat se Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem o odpuštění dluhů, zahájil privatizační program a vytvořil Nezávislou volební komisi (INEC). Naprosto ale odmítl uspořádat národní konferenci a vytvořit vládu národní jednoty.

Vláda nového prezidenta Obasanja pak načrtla plán reformy vztahu mezi bezpečnostními složkami a civilní vládou, jehož hlavními prvky jeho byly depolitizace a

profesionalizace armády a institucionalizace dohledu výkonné moci a civilní kontroly nad bezpečnostními složkami. Vlády, které nastoupily po Obasanjově tuto agendu prioritizovaly. (Alaga, Akum 2013: 215) Např. hned v červnu 1999 bylo donuceno opustit armádu padesát tři důstojníků z armády, dvacet z námořnictva, šestnáct z letectva a čtyři od policie. S nimi odešli také někteří nejvyšší představitelé těchto složek. V září 2000 byla propuštěna skupina dalších dvacet sem důstojníků. (Mohammed 2010: 179). Setrvání těchto osob ve funkci nebylo vnímáno jako prospívající vznikající profesionální armádě. V roce 2011 byli nahrazeni také velitelé armády, letectva i námořnictva. Mezi lety 2001–2011 probíhala postupně výměna i dalších významných funkcionářů z dob vojenských vlád. (Bankole 2009: 23)

2.1.4 Armáda v novém režimu

Podle názoru Alfreda Stepana musí být každá výhoda armády, kterou získala v období vojenského režimu, novou občanskou vládou posouzena a případně zrušena. Mělo by následovat ústavní omezení armády. Zákonodárná moc musí mít kontrolu nad rozpočtem armády, její strukturou a zbrojnými zakázkami. (Stepan, 1988: 93). Pokud armáda odmítá pokusy civilní vlády o omezení jejich výhod, může taková situace vést ke konfliktu mezi občanskou politickou elitou a armádou a případně k vojenské intervenci. (Stepan, 1988: 92).

V Nigérii je jen málo institucí, které by představovaly symbol národní jednoty. Armáda je bezesporu jednou z nich. Relativně stabilní vztahy mezi občany a armádou mohou být vysvětleny vnitřními rozdíly v armádě, které odráží stejné etnické, náboženské a regionální linie, které se promítají ve společnosti. Jako instituce ale na obyvatele působí celonárodně a její složení by mělo odrážet federální charakter Nigérie.

Primární role armády byla za vojenské vlády rozšířena z obrany před vnějšími hrozbami i na složku, která zajišťuje vnitřní bezpečnost. Stanovují to Ústavy z roku 1979 i 1999. (Ústava 1999: 97) Armáda může potlačovat povstání a pomáhat civilním autoritám v obnovení pořádku, pokud o to prezident požádá. (Adeakin 2012: 9)

Mezi lidmi stále panuje nesouhlas v tom, jestli má být armáda pod kontrolou zákonodárné moci, nebo spíš prezidenta a ministra obrany z důvodu jejich zdánlivě větší kompetentnosti. (Fayemi 2012: 23)

Ústava z roku 1979 definuje úkoly armády stejně jako ústava vydaná v roce 1999. Podle ní mají ozbrojené síly (armáda, letectvo, námořnictvo) chránit Nigérii před vnější

agresí, zachovávat její teritoriální integritu, ochraňovat hranice země a potlačovat povstání. Úpravu jejího nasazení může stanovit Národní shromáždění. (Ústava 1999: 97)

Nová Ústava zahrnuje také doložku, která má pomoci zabránit vojenskému převratu (*anti-coup clause*), která uvádí, že Nigérii nemůže vládnout nikdo, kdo se k moci nedostal ústavní cestou. (Ústava 1999: 17) V případě, že by se vzala v potaz platnost Zákona o národní bezpečnosti (NSA), tak by interpretace této klauzule mohla být taková, že kdokoliv svrhne vládu v souladu s NSA, jedná v rámci ústavy. (Fayemi 2012: 20)

Generál Abdulsalami Abubakar, hlava státu v letech 1998–1999 zrušil zařízení, která armádě garantovala výhody a spolu s ní i pokračující autoritářskou vládu ve státu. Všechna ostatní nařízení, která nebyla zrušena, byla považována za platné zákony. Zrušených nařízení bylo třicet dva. Pouze čtyři se ale týkaly armády.

Nařízení s názvem Federální vojenská vláda (Svrchovanost a uplatňování moci) se týkalo přímo *modu operandi* režimu a v podstatě stanovoval neomezenou moc vlády, její směřování a implementaci.

Další zrušené nařízení se např. týkalo svévolného zatčení a držení civilistů ve vazbě bez vyšetřování na civilním soudu. Třetí zrušené nařízení stanovovalo svrchovanost vojenských soudů a zvláštních tribunálů. Čtvrté nařízení umožňovalo existenci Národní gardy, která představovala polovojenskou složku, kterou se Generál Ibrahim Babangida pokusil neúspěšně zřídit. Měla sloužit k tomu, aby chránila hlavu státu a jeho nejbližší spolupracovníky od nebezpečí ze strany armády.

Výběr vojenského personálu je sice čistě záležitostí armády, ale neobjevují se žádná obvinění, že by docházelo např. k povyšování do důstojnických hodností bez patřičných zásluh. Je to nicméně těžké potvrdit z toho důvodu, že jsou tyto procesy důvěrné a záležitostí národní bezpečnosti. Prezident může regulovat pověření důstojníků, jejich dobu služby, povýšení, odchod do důchodu, rezignaci, odvolání, pokud je považuje za nezbytné. (Adeakin 2012: 13)

Dne 24. července 1999 ve svém projevu na *National War College* zdůraznil Olusegun Obasanjo tyto principy:

1. Volený prezident se stává velitelem ozbrojených sil,
2. Nutnost nadřazenosti volených veřejných činitelů státu nad důstojníky všech úrovní.
3. Existence civilního řízení Ministerstva obrany.
4. Podřízenost vojenských akcí cílům civilních autorit.
5. Přijetí metod civilních principů vojenských vyšetřování a soudů. Nejvyšší soud může přezkoumat jakékoliv akce či rozhodnutí provedené vojenskými soudními úředníky (Fayemi 2012: 17)

Národní shromáždění má podle platného práva dohlížejší funkci nad armádou ve čtyřech oblastech specifikovaných Ústavou.

1. Kontrola rozpočtu v souvislosti s alokací skrze Ministerstvo obrany
2. Prezident nemůže jednostranně využít armádu pro plnění úkolů souvisejících s vnějšími či vnitřními povinnostmi bez formálního schválení zákonodárné moci
3. Národní shromáždění zaručuje, že jmenování důstojníků odráží federální charakter země
4. Národní shromáždění má moc vytvářet zákony, které upravují jmenování, povýšení a disciplinární kontrolu armády

(Ústava 1999: 97)

Proces alokace finančních prostředků z rozpočtu má čtyři fáze. Formulační, schvalovací, implementační a fázi auditu a reportu. Ministr obrany, tajemník ministerstva a ostatní civilní experti uvnitř ministerstva by měli do tohoto procesu zapojení. Výbory Národního shromáždění zodpovědné za otázky bezpečnosti by se měly věnovat přezkoumávání návrhu rozpočtu. Ministr obrany by pak měl být ze strany výboru pozván k veřejnému slyšení, aby vysvětlil všechny záležitosti týkající se zdrojů určených k výdajům. Výbor má následně možnost výdaje schválit a předat je k debatě do Národního shromáždění.

Navzdory takto rigoróznímu procesu ale připomíná realita schvalování výdajů na obranu spíše pouze razítkování návrhů předaných Národnímu shromáždění bez výraznějších úprav. Jedním z důvodů jsou civilní zaměstnanci bez dostatečné kvalifikace ve vojenských záležitostech, kteří se účastní procesu a také nedostatku porozumění v otázkách bezpečnostních priorit země. (Adeakin 2012: 11)

2.1.5 Armáda jako nositel demokracie?

Už od doby získání nezávislosti se vojenští lídři soustředili na nutnost uchování celistvosti země a byli si vědomi časované bomby v podobě etnických svárů. Převrasy v rámci armády byly také definovány etnicky či nábožensky a měly za cíl napravit vážné nedostatky svých předchůdců.

Během koloniální doby byla armáda nástrojem koloniální autority a utlačovala obyvatele. Když armáda poprvé zasáhla v lednu 1966 do politiky, tak byla vítána jako transformační síla, která stmelí národ a odstraní korupci. Způsobila ale naopak národní dezintegraci a podpořila primordiální štěpící linie. (Fayemi 2012: 6) Např. Generál Gowon v roce 1974 prohlásil, že civilisté, kteří chtěli vládnout zemi, se z ničeho neponaučili. Vojenské intervence jsou v Nigérii "mesianistické" a mají představovat mise, které obnoví demokracii. (Ehwarieme 2011: 25)

Ibikunle Adeakin uvádí názor plukovníka nigerijské armády, který se chlubil, že v jiných zemích to jsou lidé, kteří jsou vnímáni jako ochránci demokracie. V Nigérii je ale v této roli armáda. (Adeakin 2012: 10)¹¹

Ve volbách v roce 1999 se bývalý generál v roli hlavy státu vrátil jako prezident a člen civilní vlády. Volba bývalého generála se stále ještě výraznou podporou armády byla občanskou společností viděna částečně jako pokračující vláda armády. Byl schopen obrátit nepřilíš vysoké očekávání ve svůj prospěch. V den nástupu do funkce jmenoval do funkcí nové funkcionáře, což dalo vzniknout dojmu, že bere v potaz nutnost civilního dohledu nad ozbrojenými silami. Tito nově zvolení funkcionáři byli rovnoměrně vybráni ze Severní i Jižní oblasti a zahrnovali také menšinová etnika. Obasanjovu kampaň sponzorovalo mnoho bohatých generálů, mezi kterými byl např. Ibrahim Babangida, Theophilus Danjuma, Muhammed Gusau and Muhammed Wishishi. Jeho hlavním soupeřem byl Muhammadu Buhari (kandidát strany ANPP) a rovněž bývalá hlava státu za vojenského režimu.¹² Mnoho dalších vojáků aktivních za minulého režimu také odložilo uniformy a okamžitě vstoupilo znovu do politiky. Obasanjo předsedal vládě, ve které sloužili bývalí vojenští představitelé ve funkcích ministra obrany, národního bezpečnostního poradce, ředitele Státní bezpečnosti a guvernérů. Zastávali také vysoké funkce v politických stranách a národním shromáždění. Dokonce i různé etnoregionální organizace jako *Arewa Consultative Forum*, *Ohaeneze Ndigbo* a *Afenifere* měly v čele bývalé vojenské

¹¹Osobní rozhovor s plukovníkem ve funkci v Ibadanu z května 2011

¹²Mezi funkcionáře předchozího režimu v nynějších funkcích můžeme zařadit bývalý ministra a nyní senátora Ike Nwachukwu (NDP), jednoho z bývalých důstojníků a lídrů projektu odtržení Biafry, Emeka Ojukwu (za stranu APGA), donedávna významného politika a nynějšího předsedy senátu a Davida Marka, bývalého generála, guvernér a ministr komunikací za vojenské vlády. Mezi guvernéry s vojenskou minulostí patří např. bývalý guvernér Olagunsoye Oyinlola ve státě Osun, Jonah Jang ve státě Plateau, který byl bývalým vojenským guvernérem státu Benue a Adamawa a Murtala Nyako, guvernér státu Adamawa, bývalý velitel námořnictva a zástupce velitele Generálního štábu. (Obi 2011: 374)

představitele. Otázkou zůstává, jestli měli zastávat funkci mostu mezi civilní a vojenskou sférou nebo jednoduše šli za vlastními zájmy. (Alaga, Akum 2013: 217)

Generál Abubakar měl tři měsíce po Abachově smrti v roce 1998 soukromou schůzku s většinou z bývalých vojenských hlav státu. Jednalo se také o penzionované generály a velitele policie. Chyběli zde ale např. generál Obasanjo a generál Buhari. Na této schůzi mimo jiné také padla shoda na tom, že se bude Obasanjo ucházet o prezidentský úřad za PDP po předání moci civilní vládě. Finančně pomohli Obasanjově kampani např. generál-poručík T. Y. Danjuma, generál-major Ali Mohammed Wushishi a generál Ibrahim Babangida. (Adekanye, May, 2005: 11).

Cyril Obi uvádí, že členové politické elity jsou stále spojenci bývalých vojenských důstojníků, kteří se podíleli na vedení země a zaujímali klíčové pozice ve vládě a politice, byrokracii, obchodu, korporacích i zemědělství a díky těmto vazbám využívají účinných pák. Pronikání tohoto komplexu do politiky se promítlo v částečné militarizaci politických praktik elity např. v podobě oportunistu, nedotknutelnosti, využívání donucování a násilí k dosažení politických cílů, netolerance vůči opozici, personalizace moci, nedostatek odpovědnosti lidu a manipulace s politickými strukturami a procesy za účelem dosažení vlastních sobeckých a úzkoprsých cílů. Příkladem může být také financování a mobilizace ozbrojených kriminálních ve všech volbách od roku 1999. Před volbami v roce 2007 byli dokonce ve státech Lagos a Ekiti zabití dva opoziční kandidáti na guvernéry.¹³ (Obi 2011: 373)

Demokratická aréna může být viděna jako rozšíření kasáren, což dokazuje jednání některých politiků od roku 1999. Ve velitelských strukturách není prostor pro dialog či usmiřování. Armáda byla trénována pro válku a vojáci pro poražení nepřítele či smrt. Zastrasování je zbraní využívanou armádou jako psychologický postup ve válce. Vojenská vláda je jednostranický fenomén, kdy nesouhlas znamená odpor. Militarismus není umírajícím fenoménem v nigerijské politice a je součástí politické kultury. Projevuje se v politickém chování a udržuje nerozvinutost ekonomiky. (Frank, Ukpere 2012: 290)

Pozitivní událostí je ale na druhou stranu např. založení Oddělení pro vztahy s veřejností, které založil Generál Onyeabor Azubuike Ihejirika v roce 2011¹⁴ za účelem napravení obrazu armády a zvýšení její schopnost vypořádat se s problémy současné země. Má sloužit jako prostředník mezi armádou a společností např. ve spolupráci v oblastech lidských práv, vlády práva a řešení konfliktů. Od svého založení tohoto oddělení proběhlo

¹³Shola Omotola využívá pojmu posádkové demokracie (*Garrison Democracy*), která má označovat pokračování vojenské éry ve formě personalizace moci, která se projevuje také v kultuře násilí, neúctě k pravidlům demokracie včetně soudů. Tuto mentalitu vztahuje také na výskyt povolební násilí. (Omotola 2009) Pro konsolidaci demokracie podle něj bude nutné dosáhnout obnovení morálky lidí, kterou dlouhé roky korodovaly vojenské vlády. Absolutně vylučuje diskuzi, vyjednávání a kompromis. Místo toho klade důraz na sílu, pořádek, zastrasování, donucování a kontrolu. Tyto metody se bohužel rozšířily po celé zemi a ovlivňují všechny úrovně společnosti. Byly absorbovány většinou obyvatel, kteří je přijali jako běžné nástroje řešení sporů.

¹⁴Department of Civil-Military Affairs

množství interaktivních schůzí armády s médii, organizacemi občanské společnosti a studenty.

2.2 Společenské a ekonomické podmínky

Tato kapitola se věnuje úrovni a specifikům nigerijské ekonomiky a životní úrovni obyvatel. Autor vychází z předpokladu, že pokud jsou obyvatelé schopni uspokojit své existenční potřeby a žít v důstojných podmínkách, mohou se pak věnovat občanskému životu a budovat demokratické hodnoty.

Už na první pohled nigerijské ekonomické statistiky odhalují kontrast mezi rychlým ekonomickým růstem a minimálním zlepšováním života většiny populace. Země je řazena mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky světa. Tento velmi rychlý ekonomický růst Nigérie se ale nepromítl do zvýšení blahobytu, zaměstnanosti nebo bezpečnosti většiny Nigerijců. Nigerijská ekonomika představuje 55 % HDP západní Afriky a má nejsilnější slovo při vyjednávání v rámci Dohody o ekonomickém partnerství¹⁵ mezi organizací ECOWAS a EU.

Země je bohatá na přírodní zdroje s přibližně 34 různými minerály, jako jsou např. zlato, železná ruda, uhlí a vápenec. Má přibližně 37,3 milionů barelů ropných rezerv, 187 trilionů kubických stop plynu a produkuje přibližně 2,3 milionů barelů ropy denně. Má také přibližně 70 milionů hektarů zemědělské půdy. Struktura nigerijské ekonomiky je orientována na produkci zemědělských produktů a surové ropy. (WB 2013: 2)

Rotimi Suberu a Larry Diamond označují Ekonomický vývoj Nigérie jako "*růst bez prosperity*." Navzdory stovkám miliard dolarů vydělaných v podobě zisků z ropy od 70. let minulého století jsou nigerijské klíčové společensko-ekonomické indikátory (příjem na osobu, nezaměstnanost, novorozenecká a dětská úmrtnost, imunizace, kanalizace) jsou v porovnání s ostatními zeměmi jedny z nejhorších. (Suberu, Diamond 2012: 2)

Mimo makroekonomických ukazatelů se ale např. zvyšují taktéž služební poplatky 469 federálních zákonodárců. V roce 1999 její roční výše činila 75,000 USD a v roce 2012 už byla na hodnotě 190,000 USD. (Mba 2014: 683) Stále nedošlo k reformě neefektivní těžby ropy a zemního plynu. Stále jsme zde svědky mnoha podvodů a na zlepšení stále

¹⁵Economic Partnership Agreement

čeká také rekonstrukce elektrické infrastruktury, dopravy, dodávky paliv, bezpečnosti, vzdělání a příbuzných služeb.

Okechukwu Oko navíc i navzdory rozsáhlé privatizaci stále vnímá Nigérii jako napůl socialistickou ekonomiku, kde vláda kontroluje její vysoké procento. (Oko 2010: 81) Podle Davida U. Enweremadu je ale naopak Nigérie svědkem pokroku např. v omezování mimorozpočtových výdajů, inflace, zahraničních dluhů, financování neefektivních státních podniků, dotací ovlivňovaných korupcí. Na pozitivních změnách podle něj měli zásluhy např. Chukwuma Soludo z Centrální banky, Ngozi Okonjo-Iweala z Ministerstva financí, Nasir El-Rufai z Kanceláře pro veřejné podniky¹⁶ a Obi Ezekwesili z Kanceláře pro veřejné zakázky¹⁷. (Enweremadu 2013: 72)

Už na počátku 21. století začala Obasanjova vláda provádět důležité ekonomické reformy na zajištění makroekonomické stability, deregulace, liberalizace, privatizace, transparentnosti a snižování korupce. Dokazuje to mimo jiné změna hodnoty indexu ekonomické svobody¹⁸ organizace Heritage Foundation, která se zvýšila z hodnoty 50,9 % v roce 2002 na 55,1 % v roce 2013. (Heritage Foundation 2014)

V roce 2005 Nigérie dosáhla výjimečné dohody s pařížským klubem¹⁹ a dohodla se na vyrovnání dluhu s Londýnským klubem. Díky tomu ji razantně poklesl zahraniční dluh. Podle ministryně financí Ngozi Okonjo-Iweala Nigérie dluží především Africké rozvojové bance, Světové bance, Islámské rozvojové bance, čínské Exim Bank, Francouzské rozvojové bance, Japonské agentuře pro rozvoj a samozřejmě soukromým investorům. (Vanguard 2013) Ve stejném roce také začal pomalý proces návratu milionů USD ze švýcarských bank, které tam uložil Sani Abacha.

Nigérie je členem množství mezinárodních organizací, jako je WTO, IMF, WB, Africká rozvojová banka (AfDB), OPEC, ECOWAS, AU a Organizace pro islámskou spolupráci (OIC). Unikátní je např. program NEPAD (*New Partnership for Africa's Development*), na který dohlíží Organizace Africké jednoty (AU). Součástí NEPAD je také *Peer Review Mechanism (APRM)*,²⁰ který se soustředí na komplexní rozvoj země.

¹⁶Bureau of Public Enterprises

¹⁷Bureau of Public procurement

¹⁸ Index of Economic Freedom

¹⁹Pařížský klub sdružuje zástupce devatenácti nejbohatších zemí světa, které jsou zároveň věřiteli zadlužených států. Londýnský klub pak reprezentuje soukromé věřitele.

²⁰1) Demokracie a dobré vládnutí – zajišťuje, aby ústavy členských států zajišťovaly demokratická pravidla, odpovědnou vládu a participaci obyvatel na politickém procesu ve svobodném a spravedlivém politickém prostředí

2) Kvalitní hospodářská správa – nutnost transparentnosti finančního řízení jako základního

předpokladu zajištění ekonomického růstu a snižování chudoby.

3) Systém kontroly korporací – zavádění etických principů a hodnot, které společně s širšími společenskými a ekonomickými cíly přinesou prospěch obyvatelům

4) Společensko-ekonomický rozvoj – důraz na rozvoj lidských a materiálních zdrojů (NEPAD 2014)

2.2.1 Významné makroekonomické ukazatele

Makroekonomické trendy během let 2011-2012 byly pozitivní. Vláda udržela rozsáhlou fiskální expanzi z roku 2010. Deficit vlády byl zredukován z odhadovaných 5,7 % HDP na 2,2 % v roce 2011 a 1,9 % v roce 2012. Platební bilance²¹ byla kladná a dovolila centrální bance zvýšení fiskálních rezerv z 32 miliard USD v polovině roku 2011 na 49 miliard USD v dubnu 2013, aby ochránila zemi před proměnlivostí cen ropy. (WB 2013: 2) Rozumným vývojem také prochází inflace, která má od roku 2010, kdy na začátku roku dosahovala téměř 16 %, klesající tendenci a v lednu 2014 se pohybovala kolem hodnoty 8 %. (Tradingeconomics 2014)

Národní dluh se zvýšil ze 48 mld. USD v březnu 2013 na 65 mld. USD na konci března 2014. V poměru k HDP nicméně procentně klesl z 20 % na 13 %. Procentně nejvyšší hodnota byla v roce 2005, a to 52,7 %. V roce 2007 klesla na 11,8 % a postupně se do roku 2014 zvyšovala na 19 % v roce 2013 a klesla na 13 % v roce 2014. (Tradingeconomics 2014)

Okonjo-Iweala, nigerijská ministryně financí v březnu 2014 rovněž zdůraznila, že dluh Nigérie v poměru k HDP patří celosvětově k nejnižším. (Leadership 2014) a se svým národním dluhem podle odhadu CIA World Factbook na 135. místě. (CWF 2013)

Zahraniční dluh se ale i tak zvyšuje. Na konci září roku 2013 byla jeho hodnota 8.26 mld. USD. (Punch 2013) Hodnota je ale velmi nízká oproti např. 29 mld. USD v roce 2000.

Růst HDP je poměrně stabilní. Jeho průměr je meziročně přibližně 7% (AEO 2014). HDP při stálých cenách rostlo ze 100 mld. USD v roce 1999 na 260 mld. USD v roce 2013 při stálých cenách a stále roste. HDP na hlavu má také rostoucí tendenci. V roce 1999 se pohybovalo kolem hodnoty 650 USD/rok, zatímco na konci roku 2013 dosáhlo hodnoty 1050 USD/rok. (Tradingeconomics 2014) Faktory, které přispěly ke zpomalení růstu v roce 2012 přibližně o 0.8% zahrnují částečné odstranění příspěvků na paliva, jeho nedostatek, zvýšení ceny za elektřinu, problémy s bezpečností, proměnlivost počasí a vliv zpomalení globální ekonomiky. Rozsáhlé záplavy pak měly vliv na zemědělskou produkci. Podle CIA World Factbook se na složení HDP podílí zemědělství 31 % (zaměstnává 70 % pracovní síly), průmysl 43 % a služby 26 %. (CIA World Factbook) Ropa a zemní plyn přináší zemi přibližně 79% příjmu federální vlády.

Nigérii bylo ze strany IMF a WB doporučeno zaměřit se na vývoz zemědělských produktů a primárních produktů těžařského průmyslu s cílem zajistit silnou měnu.

²¹Balance of payments

Producenti ale nemají efektivní kontrolu nad cenami jejich produktů na světovém trhu a čelí konkurenci ze strany efektivnějších producentů z industrializovanějších zemí. Což je jev, pro rozvojové země, obvyklý. (Ifediora 2012: 133)

2.2.2 Role federalismu v ekonomice

Patrně nejvíce nápadný, nejožehavější a nejvíce kontraproduktivní prvek nigerijského federalismu je jeho role distributivního mechanismu v kontextu monolitické a na těžbu ropy zaměřené ekonomiky. Jednostrannost průmyslu je vidět na struktuře exportu. Podle MIT vyváží Nigérie především ropu (78 %), zemní plyn (9,1 %), upravené ropné produkty (6,7 %). (MIT 2014). Země je nicméně ve svých exportních aktivitách aktivní. Jejich hodnota vzrostla z 22,2 mld. USD v roce 2000 na 103 mld. v roce 2012. (WB 2013) Příjmy, která jsou získány na úrovni federace, představují 75–90 % veřejných příjmů na všech úrovních vlády. Jsou následně vertikálně rozdělovány mezi centrum, 36 států a 774 místními samosprávami.²² Takto je alokováno 48,5 % federálních příjmů a centrum dále nepřímou kontroluje dalších 4,2 % příjmů ve formě fondů na speciální projekty, kterými může být rozvoj Území hlavního města²³ a vyrovnávání národních ekonomických nouzových situací. Státy a místní samosprávy získávají 26,7 % a 20,6 % federálně vybraných příjmů. (Suberu, Diamond 2012: 5)

Rozpočtová centralizace nevyhnutelně vytvořila závislost na centru. Na počátku 60. let minulého století vytvářely relativně autonomní regiony až 40 % jejich příjmů samy. V 80. letech se snížily na 13 %. V 90. letech se zvýšila rozpočtová závislost na centrální vládě na 80,98 %.

Místní vlády také dostávají přibližně 89 % jejich rozpočtu přímo od federální vlády. Pouze Lagos dokáže vytvářet přes 50 % jeho příjmů. Nedostatek vlastních příjmů činí státy a místní vlády neschopnými plnit i ty nezákladnější ústavní odpovědnosti. (Ross 2010: 42)

John B. Ifediora vidí hlavní příčinu neuspokojivé ekonomické situace v Nigérii v rychlém vzniku nových států v poměrně krátkém časovém období bez toho, aniž by se po státech požadovala ekonomická soběstačnost. Jedním z důvodů vzniku nových států byl předpoklad, že tak bude zajištěno efektivnější přerozdělování zdrojů z rozpočtu. Záměr vlády počítal s tím, že každá etnická skupina bude ve svém vlastním zájmu využívat

²²Local Government Areas

²³FCT - Federal Capital Territory

přidělené prostředky efektivněji. Náklady na vytvoření a udržení nových institucí a administrativy nad těmito výhodami ale převážily. (Ifediora 2012: 111)

2.2.3 *Zahraniční obchod a investice*

Jednou z nejvýraznějších změn v zahraničním obchodu je výrazná deregulace a nepřítomnost výraznějších státních intervencí. V rámci Zákona o podpoře investic²⁴ z roku 1995 je povoleno zahraničním vlastníkům 100 % vlastnictví podniků kromě těch, které se věnují těžbě ropy a zemního plynu. (Steinbock 2013)

Podle žebříčku *Doing Business: Measuring Business Regulations* je Nigérie na 185. místě (ze 189. zemí) v míře složitosti registrace majetku a jeho správy. (WB: Doing Business 2014). Majetková práva jsou sice dobře definována, ale v mnoha případech špatně zabezpečena. Veškerá půda patří státům federace. Pokud se pod zemí najdou minerály, patří pak i pozemek federální vládě. Ten je vyvlastněn a vlastník odškodněn. Často se veřejně diskutuje o úpravě Zákona o využívání půdy²⁵, aby nedocházelo např. guvernéry ke zneužívání jejich práv a odměňování půdou svých klientů. Podle organizace Heritage Foundation se v Nigérii nachází jeden z nejméně efektivních systémů pro registraci majetku. Stejně tak vynucování autorských práv, patentů a obchodních značek je nedostatečné. (BTI 2014) Na 185. místě je rovněž země ve složitosti získání elektrického proudu pro své podniky a jeho stabilní dodávky. Celkově je pak v žebříčku Nigérie na 147. místě.

Pozitivní ale rozhodně je, že Nigérie získává přibližně 15 % veškeré FDI, která proudí do Afriky. V roce 2012 FDI přesáhla 7 mld. USD. O rok později ale došlo k jejich snížení na 5,5 mld. USD oproti Jižní Africe, kde se zdvojnásobily na 10.3 mld. USD. (businessdayonline 2014) Největší podíl proudí z mateřských zemích významných korporací, a to z USA (Chevron Texaco, Exxon Mobil), Spojeného království (Shell), Číny a Jižní Afriky. (Santander Trade 2014)

Další pozitivní zprávou pro zemi je např. to, že během průzkumu v září 2011, který proběhl ve třiceti zemích s dotazem, kterou zemi vidí jako budoucí možnost pro investici, odpovědělo více než 50 % z nich, že Nigérii.

²⁴Nigerian Investment Promotion Commission Act

²⁵Land Use Act

2.2.4 Zdravotní péče

I když byl v 80. letech představen program primární zdravotní péče a v roce 2005 Národní politika zdravotního pojištění²⁶, jejich implementace byla naprosto nedostatečná. (Danesi 2014) Jak mimo jiné uvidíme na dalších řádcích.

V Nigérii navíc existuje už od roku 1992 Národní úřad pro rozvoj primární zdravotní péče.²⁷ která dohlíží na primární zdravotní péči. Není ale ústavně zakotvená a vláda nemusí dbát jejich doporučení. (Abimbola 2012)

Co se týče financování zdravotní péče, tak v roce 2012 na něj připadlo pouze 5,3 % HDP a Nigérie se umístila na 153. místě ze 187 sledovaných zemí. (Eneji a kol. 2013: 261)

V zemi existují státní zdravotnická zařízení, která jsou bezplatná a soukromá a ty, jejichž služby jsou placené. Pouze 10 % lékařů je zaměstnaných v těch bezplatných, kam chodí 90% obyvatel, kteří často čekají od devíti do šestnácti hodin, než se dostanou na řadu. Neexistuje zde integrovaný zdravotnický systém, ve kterém spolupracují státní a soukromí lékaři. Po šesti letech studia a osmi letech praxe vydělávají většinou méně než 300,000 Naira, což je těsně pod mediánovou mzdou. (Danesi 2014)

Většina obyvatel navštěvuje ošetrovny zřízené místními samosprávami,²⁸ které jsou nedostatečně zásobené potřebným vybavením a lidé kvůli tomu zcela zbytečně umírají na infekce, spalničky a obrnu, a také malárii, která je zde jednou z největších zdravotních hrozeb. (Eneji a kol. 2013: 260)

Občané mohou využít pro zlepšení svého zdraví státních příspěvků. Celých 50 % ale vyčerpají politici, 30 % střední třída a 20 % lidé pod hranicí chudoby. (Eneji a kol. 2013: 267)

K primární zdravotní péči dnes má přístup 62 % obyvatel. Pouze 40 % obyvatel má přístup k bezpečné pitné vodě a většina populace přijímá méně než třetinu doporučeného příjmu bílkovin a vitamínů. (Ngara a kol. 2014: 49)

(Ngara a kol. 2014: 49) Přibližně 130 z 1000 dětí umírá před pátým rokem věku. V porovnání s ostatními africkými zeměmi je na 14. místě od konce. (MDG 2013: 50) Přibližně 600 matek ze 100,000 umírá v důsledku porodních komplikací. (MDG 2013: 59) To je desetkrát méně než např. v Egyptě. Je to mimo jiné dáno tím, že pouze na 38,9 % porodů dohlíží kvalifikovaný zdravotnický personál. Nigérie byla v roce 2008 sedmá od konce. (MDG 2013: 61) Pozitivním zjištěním je na druhou stranu očekávaná délka života, která se zvýšila ze 46,6 let v roce 2000 na 51,7 v roce 2011. (WDI 2013)

²⁶Nigerian National Health Insurance policy

²⁷The National Primary Health Care Developing Agency (NPHCDA)

²⁸Je jich 55 %, sekundárních zdravotnických zařízení, které jsou zřizovány státy je 30 % a primárních, zřizovaných federální vládou je 15 %.

2.2.5 Elektrická energie

Státní sektor je stále velmi silný a má pod kontrolou produkci energie, těžbu ropy a produkci paliv. Sektoru energetiky dominuje státem vlastněná společnost *Power Holding Company of Nigeria* (PHCN, dříve NEPA). Většina Nigerijců stále trpí pravidelným nedostatkem elektrického proudu. Projekty v tomto sektoru se nezrealizovaly díky neschopnosti politiků je implementovat a rozsáhlé korupci. (BTI 2014)

Nigerijské elektrárny vyrábí ročně přibližně 4,000 megawattů energie, což je energie, která stačí k provozu středně velkého evropského města. Jižní Afrika se svou populací přibližně 52 mil. obyvatel může využít kapacity 52,000 megawattů. (Vanguard 2013) Brazílie a Pákistán s přibližně stejnou populací vytvářejí 24x a 5x více energie než Nigérie. (Daly 2013)

Více než polovina Nigerijců žije bez elektřiny a musí se spoléhat na drahé diesellové generátory, které kontroluje malý, ale mocný kartel dovozců. Pouze 24 % domácností na severovýchodě má přístup k elektřině v porovnání se 71 % na jihozápadě. (Imoh 2012: 27)

Dodávky energie jsou kolísavé. Až 40 % výdajů společností je použito na provoz generátorů při výpadech dodávek. (Enweremadu 2013: 70) Sdružení nigerijských výrobců²⁹ a Národní sdružení malých a středních podniků.³⁰ odhadují, že jejich členové utratí průměrně 12 milionů USD týdně na pohon generátorů elektrického proudu. (Vanguard 2013)

Podle žebříčku Světové banky *Doing Business*, který se snaží vystihnout náročnost podnikání v jednotlivých zemích, se Nigérie objevuje na 185. místě v obtížnosti získání dostatečného množství elektrického proudu a jeho stabilní dodávky do provozoven. (WB: *Doing Business* 2014)

V březnu 2001 vláda přijala Národní politiku pro elektrickou energii (National Electric Power Policy (NEPP), která měla usilovat o získání investorů, založení nezávislého regulačního úřadu, vytvoření tržního prostředí a zřízení Rural Electrification Agency (REA) ke zlepšení elektrifikace venkova. V roce 2004 spustil Obasanjo Národní integrovaný energetický projekt³¹, aby zamezil nedostatku elektrické energie. Bez většího užítku se ale v něm díky špatnému řízení promrhalo 15–20 mld. USD.

²⁹The Manufacturers Association of Nigeria (MAN)

³⁰National Association of Small Scale Industries (NASSI)

³¹National Integrated Power Project (NIPP)

V roce 2005 byl přijat Zákon pro reformu sektoru výroby elektrické energie,³² který se snažil v podstatě o to stejné, ale neúspěšně. (Vanguard 2013). Podporu bude možné patrně očekávat i ze zahraničí. Např. Barack Obama slíbil 7 mld. USD na boj s výpadky elektřiny v Africe. (Karimi, Smith 2013) Nigérie v září 2013 podepsala úvěrovou smlouvu s Čínou v hodnotě 1,3 mld. USD, která by měla pokrýt 75 % výstavby vodní elektrárny, která má do oběhu vysílat dalších 700 megawattů energie. (Fox News 2013)

2.2.6 Těžba ropy

Už od získání nezávislosti je ekonomika stále primárně závislá na vývozu ropy³³. Tato situace zpomalila rozvoj průmyslu i za podpory špatného managementu a plánování. Nwanolue a Iwuoha přisuzují závislosti země na zisky z ropy zhoršování sociálních služeb, zvyšování chudoby a špatně fungující instituce. (Nwanolue, Iwuoha 2012: 33)

Nigérie vlastní 2,2 % dokázaných světových zásob ropy a v průběhu roku 2012 roku se na jejím území vytěžilo 37 mld. barelů ropy. (BP Statistical Review 2013) Nigérie je jediným producentem ropy na světě, který prodává 100 % surové ropy soukromým obchodníkům a neposílá ji přímo do rafinerií. (Enweremadu 2013: 63)

Ropné bohatství vytvořilo malou, ale oproti zbytku populace neúměrně bohatou elitu. Podle odhadů putuje devět desetin příjmů z ropy směrem k 1 % populace. Nigérie produkuje přibližně 2,4 milionů barelů surové ropy denně. V přepočtu ale na jednoho obyvatele připadne 6–7 barelů ropy ročně, což je ekvivalent několik stovek dolarů ročně. Ropa tedy nemůže sama o sobě postačit jako zdroj příjmu. (Enweremadu 2013: 69) Zisky z těžby se zvýšily z 8 mld. USD v roce 1999 na 68 mld. USD v roce 2011. (EITI). Její těžba vytváří 75 % celkových příjmů vlády. V Nigérii je patrný paradoxní fenomén, kdy jako stát bohatý na nerostné zdroje roste ekonomicky pomaleji než země, které tolik zdrojů nevlastní.³⁴

Stejně tak negativně působí predominantní role státu v tomto sektoru. Ta snižuje schopnost země soutěžit v rámci mezinárodního trhu. Stát v roli primárního zaměstnavatele a poskytovatele a distributora zdrojů vytvořil z vedoucích pozic ve státní sféře velmi výnosný byznys. Ačkoli je NNPC³⁵ už přibližně dvacet roků obviňována ze své

³²The Electric Power Sector Reform Act

³³Nigérie je mimo ropy bohatá také na uhlí, bauxit, vápenec, zlato, železnou rudu, cín, kakao, dřeviny a kaučuk. Zisk z těžby ropy je ale nesrovnatelně vyšší.

³⁴Nizozemská choroba (The Dutch disease) se projevuje tehdy, pokud díky velkému množství zdrojů dochází k posilování kurzu měny, což negativně ovlivňuje výrobní procesy a další sektory ekonomiky, které nejsou závislé na těchto zdrojích.

³⁵Nigerijská národní ropná společnost - Nigerian National Petroleum Company

neefektivitu, stále zůstává státem vlastněným monolitem, který od vlády získává štědré dotace a má navíc přímý přístup k prostředkům z federálního rozpočtu. (Ross 2010: 52) Jako standardní se nejeví ani její hospodaření. Např. v roce 2008 měla NNPC dluh 144 mil. USD a její účty odhalily výrazné nesrovnalosti a zpronevěru prostředků. (Ngara a kol. 2014: 53) V roce 2005 odhalila zpráva EITI rozdíl 800 mil. USD mezi tím, co těžební společnosti hodlaly vládě zaplatit a co z nich vláda získala. Nuhu Ribadu zjistil, že mezi lety 2002–2011 byl stát díky hospodaření NNPC ochuzen o 5 mld. USD. Někteří obchodníci těžili ropu, i když nebyli na seznamu zákazníků s platnou smlouvou a nebyli ani vybráni skrze výběrový proces. (EITI 2009)

Státní dotování ropy vedlo k nadměrné spotřebě a podpořilo černý trh, kdy pašeráci vydělávají miliony dolarů prodejem ropy do zahraničí. V roce 2003 se odhadovalo, že se 10 % vytěžené ropy ztratilo v důsledku pašeráckých aktivit. Při těžbě plynu se ztrácí přibližně 2,5 mld. USD ročně. Yar' Adua se pokoušel prosazovat decentralizaci cen ropy, čelil silnému tlaku organizované pracovní síly a jiných aktérů a institucí, které těžily z centralizovaných cenových stropů ropy. (Ross 2010: 52)

Určité pozdvižení, způsobilo 1. ledna 2012 zrušení příspěvku na paliva jako součást fiskální konsolidace. V roce 2011 tvořily 30 % výdajů vlády a přibližně 4,2 % HDP. Odstranění tohoto příspěvku způsobilo zvýšení ceny z 0,42 USD za litr na 0,92 USD. To mělo za následek osmidenní celostátní stávkou. Cena byla upravena na 0,63 USD. Stávka zemi stála přibližně 0,5 % HDP a její zrušení bylo vnímáno jako naprostá ignorace zájmů pracující třídy, na kterou silně dolehlo. (AEO 2014)

V roce 2011 se Nigérie se připojila k Iniciativě pro transparentní těžební průmysl (EITI)³⁶ v reakci na silnou korupci v těžebním sektoru a je otázkou, jestli to bude mít reálný dopad.

I v roce 2012 byly odhaleny výrazné podvody a korupce v těžbě ropy a dovozu zpracovaných výrobků z ropy často za aktivní podpory vládních úředníků

Důležitým činem vlády bylo v roce 2014 vytvoření speciálního přebytkového fondu³⁷ s úkolem chránit plánovaný rozpočet proti deficitům zapříčiněným proměnlivostí cen ropy. V roce 2008 v něm bylo 20 mld. USD. O dva roky později 4 mld. USD. V únoru 2014 to už bylo pouze 2,1 mld. USD. S těmito prostředky byly pokrývány nedostatky v rozpočtu. Sanusi varoval, že takovýto pokles může ohrozit stabilitu měnových kurzů a ostatní ekonomické ukazatele. (Udo 2014)

³⁶Extractive Industry Transparency Initiative

³⁷Excess Crude Account

2.2.7 **Vzdělání**

Vzdělání na dostatečné úrovni je nezbytnou součástí státu, který hodlá prosperovat. V Nigérii je jeho úroveň naprosto nedostatečná. Gramotnost je na úrovni 72,1 %. Mezi ostatními africkými státy je Nigérie na dvanáctém místě od konce. (MDG 2013: 27) Na severu dosahuje u žen gramotnost pouze 23 % a u mužů 54 %. Tyto hodnoty jsou velmi nízké v porovnání s hodnotami na jihu, které dosahují 79 % u žen a 90 % mužů. Země má třetí nejslabší školní docházku. Horší už je jen v Rovnickové Guinei a Eritreji. (MDG 2013: 24) UNICEF uvádí, že základní školu navštěvovalo v letech 2008 – 2012 72 % chlapců a 68 % dívek.³⁸ Celkem 10,5 milionů nigerijských dětí, které nenavštěvují základní školu, představuje 47 % všech dětí na světě, které tak nečiní. (Abdulmalik 2013) Zdaleka nejvyšší školní docházka je na jihu země ve státech Cross River, Delta a Osun, ve kterých je 60–80 %. Nejnižší je naopak na severu země, kde je nižší než 40%. Ve státech Yobe a Kebbi je nižší než 10 %. Rodiče zde, především u dívek, upřednostňují tradiční islámské vzdělávací instituce. Střední školy jsou sice také bezplatné, studenty ale po zakoupení všeho potřebného vyjdou přibližně na 200 USD ročně. Působí zde často učitelé bez kvalifikace, kteří nedokážou motivovat studenty. Často zde působí kvůli velmi nízkým mzdám. (USDM 2014) Velmi špatné vybavení škol je zapříčiněno častým zpronevřováním finančních prostředků ze strany úředníků, které jsou pro ně určeny. (Abdulmalik 2013) Většina škol, především na venkově, postrádá dostatek vody, elektřiny a např. toalet, kterých je průměrně jedna na 600 dětí. (UNICEF 2014)

Kladný růst zaznamenáváme v poslední době v počtu univerzit. V roce 2005 jich v zemi bylo 51 a v roce 2013 byl jejich počet 128. Ani jedna z nich se ale neumísťuje mezi nejlepšími 5000 na světě. Maxwell Adeleye jako jeden z důvodů vidí nedostatečně kompetentní vyučující, kteří se do funkcí dostávají díky strojené podpoře demokracie a „ochromují“ vzdělávací systém. (Adeleye 2013) Nigérie vysílá po Maroku nejvíce studentů do zahraničí. Podle statistik UNESCO studovalo v roce 2010 v zahraničí kolem 39,000 studentů. Nejvíce jich bylo ve Spojeném království, USA a Malajsii. (WENR 2013) Otázkou ale zůstává, kolik se jich bude vracet zpět do své země.

Významný problém pro školy na severu země představují aktivity skupiny Boko Haram, jejíž jeden z hlavních cílů je upírat lidem možnost „západního“ vzdělání. V květnu 2013 prohlásil úředník Ministerstva pro vzdělání ve státě Borno, že 15,000 dětí přestalo

³⁸Net Attendance Ratio

díky výhrůzkám navštěvovat školu.³⁹ ve městě Bama to bylo celých 80%.⁴⁰ Skupina spálila více než 300 škol a přítomnost hlídkujících vojáků paradoxně zvyšuje nebezpečí, protože přitahují pozornost. (AI 2014: 15)

V roce 2010 navštěvovalo 9.5 milionů dětí islámské školy (*almajiri*), které většinou nabízí bezplatné islámské vzdělání. Děti jsou ale často nuceny pracovat či žebrať pro své učitele. Předpokládá se, že velké množství z dětí se přidává ke skupině i z toho důvodu, že jsou na tom finančně velmi špatně. (Kriesch, Scholz 2014)

2.2.8 Dopravní infrastruktura

Deficit infrastruktury je hlavní překážkou pro rozvoj Nigérie. Přibližně 70 % ze 193,000 km silnic je v ubohém stavu. Navíc pouze 20 % z nich je zpevněných. Jejich lepší stav podpoří obchod v rámci celé země i kontinentu, což je pro investory obrovské lákadlo. Podle prezidenta Jonathana bude Nigérie potřebovat během dalších 30 let investovat do infrastruktury 2.9 bil. USD. Jen na infrastrukturu v sektoru energetiky bude potřeba 900 mld. USD. Jonathan počítá s významným přispěním ze strany soukromých investorů. (Nnodim 2014)

S významnou pomocí může Nigérie počítat také ze zahraničí. Např. Čína se stala největším bilaterálním obchodním partnerem Afriky. Hodnota obchodů byla v roce 2012 198,5 mld. USD v roce 2012 a očekává se, že v roce 2015 překročí hranici 380 mld. USD. Afrika je pro Čínu důležitá nejen díky bohatství nerostných zdrojů, ale i jako odbytiště svých produktů. (Fortin 2013) Čínský prezident Li Keqiang v květnu 2014 prohlásil, že jeho země je ochotna participovat při vytváření nové infrastruktury včetně pobřežních železničních projektů. Jonathan a jeho čínský protejšek Xi Jinping podepsali dohodu o poskytnutí 1,1. mld. USD v podobě nízkouročných úvěrů na nejpotřebnější opravy infrastruktury. Potřeba surové ropy se má v Číně v roce 2015 zvýšit desetkrát, a to na hodnotu 200,000 barelů denně. (Aljazeera 2013)

³⁹Dne 28. září 2013 např. zavraždila minimálně 50 studentů při nočním útoku na kolej College of Agriculture ve státě Yobe. (AI 2014: 6)

⁴⁰Podle osmnácté části Ústavy musí vláda zajistit rovnou a adekvátní příležitost pro vzdělání na všech úrovních. Část 443 zákona č. 77 z trestního zákoníku zakazuje protiprávní ničení a poškozování veřejného i soukromého majetku včetně školních budov a struktur. Každý, kdo vědomě zapálí budovu, může být odsouzen za zhárství k doživotnímu trestu ve vazbě. V roce 2003 přijala federální vláda Child Rights Act, aby pomoci něj uvedla v platnost Convention on the Rights of the Child (CRC). Koncem roku 2012 jej schválilo 26 z 36 států. Neučinily tak státy na severu. (AI 2013: 16)

Nigérie je jedním z osmi nejdůležitějších akcionářů Islámské rozvojové banky. Vice President Mohammed Namadi Sambo oznámil, že tato organizace hodlá půjčit zemi, na rozvoj celkové infrastruktury, ve formě úvěru 678 mil. USD. (Wakili 2014)

Dr. Shamsuddeen, ministr pro národní plánování představil třicetiletý Integrovaný plán pro rozvoj infrastruktury,⁴¹ který pokrývá energetickou infrastrukturu, transport, bydlení, vodu a informační technologie. Věnuje se i rozvoji zemědělství, těžbařského průmyslu a bezpečnosti. Jedním z podnětů, které podpořily vývoj tohoto programu, byl výsledek žebříčku *The Global Competitive Report 2012–2013*, kde země skončila na 115. ze 144 sledovaných zemí.

Nigerijci každý rok zbytečně utratí zhruba 0,5 mld. USD kvůli špatnému stavu silnic. Podle dokumentu *“Situation Analysis of Land Transport in Nigeria”* se špatný stav projevuje i ve zvýšených útratách za provozní náklady, a to přibližně o 21 mld. ročně. Aby bylo možné udržet silnice v podmínkách k jejich bezpečnému využívání, je potřeba získat min. 1.85 mld. USD. (My Daily News 2014)

Ministr práce Mike Onolememen prohlásil, že aby se Nigérie přiblížila splnění rozvojovým cílům tisíciletí, bude potřebovat místo nynějších 193,000km silniční sítě alespoň 300,000km. Podle závěrů Mimořádného setkání technických poradců (General Meeting of the Association of Consulting Engineers, Nigeria (ACEN) bude stát zpevnění 14,000 km silnic každý rok přibližně 3,7 mld. USD a bude třeba zpevnit místo nynějších 60,000 km alespoň 200,000 v roce 2020. (Mefor 2013)

Železniční síť je neudržovaná a nevyužitá kvůli svému stavu a nepravdělnosti spojů. Nedokáže převážet potřebné komodity za přijatelné ceny, i když by to bylo potřeba. Často se stává, že plodiny vypěstované na severu země zůstanou na polích, protože cena za jejich dovoz na vzdálenější trhy překračuje jejich hodnotu. V zemi existuje osm železničních tratí o celkové délce přibližně 3,500 km.

2.2.9 Telekomunikace

Telekomunikace jsou klíčové pro přenos informací nutných pro správné fungování všech sektorů průmyslu i osobních životů obyvatel. Nigérie je nejrychleji rostoucím trhem telekomunikací v Africe. Dříve zde dominovali mobilní operátoři využívající technologii

⁴¹Integrated Infrastructure Master Plan (NIIMP)

CDMA.⁴² Ti ale ztratili 99,7 % podílu na trhu na úkor společností provozující síť GSM.⁴³ Stejný obrat probíhá i v případě poskytovatelů internetu. Dříve také dominovali CDMA operátoři (Multilinks, Starcomms a Visafone) a postupně je nahradili GSM operátoři jako Airtel, Etisalat, Globacom a MTN. Tržní prostředí je zde velmi konkurenční.⁴⁴ V únoru 2014 existovalo v Nigérii 167,371,945 registrovaných čísel GSM sítě. V březnu roku 2013 to bylo 145,233,707. Počet klientů využívajících síť CMDA se naopak snížil, a to z 14,248,537 v březnu 2013 na 7,620,525 v únoru 2014. (NCC 2014) Celkově v březnu 2013 existovalo 161,929 mil. předplacených čísel mobilních služeb a v únoru 2014 to bylo již 177,231 mil. (NCC 2014)

Generální ředitel společnosti Etisalat, Mathew Wilsher, prohlásil, že situace v sektoru telekomunikací je zde absolutně kritická. Chybí zde navíc a očekává od země vysoký potenciál. Chybí zde struktura, která umožní skutečnou inovativní a dynamickou soutěž. Navíc zde existuje disproporční alokace zisku z tohoto průmyslu. (Osuagwu a kol. 2014)

Velmi rychle roste počet uživatelů internetu. V roce 2000 jejich počet činil 0,06% (přibližně 77400 obyvatel) a v roce 2012 to bylo už 32,88 %, což je 54,64 milionů obyvatel. (ITU 2013) Podle údajů Internet World Stats je Nigérie na první příčce v počtu uživatelů internetu na kontinentu. V roce 2012 uvádí IWA číslo 48,4 milionů. Na druhém místě je Egypt s 29,8 miliony a na třetím Maroko s 16,5 miliony.

Podle analytika Ousmana Yatery z organizace Pyramid Research byla v roce 2012 penetrace signálu na úrovni 66,3 %. Nigérie je podle něj jedním z nejsoutěživějších trhů s telekomunikacemi v regionu a operátoři jsou nuceni expandovat i do venkovských oblastí, což souvisí s nutností vysokých investic.⁴⁵ Příjem tohoto sektoru činil v roce 2012 9,3 mld. USD. Podle Komise pro nigerijské telekomunikace⁴⁶ připadá na 100 obyvatel 94,5 mobilních telefonních čísel. Je zřejmé, že se tento sektor bude do budoucna dynamicky rozvíjet.

⁴²Code Division Multiple Access

⁴³Global System for Mobile Communication

⁴⁴Podle údajů z roku 2013 využívalo služeb MTN 21,3 mil. klientů, Airtel 5.9 mil. Etisalat 4.3 mil., Globacom 0.78 mil. V roce 2014 už měla společnost MTN 32,8 mil. klientů, Globacom 14.9 mil., Airtel 9.6 mil. a Etisalat 6.1 mil. (BusinessNews 2014)

⁴⁵Např. Globacom podepsal se společnostmi Huawei a ZTE dohodu o poskytnutí 1.25 mld. USD. (BizTech Africa 2013)

⁴⁶Nigerian Telecommunication Commission

2.2.10 Chudoba a nezaměstnanost

Jak již bylo řečeno, z větší části příznivé ekonomické ukazatele nereflektují situaci většiny populace. Said Adejumobi říká, že Chudoba, nerovnost a vláda jsou neoddelitelně spjaty. Přetrvávání chudoby a nerovnosti oslabuje funkce politického procesu a způsobuje nedostatky ve vládnutí (Adejumobi 2006) Podle UNDP záleží úspěch politického systému na tom, pokud lidé dokáží žít podle sebou preferovaných hodnot. V 80. letech žilo méně než 30 % obyvatel pod hranicí chudoby. V roce 2011 jich bylo pod touto hranicí dvakrát více, a to přibližně 64,4 %. (Suberu, Diamond 2012: 2).

Procento Nigerijců žijících v "absolutní chudobě" se zvýšilo z 55 % v roce 2004 na 61 % v roce 2010. Na severovýchodě země je to 70 % v porovnání s 50 % na jihovýchodě a 59 % na jihozápadě. Chronická podvýživa je také častější na severu, a to konkrétně v míře 50 % v případě dětí mladších pěti let v porovnání s méně než 30 % na jihu. (Imoh 2012: 27)

UNDP pak uvádí, že okolo 90,8% Nigerijců žije s příjmem méně než 2 USD denně a 70,2% jich žije s méně než 1 USD denně. Příjem 20 % nejbohatší populace je 55,7 % z celku, zatímco příjem nejchudších 20 % je 4,4 %. (Ngara a kol. 2014: 55)

Následovníhodným příkladem může být Lagos, který zredukoval chudobu mezi lety 2004 až 2010 ze 44 % na 23 %. Zatímco ve většině ostatních států se chudoba zvýšila. (WB 2013: 2) Chudoba je v zemi dána mimo jiné geograficky. Nejnížší byla v podle údajů NBS mezi lety 2009–2010 v jižních státech (20–40 %) a nejvyšší na severu, kde se nejčastěji pohybuje mezi 60–80 %. (WB 2013) Mezi geopolitickými zónami měla v roce 1980 nejnížší míru chudoby jihovýchodní se 12,9 %. V roce 2004 už byla na úrovni 26,7 %. Nejvyšší procento chodoby bylo ve stejných letech na severozápadě, a to 37,7 % a 71,1 %. (Osoteku 2011: 48) Obasanjo sice spustil v roce 2004 Národní strategii pro snižování chudoby⁴⁷ (NEEDS), byla ale špatně koordinována a následně přerušena Yar'Aduovou vládou.

Podle reportu MDG byla Nigérie v letech lety 1990 a 2012 mezi zeměmi Afriky desátá nejúspěšnější v redukci hladu. Zlepšení bylo přibližně o třetinu. (MDG 2013: 16) Pokrok země zaznamenala i ve snižování dětské podvýživy o 23,9 % a byla 19. nejúspěšnější mezi ostatními africkými zeměmi. (MDG 2013: 20)

O vstřícný krok se v březnu 2011 pokusil Goodluck Jonathan, který podepsal zvýšení minimální mzdy ze 7,500 Naira na 18,000 Naira. Guvernéři ve dvaceti státech ale u svých zaměstnanců tohoto požadavků nedbali. (Omotoso 2012: 128) Lze pak těžko očekávat, že v soukromém sektoru to bude jiné.

⁴⁷the National Economic Empowerment and Development Strategy (NEEDS)

Pokud bychom vzali v potaz průzkumy realizované organizací Afrobarometer, tak 6 % respondentů vnímá ve své životní podmínky za poslední rok jako výrazně lepší. Dalších 44 % jako lepší, 27 % jako stejné, 17 % jako horší a 4 % jako výrazně horší. Očekávání jsou velmi kladná, protože 36 % respondentů uvádí, že očekává v příštím roce výrazné zlepšení, 42 % zlepšení, 9 % si myslí, že budou stejné, 6 % horší a 3 % daleko horší. (Afrobarometer 2012: 8)

Rychlý ekonomický růst země se nepromítl ani v adekvátním vytváření pracovních pozic. V roce 2011 byla podle NBS nezaměstnanost na úrovni 23,9% a v roce 2013 29,5 %, což je významný rozdíl oproti roku 2006, kdy byla na úrovni 12 %. Ve městech je nezaměstnanost nižší, a to přibližně 17 % (Premium Times 2013) Příležitosti pro lidi s postižením nebo sociálním znevýhodněním prakticky nejsou. Národní shromáždění prezidentovi předalo zákon, který by měl takto postiženým osobám zaručovat lepší příležitosti, ale prezident jej patrně nehodlá podepsat. (BTI 2014) Kritická situace je mezi mladými lidmi, kterých bylo v roce 2012 nezaměstnáno 54 % (51,9 % tvořily ženy a 48,1 % muži) Např. univerzity opustí ročně přibližně 150,000 absolventů a v zemi zdaleka není dostatečné množství pracovních míst. (Vanguard 2013)

2.2.11 Privatizace

Privatizace byla především důsledkem Strukturálního programu pro obnovu⁴⁸ přijatého v roce 1986 na návrh IMF. Rozdělen byla na tři fáze. První probíhala mezi roky 1988 a 1993, kdy byla zřízena Komise pro privatizaci a komercializaci,⁴⁹ která zprivatizovala 34 firem. (Mahmoud 2005: 2) Druhá začala v roce 1999 a trvala šest roků a třetí, poslední fáze navazovala a pokračovala do roku 2009.

V roce 1999 byl podepsán důležitý Zákon o privatizaci státních podniků⁵⁰ s cílem postupně privatizovat přibližně 100 státem vlastněných podniků.⁵¹ Podle zákona byla

⁴⁸Adjustment Program (SAP)

⁴⁹Technical Committee on Privatization and Commercialization (TCPC)

⁵⁰Public Enterprises Privatization and Commercialization Act

⁵¹Jednalo se např. o Daily Times of Nigeria, Federal Radio Corporation of Nigeria, New Nigerian Newspapers, News Agency of Nigeria and Nigeria Television Authority; the petroleum sector comprising of the Nigerian National Petroleum Corporation, Eleme Petrochemicals, Kaduna, Port Harcourt, Warri refineries, Nigerian Gas Company, Petroleum and Pipelines Marketing Company, African Petroleum, UniPetrol, National Oil, Dresser Nigeria Limited, Baker Nigeria Limited; the financial enterprises made up of NICON Insurance, Nigerian Reinsurance, Nigerian Bank for Commerce and Industry, Assurance Bank, FSB Bank, Afribank BIAO shares; airlines and airports sector consisting of Nigeria Airways, FAAN, NEMÁ (Etieyibo 2011: 39)

vytvořena Rada pro privatizaci.⁵² a Kancelář pro státní podniky⁵³ jako její sekretariát, které byly zodpovědné za průběh privatizace. (Etieyibo 2011: 39) Chris Anyanwu, Ředitel Kanceláře pro státní podniky později přiznal, že pouze asi 10% ze 400 znárodněných podniků funguje podle očekávání. (Etieyibo 2011: 41)

Během prodejů státních podniků byly velmi rozšířené jevy jako nepotismus a korupce. Podniky byly prodávány ve spěchu a bez důkladných kontrol kupujících, kteří často nebyli finančně ani technicky kompetentní, aby je řídili. Množství podniků bylo podvodně podhodnocené a následně kupujícími rozprodány. (Mahmoud 2005: 2)

2.3 Občanská společnost

Tato kapitola se věnuje především identitě, a to národní, náboženské a etnické a jejich rolí v nigerijské společnosti. Musíme si uvědomit, že africké státy se vyvíjely odlišným způsobem než evropské, a proto o občanské společnosti nemůže být příliš řeč. I z toho důvodu je tato kapitola pojata jinak, než kdybychom se ji pokoušeli zpracovat v kontextu některé z evropských zemí

2.3.1 Náboženství

Arcibiskup nigerijského hlavní města John Onaiyekan zdůrazňuje, že „*Nigérie je největší islámsko-křesťanskou zemí na světě. Neexistuje žádná jiná, kde najdeme tolik křesťanů žijících po boků takového počtu Muslimů*“ (Larémont 2010: 32) Sever Nigérie je z naprosté většiny muslimský. Země má nejpočetnější muslimskou populaci v celé subsaharské africe. Naprostá většina muslimů je sunnitského vyznání. Katolické křesťanství dominuje na jihovýchodě země mezi etnikem Igbů a protestantské křesťanství včetně jeho synkretických verzí pak na jihozápadě mezi Joruby. Tradiční islámské snahy nepovolují oddělení náboženství (*din*) a státu (*dawla*). Křesťané spíše respektují pojetí "*Dej*

⁵²Council on Privatization (NCP)

⁵³the Bureau of Public Enterprises (BPE)

císaři, co je císaři a Bohu, co je Boha" a sekularismus díky tomu v očích muslimů spojovaný s křesťanstvím.

Podle informací z projektu *Pew Research Religion and Public Life* žilo v roce 2010 v Nigérii 49.3% křesťanů a 48.8% muslimů. (Pew Research 2012) V některých státech nebyli ještě v půlce minulého století téměř žádní křesťané. Jejich počty se v roce 2010 prudce zvýšily. Nejvíce ve státě Benue (73 % celkové populace), Plateau (60 %), Kaduna (35 %), Adamawa (25 %), Niger (25 %) a Borno (20 %). (Vinson 2013: 122)

Muslimsky kazatel Osman dan Fodio (1754–1817) stanul v čele fulbských kočovných pastevců v boji proti hauske šlechtě, jež do té doby ovládala městské státy na severu země. Vytýkal Hausům vlažnost ve víře a sklon k návratu k pohanství. Jakmile povstání roku 1804 zachvatilo Gobir a Zariu, byly ohroženy i další oblasti. Katsina padla fulbským svatým bojovníkům do rukou roku 1805 a Kano o dva roky později. Prostý lid spatřoval v šíření islámu osvobození od hauských feudálů. Islám měl na severu země integrační úlohu. Hausové se sblížili s Fulby, kteří převzali hausky jazyk i kulturu. Společně zastávali za kolonialismu i po vyhlášení nezávislé Nigérie ideu jednoty Severní oblasti. (Klíma 2003: 17)

Tradiční islámské hodnoty stále na severu tvarují současnou politickou situaci. Stále funguje úřad sultána ze Sokota a pozvolnou expanzi zažívají islámské soudy a právní předpisy. Na vzestupu jsou také radikální reformistická a různá milenaristická islámská společenská hnutí usilující o znovuoživení islámského dědictví a v ideálním o rozšíření do zbytku Nigérie. Kulturně se populace Chálífátu Sokoto začala identifikovat jako muslimská a pouze sekundárně jako populace jejich lokálních emirátů, což zanechalo v myslích mnoha pozorovatelů zdání, že žili v islámském státě a byli sjednoceni pod společným náboženstvím. (Falola, Heaton 2008: 72)

Nigerijská Nejvyšší rada pro islámské záležitosti požaduje, aby byl pátek v celé Nigérii dnem pracovního klidu, aby byl zdravotnický symbol červeného kříže doplněn červeným půlměsícem, aby se vedle křesťanského užíval i islámský kalendář, aby byl jeho první den v roce postaven na úroveň (křesťanského) Nového roku a aby bylo islámské právo šaría zavedeno pro muslimy i na jihu Nigérie. (Klíma 2003: 108)

Na severu je rovněž patrná nízká úroveň sekulárního asociačního života a tendence akceptovat nedemokratické (teokratické či autoritářské) alternativy k demokratické vládě. Je preferována větší intervence ze strany státu ve společensko-ekonomickém životě. Existují zde kulturní omezení, která brání participaci žen v politice a větší sklon k neúctě k zavedené státní autoritě. (Suberu, Diamond 2012: 8) Do vývoje na severu země např. zasahuje i Saúdská Arábie, která v roce 2008 slibovala ekonomickou pomoc a přesvědčovala severní guvernéry, aby prosadili právo šaría. (Afrobarometer 2009: 4)

2.3.2 Náboženské organizace

Od roku 1970 měla Nigérie statut pozorovatelské země v Organizaci islámské konference (OIC), ale od roku 1986 prezident Babangida souhlasil s plným členstvím. (Klíma 2003: 108) Významnou roli v dialogu mezi islámem a křesťanstvím hraje Nigerijská rada pro náboženství (NIREC⁵⁴), která funguje z vládních zdrojů a čítá 25 muslimů a 25 křesťanů, kteří mají zajišťovat dialog mezi křesťany a Muslimy v zájmu veřejného dobra a vzájemného respektu a porozumění. Mezi členy je mimo jiné také sultán ze Sokota, hlavní předseda Nejvyšší rady pro záležitosti islámu (NSCIA)⁵⁵ a předseda Křesťanského sdružení Nigérie (CAN⁵⁶)

Jako další můžeme zmínit Společnou náboženskou radu (IMC),⁵⁷ která funguje od roku 2005 a jejím úkolem je sbližovat lidi pomocí víry. Jejím heslem je: „*Mír je posvátný, šířte ho!*“. Jejimi zakladateli jsou imám Muhammad Ashafa a pastor James Wuye, kteří věří, že Nigérie patří křesťanům i muslimům, kteří se musí naučit žít bok po boku v míru. Jako kriticky důležitou vnímají participaci náboženských lídrů, kteří rozumí druhému náboženství. Vytvořili rovněž síť, které šířily informace a měly zamezovat násilí. V ideálním případě by měli mít také "*street reputation*" mezi mládeží. (Larémont 2010: 39) Velkou zásluhu mělo IMC v procesu, který vedl k podepsání Kadunské smlouvy o míru v srpnu 2002, která ukončila násilné střety, které měly za důsledek tisíce úmrtí. (IRIN 2002) Kaduna se odlišuje od ostatních severních států tím, že v ní žije přibližně stejně křesťanů i muslimů. IMC také pomohla zamezit rozšíření násilí, které vzniklo při Miss World, která se v Nigérii konala v listopadu 2002. V novinách se objevilo, že prorok Muhammad se bude chtít oženit z jednou účastnicí. V Kaduně to mezi lidmi podnítilo násilí. Díky jedenácti kněžím a jedenácti imámům z IFCMC nebyla povstání tak násilná jako v roce 2000 v Kano a zemřelo „pouze“ 200 lidí místo 2,000–4,000. (Larémont 2010: 38)

Z muslimských organizací hraje důležitou úlohu Nejvyšší rada pro islámské záležitosti (Supreme Council for Islamic Affairs (SCIA) a Společnost pro podporu Islámu (*Jama'atu Nasril Islam (JNI)*). (Vinson 2013: 158) Nejdůležitější křesťanskou organizací je CAN (*Christian Association of Nigeria*), která byla zformována v důsledku vzniku dvou předchozích organizací. Je symbolem politického vlivu nigerijských křesťanských církví. Navzdory nehierarchické struktuře protestantských církví a jejich rozdílností stále

⁵⁴Nigeria Inter-Religious Council

⁵⁵the Supreme Council for Islamic Affairs

⁵⁶The Christian Association of Nigeria

⁵⁷Interfaith Mediation Centre

symbolizuje politickou jednotu, která se snaží prosazovat jejich zájmy už od konce 70. let. CAN pomáhala mobilizovat křesťanské politiky do opozice proti zavádění práva Šaría, členství v OIC a násilí proti křesťanům a jejich majetku. (Falola, Heaton 2008: 221-222) Snaží se nejen o dosažení jednoty křesťanů a šíření evangelia, ale navíc pochopení a jednotu mezi rozdílnými lidmi a zmírnění společenské stratifikace v Nigérii. (Larémont 2010: 30) Lídři CAN často kritizují představitele severních států, kteří podle nich nebyli dostatečně aktivní, aby dokázali zamezit násilí mezi členy odlišných náboženství, které mělo za následek přibližně 53,000 mrtvých od roku 1999. (New York Times 2004)

Rychlá expanze křesťanství v severní Nigérii, změna postoje jednotlivých denominací od izolacionistických k více politickým postojům s sebou přinesla také změny ve společensko-ekonomických dimenzích a vztazích mezi komunitami. Navzdory respektu pro náboženskou svobodu vzniká ve společnosti napětí pramenící ze strachu, že křesťané nebo muslimové začnou ovládat stát na úkor druhých. Tato situace vytváří nestabilní společensko-ekonomické prostředí. Pokud začne jedna etnicko-náboženská skupina v rámci státu dominovat, zvyšuje se míra tohoto napětí a trvalé politické nestability. (Vinson 2013: 156)

2.3.3 *Národní identita*

O národní identitě⁵⁸ můžeme říci, že je nadřazená identitě etnické. Měla by teoreticky být základem ne pouze etnického uskupení, ale celého národa. Moderní multi-etnické národní státy⁵⁹ se začaly objevovat v Evropě během 17. a 18. Století díky ekonomické integraci rozdílných regionů a posilováním pout mezi lidmi rozdílných národností, podporou společného jazyka a společných kulturních prvků. Vznikly relativně stabilní komunity s jednou vládou, zákoníkem a národním zájmem.

⁵⁸Bruce Keillor identifikoval 4 klíčové dimenze důležité pro formování národní identity. Těmi jsou dědictví, kulturní homogenita, etnocentrismus a náboženství (Keillor et al. 1996: 169). To jsou samozřejmě pojmy, které souvisí i s etnických vědomím a je vhodné je vzít v potaz, pokud chceme co nejdříve vyjádřit charakter a perspektivu etnického vědomí. Je zde také možné zmínit námět díla Samuela Huntingtona, „*Střetu civilizací*“, kde už globálněji definuje čtyři prvky civilizace: náboženství, historii, zvyky a společenské instituce. Z toho zvyky, historie a náboženství by se daly zařadit do kategorie primordiální. Jsou dané dějinným vývojem a společenské instituce spadají spíše do „flexibilnějšího“ prostoru, tedy více ovlivněného aktuální společenskou situací.

Anthony Smith, který napsal v roce 1991 knihu s názvem „*Národní identita*“, která už názvem pokrývá naši problematiku, zahrnuje do stejnojmenné identity „*povědomí politické komunity, které znamená určitý společenský prostor, a zároveň vyznačené a ohraničené teritorium*.“ (Smith 1991: 9) Smith opomíjí primordiální prvky a zaměřuje se na reálnou situaci na jednom místě v jednom čase.

Jude P. Dougherty se na problém dívá z hlediska rasové homogenity a etnické čistoty, které podle něj kdysi byly charakteristické a identifikovaly národy, které jsou ale dnes heterogenní, takže národní identita může být, podle jeho názoru, spíše „měřena“ národními symboly a institucemi nežli se zaobírat jakousi národní rasovou homogenitou nebo čistotou (Dougherty 2003).

⁵⁹Benedict Anderson definuje národní stát jako politicky organizovanou komunitu lidí, která může být utvořena i více národnostmi, ale obývá stejné teritorium, má stejnou vládu a společný pocit identity (Anderson 1991: 11-12).

Už Murtala Muhammed, který zemi vládl od července 1975 do února 1975, byl známý svým důrazem na "integrační" politiku a snažil se mírnit a potírat rozdíly a konflikty mezi etniky. Přesouval důstojníky na území jiných etnik, aby mezi nimi zvýšil provázanost. Zkoušel zavádět i tzv. federální třídy, ve kterých se potkávali studenti ze všech částí země. Ty ale nebyly realizovatelné v širším měřítku kvůli velikosti země a nákladnosti projektu. (Klíma 2003: 90)

Podle Ústavy je občanem každý, kdo se narodil v Nigérii a jeho rodiče nebo některý z prarodičů byl občanem také. Také každý, kdo se narodil vně Nigérie, ale jehož rodiče jsou občané Nigérie. (Ústava 1999: 31) Původní obyvatel (*indigene*)⁶⁰ je synonymum k synu/dceři půdy a označuje identitu narození v určité lokalitě do specifické etnické skupině a tím pádem má v dané lokalitě domovinu (*homeland*). Etnikum pak považuje oblast za svůj rodný kraj (*native land*).

V Ústavě zjišťujeme, že tento dokument definuje osoby slovesem „*belong to*“, které v našem případě poukazují na původní obyvatele oblasti, jejichž rodiče či prarodiče byli „*indigenous*“, jako původní.⁶¹ (Ústava 1999: 130) Dále Ústava zaručuje jednotné nigerijské občanství a také zakazuje diskriminaci na základě příslušnosti ke komunitě, etnické skupině, místě původu, pohlaví, náboženství nebo politického názoru. (Ústava 1999: 39) Stále ale neexistuje žádný specializovaný orgán, který by nestrannost lidem zaručoval.

Rada pro federální charakter Nigérie⁶² definovala status původního obyvatele v místních vládách a státech. Jsou to ti, jejichž rodiče a/nebo prarodiče byli původní a/nebo lidi, kteří jsou za původní označeni radou. Pokud je takto shledán místní radou, je také automaticky původním i z pohledu státu. (Federal Character Commission ND: 16) Nigerijci, kteří mají jejich etnický původ jinde, a narodili se na jiném území, jsou vnímáni jako nepůvodní často se záměrem návratu domů. V Nigérii je takto přiřazená identita většinou stálá. (Alubo 2009: 4)

Existují různé formy diskriminace proti nepůvodnímu obyvatelstvu, a to např. v zaměstnání, kdy většinou nedostanou smlouvu na hlavní pracovní poměr a na inzerátech je často dodatek, který povoluje účast ve výběrovém řízení pouze indigenním: „*only indigenes need apply*“, nebo ve školství, kdy je přijetí na střední a vyšší školy je rezervováno původním obyvatelům a pouze několik míst zbývá pro nepůvodní, kteří ještě navíc platí vyšší poplatky za studium za studium.

⁶⁰Ústava pojem *indigene* nikterak nedefinuje a usedlíky (*settlers*) vůbec nezmiňuje.

⁶¹"belong to" or its grammatical expression when used with reference to a person in a state refers to a person either or whose parents or any of whose grand parents was a member of a community indigenous to that state;

⁶²The Federal Character Commission

Některé z forem diskriminace byly formalizovány skrze certifikáty původu (*certificates of indigene*), které se staly podmínkou pro přijetí do institucí vyššího vzdělávání a zaměstnání, včetně federálních institucí. V zemi tak funguje v podstatě dvoustupňová struktura občanství. (Alubo 2009: 6) Bez vlastnictví certifikátu může být prakticky nemožný přístup ke státním službám a pro jejich vydání neexistuje žádný oficiální postup. Udělování není rozhodně nestranné a úředníci se často rozhodují pod vlivem osobních sympatií, mýtů a možností rozmanitých benefitů. Mohou být odmítnuti takřka hned díky jejich vzhledu či náboženství. Některé úřady požadují vypracování různých jazykových testů, aby šanci na získání certifikátu pro „nežádané“ snížila. Takový přístup posiluje společensko-ekonomické nerovnosti a přiznává těmto původním obyvatelům preferenční přístup k využívání půdy, vzdělávacího systému, financování projektů a zaměstnání ve veřejné správě. Umělé vytváření rozdílů mezi původním a „novým“ obyvatelstvem podporuje a je podporován i dalšími rozdíly a konflikty založenými na identitě. S touto problematikou souvisí také nízká schopnost státních institucí vynucovat právo a spíše se setkáváme s protekcí či nezájmem a nezávislé vyšetřování je vzácné. (Sayne 2012: 1)

Pro většinu Nigerijců je certifikát původu životní nezbytností. Některé státy nedovolují nepůvodnímu obyvatelstvu sloužit ve státní sféře, a to i když pochází ze stejného etnika, ale z jiného státu. Např. v říjnu 2011 propustila vláda státu Abia osmdesát žen ze sousedního státu Ebonyi kvůli jejich původu. Většina z nich byla ze „správného“ etnika Igbo a byli vdané za muže ze státu Abia. (NRN 2014: 2)

Výzkumná skupina The Nigeria Research Network se sídlem na Univerzitě v Oxfordu provedla výzkum⁶³ na téma místních vlád, které mají nejvyšší reálnou pravomoc při udělování certifikátů a sestupně je roztřídila do tří kategorií podle otevřenosti k nepůvodnímu obyvatelstvu.

- 1) Oblasti, které jsou ochotné, i když někdy velmi neochotné udělit certifikát malé části obyvatelům, kteří sídlí v oblasti delší dobu a pochází z jiného etnika (oblasti Zaria, Jos – Severní část, Yola – Jižní část, Chafe)
- 2) Oblasti, které mají své vlastní *ad hoc* procesy udělování zvláštních certifikátů o pobytu (*residency*) nebo usídlení (*settler*), které Ústava nezná. (Zaria, Lagos – Západní část, Yola – Severní část, Fagge);

⁶³Tato studie zkoumala názor obyvatelů na téma původního obyvatelstva na vzorku 2,940 náhodně zvolených dospělých mužů a žen v sedmi oblastech ve státech Lagos, Imo, Plateau, Adamawa, Kaduna, Kano a Zamfara.

3) Oblasti, které neudělí certifikát nikomu nepůvodnímu a neberou v potaz délku jeho pobytu. (Okigwe, Jos – Jižní část).

Hausové a Fulbové se cítili diskriminováni v 62 % případů, Igbové v 54 % a Jorubové v 53 %. Pouze 62 % obyvatel získalo jeden z certifikátů. Celkem 47 % se cítilo diskriminováno v oblasti jejich pobytu často včetně členů etnika, které je v oblasti původní, ale jedinec pochází z jiného státu. Nejmenší pocit diskriminace panuje ve státě Adamawa, který demonstruje, že etnická ani náboženská rozmanitost nemusí být žádnou překážkou. Nejpalčivější situace je ve státě Zamfara, ve kterém jsou i ve velkém množství diskriminováni Hausové a Fulbové, protože jsou z jiných zemích. (NRN 2014: 7)

2.3.4 Etnické a náboženské napětí

Etnické⁶⁴ napětí vzniklo za koloniální éry, kdy britská koloniální administrativa motivována sobeckými ekonomickými cíly násilně slučovala etnické skupiny s dramaticky odlišnými kulturami hodnotami a morálními postoji do jedné země. (Oko 2010: 380)

Oblastí s nejintenzivnějšími konflikty je oblast hlavního města Jos ve státě Plateau.⁶⁵ Následují státy Benue, Taraba, Nasarawa a Katsina. Náboženské jsou pak

⁶⁴Podle profesora antropologie Teda Lewellena se v případě etnicity nejedná se o charakteristiku skupiny jako takové, ale spíše jde o skupinovou identitu, projevující se v kontextu jiných skupin. Proto také Lewellen upozorňuje na to, že „*eticita existuje pouze ve vztahu k jiným skupinám a ukazuje na rozdíly, které vnímá jak skupina, tak i protějšek*“ (Lewellen 2003: 167). Poukazuje na to, že „*eticita vyrůstá z rozdílu v moci, protože etnické politiky jsou politikami marginality. Dominantní skupiny se nepovažují za etnické, ale spíše se budou snažit zdůraznit to, že jsou na daném území dominantní, hlavní, nebo obecnou skupinou. Tak jako např. v Anglii neexistuje etnicita anglická*“ (Lewellen 2003: 168).

T. H. Eriksen pak definuje etnicitu jako „*dlouhodobou a systematickou komunikaci kulturních diferencí mezi skupinami, které se považují za vzájemně odlišné, čímž sdílí Lewellenům důraz na meziskupinovou interakci. Objevuje se podle něj vždy, když se kulturní odlišnosti stávají relevantními v sociální interakci. Z tohoto důvodu má být etnicita zkoumána na úrovni sociálního života, nikoli ve sféře symbolické kultury*“ (Eriksen 2007: 105). Naznačuje tím tedy, že etnicita nefunguje bez interakce s jinými skupinami. Měla by být navíc zkoumána během aktivních interakcí mezi skupinami a ne pouze ve sféře kultury předků daného etnika. Osvětluje tyto fakta dále, když tvrdí, že etnicita je „*zejména a především koncept, nikoli přirozený fenomén... Může být chápána jako univerzální sociální fenomén, nebo jako moderní kulturní konstrukt*“ (Eriksen 2007: 94). Čímž podporuje své stanovisko, že je etnicita uměle vytvořenou záležitostí, nikoli fenoménem, který má své kořeny v minulosti a přirozeně se vyvíjí do dnešních dnů svým určitým tempem.

V Nigérii žije přes 200 etnik. Nejpočetnější jsou Hausové a Fulbové, Jorubové a Igbové. Hausové a Fulbové se nachází především v severních státech Bauchi, Gombe, Kano, Katsina, Kebbi, Sokoto, a Zamfara. Jorubové dominují jihozápadním státům Ekiti, Lagos, Ogun, Ondo, Osun, and Oyo a Kwara. Igbové jsou nejpočetněji zastoupeni ve státech Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu a Imo. Další významnou skupinou jsou např. Ibibiové ve státu Akwa Ibom, Efikové ve státě Cross River, Ijawové ve státě Bayelsa a Urhobo ve státě Delta. Tivové, Idomové v Benue, Igalové v Kogi a Kanurové v Bornu. (Suberu, Diamond 2012: 11)

Hausové jsou původní skupinou v severní Nigérii, zatímco Fulbové jsou pozůstatek arabských, berberských a tuarežských kmenů, kteří v římské éře obývali území Mauriánie. Přenášeli kulturu a měli asimilovat lidi v oblastech, které osidlovali jazykově i zvyky. Společná historie Hausů a Fulbů začala fulbským džihádem v roce 1804, během kterého Fulbové Hausy porazili a asimilovali jejich kulturu i jazyk. (Ahanihu 2010: 6)

⁶⁵Etnické konflikty probíhají také např. mezi etniky Zango a Katav ve státě Kaduna. Tiv a Jukun ve Wukari, Taraba. Ogoni a Adoni ve státě Rivers, Chamba a Kutub ve státě Taraba, Itsekiri a Ijaw/Urhobo ve státě Delta, Aguleri a Umuleri ve státě

nejčastější ve státech Plateau, Kaduna a Bauchi. Např. ve státě Kaduna se poprvé vážnější vypuknutí násilí objevilo během února 2000. Během pěti dní zemřelo 2,000–4,000 lidí a 200,000 bylo nuceno uprchnout z města. Spory byly naštěstí mírněny imámem Muhammadem Naraynem Ashafou a pastorem Jamesem Movelem Wuyem. (Larémont 2010: 37)

Frekvence náboženského násilí mezi komunitami od roku 2009 prudce stoupá, zatímco frekvence etnického násilí spíše stagnuje. (Vinson 2013: 217)

Rozsáhlé náboženské násilí se projevilo i během „*nejsvobodnějších a nejspravedlivějších*“ voleb v roce 2011. Po vyhlášení vítězství Goodlucka Jonathana propuklo násilí ve dvanácti severních státech. Během 48 hodin bylo spáleno 764 kostelů, 3,100 křesťanských škol a podniků a 3,400 domů, ve kterých křesťané žili. Jich samotných bylo zabito přes 200. Tyto činy jsou nejčastěji připisovány ekonomické a politické marginalizaci severu. (Buwalda 2013)

Konflikty mezi původními a „novými“ obyvateli mají vliv také na hospodářství. Těžební průmysl a turismus v oblasti města Jos se vytrácí stejně jako textilní průmysl v Kaduně. V důsledku mizících pracovních míst se frustrování mladí lidé více zapojují do konfliktů, které tak umocňují.

Stát Plateau je po státu Adamawa druhým etnicky nejrozmanitějším státem. Před obdobím britské kolonizace byla oblast obydlena etniky Berom, Anaguta, Afisare a jinými méně významnými. Adetula uvádí, že tyto skupiny jsou v oblasti Jos původní stejně jako Hausové a Fulbové v oblasti Sokoto, Kano a Zaria. Ti ale tvrdí, že jejich předkové toto město založili, když přicházeli těžít do cínových dolů na počátku 20. století. (Adetula 2005: 217).

Konflikt je založen především na soupeření o kontrolu půdy a kontrole nad lokální vládou. V roce 2008 měla krize základ ve volebním klání. (Ahanihu 2010: 5)

Stát Kaduna má se státem Plateau společnou západní hranici. Obyvatelstvo severu Kaduny je převážně muslimské přičemž zde žijí hlavně Hausové a Fulbové zatímco jižní část je převážně křesťanská a je domovem pro přibližně 30 etnických skupin. Narodil od státu Plateau je Kaduna historicky ovládána politiky z etnik Hausů a Fulbů. Hlavní město, také nazvané Kaduna, je etnicky velmi rozmanité a jeho populace odráží rozdíly ve státě i celé Nigérii. Jsou tu i např. velké a zakořeněné komunity Igbů a Jorubů, jejichž předci sem přišli ještě během koloniální doby a hledali zde pracovní příležitosti.

Ve státě Plateau a jižní části státu Kaduna žijí početné menšiny, které dohromady tvoří většinu. Čelí tlaku ekonomické soutěže s Joruby a Igby, kteří se usídlili na území

Anambra, Joruba a Hausa v Shagamu, stát Ogun a v Idi-Araba, stát Lagos Ijaw a Ilaje ve státě Ondo, Fulani-Sawaya ve státě Bauchi. (Omotoso 2012: 130)

středního pásu s vybudovanými vztahy s více prosperujícím jihem, a také ekonomické i politické, kulturní a náboženské dominanci ze strany Hausů a Fulbů ze severu. Podle vyjádření lídrů menšinových skupin Jorubové ani Igbové neohrožovali jejich politickou moc ani kulturní či náboženskou identitu. U Hausů a Fulbů podle nich tato snaha naopak existuje. Věnují daleko více energie na prosazování svých kulturních práv, náboženské identity, politické moci v regionu a dokazování svého původu v této oblasti. (HRW 2013a: 6)

Lídři křesťanských domorodých skupin často obviňují Hausy a Fulby z pokusu o převzetí jejich země, dominanci nad menšinovými skupinami a zavádění Islámu. Zdůrazňují, že také velmi často využívají násilí k prosazení svých cílů. Např. předák vesnice Kuru Karama ve státě Plateau a člen etnika Berom prohlásil, že *"jediné, co zde jeho lidé vnímají je to, že Hausové chtějí ovládat naše území a donutit nás k odchodu. A pokud odmítneme, tak nás zabijí."* (HRW 2013a:35)⁶⁶

Jakmile začala populace Hausů a Fulbů ve státě Plateau vzrůstat, státní i místní veřejní činitelé začali hledat způsoby, jak zvýhodnit členy původních skupin a odepřít příležitost Hausům a Fulbům např. v možnostech práce ve státním sektoru. Muslimští lídři si stěžují na marginalizaci, diskriminaci a vyloučení křesťanským státem a místními úředníky. (HRW 2013a:36)⁶⁷

Stejně tak Hausové a Fulbové v jižní části Kaduny si stěžují, že je na ně stále ze strany křesťanského původního obyvatelstva nahlíženo jako na občany druhé třídy, i když zde jejich rodiny žijí už několik stovek let. Na to stejné si ale stěžují také křesťané v severní části státu. Vláda ale nezavedla žádné opatření, která by zamezila diskriminaci na bázi původu. (HRW 2013a:36)

Konflikt se obecně týká hlavně křesťanské etnické skupiny Berom a menších skupin Afizere a Anaguta, které jsou rovněž převážně křesťanské. Tyto skupiny jsou státem uznané jako původní zatímco Hausové a především Fulbové jsou pastevcí. Konflikty mezi nimi vznikají velmi často v důsledku ničení úrody dobyt看kem a krádeže dobytka. (HRW 2013a:36)

Ani vytvoření států a místních rad nezmírnilo strach z dominance a spíše přispělo k vytvoření dalších arén pro soupeření po vytvoření nových menšin i většin. Příkladem může být např. stát Kogi, kde se stali Igalové z menšiny většinou. To stejné se stalo s etnikem Tiv v Benue a Urhobo ve státě Delta. V některých státech se naopak většinová etnika, např. Jorubové, staly jako v případě státu Kogi menšinovými a stejně tak Hausové a Fulbové ve státě Plateau. (Alubo 2009: 7) Konfliktní zóny se stávají vhodným prostředím

⁶⁶Interview HRW s lídrem komunity Berom v Kuru Karama ve státě Plateau z února 2012.

⁶⁷Rozhovor HRW se Sanim Mudim, mluvčím muslimské komunity ve městě Jos z 25. ledna 2012.

pro rozvoj organizovaného zločinu a i např. skupina Boko Haram své útoky občas směřuje na kostely v místech probíhajících konfliktů. (Sayne 2012: 2)

Některé z krvavých střetů v Kaduně byly například pojmenovány „*válka proti politickému islámu*,” a „*očistná kampaň proti ignorantským opicím a druhořadým obyvatelům*.” (Oтите 2012: 813)

Mezi roky 1979 a 2011 bylo 202 případů komunitního násilí definovaných jako náboženských (etnicko-náboženských), 258 jako etnických (etnicko-tribálních) a 60 jich mělo jiný původ. Etnicko-náboženské násilí je daleko více podněcováno nábožensky než ekonomicky či politicky. Ekonomická zášť a soupeření o vzácné zdroje pak spíše charakterizuje etnické násilí. (Vinson 2013: 184)

Náboženské a etnické násilí způsobuje v Nigérii méně obětí než násilí mezi komunitami. V politických konfliktech a konfliktech mezi komunitami zemřelo mezi lety 1999 a 2011 15,700 lidí. Týká se to zejména státu Plateau, kde jich zemřelo minimálně 3,800. (Nigeria Watch 2012)

Profesor z Univerzity ve městě Jos vysvětluje, že i když se skupiny odvolávají na etnickou identitu, tak je jejich jednání vnímáno jako jednání výhradně této etnické skupiny spíše než sdílený zájem mezi jednotlivými etnickými skupinami. V oblasti města Jos se nachází několik etnických skupin. Pokud tedy např. Beromové řeknou "*My, Beromové budeme za něco bojovat*," ostatní etnické skupiny ustoupí a na jejich snaze se podílet nebudou s odůvodněním, že se jedná o záležitost Beromů. Pokud ale Beromové řeknou, že je tato snaha nábožensky odůvodněná a schválená církví, připojí se k jejím snahám i ostatní převážně křesťanská etnika. (Vinson 2013: 171)⁶⁸

Sdílená náboženská identita se stala základem pro mobilizaci. V mnoha případech se násilí mezi komunitami rozšiřuje na základě sdílené náboženské identity, a to i když skupiny nesdílejí stejnou etnickou identitu nebo společné rozhořčení. To se projevilo např. v jižní části státu Plateau v květnu 2004. V únoru provedli muslimští Hausové útok na křesťany ve městě Yelwa, kde zabili přibližně 70 lidí, kteří se ukryli v kostele. Křesťané z různých etnických skupin podnikli ve stejném městě odvetu a zabili více než 400 muslimů. (Vinson 2013: 173)

První krize většího rozsahu se objevila v roce 1991 a byla způsobena jmenováním hauského předsedy Řídícího výboru (*Management Committee*) oblasti Severní části oblasti Jos. Jmenování bylo napadáno původními etnickými skupinami Anaguta, Afisere a Berom, které trvaly na tom, že nepřijmou nikoho z nepůvodního obyvatelstva ve funkci předsedy na jejich území. Ti v rozhořčení obsadili budovu rady a během vypuknutí násilí, které následovalo, byla kompletně spálena městská tržnice a bylo hlášeno několik obětí.

⁶⁸Interview Laury Vinson ze 4. dubna 2011

(Ahanihu 2010: 12) Podobný scénář se opakoval i v roce 1994, kdy byl člen etnika hausů jmenován předsedou místní tranziční rady. (Osaretin, Akov 2013: 353)

V roce 2001 konflikt opět nabyl na síle během procesu jmenování místního správce pro přerozdělování sociálních dávek (*Local administrator of welfare allowances*). Konflikt vyvolaly mládežnické skupiny a zemřelo 1,000–3,000 lidí. Sporadické útoky přetrvávaly ještě během let 2002 – 2003. Při volbách ve státě Plateau pak opět zemřelo více než 1,000 lidí a více než 250,000 bylo vysídleno. V roce 2008 se konflikt rozhořel během voleb do místní vlády, které byly třikrát odloženy a výsledky byly nakonec rozporuplné. Během listopadu a prosince během zemřelo během násilností kolem 800 lidí. Dne 17. ledna 2010 po útocích muže, který se rozhodl vrátit se a zrekonstruovat svůj zničený dům z předchozího násilného sporu v roce 2008. Zabito bylo více než 500 lidí a 7. března včetně mnoha spících žen a dětí. (Ahanihu 2010: 13) V letech 2011 a 2012 pak neustále probíhaly konflikty mezi pastevcí z řad Hausů a Fulbů a především etnikem Berom. (Osaretin, Akov 2013: 354)

2.4 Volby

Demokratické volby jsou prvkem, který musí být přítomen v každém státě, který se jako demokratický chce označit. Ve většině zemí dnes volby probíhají, ale často pouze deklarativně. Volební pozorovatelé nám do nich umožňují vhlédnout hlouběji a zhodnotit, jestli demokratickými skutečně jsou.

V Nigérii probíhají volby na několika úrovních. Nejvyšší volenou funkcí v rámci výkonné moci je prezident, který je stejně jako v každém ze třiceti šesti států federace guvernér, volen jednou za čtyři roky. Nejvyšším legislativním orgánem federace je Národní shromáždění složené ze 109 členů Senátu a 360 členů Sněmovny reprezentantů, kteří jsou rovněž voleni každé čtyři roky. Každý ze států vysílá do Senátu na úrovni federace tři členy. Federální území Abuja vysílá jednoho. Členové Sněmovny reprezentantů jsou vysíláni z jednotlivých států podle počtu jejich obyvatel. Volby probíhají i do jednokomorových Státních shromáždění na úrovni států, jejichž členové jsou rovněž voleni podle počtu obyvatel (24–40). V celé federaci je jich 990.

Volby do zákonodárných funkcí probíhají na základě většinového systému FPTP (*prvního v cíli*), zatímco do výkonných podle většinového dvoukolového „*run-off systému*.“ Kandidáti v prezidentských a guvernérských volbách musí získat minimálně

čtvrtinu hlasů v minimálně dvou třetinách států (místních vlád). Pokud k tomu nedojde, utkají se dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů⁶⁹

K zabránění vzniku politických stran založených na regionální či etnické bázi byl vytvořen INEC požadavek, aby každá kandidující strana působila v 24 z 36 států a vedení strany zrcadlilo regionální a etnickou rozmanitost. V místních volbách měly také za úkol získat alespoň 10 % hlasů ve 24 státech.

2.4.1 První „tranziční“ volby v roce 1999

Transformace vojenského režimu v civilní proběhla od smrti generála Abachy extrémně rychle. Už v srpnu 1998 generál Abubakar vydal dekret č. 17, kterým vytvořil Nezávislou národní volební komisi (INEC). Dne pátého října 1998 proběhla registrace voličů a mezi pátým prosincem a šestým březnem proběhly volby na všech úrovních. Znovu byly zlegalizovány politické strany. Obasanjo provedl prezidentský slib 29. května 1999. Nigérijci volili, aniž by znali pravomoci reprezentantů, kterým dali svůj hlas a jaké budou vztahy mezi jednotlivými složkami moci, protože Ústava byla přijata až tohoto dne.

V prezidentských volbách se střetli dva kandidáti. Prvním byl Samuel Falae za stranu APP, bývalý ministr financí za vlády Ibrahima Babangidy a Olusegun Obasanjo, který vládl jako hlava vojenské vlády mezi lety 1976–1979 a se ziskem 62,78 % hlasu lidu v těchto volbách zvítězil.

Prezident Obasanjo podle profesora Abubakara Siddique Mohammeda neartikuloval žádný program. Ten sice existoval, ale byl napsaný některými prominentními úředníky, akademiky a státníky. Byl bohužel ignorován a prezident následoval spíš svou náladu, modlitby a svérázné postoje. (Oko 2010: 163)

INEC povolil registraci třem stranám, a to Lidové demokratické straně (PDP), Všelidovou stranu (PDP) a Sdružení pro demokracii (AD).⁷⁰ PDP a APP oslovila voliče na většině území federace, zatímco AD získala podporu především mezi Joruby na jihozápadě země. (COG 2011: 7)

Ve volbách do Sněmovny reprezentantů se umístila na prvním místě Obasanjova strana PDP se ziskem 57,2 % (206) křesel za druhou APP, která získala 20,6 % (74) a AD skončila třetí se ziskem 18,9 % (68) křesel. Dvanáct křesel zůstalo neobsazených.

⁶⁹Ústava z roku 1999. Články 65 – 70.

⁷⁰Strany jsou blíže zmíněny v kapitole o politických svobodách a právech

Strany měly minimum času na vytvoření struktury a ideologie (o které se nedá mluvit stále ani dnes u zavedených stran). Strany PDP a APP měly výhodu v tom, že už zavedené struktury a možnosti financování měly a jako jediné dostali možnost účastnit se voleb. (IRI 1999: 16)

2.4.2 Volby v roce 2003

Volby probíhaly od 12. do 19. května. Většina ze třiceti politických stran, které se účastnily voleb, byly nově vytvořené a volební komisi byly uznány až v prosinci 2002.⁷¹ Podmínka deseti procent získaných při volbách byla snížena na 5 %. Podmínka členství a fungování kanceláří v alespoň dvaceti čtyř státech zůstala. (IRI 2003: 9)

V prezidentských volbách znovu zvítězil Olusegun Obasanjo ze strany PDP se ziskem 61,94 % hlasů a na druhém místě se umístil Muhammadu Buhari, který získal hlas od 32,19 % voličů.

V parlamentních volbách opět zvítězila strana PDP se ziskem 52,6 % hlasů (61,95 % křesel). Druhé místo připadlo straně ANPP se ziskem 26,4 % hlasů (26,7 % mandátů) a třetí straně AD, která obdržela 8,9 % hlasů (9,4 % mandátů).

Volební účast při volbách do Národního shromáždění byla 46,6 % a prezidentských 65,3 % (Ghai, Galli 2007)

Pokrok představovalo v roce 2002 schválení volebního zákona, který komplexně upravoval průběh voleb a zavedl také např. možnost podání stížností, které mohly ale podat pouze účastníci se kandidáti či politické strany, které se voleb účastnily, a to do 30 dní od vyhlášení výsledků. Stížnosti, které se týkaly prezidentských voleb, mohly být předány Federálnímu odvolacímu soudu a stížnosti k volbám do Národního shromáždění volebním tribunálům.⁷²

Volební nesrovnalosti nebyly ve většině států tak vážné, aby výrazněji ovlivnily volební výsledky. Výjimku tvořily státy Cross River, Imo, Katsina, Nassarawa a Rivers state. (IRI 2003: 12)

⁷¹INEC registrovala většinu politických stran až po intervenci Nejvyššího soudu. Díky tomu získala strana PDP více času pro svou volební kampaň než ostatní strany. (FH 2014)

⁷²Tribunály jsou orgány obsazené třemi osobami vytvořené výhradně pro volby. Mají moc na základě petice rozhodnout, jestli byl kandidát zvolen právem.

Vážné nedostatky se projevíly v procesu registrace v září 2002, který byl špatně řízen a uchazeči o registraci byli často zastrašováni.⁷³ Z osmdesáti milionů registračních formulářů jich bylo schváleno pouze 67 milionů. INEC nedokázala registraci a samotné volby zorganizovat lépe hlavně z důvodů špatného řízení a nedostatku finančních prostředků.⁷⁴ Financování komise bylo neprůhledné a díky tomu se vyrojilo mnoho obvinění z korupce. (IRI 2003: 13–15)

Pozorovatelská mise EU upozornila na to, že výsledky voleb musí být zpřístupněny a publikovány co nejdříve, jak to bude možné⁷⁵ a policie, soudní moc a INEC musí provádět vyšetřování nesrovnalostí bez větších odkladů. V přibližně polovině sledovaných volebních místností nebyla dodržována zásada tajného hlasování. (EU EOM 2003: 53)

V té době neexistoval žádný limit pro soukromé příspěvky, což také straně PDP pomohlo, protože měla širokou síť dárců. Navíc zde už v době těchto voleb začala fungovat mentalita voličů radící podpořit silnou stranu a nepřijít tak o svůj hlas. Ve státech s rozmanitou populací měli voliči tendenci volit ve prospěch kandidáta svého etnika a náboženství než na základě jeho strany či politických názorů.

Volby pozorovalo sedm mezinárodních organizací.⁷⁶ Roli volebních pozorovatelů hrály i nigerijské nevládní organizace.⁷⁷ Podle pozorovatelské mise Evropské unie činil součet všech volebních pozorovatelů v zemi přibližně 68,000. (EU EOM 2003: 46)

2.4.3 Volby v roce 2007

Obasanjo v prezidentských volbách, které proběhly 21. května, prosazoval poměrně křehkého a neprůbojného Umaru Yar'Adua, který získal 69,6 % hlasů a volby vyhrál. Primární volby se v rámci PDP pak staly spíše "*korunovací*" Yar Aduy než demokratickou soutěží. (Suberu 2007: 97) Na druhém místě se umístil Muhammadu Buhari

⁷³EU EOM doporučila, aby Nigérie co nejdříve přijala nový systém registrace voličů. Také musí být 37 existujících databází států spojeno do jedné, aby mohly být odhaleny a eliminovány dvojité registrace.

⁷⁴Pouze 17% sledovaných volebních místností otevřelo v plánovaném čase. Běžné bylodvouhodinové zpoždění a některé neotevřely vůbec.

⁷⁵Christopher Albin-Lackley, výzkumník organizace HRW uvádí, že např. ve volebním okrsku Tai, v Rivers State, kam přišlo k volbám pouze několik občanů a volební místnost byla otevřena pouze několik hodin, byla nahlášena volební účast neuvěřitelných 99,6 %, ze kterých získala strana PDP 99,2% hlasů. Podle něj byly v této oblasti manipulace s volebními výsledky, podvody, násilí a zastrašování tak rozsáhlé a neskrývané, že podle něj volby představovaly výsměch celému volebnímu procesu. (Albin-Lackley 2007)

⁷⁶EU Election Observation Mission, the National Democratic Institute (NDI), the International Republican Institute (IRI), the Commonwealth Observer Group (COG), the African Union (AU), the Economic Community of West African States (ECOWAS) a the Institute for Democracy in South Africa (IDASA).

⁷⁷Transition Monitoring Group (TMG), the Justice, Development and Peace Commission (JDPC), the Nigeria Labour Congress (NLC), the Muslim League for Accountability and the Federation of Muslim Women's Associations of Nigeria (FOMWAN), Muslim League for Accountability (MULAC), the Movement for the Survival of the Ogoni People (MOSOP) a Civil Liberties Organisations (CLO).

ze strany ANPP s 18,7 % a na třetím místě Atiku Abubakar ze strany AC se 7,5 %. Ve volbách do Sněmovny reprezentantů zvítězila opět PDP ziskem 73,1 % křesel. Druhá skončila ANPP se ziskem 17,5 % křesel. Třetí strana, AC, získala 8,3 % křesel. Informace o volební účasti nebyly zveřejněny. Jeden z hlavních uchazečů, bývalý vice-prezident Atiku Abubakar byl ze strany doslova vyřazen kombinací vydírání a administrativních metod. Obasanjo na místa jeho podporovatelů dosadil vlastní. Atiku Abubakar se rozhodl kandidovat za Action Congress (AC), kde skončil se sedmi procenty na třetím místě.

Obasanjo využil během primárních voleb v roce 2007 důrazné přesvědčování všech kandidátů, aby v poslední chvíli ustoupili a zprůchodnil tak cestu k prezidentskému křeslu Umaru Yar'Aduovi.

Prezident zneužil EFCC proti jeho zástupci Atiku Abubakarovi, který byl obviněn z neloajlnosti a korupce poté, co se u něj projevila touha po prezidentském křesle pod záštitou některé z jiných politických stran. INEC mu zabránil v účasti ve volbách. Nejvyšší soud pět dní před volbami 21. dubna prohlásil, že INEC neměl k tomuto kroku dostatečnou pramoc.⁷⁸(Obi 2011: 377).

Během volebních kampaní docházelo k rozsáhlého zneužívání veřejných prostředků. Týkalo se to hlavně médií, dopravních prostředků, státních pracovníků, veřejných fondů, programů podpory a budov. Šlo například o distribuci finančních prostředků a motocyklů organizací zodpovědnou za Program pro mírnění chudoby⁷⁹ a využívání šedesáti aut patřících státu Zamfara. Ve státě Borno byl guvernér zachycen při jeho kampani, ve které využíval vládního vozidla a vyhazoval do davu balíky peněz. Pozorovatelská mise EU získala dvanáctiminutový video záznam této události. Vozidla patřící státu byla prokazatelně využívána ve státech Akwa Ibom, Sokoto a Ondo. Ve státě Cross River byly volební transparenty PDP umístěny přímo na vládních budovách. (EU EOM 2007: 19)

V souvislosti s volebním násilím si organizace Human Rights Watch povšimla, že si politici v Rivers State najali z velké části stejné gangy, jako v předchozích volbách. Ti zaháněli voliče a vyměňovali volební lístky a někde nedovolili ani otevřít volební místnost. Výsledkem byla další drtivá výhra PDP a výsledky voleb byly ještě méně věrohodné než při volbách v roce 2003. (HRW 2007: 15–16)

Některé z největších volebních podvodů se udály v deltě Nigeru, kde PDP tloukla oponenty, zastrášovala voliče, loupila volební lístky a nahrazovala volební lístky vlastními předvyplněnými. Její kandidáti často vyhráli volby v jednotlivých okrscích bez toho, aniž by do nich vůbec dorazily volební lístky. (Suberu 2007: 101)

⁷⁸INEC se také ještě zdaleka nestala nezávislým orgánem a podléhal tlaku PDP. (IRI 2007: 31)

⁷⁹Poverty Alleviation Programme (ZAPA)

V některých státech (Lagos, Abia, Borno, Kano, Yobe, Zamfara) opozice zvítězila, protože využívala patronáže pro svůj prospěch. Byla schopna zmobilizovat voliče v rámci kampaně o "ochranu mandátu" před volebními manipulátory. Na jejich straně byli také soudci, kteří dokázali vynutit právo a zabránili PDP k nepoctivému zisku mandátů

Pochvalu si naproti tomu zasloužila soudní moc, která obecně jednala nestranně a kladně ovlivnila volební proces. Předvolební stížnosti byly ale často řešeny až několik dní před volbami z kapacitních důvodů. (EU EOM: 1)

Nigerijští soudci byli nakloněni k opravným prostředkům, ale prezidentovo manévrování jim v tom bránilo. Byly vyhlášeny dny pracovního klidu, které zabránily Nejvyššímu soudu v práci až do 14. dubna, kdy probíhaly volby guvernérů. Soudy především odmítaly postup INEC v diskvalifikaci kandidátů na guvernéry ze stran AC a ANPP ve státech Adamawa, Anambra, Delta a Kogi. (Suberu 2007: 98)

Nový volební zákon z roku 2006 stále neodstranil závislost INEC na výkonné moci.⁸⁰ Zákon rovněž neupravuje transparentnost ve jmenování personálu volebních stanic nebo přístup k rozhodnutím INEC. Petice mohou být opět podávány pouze kandidáty a politickými stranami. Neumožňuje volby v místech, jako jsou nemocnice či vazební věznice. Volební zákon také neobsahuje žádný postup pro schválení či zamítnutí žádosti pro akreditaci pozorovatelů voleb. (EU EOM 1)

INEC se rozhodla, v reakci na duplicitní registrace při volbách v roce 2003, zavést nový systém s novou technologií *Direct Data Capture machines*. Znamenalo to nakoupit nové vybavení a vytrénovat personál v zacházení s tímto novým a poměrně sofistikovaným vybavením. INEC měl ale buďto nedostatečné vybavení či špatně vytrénovaný personál k implementaci těchto plánů. Dne 8. listopadu, dva týdny před začátkem registrace bylo připraveno pouze 1,000 z 33,000 zařízení Direct Data Capturing (DDC). Pro dodávky na místa určení byly pověřeny spediční společnosti, kterým ale nebylo včas zapláceno, a proto se zpozdily. Většina DDC byly jednoduché laptopy s webkamerou s čtečkou otisků prstů a tiskárnou voličských registračních lístků. Pouze 5,000 z těchto zařízení bylo takové, jaké si INEC opravdu vyžádala. Některé byly dokonce „zabaveny“ kmotry. (EU EOM 2007: 14)

Materiály k volbám přišly také často pozdě a jména voličů nebyla v registrech voličů a na volebních lístcích chyběly fotografie kandidátů.

Občané, kterým bylo více než osmnáct let, kteří pracovali nebo pocházeli z dané oblasti místní vlády (LGA) měli možnost registrace. Každý, kdo se pokusil registrovat dvakrát, spáchal přestupek a mohl zaplatit až 580 USD ve formě pokuty nebo získat rok

⁸⁰Např. v otázkách odvolání členů komise, kdy prezident pouze konzultuje se Státní radou. Její financování je určováno vládou.

ve vazbě či obojí. Z registru bylo smazáno přes 10 mil. duplicitních registrací. Nenásledovala ale žádná odezva v podobě trestních stíhání. (EU EOM 2007: 13)

Navzdory zárukám INEC nebyly volební výsledky vyvěšeny ve volebních stanicích. Zástupci politických stran byli viděni v téměř všech volebních místnostech. Pozorovatelé byli svědky krádeží volebních uren a záměrně chybného sčítání hlasů.

V téměř 16 % navštívených volebních místnostech proběhl pokus o ovlivnění voliče. V jedné ze čtyř místností nebyly správně dodržovány metody nanášení inkoustu pro pořizování otisku prstů. V mnoha stanicích, které byly navštíveny jeden ze tří členů volební komise chyběl a ve 40 % volebních místností komise velmi špatně rozuměla procesům a neměla dostupnou ani příručku pro komise vydanou INEC. Volební lístky nedošly do velkého množství volebních stanic ani v den voleb a voliči velmi často nevěděli, kam se jít registrovat a kde volit. Doplnování a krádeže volebních uren byly běžné. (IRI 2007: 31)

Prakticky všechny významné pozorovatelské skupiny průběh voleb odsoudily. Např. Transition Monitoring Group (TMG) prohlásila, že volby byly pouhou šarádou a nesplňovaly ani minimální kritéria, která by měly demokratické volby splňovat. Volby tato organizace úplně odmítla a ožadovala jejich zrušení.

Profesor Okechukwu Oko v období po těchto volbách komentoval volby v Nigérii takto:

„Kandidatura nevyžaduje vzdělání ani kapitál. Kandidát musí být výřečný, mít funkční pár nohou a kmotra (godfatera), silný atavistický a cynický přístup k rozvoji Nigérie a ochotu stát za svým kmotrem, který mu zajistí místo ve vládnoucí straně. Politika v Nigérii není záležitost ideologie, ale pouze žaludku... Volební neúspěch pak může často znamenat ohrožení samotné existence kandidáta... "Důsledkem prebendalismu je, že politika včetně volebního procesu se stává plnou korupce a příležitostí ke zbohatnutí. Volební soutěž se mění ve válku, která ohrožuje věrohodnost voleb a spouští v afrických zemích volební násilí.“ (Oko 2010: 72–83)

Držitel Nobelovy ceny za literaturu Wole Soyinka popsal PDP (nejen) v souvislosti s volbami jako *"nest of killers"* (hnízdo zabijáků). Naplno se podle Soyinky projevila tzv. *„Siege mentality“* (útočná povaha)⁸¹ která je neslučitelná se svobodnými a spravedlivými volbami. (Ademoyo 2014)

⁸¹ Tato povaha se projevuje pocitem stálého ohrožení nebo přítomnosti nepřátel.

2.4.4 Volby v roce 2011

Volby probíhaly od 9. do 16. května. V prezidentských zvítězil Goodluck Jonathan (PDP) s 58,9% hlasů. Na druhém místě se umístil Muhammadu Buhari (CPC) s 32 % a Nuhu Ribadu (ACN) získal, jako třetí, 5,4 % hlasů. Ve volbách do Sněmovny reprezentantů dosáhla nejvyššího výsledku strana PDP, která získala 56,1 % (202) křesel. ACN získala 18,3 % (66), CPC 9,72 % (35) a ANPP 6,9 % (25).

Volební účast byla během prezidentských voleb 48,32 % a během parlamentních 25,8 %. (IDEA)

Stejně jako v roce 2007 využila INEC biometrických systémů DDC (*Direct Data Capture*), které snímaly i otisky všech prstů, což trvalo velmi dlouho. Rozmístění personálu a těchto přístrojů probíhalo stejně jako v předchozích volbách. V důsledku pohybu obyvatel se ale v některých lokalitách zvýšil jejich počet o tisíce a nebylo možné je zaregistrovat. (COG 2011: 17)

Ani volební zákon z roku 2010 neposkytoval způsob pro podání petice před volbami a navzdory povaze těchto stížností jsou řešeny stejným způsobem jako jiné případy občanských soudních sporů.

Po zmanipulovaných volbách v roce 2007 jmenoval prezident Yar'Adua dvaceti dvou člennou Komisi volební reformy (ERC), které předsedal Soudce Muhammadu Uwais, který měl za úkol prověřit celý volební proces a zjistil, jestli se opravdu v zemi zvedá kvalita a standard voleb a že se prohlubuje demokracie.⁸²

Jedním z nejpřekvapivějších výsledků voleb bylo zvolení prezidenta z menšinového etnika Ijaw. Prezident Jonathan prohlásil, že „*před deseti lety by bylo pouhým snem získat národní podporu v takovéto výši, odhodit předsudky a získat mandát lidu pro funkci prezidenta naší milované země.*“ (ICG 2011: 11)

Při volbách nicméně zemřelo více než 1,000 lidí⁸³ především na severu země a staly se tak jedněmi z nejkrvavějších voleb. Mezi oběťmi bylo také nespecifikované množství členů NYSC.⁸⁴ Podle nigerijského Červeného kříže bylo navíc kolem 74,000⁸⁵ obyvatel vysídleno. Podle všeho byli aktéři většinou chudí, nevzdělaní násilníci zřejmě také pod vlivem drog a zčásti podpoření fundamentalistickými hnutími a jinými mladými frustrovanými lidmi. (ICG 2011: 7)

Co se týče bezpečnosti, tak většina personálu bezpečnostních složek jednala profesionálně podle pozorovatelů profesionálně a se zprávami o neoprávněném použití síly

⁸²Tzv. Uwaisova zpráva je podrobněji zmíněna v kapitole o politických právech a svobodách

⁸³O volebním násilí se podrobněji zmiňuje kapitola o občanské společnosti

⁸⁴The Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI) uvádí minimálně deset obětí z řad NYSC. (BI 2014)

⁸⁵Organizace HRW, že počet obětí byl přibližně 800 a počet vysídlených 65,000. (HRW 2011)

setkávali zřídka. Na účet policie bylo až následně nahlášeno rozsáhlé využití síly při reakci na vypuknuté násilí. Podle některých názorů povolební násilí vzniklo kvůli frustraci ze zvolení Jonathana do funkce prezidenta poté, co Yar'Adua v úřadě sloužil stěží dva roky, což bylo nespravedlivé vzhledem k neformální dohodě s PDP a měl být zvolen kandidát ze severní části země. Vliv na vznik násilí mělo možná také vliv jednání Muhammada Buhariho, který odmítl legální formy odvolání se vůči výsledku voleb. (HRW 2011)

Předseda INEC, Attahiru Jega, prohlásil, že věrohodnějších voleb může být dosaženo za vyšší podpory *National Youth Service Corps* na volebních stanicích, kterým se podařilo minimalizovat ovlivňování volebních výsledků ze strany místních politiků a členů volebních komisí a také zabránili ostatním volebním nepřístojnostem. (BTI 2014)

Pozorovatelská skupina organizace Commonwealth pak ve své volební zprávě vyzdvihla roli mládeže a zejména organizaci Enough is Enough (EiE), která skrze média vyzývala politiky, aby dokázali svou transparentnost, odpovědnost a schopnost řešit složitá politická témata. Např. skupina „*What About Us?*“ organizovala 25. března 2011 debaty prezidentských kandidátů, kterých se zúčastnili Mallam Nuhu Ribadu (ACN), Mallam Ibrahim Shekarau (ANPP), Muhammadu Buhari (CPC) a Bashorun Dele Momodu (NCP). (COG 2011: 25)

Využití sociálních sítí poprvé dramaticky zvýšilo přístup k nezávislým informacím a různým alternativním analýzám.

Vedení mainstreamových politických stran více než aby plnilo svou očekávanou úlohu agregování názorů a požadavků voličů, poskytovalo ideologii a vizi společenské transformace, tíhne spíše k jedinému úkolu, a to zajištění vítěství ve volbách za každou cenu a za použití jakýchkoliv prostředků. (Obi 2011: 376)

Politické strany navíc stále nejsou ideologicky vymezené. Nefunguje v nich demokracie a struktura je velmi volná. Díky nedostatku ideologie mnoho kandidátů mezi stranami přechází, a to i několikrát. V několika státech existují ve stranách frakce, které mezi sebou soupeří a nominují do funkcí odlišné kandidáty. (NDI 2011: 29)

Podle průzkumu organizace Afrobarometer je tyto volby zhodnotilo 16% obyvatel jako mnohem lepší, 49 % jako lepší, 18 % jako podobné, 10 % jako horší a 5 % jako daleko horší než předchozí. (Afrobarometer 2012: 49)

Výzkumníci se rovněž respondentů ptali, jak hodnotili svobodu a spravedlnost při volbách. Podle 40 % z nich byly úplně svobodné a spravedlivé. Podle 30 % taktéž, pouze s menšími problémy. Zatímco 16 % zmínilo vážnější problémy a pro 10 % z nich nebyly pravedlivé ani svobodné. (Afrobarometer 2012: 16)

Pozorovatelská skupina organizace Commonwealth si povšimla, že voliči často prokazovali vytrvalost a zodpovědnost, když téměř celý den čekali pod horkým sluncem, aby dali hlas svému kandidátovi. (COG 2011: 44)

2.5 Politická práva

2.5.1 Nigerijská média

V roce 1992 vytvořil generál Ibrahim Babangida pomocí dekretu Nigerijskou radu pro tisk,⁸⁶ aby reguloval vlastnictví a registraci médií včetně jejich praktik. Dodatek z roku 1998 k tomuto dekretu stále ještě umožňoval věznit nespolupracující novináře a udělovat jim pokuty. Tato rada měla devatenáct jmenovaných členů a několik představitelů médií. S návratem k civilní vládě v roce 1999 začaly skupiny hájící místní média napadat ústavnost tohoto represivního dekretu. Nahradil jej Zákon o Nigerijské radě pro tisk, který byl rovněž napadán a v červenci 2010 zrušil Nejvyšší federální soud nejvíce sporné části a prohlásil je za neústavní.⁸⁷ (FH Freedom of Press 2012)

Organizace *African Media Barometer* uvádí, že Nigérie má vzkvétající novinový průmysl, kdy v celé zemi bylo v roce 2012 vydáváno 20–25 deníků a týdeníků a bezpočet různých regionálních listů. Jejich rozšiřování brání hlavně ekonomické důvody. Noviny se totiž stěží dostanou mezi venkovské čtenáře, a pokud ano, jsou několik dní staré. Vydavatelé nejsou motivováni je šířit do těchto oblastí, protože je to příliš nákladné. Noviny stojí průměrně 1 USD a magazíny kolem 2 USD. Většinou Nigerijců jsou považovány za příliš drahé. (AMB 2012: 17)

V roce 2011 existovalo v Nigérii 187 rádiových stanic, 109 televizních a 35 kabelových. Státní média fungují na vederální úrovni a na úrovni jednotlivých států. Mezi nejvýznamnější státní média patří např. Nigerijská televizní autorita (NTA),⁸⁸ Federální korporace pro rozhlasové vysílání (FCRN),⁸⁹ Hlas Nigérie (VON)⁹⁰ a Nigerijská zpravodajská agentura (NAN).⁹¹ (COG 2011: 29)

⁸⁶ Nigerian Press Council

⁸⁷ Federální soudce A. M. Liman, který měl tuto záležitost na starost, tento zákon označil za baštu proti svobodnému vyjádření svého názoru a myšlenek jak jednotlivých novinářů, tak celého tisku. Představoval podle něj hrubé narušení práv na svobodu vyjádření a tisku garantovaných Ústavou.

⁸⁸ Nigeria Television Authority (NTA)

⁸⁹ Federal Radio Corporation of Nigeria

⁹⁰ Voice of Nigeria

⁹¹ News Agency of Nigeria (NAN).

Rádiové vysílání je považováno za nejúčinnější způsob šíření informací s nejširším dosahem díky dostupnosti rádií. Cena televízí se snižuje, stále je ale pro většinu Nigerců příliš vysoká. Televizní signály jsou navíc většinou slabé a v kombinaci s častými výpadky elektřiny je vysílání často nedostupné i pro lidi se signálem (AMB 2012: 20)

V televizním a rozhlasovém vysílání dominují společnosti vlastněné státem, zatímco tištěná média vydávají hlavně soukromé společnosti. Mimořádně důležitou úlohu hrají média během voleb, protože vůči nim formují postoje a názory občanů.

2.5.2 Nezávislost a svoboda médií

Státem ovládaná média dominují všude kromě oblasti Lagosu, kde měla větší vliv komerční média. První z nich jsou silně ovlivněna federální vládou i vládou jednotlivých států. U soukromých médií už je tento vliv pouze málo patrný. Mají vysoký stupeň autonomie a spíše jsou ovlivňována svým majitelem. Často se v nich objevuje i ostrá kritika vlády. (BTI 2014) Noviny vydávané státem pak podporují vládní agendu a nejsou nikterak chráněna proti vlivným politikům. Zasahování do obsahu probíhá přímo i nepřímo. Orgány kárají redaktory i novináře za negativní zprávy. Ti jsou pak nuceni upravovat své články, aby nepřišli o práci.

Státní korespondenti obecně nepiší nic, co je namířeno proti státu, guvernérovi nebo obhajuje agendu opozičních stran. Veřejné autority někdy zaměstnávají novináře jednoduše za účelem obhajoby jejich politických zájmů. Navíc hlavy institucí, které dohlíží na média, jsou výhradně jmenovány prezidentem.⁹² (AMB 2012: 23)

Svoboda projevu je garantována Ústavou⁹³ (Ústava 1999: 38) a role médií během voleb je upravena Volebním zákonem z roku 2010. Článek č. 100 např. nařizuje, aby „*média nepracovala ve prospěch či neprospěch politických stran či kandidátů.*“ Musí jim také poskytovat stejný čas během svého vysílání, a to ve stejné denní době. Jak ale dokazují statistiky, zdaleka tomu tak nebylo. Pouze *Radio Kano a Freedom Radio* upřednostnilo ANPP a CPC nad PDP. (EU EOM 2011: 61, 64, 70) Zákon pro provozování rozhlasového a televizního vysílání⁹⁴ a Zákon o zpravodajské etice⁹⁵ poskytuje směrnice pro regulaci v souladu s volebním právem. V kapitole č. 102 volebního zákona je také stanoveno, že

⁹² Jedná se o tyto instituce – Národní komise pro vysílání, Národní výbor pro film, Nigercijská rada pro tisk, Ministerstvo informací, Nigercijský televizní úřad, Federální rozhlasová korporace, Nigercijská tisková agentura a Hlas Nigérie

⁹³ Také článek č. 19 Všeobecné deklarace lidských práv, kterou Nigérie podepsala, uvádí, že „*každý má právo na vyjádření názoru bez jakéhokoliv narušování včetně a hledání a získávání nestranných informací skrze média.*“

⁹⁴ Nigerian Broadcasting Code

⁹⁵ Code of Ethics

veškerý vládou vlastněný tisk nebo audiovizuální média musí garantovat rovný přístup všem registrovaným politickým stranám či kandidátům na denní bázi v podobné denní době. V článku č. 103 je uvedeno, že média musí zůstat nestranná a neměla by zvýhodňovat či nezvýhodňovat politickou stranu či kandidáta. V článku č. 104 je pak zmíněna nutnost dvaceti-čtyř hodinového moratoria pro vysílání před začátkem voleb.

V Nigérii je obecně snadné, stát se novinářem. Nicméně Nigerijský svaz žurnalistů⁹⁶ zkouší regulovat udělování povolení zaváděním různých požadavků např. na minimální vzdělání s odůvodněním, že je nutné zajistit profesionalitu. (AMB 2012: 13) Stále také existuje velká propast mezi kvalitou formálního vzdělání a potřebami tohoto odvětví. Školy žurnalistiky mají nedostatek personálu, jsou špatně vybavené a často nesplňují ani minimální podmínky pro akreditaci. (AMB 2012: 57)

Rada pro ochranu žurnalistů⁹⁷ uvádí, že se svoboda tisku v Nigérii zhoršuje. V roce 2011 v zemi zdokumentovala 143 útoků na žurnalisty. Celých 79 % útoků na žurnalisty provedla vláda a 16 % měla mít na svědomí skupina Boko Haram. (Nkanga 2013)

Nigérie se v roce 2002 umístila na 49. místě ze 139 zemí. V roce 2013 se posunula na 115. místo mezi 175 zeměmi v rámci hodnocení *Reporters Without Borders press freedom index*. Civilní vláda tedy pomohla příliš málo k lepšímu postavení nigerijského tisku. (RWB 2014)

Co se týče svobody vyjadřování názorů obecně, tak organizace *Afrobarometer* v roce 2012 zjišťovala, jak se lidé cítili svobodní, pokud chtěli vyjádřit, co si myslí o veřejném životě. Celkem 10 % z nich se tak necítilo vůbec. Dalších 21 % se příliš svobodných rovněž necítilo. Svobodných v rámci možností se cítilo 34 % a za naprosto svobodné se považovalo 34 % respondentů. (Afrobarometer 2012: 13)

Podle organizace *African Media Barometer* mohou v Nigérii občané, organizace a masová média mohou obecně svobodně vyjadřovat své názory. Podle této organizace jsou žurnalisté pouze zřídka pronásledováni bezpečnostními složkami a bývají spíše terčem Boko Haram či různých kriminálních gangů. (AMB 2012: 56)

Pronásledování žurnalistů a médií ze strany státu je ale stále velmi časté a v zemi probíhalo vždy. Má různé podoby. Např. dne 14. května 2006 probíhala diskuze o možném prodloužení funkčního období prezidenta. *African Independent Television (AIT)* odvysílala diskuzi živě a Státní bezpečnostní služba⁹⁸ následně přepadla reportéry, zastavila vysílání a zničila nahrávky.

Rada pro ochranu žurnalistů uvádí, že míra obtěžování a pronásledování médií se zvýšila a vyšetřování zpravidla nikam nevedlo. Prostředí tisku se citelně zhoršilo

⁹⁶ Nigerian Union of Journalists (NUJ)

⁹⁷ Committee to Protect Journalists (CPJ)

⁹⁸ The State Security Service (SSS)

před volbami v roce 2007. Státní bezpečnostní služba často vyhrožovala a zatýkala novináře, kteří kritizovali Obasanju. Předseda redakční rady novin *This Day* byl v prosinci 2006 zavražděn a další člen rady v srpnu 2008. Zavražděn byl také moderátor ze státního rozhlasu ve státě Nasarawa. V následujících letech se objevovaly další případy násilí.⁹⁹ (CPJ 2008)

Pokud zůstaneme na severu země, tak zjistíme, že i soud fungující v rámci práva šaría může média či nevládní organizace ovlivňovat. Ve městě Magajin Gari ve státě Kaduna nařídil nevládní organizaci Kongresu pro lidská práva (CRC)¹⁰⁰ okamžitě zastavit na facebooku, twitteru a online blogu diskuzi na téma amputace ruky, která byla provedena Mallamu Bello Jangebemu před deseti lety. (AI 2010: 14)

Aktivní je vůči žurnalistům i skupina Boko Haram, která v roce 2011 zavraždila televizního reportéra v Maiduguri, kterého považovala za špiona. Od té doby útočí na média, která považuje za nepřátelské vůči islámu. Rada pro ochranu žurnalistů¹⁰¹ prohlásila, že vláda selhává ve vyšetřování tohoto a jiných incidentů a přispěla tak k udržování klimatu beztrestnosti. (CPJ 2011)

Velmi rozšířený fenomén v oblasti médií je úplatkářská žurnalistika typu „*brown envelope*“, která funguje tím způsobem, že patron či politik platí žurnalisty za to, aby zveřejňovali žádoucí informace sloužící jeho prospěchu.

Průzkum, který proběhl v roce 2009 mezi 184 novináři v Lagosu, odhalil, že 61 % z nich pravidelně dostávalo tzv. „*brown envelopes*.“ 74 % z nich odmítalo tvrzení, že by tyto dárky měly vliv na obsah. Možná proto, že je tato praktika tak častá. (FH Freedom of Press 2012)

⁹⁹ Po volbách v dubnu 2007 napadla Státní bezpečnostní služba studio stanice vysílající dokument o nigerijském politickém rozvoji. (Frank, Ukpere 2012:290)

V září 2008 zadržela stejná složka neoprávněně dva německé kameramany a vedoucího neziskové organizace z USA v Deltě řeky Nigeru. Jiná podobná skupina byla v témže roce zadržena týmem kombinovaných vojenských sil⁹⁹ a byla držena sedm dní bez toho, aniž by byli její členové obviněni. (FH Crossroads 2010)

V březnu 2009 pak byl pracovníky vlády státu Bayelsa unesen ředitel deníku *National Life*. Poté co se zajímal o hádku v hotelu v Abují mezi funkcionářem PDP a guvernérem. Bylo mu vyhrožováno krivým obviněním. Stejným pomluvám čelili novináři z novin *Leadership*. (Sahara Reporters 2009)

Jude Opara, zahraniční novinář, byl v roce 2010 v Nigérii z toho důvodu, aby zdokumentoval summit ECOWAS. Na cestě do hotelu Hilton byl zadržen policisty poté, co narazili do jeho vozu. Surově ho z toho důvodu zbilí a odvezli na stanici. (IFEX 2010) V témže roce byli tři novináři zabiti davem při snaze o zachycování muslimských nepokojů. (CPJ 2010) Dne 20. ledna 2012 byl zabit Enenche Akogwu, žurnalista z Channels Television, skupinou Boko Haram během jejich útoků na policejní stanice ve státě Kano. Skupina pak také zaútočila na kanceláře novin *ThisDay* v Abuja a ve státě Kaduna během 26. dubna. Výsledkem útoků bylo sedm obětí. Skupina začala obecně vyhrožovat médiím. (HRW 2013: 145) V srpnu 2013 federální vláda zatknula a obvinila reportéra novin *Leadership*, Tonyho Amokeodo a Chibuzora Ukaibeho za reportáž o dokumentech vydaných prezidentem. Dále byl v srpnu zatčen nakladatel *Desert Herald*, který vydal knihu, ve které bylo kritizováno jednání ministra pro FCT. V lednu 2013 bylo nalezeno tělo Ikechukwa Udendy, který byl zastřelen na jihovýchodě státu Anambra a v srpnu bylo nalezeno zmrzačené tělo Aishi Usmana, reportéra pro magazín *Mahangar Arewa* ve státě Kaduna. Viníci nejsou známi, každopádně v těchto posledních dvou případech se nemuselo jednat o akt ze strany vlády. Pozitivní zprávou je možnost právního vynucení odškodnění. V říjnu 2012 přiznal Soudce Nejvyššího soudu v Abuja více než 630,000 USD žurnalistovi Esmundu Utomwenovi z *The News magazine* poté, co ho v prosinci 2009 vážně napadli policisté při zachycování protestu kolem banky v Abuja. (HRW World Report 2014: 154)

¹⁰⁰ Civil Rights Congress

¹⁰¹ The Committee to Protect Journalists

Organizace Afrobarometer mezi respondenty zjišťoval jejich názor na umlčování odpůrců vlády. Podle 10 % se to děje neustále, dalších 27 % si myslí, že často, 41 % zřídka a 15 % nikdy. (Afrobarometer 2012: 26)

2.5.3 Zákon o svobodném přístupu k informacím

Myšlenka práva na svobodný přístup k informacím se v podobě kampaně pro svobodný přístup Koalice pro svobodu informací objevila v roce 1993 ze strany tří jejích organizací, a to Agendy pro lidská práva (MRA),¹⁰² Organizace pro občanské svobody (CLO)¹⁰³ Organizace pro práva médií¹⁰⁴ a Nigerijského svazu žurnalistů (NUJ).¹⁰⁵ (FIC 2014). I po přechodu k občanské vládě ho ale Olusegun Obasanjo celých osm let své vlády nehodlal podepsat. Tento zákon přešel v platnost v květnu 2011 a garantuje přístup jednotlivců i skupin k informacím od státních institucí. Podle jeho tvůrců má být vítězstvím pro demokracii, transparentnost, spravedlnost a rozvoj. *International Crisis Group* předpokládá, že bude mít vliv na korupci, podpoří spravedlnost a podpoří více otevřenou společnost. (ICG 2011: 6)

Zákon byl přijat především z popudu různých organizací občanské společnosti a sdružení v oblasti médií jakými jsou např. Nigerijský svaz žurnalistů (NUJ),¹⁰⁶ Sdružení vlastníků novin (NPAN)¹⁰⁷ a Spolek redaktorů.¹⁰⁸

Účelem zákona je „*zpřístupnit veřejné záznamy a informace, ochraňovat veřejné záznamy a informace v rozsahu, který je v souladu s veřejným zájmem a ochranou veřejného vlastnictví a veřejných činitelů od nepříznivých důsledků odhalení různých druhů oficiálních informací bez autorizace a zřízení procedur pro dosažení tohoto účelu.* „ (FIA 2011: 2)

Organizace *African Media Barometer* považuje přijetí FIA za nejdůležitější krok ve vývoji mediálního prostředí. Zaručuje občanům právo na informace z veřejného sektoru a ukládá veřejným činitelům povinnost uchovávat veřejné záznamy, jejichž ničení a odmítnutí jejich poskytnutí kriminalizuje. (AMB 2012: 56)

¹⁰² Media Rights Agenda

¹⁰³ Civil Liberties Organisation

¹⁰⁴ Media Rights Agenda

¹⁰⁵ Nigeria Union of Journalists

¹⁰⁶ Nigerian Union of Journalists

¹⁰⁷ Newspaper Proprietors' Association of Nigeria

¹⁰⁸ the Nigerian Guild of Editors

Zákon každému občanovi zaručuje právo na přístup k informacím nebo po jejich vyžádání, pokud je spravují veřejní činitelé či instituce, ale netýká se to důvěrných či tajných informací. Článek č. 4 zákona upravuje lhůtu pro poskytnutí informací na sedm dní s možností prodloužení o dalších sedm dní podle uvážení dané instituce.

Článek č. 8 zákona uvádí, že pokud dojde k odmítnutí poskytnutí informací, může se žadatel obrátit k soudu. Ve článku č. 7 je uvedeno, že v případě odmítnutí může viník čelit pokutě 500,000N (přibližně 3,070 USD), pokud bude shledán vinným z neoprávněného odmítání poskytování informací. Ve článku č. 1 je pak uvedeno, že žadatel nemusí uvádět, z jakého důvodu má o informace zájem. Článek č. 10 zákona stanovuje preventivní opatření proti likvidaci či falzifikaci záznamů a dokumentů. Ty jsou považovány za zločin s minimálním trestem jednoho roku ve vazbě.

Důvody, které opravňují instituci informaci neposkytnout, nalézáme ve článku č. 11 tohoto zákona, kde je uvedeno, že „*státní instituce může odmítnout poskytnutí informací, pokud by to mohlo poškodit vztahy mezi státy nebo obranyschopnost země.*“ V následujícím odstavci je pak uvedeno, že „*informace musí být poskytnuta, pokud je veřejný zájem převažuje nad možnou škodou, která by byla způsobena poskytnutím informací.*“ Charakter poskytovaných informací je pak také upřesněn v článku č. 14, kde je uvedeno, že státní instituce musí odmítnout vydat informaci, která by zahrnovala osobní informace, takže nehrozí narušování v soukromí v důsledku jeho aplikace. Týká se to např. informací, které souvisí s vyšetřováním nebo např. citlivých zdravotních údajů.

Platnost tohoto zákona ale mohou omezovat např. Zákon o ochraně státních tajemství¹⁰⁹, Zákon o pomluvách¹¹⁰ a Zákon o urážkách na cti.¹¹¹ Panují obavy, že se působnost těchto zákonů bude patrná i v novějších formách komunikace na webu a sociálních sítích. V říjnu 2011 psaly noviny *Nation* o tom, že Obasanjo napsal zprávu současnému prezidentovi, ve které požadoval, aby propustil klíčové úředníky Fondu pro rozvoj ropných technologií.¹¹² O několik dní později prohledával generální inspektor policie, na žádost Obasanja a bez rozkazu k domovní prohlídce kanceláře. Zadržel a obvinil několik redaktorů a novinářů. Tehdejší i současný nigerijský ministr pro informace, Labaran Maku, byl jedním z těch, kteří v prosinci 2012 v rámci jednodenního workshopu pořádaného vládou o tomto zákonu hlasovali pro okamžité zrušení zákona. (Newsdiary 2012)

Zákon bude mít ztížené působení díky tomu, že pouze tři státy federace¹¹³ jej přijaly jako zákon svého státu, což znamená, že v ostatních je tento zákon obtížně vynutitelný.

¹⁰⁹ Official Secrets Act

¹¹⁰ the Defamation Act

¹¹¹ criminal libel laws

¹¹² Petroleum Technology Development Fund

¹¹³ Jedná se o státy Lagos, Delta a Ekiti

Úředníci jsou často velmi neochotní informace poskytovat a instituce pak mají tendenci se u soudu odvolávat. (Onakoya 2013: 63–67)

2.5.4 Národní rada pro rozhlasové a televizní vysílání (NBC)

Národní výbor pro rozhlasové a televizní vysílání je vládou regulovaná instituce vytvořena dekretem v roce 1992 ze strany Ministerstva pro informace dekretem č. 38 o Národní komisi pro rozhlasové a televizní vysílání. Článek č. 3 tohoto dekretu o uvádí, že její členové musí být lidé, kteří dokázali svou integritu a zkušenosti v sektoru médií. Stejná část uvádí, že je jejich jmenování možné, pouze jsou kvalifikovaní „podle názoru ministra.“ Stejná část dává prezidentovi absolutní moc určit složení komise. NBC operuje v kancelářích na úrovni jednotlivých zón a států, které reportují generálnímu řediteli. (NBC 2014)

Člen komise může být ze své funkce prezidentem odvolán, pokud shledá, že jeho činnost neprobíhá v zájmu komise a veřejnosti. (NBCD 1999)

Národní komise pro rozhlasové a televizní vysílání (NBC) je zodpovědná za udělování licencí médiím a prosazováním Zákona o vysílání. V roce 2010 prezident Jonathan oznámil, že vláda udělila komisi plnou autoritu v těchto záležitostech bez nutnosti schválení prezidentem. Nebylo to ale ošetřeno žádnou právní úpravou (FH Freedom of Press 2013)

Článek č. 9 dekretu č. 38 nám říká, že soulad s požadavky pro udělení licence stanovené v odstavci č. 1 tohoto článku neznamená automatické udělení licence ze strany komise. Žádost ale nesmí být bezdůvodně zamítnuta. To nicméně dává prostor pro svévolné rozhodování při udělování licencí vedené různými jinými rozmanitými zájmy. Článek č. 9 také uvádí, že NBC udělí licenci společnosti, která zaručuje, že její činnost bude reflektovat národní zájem, jednotu a soudržnost a že její vysílání nebude vytvářet k urážkám náboženství či etnika nebo způsobovat odcizení mezi lidmi. (Dekret o NBC 1992)

V článku č. 5 stojí, že vysílací médium se musí zdržet pobuřujících a rozvratných informací, a že politické zpravodajství musí být vysílané slušným jazykem. Médium by se také mělo vyhnout obdivu či pochlebování nebo tendenci přílišně chválit či idealizovat činnost osob i institucí nebo odepírat přístup těm, kteří mají k daným událostem či osobám jiný postoj.

Některé kroky NBC jsou sporné. V únoru 2013 např. odebrala licenci soukromé vysílací stanici Wazobia FM, která působila v severních oblastech státu Kano. (Daily Independent 2013) Byla obviněna z vysílání, které podporovalo zločinné jednání a zmatek. Podle Agendy pro práva médií¹¹⁴ ale nic nenaznačovalo tomu, že by tak konala a NBC nebyla schopna uvést žádný příklad, kterým by dokázala, že tímto způsobem stanice opravdu vysílala.

NBC nyní požaduje, aby ji média dala vědět minimálně 48 před tím, než budou vysílat živé politické zpravodajství. Podle Nigerijské tiskové organizace¹¹⁵ to povede k „bezuzdné cenzuře a omezování médií.“ Podle deníku The Punch se „*diskreditovaná vláda se svými ozbrojenými složkami začíná propadat a jednat jako opravdová tyranie.*“ Rada pro ochranu žurnalistů uvedla, že deset novinových nakladatelství se stalo šestého června 2014 kolem čtvrté a sedmé hodiny ranní oběťmi tvrdých zásahů ze strany armády a přišly o statisíce výtisků, které mohly být prodány. Jednalo se o celonárodní deníky jako *The Leadership, The Nation, The Punch, Vanguard* a *Daily Trust*. Peter Nkanga z této rady prohlásil, že „*tato cenzura probíhá ve stylu gestapa.*“ Armáda upřela obyvatelům právo na informace i svobodu vyjádření. (Vanguard 2014) Její mluvčí, generálmajor Chris Olukolade nutnost tohoto zákroku zdůvodnil tím, že noviny obsahovaly „*materiál s vážnými bezpečnostními důsledky*“ (Guardian 2014)

Už dříve v dubnu 2004 navíc NBC zakázala vysílání zpravodajství zahraničních radiových stanic z důvodu ochrany národního zájmu. (Alhassan 2006: 2) To bylo v rozporu s Ústavou, která zaručuje svobodu slova a právo na přijímání informací. (Ústava 1999: 38) Ve článku č. 5 Zákona o rozhlasovém vysílání se navíc dočítáme, že rozhlasová stanice nesmí vysílat živé přenosy zahraničního zpravodajství. V roce 2009 NBC oznámila zákaz vysílání zahraničního materiálu ve hlavním vysílacím čase. Rozšířila tak zákaz živého vysílání zahraničních zpráv z roku 2004. Ve stejném roce přesvědčila vláda státu Kano režiséra, aby vytvořil adaptaci hry *West Side Story* v Hauštině. Vláda také zrušila licenci pro Channels Television, která vysílala zpravodajství o zdravotním stavu prezidenta Yar'Aduy. Několika novinářům bylo za poskytování těchto informací vyhrožováno a zatčení byli dokonce tři bloggeři, kteří o něm psali ze zahraničí. Ti byli okamžitě po svém návratu do Nigérie, bez jakéhokoliv obvinění zatčeni. (CPJ 2008)

¹¹⁴ Media Rights Agenda

¹¹⁵ the Nigerian Press Organisation (NPO)

2.5.5 *Nezávislá národní volební rada (INEC)*

INEC¹¹⁶ je organizace zodpovědná za federální volby a SIEC za volby v rámci jednotlivých států. Podle Ústavy zahrnuje zodpovědnost INEC tyto prvky:

1. Organizace a dohled nad volbami do úřadu prezidenta, viceprezidenta, guvernérů, jejich zástupců, senátu, poslanecké sněmovny a národního shromáždění každého státu
2. Registrace politických stran v souladu s Ústavou a monitorování jejich organizace, aktivit a financování
3. Kontrola hospodaření politických stran na roční bázi, audit prostředků a účtů politických stran a publikace reportů
4. Zajišťování a provádění registrace voličů
5. Vymezování volebních obvodů

INEC je složen z předsedy a dvanácti komisařů. Každý z nich zastupuje jednu geopolitickou zónu. Předseda a členové komise jsou jmenováni přímo prezidentem po konzultaci s Radou států¹¹⁷ a podléhají schválení Senátu.

INEC má kancelář ve všech třiceti šesti státech a FCT. Tyto kanceláře jsou vedeny volebními komisaři, kteří jsou přímo jmenováni prezidentem bez souhlasu senátu. Komisař je zodpovědný za volby na úrovni jednotlivých států. Kanceláře mají přibližně deset stálých členů včetně tajemníka, který zastává roli zástupce komisaře.

Pod úrovní státu existují Volební komisaři a jejich asistenti na úrovni všech LGA. Ti jsou přímo odpovědní komisařům. Každá LGA je dále rozdělena na okrsky, kde už trvale žádný personál nepůsobí. Komise potřebuje alespoň třetinu jejich členů, aby mohla učinit rozhodnutí. Jednání jsou uzavřená a rozhodnutí nejsou sdělována veřejnosti.

INEC má sice administrativní nezávislost, ale finanční a politickou nemá. Prezident jmenuje členy komise, které schvaluje senát. Pokud navíc vládnoucí strana kontroluje senát, je procedura schvalování pouze formalitou. Člen INEC musí splňovat podmínky pro vstup do parlamentu. Vzhledem k tomu, že volební zákon neumožňuje zvolení nezávislého kandidáta, znamená to, že musí být členem některé z politických stran. (Adejumobi 2010: 96)

Důležité rozhodnutí,¹¹⁸ které mohlo ovlivnit INEC mělo padnout v roce 2007, kdy Prezident Yar Adua pověřil 28. srpna Komisi pro volební reformu¹¹⁹ a jejího předsedu,

¹¹⁶ Nigeria Independent National Electoral Commission

¹¹⁷ Rada státu je složena z prezidenta, vice-prezidenta, všech bývalých předsedů vlády, nejvyšších soudců, předsedů senátu, mluvčího Poslanecké sněmovny, guvernérů a vrchních státních zástupců (generálních prokurátorů federace.)

¹¹⁸ Report of the ERC, str. 116 a str. 149

¹¹⁹ Electoral Reform Committee

bývalého nejvyššího soudce Mohammeda Uwise, aby *"prověřil celý volební proces a zjistil, jestli skutečně zvyšujeme kvalitu demokracie a zároveň ji prohlubujeme."* Ta doporučila, aby už prezident neměl moc jmenovat její členy. Volba předsedy a členů INEC měla být pod Komise vykonána ze strany Národní rady soudů.¹²⁰ Yar Adua ale panovačně prohlásil, že nezáleží na tom, kdo předsedu INEC jmenuje, ale integrita a způsobilost zvoleného.¹²¹ (Chesa 2009) Přitom Yar Adua také řekl, že národ uspěje pouze tehdy, pokud se INEC stane nezávislou na vládnoucí straně a bude jednat jako skutečně nezávislý orgán. V otázkách financování je stále závislý čistě na prezidentské kanceláři.

Volební zákon z roku 2006 přidal INEC také zodpovědnost za vzdělávání voličů a regulace financování a nákladů za stranické i kandidátské kampaně. Členové komise INEC sice mají pevně daný mandát, ale mohou být odvolání na nařízení prezidenta bez možnosti zásahu senátu. Prezidentovi stačí pouze ospravedlnění.

Kateřina Werkman poukazuje na kladnou roli INEC při volbách v roce 2011, kdy vybízel voliče ke spolupráci. Voliči měli využít mobilní telefony k oznámení všech podvodů, násilí nebo neoprávněného zasahování do voleb.“ (Werkman 2011: 12) Přes sociální síť bylo odesláno kolem 455,000 zpráv a např. Aktivisté ze skupiny „Enough“ spolupracovali s INEC a reagovali na pokusy o různé nekalé praktiky při volbách. To je výrazným pokrokem od voleb v roce 2007, kdy měli pozorovatelé potíže i se samotnou registrací.

Organizace Afrobarometer se zajímala o to, jak respondenti hodnotili výkon INEC při volbách v roce 2011. Podle 20 % z nich si vedl velmi dobře. 51 % jej hodnotilo také dobře, ale s výhradami. Na druhou stranu ale podle 18 % byl jeho výkon spíše nedostatečný a 9 % jej hodnotilo jako naprosto nedostatečný. (Afrobarometer 2012: 50)

¹²⁰ National Judicial Council

¹²¹ Poslední dva předsedové INEC neměli příliš kompetenci. První byl profesorem fyziky. Druhý, Maurice Iwu byl farmaceut. Neměli zkušenosti s volebním procesem. (Omotola 2013: 190)

2.5.6 Volby a politická práva

Všeobecná deklarace lidských práv, kterou Nigérie podepsala, se v kapitole č. 21 mimo jiné zmiňuje o nutnosti pravidelných a univerzálních voleb založených na rovnosti hlasů kandidátů, svobodné vůli voličů a tajném hlasovacím právu.

Hlavní právní nástroje, které upravují konání voleb, jsou Ústava (1999) a volební zákon (2010). Důležité bylo rovněž vydání Manuálu pro volební komise (2011) a Etický kodex politických stran (2011).

Klíčovým jevem pro demokratické volby je možnost participace a sledování ze strany nevládních organizací. INEC se před volbami v roce 2007 zpozdila se zřízením registračního procesu pro domácí nevládní organizace, které chtěly vyslat volební pozorovatele a vytvořil velmi složité podmínky k registracím a omezený přístup k oficiálním materiálům. Podle EU EOM bylo registrováno pouze 53 ze 175 organizací. Mnoho nevládních organizací bylo zastrašováno bezpečnostními složkami včetně dotazování ze strany Státní bezpečnostní služby na jejich členství a zájem ve volbách. Státní autority také opakovaně zastrašovaly členy těchto organizací a zaměřovaly se především na ty, které obhajovaly etnicko-regionální práva. (Freedom House 2010)

System registrace voličů se osvědčil jako relativně přesný. I navzdory tomu ale v některých případech jména voličů v databázi chyběla. Např. ve volebním obvodu Panshekara ve státě Kano chybělo téměř 40 % jmen. Většina těchto voličů ale měla naštěstí duplikáty volebních průkazů, které jim volit umožnily. Ve státě Enugu jim ale ve stejném případě volit umožněno nebylo. V některých případech, jako např. v severní oblasti města Jos ve státě Plateau byla jména voličů přenesena do jiného obvodu a tudíž nemohli volit. Všechny strany také podepsaly před volbami v roce 2011 Etický kodex, který měl zajistit férové praktiky během voleb a organizace INEC dokázal podle COG zajistit podmínky pro efektivní využití hlasovacího práva pro občany státu. Častý byl ale problém s neplatnými hlasovacími lístky. Např. v jedné oblasti ve státu Kano bylo z celkových 37,382 hlasů 6,224 (16 %) odmítnuto. (COG 2011: 41)

Volební zákon z roku 2010 upravuje organizaci a způsob konání voleb registrací voličů a volební právo. Zavedl důležité úpravy. Např. jedině kandidáti s nejvyšším počtem hlasů v primárních volbách se mohou stát kandidáty ve volbách. Stanovuje také maximální výši výdajů stran na volební kampaně a obecně monitoruje a reguluje hospodaření politických stran. INEC může podle zákona odebrat straně registraci, pokud poruší pravidla pro registraci nebo nezíská žádné křeslo ve státních či federálních volbách. (COG 2011: 14)

Článek č. 95 tohoto zákona zakazuje používání urážlivých výrazů směrem k odlišným náboženským, etnickým a tribálním skupinám. Článek č. 102 pak zakazuje také využívat náboženská místa pro konání volebních kampaní a stejně tak kampaně založené na stejných základech.

Reforma volebního procesu, která se projevila v novém Volebním zákonu z roku 2010, vedla k důležitým změnám. Nové regulace požadují po politických stranách, aby předkládaly listiny s jejich kandidáty v předstihu, aby umožnily INEC ověření a řešení situace, pokud by vedení strany předložilo jména kandidátů, kteří se patřičně neumístili ve stranických primárkách, které mají strany povinnost realizovat.

Volební zákon má zajišťovat svobodu projevu a sdružování. V především severních částech země ale propuklo násilí, které u některých voličů způsobilo strach a ovlivnilo výsledky voleb. Zakazuje hrubou a pomlouvačnou volební kampaň nebo pobuřování k nepokojům. Zákon dále požaduje, aby policie poskytla při takovýchto událostech svou adekvátní přítomnost. Zakazuje využívání útočných zbraní a tréninku osob, které by silou prosazovaly jejich cíle. Dále uvádí, že státní aparát včetně médií nesmí být použit ke zvýhodnění žádné politické strany. Už volební zákon z roku 2006 představoval významný krok vpřed. Stále ale nedokázal odstranit využívání státních zdrojů pro financování politických kampaní. Nedokázal vytvořit pravidla pro jmenování členů volebních komisí. Ve stejném roce byl zaveden elektronický způsob hlasování. Někteří straničtí funkcionáři, např. hlavně ve státě Oyo, nechali přístroje raději doma, aby mohli mít na výsledky voleb větší vliv. (Adejumobi 2010: 107)

Zákonně je také ošetřena metodika řešení volebních sporů. Článek č. 140 Volebního zákona uvádí, že všechny nejasnosti při volbách musí být řešeny volební peticí předloženou patřičným volebním tribunálem. Stejná kapitola také zmiňuje, že tribunál musí být vytvořen nejpozději čtrnáct dní před volbami. V článku č. 29 platného Prvního pozměňovacího návrhu zákona je uvedeno, že v každém státě musí být vytvořen minimálně jeden volební tribunál, který bude v případě potřeby rozhodovat, jestli bylo zvolení všech kandidátů platné. Petice musí být předložena nejpozději do 21 dnů od vyhlášení výsledků. Tribunály, které existovaly před rokem 2007, přispěly ke zhoršování kvality demokracii v zemi. Členové těchto tribunálů nebyli schopni napravovat anomálie ve volebním procesu a byli navíc zkorumpováni. To podle něj ovlivnilo participaci občanů ve volebním procesu. (Nwagboso 2011: 46)

Unikátním prvkem voleb v roce 2011 bylo pořádání živých televizních debat mezi prezidentskými kandidáty z původní iniciativy soukromé televize NN24, Nigerijskou rozhlasovou organizací (BON)¹²² a Volební diskuzní skupinou (NEDG).¹²³ Při první debatě

¹²² Broadcasting Organisations of Nigeria

¹²³ Nigerian Elections Debate Group

ale chyběl Jonathan (PDP) a při druhé chyběli hlavní opoziční kandidáti. Buhari (CPC), Ribadu (ACN) a Shekarau (ANPP). (COG 2011: 29).

Pozitivním zjištěním bylo při volbách v roce 2011 také např. to, že 40 % členů volebních komisí a 36 % jejich předsedů bylo tvořeno ženami. (EU EOM 2011: 5) Při volbách v roce 1999 se dostalo do funkcí senátorů, poslanců na národní i federativní úrovni a zastupujících guvernérů dvacet pět žen. V roce 2003 jich bylo padesát jedna, o čtyři roky později devadesát šest a v roce 2011 už sto jedna. (Jonathan 2012: 80)

Podle organizace Afrobarometer se během voleb 60 % respondentů cítilo naprosto svobodně při volbě kandidáta dle svého přesvědčení. Dalších 26 % také, ale s výhradami a 7 % se příliš svobodně necítilo. Naprostou nesvobodu cítily 4 % respondentů. (Afrobarometer 2012: 13)

2.5.7 Nekalé praktiky během voleb

Bezzásadové praktiky a naprosto zřejmé stranictví při volbách v roce 2007 způsobily, že právníci podvedených kandidátů podávali hromadně petice. Vítězové se často objevili ne na základě výsledků INEC ale soudních rozhodnutích. To se týkalo voleb guvernérů ve státech Anambra, Edo, Ondo a Rivers State. (Reuters 2009)

Známý je případ Petera Obiho a Rotimi Amaechiho v roce 2007, který byl ještě více dramatický. PDP nahradila Amaechiho, který jasně vyhrál guvernérskou nominaci v Rivers state jiným kandidátem na základě preferované hierarchie uvnitř strany - Celestine Omehia. Ten vyhrál, ale Nejvyšší soud rozhodl, že gubernérem bude Amaechi. Soudce Oguntade řekl, že jméno Amaechiho nebylo nahrazeno podle práva a stále byl kandidátem, zatímco Omehia nebyl ani kandidátem natož pak vítězem. (Oko 2010: 117)

Možnost podání petice upravuje článek č. 148 Volebního zákona. Měla by mít přednost před vším ostatním, co může soud mít na práci. Ve skutečnosti to ale trvá měsíce či roky. Peter Obi, kandidát za APGA čekal tři roky, aby získal mandát guvernéra ve státu Anambra. Pokud trvá spor déle, kandidáti i strany se mohou snažit, aby byli zvoleni za každou cenu a po volbách pak odvrátili aktivity poražených, kteří pak mají nesrovnatelně méně prostředků k obhajobě spravedlnosti. Nová výkonná moc pak kontroluje zdroje a donucovací nástroje, které jim zaručují téměř naprostou převahu.

Nutná je také pro demokratický proces existence zdravé opozice. Ta pak působí jako protiváha vládnoucím skupinám a měla by být vnímána jako integrální část politického procesu. Vláda se v Nigérii snaží opozici přeměňovat ve své spojence pomocí

různých jmenování, lukrativních kontraktů, licencí pro těžbu ropy a obchodních koncesí. Předsedové Nigerijské komory právníků, kteří ostře kritizovali vojenské lídry, byli kooptováni a jmenováni např. vrchními státními zastupiteli¹²⁴ na úrovni federace. Tuto strategii použil Babangida v roce 1985, znovu o sedm let později a Obasanjo v roce 2003. Jiní kritici získali místa v kabinetu nebo se stali velvyslanci či získali správu nad lukrativními státními zakázkami. (Oko 2010: 206)

Organizace Afrobarometer se zajímala o názor respondentů na téma vyhrožování a násilí během voleb. Zjistila, že 12 % voličů vážně obávalo, že se stanou obětí vyhrožování a násilí během volební kampaně. Obavy pocíťovalo 21 % voličů. Dalších 28 % si tuto možnost připouštělo, ale obávalo se pouze minimálně. Žádné obavy nepocíťovalo 39 % respondentů. (Afrobarometer 2012: 49)

2.6 Občanská práva

Politická práva musí být také nutně doplněná také občanskými právy. Ty musí být vynutitelné skrze soustavu soudů a ozbrojené složky musí přispívat k efektivitě jejich vynucování. Jejich příslušníci se pak sami nesmějí stát těmi, kteří je sami porušují.

2.6.1 *Obecná povaha občanských práv v Nigérii*

Ze čtvrté kapitole Ústavy se dovídáme, která z občanských¹²⁵ práv mají Nigérijci garantována Ústavou. Je to právo na život, důstojné jednání, osobní svobodu, právo na spravedlivý proces, osobní a rodinný život, svobodu názoru, přesvědčení a náboženství. Dále právo na poklidné shromažďování, svobodu pohybu, nepřítomnost diskriminace na základě etnické skupiny, místa původu, náboženství a politického názoru. Ve druhé kapitole je zmíněno právo na bezplatné a povinné vzdělání, adekvátní zdravotní péči,

¹²⁴ Attorney General

¹²⁵Nigerijské právo je tvořeno těmito prvky:

1. nigerijská legislativa
2. anglického práva, které se skládá ze zvykového práva, doktríny rovnosti, Zákony týkající se uplatňování mocí roku 1900, zákony a dodatečná legislativa, která se týká specifických témat. anglické právo, které vzniklo do 1. října 1960 a uplatňovalo se i v Nigérii
3. Zvykové právo
4. Soudní precedenty

výdělečné zaměstnání a právo na náhradu za odebraný majetek. Nigérie podepsala množství mezinárodních smluv, mezi kterými je např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Africká charta lidských práv a práv národů, které např. zakazují svévolné narušování práva na život, mučení svévolné uvěznění a držení ve vazbě a *Úmluvu proti mučení* a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení, která po každém státu požaduje, aby vyšetřoval a stíhal osoby, které se dopustí mučení a následně poskytne kompenzaci obětem. V únoru 2010 pak Nigérie podepsala *Mezinárodní úmluvu na ochranu osob před nuceným zmizením a Úmluvu o prevenci a trestání zločinu genocidy*.

Nová civilní vláda se také snažila přivést k zodpovědnosti za své zločiny osoby sloužící vojenskému režimu a hned v roce 1999 zřídila Komisi pro vyšetřování porušování lidských práv,¹²⁶ které předsedal soudce Chukwudifu Oputa a měla vyšetřovat porušování lidských práv, které byly porušovány během vojenské vlády mezi lety 1966–1999. Měla zhodnotit, jestli tato porušení byla záměrem politiky země či jednotlivých veřejných činitelů a doporučit opatření, jak napravit křivdy a zabránit budoucímu porušení lidských práv. Panel obdržel tisíce zpráv věnujících se vraždám, mučení a jiného zneužívání násilí bezpečnostními složkami, ale vojenská elita úspěšně snižovala jeho efektivitu. V lednu 2003 byla komise zrušena Nejvyšším soudem z důvodu její neústavní existence. Její pravomoci byly v některých aspektech velmi limitující. Nemohla např. předvolávat svědky, kteří se nacházeli mimo FCT (Alaga, Akum 2013: 217)

2.6.2 Situace ve věznicích

Jedním z největších lidskoprávních problémů v Nigérii je zadržování občanů bez pravomocného odsouzení. V prosinci 2012 bylo ve věznicích drženo 56,630 osob. Dvě procenta z nich byly ženy a jedno procento tvořili nezletilí. Z nich 39,034 tam pobývalo bez rozsudku soudu v důsledku nedostatku soudců, chybách v procesech, korupci, politického vlivu, vícenásobného odročování a nedostatku vozidel, které mohly zadržené převést k soudu v potřebných termínech. (DoS 2014: 12)

Většina z celkem 234 věznic v zemi byla postavena před sedmdesáti až osmdesáti lety a postrádá základní vybavení. (DoS 2014: 12) Věznice jsou navíc výrazně přeplněné. Např. v Ijebi-Ode Ogwuashi-Uku jich pobývalo 541 při maximální kapacitě 64 vězňů. (DoS 2014: 6)

¹²⁶Human Rights Violation Investigation Commission, Oputa Panel

Nezletilí vězni nejsou odděleni od těžkých zločinců. Matky jsou v celách se svými dětmi a duševně nemocným vězňům není umožněna léčba. Organizace *Amnesty International* rovněž uvádí, že podmínky ve vězeních byly obecně kruté. Přelidnění, nedostatek jídla a vody, odepírání kontaktu s rodinami. Vězni spali v mnoha případech na holé zemi a neexistovaly ani toalety nebo tekoucí voda. Děti i např. ve věku dvanácti let byly drženy pohromadě s dospělými. (AI 2009)

Vyšetřovací metody bývají rovněž velmi kruté. Např. jeden 68 let starý vezěň ve věznici v Owerri (stát Imo) sdělil, že ho při výslechu policie střelila do nohy, pouštěla do něj elektrický proud a sypala písek do očí. V roce 2009 čekal už desátým rokem na rozsudek a navzdory lékařským zprávám, které potvrdily mučení, to nikdy nebylo vyšetřováno (AI 2009: 95)

V roce 2013 bylo v Nigérii uděleno minimálně 141 trestů smrti. (AI 2013b: 8). V roce 2012 to bylo 56. Celkově čekalo na smrt více než 1,233 osob. (AI 2014: 51) Poslední poprava se konala v roce 2006, kdy bylo pověšeno sedm mužů ve státě Kano. Zvláštní zpravodaj OSN silně kritizoval podmínky v celách smrti a prohlásil, že průměrný pobyt dvacet let v nich je naprosto nepřijatelný. V říjnu 2012 prohlásil generální prokurátor federace, že Nigérie zavádí úplné oficiální moratorium na popravy. (AI 2012) Policie ale i tak provádí každý rok stovky mimosoudních poprav.

Místní i mezinárodní lidskoprávní organizace (např. HRW a AI) zjistily existenci neoficiálních vězení vytvořených armádou v kasárnách Giwa v Maiduguri (stát Borno) a Damaturu (stát Yobe). V roce 2012 bylo odhadovaně drženo v Maiduguri 200 až 500 vězňů. AI uvedla, že v první polovině roku 2013 zemřelo přes 950 takto držených osob. (AI 2013) Ty byly navíc přesouvány, aby se snížila možnost právní pomoci. (DoS 2014: 6) Pro méně movité vězně, kterých je většina je ale tato pomoc špatně dostupná a právníků z Rady právní pomoci¹²⁷ je velmi málo.

2.6.3 Charakter policie

Ústava říká, že zajištění bezpečnosti a blahobytu lidem musí být primárním úkolem vlády. (Ústava 1999: 26) Policie má celofederální působnost a je podpořená federálními a státními zástupci, kteří mají za úkol stíhat podezřelé u federálních a státních soudů. Nigerijský policejní sbor byl zřízen v roce 1930 jako federální organizace. V Nigérii neexistuje státní ani místní policie. Spadá pod kontrolu generálního inspektora policie

¹²⁷Legal Aid Council

(IGP), který podává hlášení přímo prezidentovi. (HRW 2013: 119) Guvernér každého státu je také nejvyšším velitelem policie ve státě. Spadá pod něj státní velitelství, které je vedené komisařem, kterého ovládá a může jej úkolovat v zájmu zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku uvnitř státu.

Ústava nařizuje, že v zemi nesmí existovat jiná policejní složka než *Nigeria Police Force* s celofederálním charakterem. (Ústava 1999: 95)

Centralizací policie se federální vláda snaží dosáhnout eliminace subnárodních elementů, které způsobily konflikt v roce 1967. Kýženého efektu ale nebylo dosaženo. Bezpečnost se zhoršila a ve velkém měřítku začaly vznikat různé milice a domobrany. Jednalo se např. o známou skupinu Bakassi Boys, Kongres lidu O'odua¹²⁸ a bezpočet dalších. Různí se jejich motivy pro existenci. Většina z nich chce jednoduše poskytnout obranu proti krádežím a násilí, které často není vyšetřováno. (Ross 2010: 49) Nedostatečné schopnosti bezpečnostních složek jsou také nahrazovány soukromými společnostmi, jako jsou např. King's guide, Lion Fit, Ace Cop Security Limited, Adaptive Guards Limited, Alpha-Mega Security Limited. Jsou najímány ve většině státech, aby působily paralelně s policií. Tyto alternativní bezpečnostní organizace ale často postrádají dostatečný komplexní trénink. Při jejich nasazení díky tomu často dochází k porušování lidských práv občanů, kteří by měli být naopak chráněni. Často berou jednoduše práva policie a soudní moci do vlastních rukou, zatýkají domnělé pachatele a rovnou je soudí. (Abegunde 2013: 230)

Policista byl v době odchodu vojenské vlády pouze jeden na tisíc obyvatel. Bezpečnost občanů se ale od doby vojenského režimu zhoršila. Nyní její personál čítá přibližně 400,000 a jeho počet se za méně než osm let více jak zdvojnásobil. Rada pro reformu nigerijské policie¹²⁹ prohlásila, že výcvik nových policistů byl ale velmi zanedbaný stejně jako instituce, které jej měly poskytovat. V Nigérii je podle ní obrovský počet nekvalifikovaných, špatně trénovaných a vybavených policistů, kteří navíc nejsou způsobilí nosit uniformu. (Nigeria Police Watch 2010) Nigerijská policejní rada složena ze všech třiceti šesti guvernérů a sloužící jako občanský dohled se mezi roky 2000 a 2010 setkala pouze několikrát, aby konzultovala vývoj policie na území federace. (Nigeria Police Watch 2010)

Bývalý generální inspektor policie, Sunday Ehindero, představil desetibodový reformní plán, který ale zůstal pouze ve stavu plánu. Mělo být podle něj propuštěno více než 10,000 zkorumpovaných policistů. Nic takového se ale nestalo. V roce 2007 se navíc zapletl do volebního násilí při prezidentské kampani. V témže roce byl zadržen s částkou v přepočtu 1,16 mil. USD, kterou získal za pomoc při manipulaci voleb. (Hills 2012: 744)

¹²⁸O'odua People's Congress

¹²⁹Committee on the Reform of the Nigeria Police

První zřetelná snaha o zlepšení vztahů mezi policií a společností, které nejsou historicky na uspokojivé úrovni, se objevila v roce 1985, kdy se prezident Babangida zmínil o nutnosti zlepšení jejich vztahů a zřídil poradní výbory a civilní stráž. V roce 2002 se ministr policie s podporou Spojeného království a USA rozhodl zahájit pětiletý plán rozvoje, který měl za cíl rozvinout vztahy mezi policií a společností. Hlavním cílem bylo vytvořit prostředí, ve kterém bude moci spolupracovat policie s občany při prevenci zločinu a dopadení viníků. Tato strategie byla veřejně podporovaná prezidentem, ministrem pro policejní záležitosti, policejní radou, policejní komisí, Sněmovnou reprezentantů a nigerijskou advokátní komorou. Vůle k realizaci byla ale slabá, stejně jako ta policejní. (Hills 2012: 746)

Mohammed Dikko, generální inspektor policie, navíc uvádí, že se její povinnosti zkomercializovaly a jsou poskytovány především těm jedincům, kteří nejvíce nabídnou. Policejní stanice se staly centry obchodu. Nechal zrušit velké množství kontrolních bodů na silnicích, protože se začaly pomalu stávat centry vydírání motoristů. (Omotoso 2012: 129)

Policisté se navíc stávají terčem kriminálních. V roce 2008 jich při výkonu služby v celé zemi zemřelo 2,309. (CLEEN foundation 2009)

2.6.4 Soudní moc

Podle Ústavy má každý občan právo na spravedlivý a co nejrychlejší proces ze strany soudů, a také na jejich nestrannost a nezávislost. (Ústava 1999: 35) Ústava státům umožňuje vytvářet soudy fungující na bázi zvykového práva. Např. soudy Šaría často vznikají z důvodu neefektivnosti, nákladnosti a korupce v běžném systému soudů. Obžalovaní tímto typem soudů mají právo napadnout rozsudek skrze soustavu odvolacích soudů, kde rozhodují soudci, kteří nejsou vzdělaní v islámském právu. (DoS 2014: 21)

Soudy nefungují tak, aby uspokojily právo obyvatel na co nejrychlejší soudní proces. Organizace Právní služba lidských práv (HURILAWS)¹³⁰, mezi lety 1999–2004 zjistila, že proces může u Nejvyššího soudu klidně začít až po pěti či šesti letech s dalšími třemi až čtyřmi roky strávenými odvolacím řízením. (Waziri 2011: 54) Ústava přitom stanovuje časový limit pro vynesení rozsudku. Soudci jsou povinni jej vynést ne později než 90 dní po dodání důkazů. (Ústava 1999: 121) Integrita a poctivost soudů bývá často

¹³⁰The Human Rights Law Service

zpochybnována. Údajně často mizí důležité listiny s důkazy v případech vysoce postavených osob. Soudy jsou v Nigérii známé svou nedbalostí a plýtváním času a lidé je obviňují z toho, že také díky nim jsou mocní a bohatí lidé takřka nedotknutelní. V konfliktních oblastech je také časté, že zatýkající policista je často z jiného státu a je téměř nemožné ho pak přesvědčit, aby se vrátil zpět svědčit. Pokud nepřijede, případ se uzavírá. (HRW 2013: 136) Podle *Bertelsmann Stiftung Transformation Index* zjišťují lidé, kteří se stanou obětí porušování lidských práv, že přivést viníky k soudu je takřka nemožné. (BTI 2014)

2.6.5 Právo šaría

Užívání tohoto typu práva je ošetřeno Ústavou. (Ústava 1999: 115–116) Islámské právo je narozdíl od typického zvykového práva psané.¹³¹ Spravedlnost je pro muslimy jednou z hlavních hodnot jejich víry. Velmi negativně vnímají korupci, na kterou je v rámci tohoto práva nahlíženo jako na jev, který ohrožuje společenskou a ekonomickou rovnováhu.¹³² chudí lidé ji mohou vnímat jako nástroj, kterým mohou omezit přílišnou svobodu a moc bohatých. V roce 2007 měla Šaría nejvyšší podporu mezi střední třídou (68 %). Následovala nižší třída (64 %). Mezi nejvyšší třídou byla podpora nejnižší (52 %). (Afrobarometer 2009)

Šaría má na severu Nigérie dlouhou tradici. Na počátku 19. století založil Usman Dan Fodio, fulbský kazatel, Chalífát v Sokotu a právo se postupně rozšířilo do většiny severní Nigérie. Poté, co Britové Chalífát v Sokotu v roce 1903 svrhli, některé aspekty práva Šaría zachovali. Např. trestní právo. Po zisku nezávislosti vláda povolila působnost práva Šaría pouze v občanských záležitostech.

Po návratu k občanské vládě se právo začalo opět objevovat i v trestním právu dvanácti severních zemí. I když bylo přijato jako právo paralelně fungující bok po boku s již existujícími právními normami a platilo pouze pro muslimy, tak jej křesťané vnímali jako krok vpřed v islamizaci severu a podkopávání práv nemuslimské populace v rámci sekulárního státu. V roce 2000 křesťanské skupiny otevřeně napadly a zpochybnily možnost začlenění práva Šaría do právního systému států.

Na jihozápadě země, kde je polovina jorubské populace muslimského vyznání, nebyl islám nikdy ustaven státním náboženstvím. Průzkum z roku 2000 odhalil, že 89 %

¹³¹Je tvořeno čtyřmi hlavními zdroji. Koránem, Sunnou, Hadithem a Qiyasem. (Waziri 2011: 39)

¹³²Jen mezi lety 1999 až 2002 bylo vyšetřováno více než padesát pět případů korupce pracovníků soudů. (Waziri 2011: 52)

hauských muslimu, 88 % kanurských, 79 % fulbských souhlasí s právem Šaría. Zatímco jorubští muslimové jej schvalují pouze ve 32 %. V žádném ze sedmi jorubských států nebyl zaveden islámský soud. (Suberu, Diamond 2012: 8)

V roce 2001 byla podpora v zemích, kde šaría fungovala na úrovni 55 % a v roce 2007 už 60 %. Na druhou stranu v zemích, kde šaría nefungovala, její podpora vzrostla z 10 % na 28 %. (Afrobarometer 2009: 4) Ve státech, kde začalo fungovat právo šaría, začalo konvertovat k Islámu velké množství nemuslimů. V roce 2002 odhadovala BBC (BBC 2002), že trend bude spíše opačný, protože nepřineslo do života obyvatel příliš pozitivních změn. To se ale nepotvrdilo. Ospravedlněním existence práva šaría může být pro obyvatele např. fakt, že se snaží potírat korupci.

Šaría má vysoký stupeň právní autonomie. (Waziri 2011: 74) Ústava umožňuje soudům, uplatňujícím toto právo, mít pravomoci v oblasti občanského práva a nikoliv trestního. Občané, kteří nevyznávají islám a jsou ve sporu s těmi, kteří ano, si mohou vybrat, u kterého ze soudů bude probíhat další dění. Islámské soudy jsou často oblíbené díky své rychlosti a ekonomické dostupnosti. V případě, že se účastníci sporů hodlají odvolat u Federálního odvolacího soudu, tak mohou, protože je nadřazený všem islámským soudům.

Pouze v Nigérii, Súdánu, Saúdské Arábii, Jemenu, Íránu a Pákistánu je povoleno ukamenování či amputace ruky. Konformní muslimové zde nemohou díky svému přesvědčení podporovat sekulární stát, který odděluje náboženství od státu. V Nigérii pouze jeden muž podstoupil amputaci ruky a dvě ženy byly odsouzeny k smrti za nevěru a odvolaly se u odvolacího soudu, který jim tresty zrušil.

Poměrně zajímavý případ je z června 2014, kdy Mubarak Bala ze státu Kano prohlásil, že ztratil víru v Boha a byl následně proti své vůli téměř dva týdny držen v psychiatrické léčebně pod vlivem léků. Lékař prohlásil, že odmítnutí islámu byl vedlejší efekt poruchy osobnosti. (Smith 2014)

2.6.6 *Přístup ozbrojených složek k lidským právům*

Bezpečnostní složky mohou zatýkat bez povolení. Pouze na základě podezření, čehož je zneužíváno. Presumpce nevinu, kterou zaručuje Ústava, nebývá často brána v potaz. Lidé mohou být drženi maximálně čtyřiceti osmi hodin bez obvinění, což nebývá dodržováno. Ani rodiny často nebyly o zadržení informovány a jejich kontakt s vězněným byl často podmíněn úplatkem. (DoS 2014: 11) Policie a armáda často zatýká každého, kdo se pohybuje v místě, kde došlo k trestnému činu. (HRW 2013: 123) Pokud zatknou ty správné, často nedokážou sesbírat dostatečné důkazy k tomu, aby mohli být podezřelí

trestně stíhání. Nebo přivezou na stanici velké množství lidí a zbraní a neví, která komu patřila. Běžně jsou využívány techniky předvádění zadržených na veřejných místech, kde jsou vystavováni posměchu. Účelem má být veřejné ponížení, od kterého si policie slibuje omezení zločinných aktivit. (DoS 2014: 5)

Nesmírně složité je také stíhat viníky násilí spáchané skupinou či davem. Znovu není většinou možné přiřadit důkaz k určité osobě. Některé komunity, jako např. ve městech Kaduna a Jos, žijí odděleně podle náboženství a etnicity a navzájem se tak neznají a je ještě obtížnější určit viníka. (HRW 2013: 128)

Nízká je navíc důvěra ve schopnost policie zločiny vyšetřit. Občané se po dotazu, zda-li by ohlásili zločin policii, odpovídají často např. tak, že by to bylo zbytečné, protože by nic nesvedla. Slovy syna starosty ve městě Gidan Maga ve státě Kaduna: „*I když to oznámíme policii, nic se nestane. Policie nic neudělá.*“¹³³

Důležitou roli hraje také etnická a náboženská příslušnost. Křesťanská žena z Kafanchanu ve státě Kaduna řekla HRW: „*My jsme křesťané, ale policejní velitel je muslim stejně jako jeho asistent. I když půjdeme zločin oznámit, muslima nezatkou, ale budou ho naopak podporovat.*“ Stejně tak fulbský muž z města Barkin Ladi (stát Plateau) byl svědkem zhářství ze strany beromského muže z jeho vesnice, jak pálí fulbské domy. Prohlásil, že to nešel oznámit policii z následujícího důvodu: „*Na místní stanici slouží většinou Beromové a ti s tím nic neudělají.*“ (HRW 2013: 130)

Některé oběti pak raději přenechají spravedlnost Bohu. Hauský muž ve městě Zonkwa viděl beromského muže, kterého znal, jak spustil palbu z AK-47 na skupinu Hausů. Nešel na policii, protože to „*nebylo v jeho zájmu a raději to přenechal Bohu.*“ Podle některých se policie pouze koncentruje na vynucení přiznání. Jakmile ho dostanou, dále nevyšetřují. Pokud někdo zapálí dům, je to žhář a je velmi snadné ho odsoudit. Pokud se ale takový čin vyloží tak, že jednal ve jménu jeho víry, je z něj její obránce a ostatní ho vnímají jako někoho, kdo brání zájmy komunity.¹³⁴ Policisté i lídři komunit se navíc bojí, že pokud někoho zatknou, zažehne to další násilí a raději nechají podezřelé odejít. (HRW 2013: 141)

Rozporuplně působí Zákon o prevenci terorismu z roku 2009. Kapitola č. 23 tohoto zákona požaduje povinný sběr osobních informací včetně nedefinovaných „vzorků“ (zřejmě fyzických) od osob, které byly vzaty do vazby. Zákon ale neobsahuje informaci o tom, co se s nimi bude dít. Nejsou zde rovněž žádné požadavky pro zachování diskrétnosti informací. Stejná kapitola také stanovuje možnost uvalení vazby pro podezřelé. Není zde ale stanoveno, na jak dlouho je to možné. Zákon také zaručuje naprostou občanskou i trestní

¹³³Rozhovor organizace HRW se synem starosty oblasti Gidan Maga (stát Kaduna) ze 17. srpna 2011. (HRW 2013: 128)

¹³⁴rozhovor s Johnem Hayabem, zvláštním poradcem v otázkách náboženství guvernéra státu Kaduna z 19. srpna 2011. (HRW 2013: 141)

imunitu členům ozbrojených sil, kteří využijí sílu a způsobí zranění či smrt. Není tedy blíže specifikována možnost jejího využití, což je v rozporu s mezinárodním právem.

2.6.7 Násilí ze strany ozbrojených složek

Ústava uvádí, že právo na soukromí a rodinný život, právo na svobodné smýšlení, svoboda projevu, právo na mírumilovné shromažďování a svobodu pohybu může být omezena v zájmu bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, pořádku, morálky a bohatství nebo za účelem ochrany práv a svobod jiných osob. (Ústava 1999: 41) Nigerijský Zákon o policii,¹³⁵ který stanovuje podmínky pro použití střelných zbraní, ale poskytuje daleko širší škálu možností jejich využití ve formě smrtící síly, než je povoleno mezinárodním právem a standardy a povoluje policistům střílet po podezřelých a zadržených, kteří se pokouší o útěk. Toto nařízení povoluje policistům střílet bezrestně prakticky na kohokoliv, kdo prchá, a také může střílet do nohou občanům, kteří demonstrují. (AI 2010: 6)

Už během Operací v listopadu 1999 v Odi (stát Bayelsa) a říjnu 2001 v Zaki Biam (stát Benue) rozpoutala armáda teror vůči komunitám, které údajně ukrývaly bývalé vojáky, kteří se stali členy gangů a rituálně zavraždili jejich kolegy. V prvním případě bylo v oblasti zabito deset policistů a ve druhém devatenáct vojáků. Tolerance těchto zásadních porušení dala vzniknout pochybám o prezidentově závazku o podpoře práv jeho lidu. (Vanguard 2011)

V červenci 2009 policisté a vojáci mimosoudně popravili dvacet čtyři zadržených osob zjevně s pocitem blízkým naprosté bezrestnosti. V únoru 2010 policisté veřejně popravili sedm mužů přímo před jejich policejní služebnou. Tři z nich chodili s berlemi, což bylo fotograficky zdokumentováno.

Velmi často jsou obyvatelé vystaveni násilí ze strany ozbrojených složek po útocích Boko Haram. „Nájezdy“ Společného úkolového uskupení (JTF) po útocích Boko Haram se staly v Maiduguri tak časté, že se např. HRW při rozhovoru s mladým mužem 28. května 2012 dozvěděla, že rodiče svým synům radí, aby okamžitě utekli poté, co se doslechnou, že někde skupina provedla útok, protože Společné úkolové uskupení (JTF) zaútočí na komunitu a zabije mladé muže. (HRW 2013: 59)¹³⁶ Ve městě Baga, které leží ve státě Borno JTF zničilo více než 2,000 budov a zabilo desítky lidí v reakci

¹³⁵Police Force Order No. 237

¹³⁶Rozhovor organizace HRW s mladým mužem z Maiduguri z 28. května 2012

na mrtvého vojáka, který se stal obětí Boko Haram. Nikdo za tyto činy nebyl zodpovědný. (HRW 2014: 153)

Po útocích na kasárnu Giwa v Maiduguri, který proběhl 14. března 2014, donutila armáda ve spolupráci s Občanským úkolovým uskupením (CJTF) přibližně 200 uprchlých lehnout si po jejich útoku z kasáren na zem a poté do nich začala střílet.¹³⁷(BBC 2014d)

Vláda podporuje vytváření ozbrojených skupin, které budou pomáhat v boji proti Boko Haram. Ty se ale naopak terčem jejich útoků. Např. v srpnu 2013 bylo zabito dvacet čtyři členů tzv. Úkolového uskupení občanů¹³⁸ a třicet dalších bylo pohřešováno.

I v roce 2013 Armáda, policie a polovojenské motorizované hlídky¹³⁹ svévolně popravovaly a mučili podezřelé ze spolupráce s Boko Haram bez jakéhokoliv vyšetřování. To se týkalo také uskupení Společných sil pro obnovu pořádku,¹⁴⁰ které bylo sice v srpnu rozpuštěno a nahrazeno Sedmou divizí armády, ale velké množství velitelů a jednotek ale zůstalo stejných. (DoS 2014: 3)

Dne 16. dubna 2013 svědkové z města Baga (stát Borno) uvedli, že skupina Boko Haram zabila vojáka z Mezinárodního úkolového uskupení¹⁴¹ složeného z vojáků z Čadu, Nigeru a Nigérie. Nigerijští členové následně bez rozmyšlení spustili palbu na lidi a zvířata. Podle policie a náčelika generálního štábu zabili přibližně 36 osob a zničili podle fotografií HRW minimálně 2,275 domů.¹⁴² (DoS 2014: 17)

Během dubna a května 2013 přivezla armáda do nemocnice Saniho Abachy v Maiduguri přibližně 1,700 mrtvých těl údajných členů Boko Haram. (Faul 2013) V květnu pak vyhlásil prezident Jonathan výjimečný stav ve ve státech Borno, Yobe a Adamawa, kde je skupina nejvíce aktivní.

Násilí vůči civilnímu obyvatelstvu je stále přítomno i v deltě řeky Nigeru díky ziskům ozbrojených gangů z ukořistěné ropy. Situace zde se výrazně zhoršila v roce 2008, kdy byl příliv zbraní prakticky nekontrolovatelný a financovaný díky ziskům z krádeže ropy. Ty byly využívány milicemi pro střety s ozbrojenými silami, spory mezi komunitami a kriminální činnosti. Tucty pracovníků ropných rafinerií byly uneseny i společně s jejich příbuznými. Ozbrojené složky reagovaly opět nepřiměřeně a umíralo velké množství nevinných (AI 2009) Např. dne 5. srpna 2008 poslal Yar Adua armádu srovnat se zemí vesnici Agge ve státě Bayelsa za ukořistění dělového člunu a zabití dvou vojáků.

¹³⁷Celkem AI odhaduje, že bylo ze strany armády a CJTF zabito až 600 lidí.

¹³⁸Civilian Joint Task Force

¹³⁹Paramilitary Mobile Police

¹⁴⁰Joint Task Force Restore Order (JTF-RO)

¹⁴¹Multinational Joint Task Force

¹⁴²Senátor Maina Maaji Lawan, který reprezentuje oblast Baga v Národním shromáždění na základě své návštěvy uvedl, že mohlo být zabito až 228 osob a zničeno 4,000 domů. Případu se dále věnuje např. článek deníku *Vanguard* „Baga Massacre: It's Nigeria, Chad, Niger operation – Army. Dostupný zde: <http://www.vanguardngr.com/2013/04/its-nigeria-chad-niger-operation-army/>

V srpnu 2009 se situace zlepšila poté, co prezident nabídl amnestii členům ozbrojených skupin. Na konci roku 2010 se ale situace opět zhoršila a výše zmíněné jevy se začaly objevovat ve stejné intenzitě. Např. 1. prosinci 2010 zlikvidovala JTF komunitu Ayokoromo a minimálně 120 domů bylo zlikvidováno. Počet obětí z řad populace byl kolem padesáti. (AI 2011)

Situaci dále komplikuje fakt, že velké množství policistů je zvyklé nosit rozevláté uniformy bez řádné identifikace, a to lidem ztěžuje možnost si na ně následně stěžovat. (AI 2012)

2.6.8 Práva žen a sexuálních menšin

V lednu 2014 podepsal prezident Jonathan Zákon o zákazu sňatků osob se stejným pohlavím. Ten je v rozporu s Ústavou, která zaručuje každému člověku právo na svobodný názor, svobodné sdružování a svobodu od diskriminace na základě pohlaví. (39–40, 42)

Podle tohoto zákona je ilegální mít pohlavní styk s osobou stejného pohlaví pod hrozbou až čtrnácti let odnětí svobody. Ve dvanácti severních státech může hrozit poprava ukamenováním. Nezisková organizace Globální práva,¹⁴³ Nezávislý projekt¹⁴⁴ a Mládež pohromadě¹⁴⁵ pomáhají skupinám LGBT¹⁴⁶ radami v oblasti práva, mediální zodpovědnosti a obezřetnosti vůči HIV/AIDS. (DoS 2014: 45) Reuben Abati prohlásil, že zákon je v souladu náboženskou a kulturní inklinací Nigérijců a že 90 % obyvatel Nigérie je proti manželským svazkům osob se stejným pohlavím. „*Toto právo je tedy v souladu s naší kulturou a náboženským přesvědčením.*“ (AI Jazeera 2014)

Arcibiskup z Canterbury Justin Welby a John Sentamu z Yorku se k zákonu vyjádřili nekonkrétně, když prohlásili, že „*jsou bezvýhradně zavázáni k pastorační podpoře a péči o homosexuály a ujišťují je, že jsou děti Boha a Jím oceňované, milované a zasluhují si to nejlepší, co jim můžeme dát – pastorační péči a přátelství.*“ (BBC 2014d)

Bisi Alimi, nigerijský LGBT aktivista a jeden ze zakladatelů organizace Kaleidoscope International DiversityTrust zdůrazňuje, že podle zákona není dovoleno poskytovat homosexuálům žádné služby. Každý, kdo se registruje nebo alespoň pohybuje v klubech a organizacích sdružujících homosexuály páchá zločin a může dostat až desetiletý trest odnětí svobody. (Kaleidoscope Trust 2013). Nigérie je po dlouhé době zemí,

¹⁴³ Global Rights

¹⁴⁴The Independent Project

¹⁴⁵the Youths 2gether Network

¹⁴⁶Lesbien, gay, bisexual and trans-gender persons

kteřá zpřísňuje postup vůči LGBT a povzbudila také Ugandu k tomu, aby přijala o měsíc později ještě přísnější zákon. Deník *The Guardian* uvádí, že hned první měsíc po podepsání zákona byly zatčeny „tucty“ homosexuálů (Bowcott 2014)

Soudy šaría v těchto záležitostech upírají podezřelým i např. právo na právníka. Dva muži ve státě Katsina byli zatčeni a obžalováni z pohlavního styku s osobou stejného pohlaví a v případě usvědčení by je čekal trest smrti. V prosinci byli propuštěni pro nedostatek důkazů.

Palčivým problémem je v Nigérii diskriminace a násilí vedené proti ženám i navzdory tomu, Ústava uvádí, že nikdo nesmí být mučen nebo podroben nelidskému a ponižujícímu jednání nebo žít v podřízeném postavení či vykonávat nucenou práci. (Ústava 1999: 34) Nigérie sice podepsala Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, a také Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, které zakazují násilí páchané na ženách, ale Národní shromáždění je nepřijalo do svého právního systému. Podle Ústavy tak nemají žádnou právní moc. (Ústava 1999: 25)

Za násilnění ženy může hrozit deset let ve vazbě a pokuta 1,200 USD. Zákony ale dovolují mužům fyzicky trestat své ženy, pokud to nevede k těžké újmy jako je ztráta zraku, sluchu, hlasu, hyždění tváře nebo život ohrožující zranění. Pouze státy Ebonyi, Jigawa, Cross River a Lagos přijaly zákony proti domácímu násilí. Národní centrum pro rozvoj postavení žen¹⁴⁷ prosadilo v březnu 2013 zákon věnující se tomuto typu násilí na federální úrovni. Ten prošel parlamentem, ale čeká na schválení ze strany senátu. (DoS 2014: 35)

Pachatelé násilí na ženách jsou jen vzácně za své činy souzeni. Ženy jsou v komplikované situaci, pokud chtějí najít zdroj pomoci, protože policie i věznice se často samy chovají diskriminačně. Bojí se také toho, že je vyloučí a zostudí komunita, ve které žijí. (Nnadi 2012: 53) Podle zvykového práva ženy navíc většinou nemají možnost požádat o rozvod, zatímco muži jich mají bezpočet.

Projekt *Pozor na násilí vůči ženám*¹⁴⁸ aktivně pokračuje ve snahách zamezovat domácímu násilí včetně tréninkových programů, které jsou určeny pro zvýšení vnímavosti policistů k domácímu násilí. V zemi působí také Organizace pro prosazování práv žen a jejich ochranu¹⁴⁹ a Nigerijský fond pro důvěru žen.¹⁵⁰

V mnoha severních oblastech funguje *pardah* a diskriminace vdov, které musely chodit v černém a holit si hlavy. Některé komunity vnímají vdovu jako část majetku manžela, který zdědí jeho rodina. Aby dokázali své nepřičinění na manželově smrti, byly také často v některých jižních oblastech nuceny pít vodu, kterou bylo omýváno tělo zesnulého manžela. (DoS 2014: 36)

¹⁴⁷The National Center for Women Development

¹⁴⁸Alert on Violence Against Women

¹⁴⁹The Women's Rights Advancement and Protection Alternative

¹⁵⁰Nigerian Women's Trust Fund

Neexistují zákony, které upravují sexuální obtěžování. Běžné je žádat sex za udělení vysokoškolského diplomu či při ucházení se o zaměstnání. (DoS 2014: 36)

Ženy jsou také obětmi ekonomické diskriminace. Velké množství společností zavádí taktiku „*get pregnant, get fired.*“ Svou účastí se tak více než muži podílí v zemědělství, potravinářství a obchodu v neformálním sektoru ekonomiky. Jsou diskriminovány i výškou mezd. Častá je také diskriminace nesezdaných žen. Především ve venkovských oblastech jsou ženy zaměstnány v neformálním sektoru a nepříliš jich obdrží formální vzdělání. Chlapci jsou pak tradičně zvyklí získávat od rodiny více hmotných zdrojů pro vzdělání (Ifediora 2012: 127)

Neobvykle rozšířené jsou také techniky mrzačení ženských genitálií a obřízky (FGM/C)¹⁵¹ V roce 2008 bylo 30 % žen obětí jejich obětí, a to především na jihu země mezi etniky Joruba a Igbo. Ženy většinou tyto procedury podstoupily před dovršením prvního roku života. (NDHS 2008: 299) FGM/C bylo zakázáno pouze ve státech Cross Rivers, Delta, Edo, Ogun a Bayelsa. (Nnadi 2012: 52)

Dvanáct států stále neuznalo Zákon pro ochranu práv dětí¹⁵² a policie také často protiprávně děti zatýká a drží je v celách. (AI 2012)

2.6.9 Právo na bydlení, nucené přesuny a vystěhování

Nutnou součástí dodržování lidských práv je patřičná ochrana domova. Právo na adekvátní svobodu bydlení obsahuje i ochranu před nucených vystěhováním a destrukcí bydlení. Dále právo nenarušování soukromí ve vlastním bydlení a právo vybrat si k němu vhodné místo. Sarafa Ogundiya uvádí, že Nigérie nemá právo a regulace, které dokážou nabídnout účinnou ochranu majetku a smluvních práv (Ogundiya 2010: 206) OSN uvádí, že od roku 2000 bylo v Nigérii více jak 2 mil. obyvatel vystěhováno z jejich domovů. (UN 2014) Země byla také označena za jednoho ze tří nejhorších porušovatelů práv na bydlení ze strany organizace *Centre on Housing Rights and Evictions*. V prosinci 2006 prohlásil ministr FCT, že 80 % budov, které byly zdemolovány z důvodu přestavby města, byly postaveny ilegálně a tudíž nevznikl nárok na kompenzaci. (AI 2007) Organizace pro rozvoj FCT¹⁵³ nicméně likviduje i stavby, které byly postaveny zcela legálně, ale nebyly v souladu s plány přestavby hlavního města.¹⁵⁴ Neexistuje transparentní právní proces, který by

¹⁵¹Female Genitale Mutilation/Cutting

¹⁵²Child Rights Act

¹⁵³Federal Capital Development Authority (FCTA)

¹⁵⁴Abuja City Master Plan

stanovil, které budovy je možno odstranit. V rozhodování bývá patrná diskriminace na základě společensko-ekonomického postavení. Některé budovy jsou rozprodávány movitým osobám s vazbami na vládní úředníky.

V lagoských slumech žije více než 1 milion osob. Dne 23. února 2012 bylo za asistence policie zdemolováno 2,237 obydlí ve slumu Východní Badia na předměstí Lagosu (AI 2013b) a téměř 9,000 osob zůstalo bez domova bez jakékoliv kompenzace pouze s příslibem, že vláda ve stejné oblasti vybuduje nových 1,008 nízkorozpočtových bytů. (DoS 2014: 16) V roce 2006 byly tisíce lidí vystěhovány bez jakékoliv kompenzace či alternativního řešení. Podle rozhodnutí soudu měla být oblast navrácena vlastníkům. Zlikvidovány byl i např. kostel a zdravotnické zařízení. V plánu bylo vytvořit 6,000 nových bytů. Guvernér byl ale v říjnu odvolán a plán na jejich výstavbu byl v roce 2008 pozastaven. (AI 2008)

V Port Harcourt se také odehrávala demolice a nucená vystěhování, která se dotkla tisíců lidí. Podle plánu mělo být vystaveno 6,000 nových bytů. V říjnu 2008 došlo k výměně guvernéra a plán byl zrušen. (AI 2009)

Dne 28. srpna byly vystěhovány tisíce lidí z komunity Njemanze a 12. října z komunity Bundu. Minimálně tři lidé zemřely a 11 jich bylo těžce zraněno poté, co začali demonstrovat a blokovat přístup do komunity. (AI 2010)

V červenci 2012 bylo 10,000 až 20,000 lidí násilně vystěhováno ze svých domovů v Abonnema Wharf, části Port Harcourt bez jakékoliv kompenzace.

Zvláště dramaticky probíhalo např. vystěhování stovek lidí 25. června 2011 v oblasti Panteka ve FCT. Policie střílela do vzduchu, zapalovala budovy a zatýkala osoby, které se snažily uprchnout. (AI 2012)

Dne 16. srpna 2012 byla vystěhována a z velké části vystěhována městská část Mpape v Abuja. Tato část je jednou z devatenácti oblastí, které mají být zničeny v rámci „*Abuja Master Plan*.“ Nevládní organizace odhadují, že by mohlo skončit bez domova až milion lidí. (AI 2013: 199)

2.7 Rozdělení moci a horizontální odpovědnost

Princip oddělení moci je hlavní ústavní princip demokratické vlády, který ukládá role a povinnosti výkonné, zákonodárné a soudní moci. Stanovuje způsoby vzájemné kontroly a snaží se zabránit dominanci jedné z těchto složek.

2.7.1 *Výkonná moc*

Vojenská vláda za doby minulého režimu uplatňovala svou moc, kdykoliv cítila, že to bylo nezbytné. Udržovala nicméně stále kontinuitu federálního systému. Guvernéři států byli důstojníci jmenovaní federální vojenskou vládou nebo Nejvyšší vojenskou radou. Nebyli tedy voleni občany a byli často doslova střídáni loajálnějšími osobami. (Suberu 2001: 31)

Instituce vytvořené Obasanjovým režimem byly různě výkonné, ale nebyly většinou odpovědné občanům, ale prezidentovi. Některé z nich využívaly mimosoudní moci a pravidelně obcházely soudní a legislativní nařízení. Notoricky známé bylo např. jednání EFCC pod vedením Nuhu Ribadu. Organizace byla ve své práci velmi aktivní, často ale jednala nezákonně a arogantně.

Pod jeho vládou byly vytvořeny už dříve zmíněné protikorupční orgány - Komise pro ekonomickou a finanční kriminalitu (EFCC) a Nezávislou komisi pro korupční praktiky (ICPC), ale udělal pouze málo pro posílení klíčových institucí demokracie. Tyto instituce byly ale vládou zneužívány a jejich činnost podkopávána. Parlament, soudní moc a politické strany byly ovlivněny vměšováním exekutivy, a také ji byly prakticky podřízené. Národní shromáždění a především pak senát byl podřízený prezidentovi, který hrál v jeho záležitostech klíčovou roli. Rozhodoval také přímo o tom, kdo bude hlavou senátu a sněmovny reprezentantů, a které záležitosti se budou projednávat. Během osmi let se také např. vystřídal pět předsedů senátu.¹⁵⁵ Výkonná moc také ovlivňovala výběrový proces lídrů PDP, kde byla rovněž, jako v případě předsedů senátu, vysoká fluktuace.¹⁵⁶ Obasanjo také často zasahoval do fungování národního shromáždění a přispíval k jeho frakcionalizaci. (Adejumobi 2010: 20)

V soudobé Nigérii nemůže žádný zákon vejít v platnost bez podpisu prezidenta. Jeho nesouhlas ale může být přehlasován dvěma třetinami hlasů členů obou komor. Ústava uvádí, že jakmile je návrh zákona předán prezidentovi k podpisu, je povinen se k zákonu do třiceti dnů vyjádřit. (Ústava 1999: 45) Stejně tak zákon, který prošel státním shromážděním, musí být předán k souhlasu guvernérovi. (Ústava 1999: 58)

V posledních letech se ukazují snahy vládnoucí strany o získání výhody při volbách pomocí přijímání vhodných dodatků nebo rušení některých pasáží v zákonech. Zrušena např. byla platnost druhého odstavce kapitoly č. 140 Volebního zákona, kde bylo uvedeno,

¹⁵⁵Chuba Okadigbo, Evans Ewerem, Adolphous Wabara, Pius Anyiam, and Ken Nnamani

¹⁵⁶Ve funkci se vystřídal např. Solomon Lar, Banabas Gemade, Audu Ogbah a Ahmadu Alli.

že v případě, že vítěz voleb nemůže nastoupit do funkce z důvodu nespravedlivých voleb nebo nezpůsobilosti, tak místo něj neusedne do křesla kandidát s druhým nejvyšším počtem hlasů, ale budou následovat nové volby.

Výkonná moc má také klíčový vliv na personální složení vedení INEC, které je složeno z předsedy a dvanácti komisařů, z nichž každý zastupuje jednu geopolitickou zónu. Jsou jmenováni prezidentem po konzultaci s radou státu¹⁵⁷ a podléhají schválení senátu. Ústavní pravomoci výkonné moci bývají často porušovány při řešení konfliktních situací. Např. vojenská akce, nebo spíše masakr v Odi (stát Bayelsa) v roce 1999 a akce v Zaki Biam (stát Benue) o dva roky později byly v rozporu s Ústavou, která pro akce tohoto rozsahu požaduje souhlas Národního shromáždění. (Ústava 1999: 97) Byly čistě prezidentovou záležitostí. Sporná byla také nutnost vyhlášení mimořádného stavu v důsledku aktivit Boko Haram. Podle Ústavy jej prezident může vyhlásit v případě nebezpečí, které ohrožuje existenci federace či války. (Ústava 1999: 124) Má navíc povinnost takové jednání oznámit ve věstníku federální vlády, což neudělal. V lednu 2014 jmenoval prezident Jonathan, v reakci na nezvladatelnou situaci na severovýchodě, s okamžitou platností nové vrchní velitele armády, letectva a námořnictva bez předchozího souhlasu senátu. Ten byl udělen až za čtrnáct dní.

Problematické je také dodržování horizontální odpovědnosti v otázkách státního rozpočtu.¹⁵⁸ V roce 2002 prezident Obasanjo přidal dodatek k rozpočtovému zákonu, který snížil státní rozpočet o 44 % bez souhlasu Národního shromáždění, čímž porušil Ústavu, která jasně stanovuje, že žádné finanční prostředky ze státního rozpočtu nesmí být použity jiným způsobem, než který schválilo Národní shromáždění mimo jím udělených výjimek. (Ústava 1999: 52) Ve stejném roce v červnu prezident přidal dodatek také k Zákonu o rozdělování příjmů,¹⁵⁹ čímž rovněž porušil Ústavu, která tuto pravomoc přiznává Národnímu shromáždění. (Ústava 1999: 128)

Vláda také mezi lety 1999 a 2002 jednala v rozporu se zněním druhého až čtvrtého článku 80. kapitoly Ústavy, když navyšovala výdaje nad rámec výdajů na národní stadion nebo průkazy totožnosti za přibližně 43 mil. USD či nákup a vybavení šedesáti tří domů pro ministry za 17.4 mil. USD.

Podle senátora Kabira Marafy byl vůbec nejhorším ve využívání přidělených peněz z rozpočtu rok 2013. Hovoří o velkém množství projektů, na které byly přidělené peníze z rozpočtu využity pouze z 20 % až 50 % a zbytek peněz skončil neznámo kde. (Chukwu 2014)

¹⁵⁷Rada státu je složena z prezidenta, vice-prezidenta, všech bývalých předsedů vlády, nejvyšších soudců, předsedů senátu, mluvčího Poslanecké sněmovny, guvernérů a vrchních státních zástupců (generálních prokurátorů federace.)

¹⁵⁸Consolidated Revenue Fund

¹⁵⁹Revenue allocation Act

Výkonná moc se snaží dominovat i nad soudní mocí. Soudcům vyhrožovala zbořením obydlí, falešným obviněním z korupce, nebo rovnou odvoláním. Pokud se cítí být pravidly omezována, má sklon vnímat soudy jako prostředek, který umožní nadvládu nad státem i občany. Logicky si do těchto funkcí volí poddajný personál. (Oko 2010: 296) Wole Soyinka napsal: "*Exekutiva se rozhodla nejen znečistit pramen spravedlnosti, ale i rovnou zničit celý její chrám. Exekutiva mnohokrát obešla nařízení soudu, což mělo za příčinu stávků právníků v roce 2006. Je jasné, že exekutiva soudy naprosto pohrdá.*" (The Nation 2007)

2.7.2 Zákonodárna moc

Federální zákonodárna moc je podle Ústavy zodpovědná za vytváření zákonů¹⁶⁰ (Ústava 1999: 45–46) Sněmovna reprezentantů má 360 členů a senát 109. Každý stát vysílá tři senátory a FCT jednoho. Každý stát má navíc vlastní House of Assembly, jehož členové reprezentují jednotlivé volební obvody.

System brzd a protivah začíná uvnitř Národního shromáždění. Např. zákon, který prošel komorou, ve které vznikl, musí být poslán do druhé komory a následně předán prezidentovi k souhlasu. (Ústava 1999: 45) Pokud prezident odmítne zákon podepsat, dvě třetiny obou komor ho mohou přehlasovat a jeho podpis už není potřebný. Zákonodárna má také vliv na rozhodování výkonné moci. Např. jmenování do funkcí v rámci výkonné moci (např. ministrů) probíhá prezidentem za souhlasu senátu.¹⁶¹ Pokud probíhají jmenování na úrovni jednotlivých států, souhlas musí udělit státní shromáždění. (Ústava 1999: 74) Pouze národní shromáždění může také přidat dodatek k Ústavě (Ústava 1999: 24)

Zákonodárna moc má kontrolu na výkonnou i v tom ohledu, že např. ministr má povinnost nechat se předvolat na žádost Národního shromáždění a vysvětlit jednání svého ministerstva. (Ústava 1999: 48)

Činnost zákonodárné moci musí být podřízena moci soudní a tím pádem nemůže přijmout žádný zákon, který omezí pravomoci soudní moci. (Ústava 1999: 18) V souvislosti s konsolidací demokracie a autonomií armády má národní shromáždění

¹⁶⁰Přibližně 95% zákonů navrhuje výkonná moc

¹⁶¹Bez jakéhokoli jmenování senátem se prezident Obasanjo jmenoval ministrem ropných zdrojů a působil v této funkci téměř celé prezidentské období.

omezující moc nad výkonnou mocí a dohlíží na armádu např. v těchto čtyřech oblastech specifikovaných Ústavou (Ústava 1999: 97)

1. Kontrola rozpočtu v souvislosti s alokací skrze Ministerstvo obrany
2. Prezident nemůže jednostranně využít armádu pro plnění úkolů souvisejících s vnějšími či vnitřními povinnostmi bez formálního schválení zákonodárné moci
3. Národní shromáždění zaručuje, že jmenování důstojníků odráží federální charakter země
4. Národní shromáždění má moc vytvářet zákony, které upravují jmenování, povýšení a disciplinární kontrolu armády

Zákonodárná moc je ze strany výkonné omezována i na úrovni jednotlivých okresů. Celkem dvacet pět států ze třiceti šesti nemá volené rady,¹⁶² jejichž existenci zajišťuje Ústava. (Ústava 1999: 21) To také znamená, že ji nemá 617 ze 774 okresů. (Okafor, Orjinta 2012: 116) Ve státě Anambra pak neproběhly tyto volby ani jednou. (Kehinde 2012: 5)

Ostatní okresy jsou spravovány pověřencem jmenovaným guvernérem, přičemž o možnosti jeho existence není v Ústavě zmínka a nemůže proto legálně tuto funkci zastávat. (Ústava 1999: 17) Na úrovni okresu tudíž prakticky nefunguje zákonodárná moc, protože zde neexistují demokraticky volené rady. Vládnoucí strana si tak může zajistit spolehlivou podporu i na úrovni okresu. Celých 96 % respondentů z průzkumu názorů členů místních rad uvedlo, že ekonomická úroveň jednotlivých LGA se může zlepšit pouze za předpokladu, že budou rady osvobozené od kontroly státu a finance budou získávat přímo z federální pokladny. (Okafor, Orjinta 2012: 116)

Výbory národního shromáždění mají pravomoc vstupovat do řešení rozmanitých sporů. Např. senátní výbor pro vzdělání vstoupil v roce 2009 do sporu mezi mezi Svazem akademických pracovníků univerzit¹⁶³ a federální vládou. Stejně jako v roce 2012, když vstoupila do sporu vlády a odbory, přispěla k jeho rychlému vyřešení. V otázkách etnicko-náboženských konfliktů a aktivit Boko Haram není ale zákonodárná moc zatím schopna výkonné moci příliš asistovat. V červenci 2012 předvolala prezidenta, aby vysvětlil postup při zvládnání krize na severu země, ale nedostavil se. (Fashagba 2013: 21)

Zákonodárná moc se snaží kontrolovat aktivity vlády. V případě, že se ji povede iniciovat vyšetřování proti některému z jejich členů, je jeho usvědčení spíše vzácností. Např. Ředitel NNPC Gaius Obaseki byl sice obžalován ze zpronevěry 11.6 mil. USD z financí společnosti, ale nebyl usvědčen. (Fashagba 2013: 19) Odhalování neschopnosti

¹⁶²local government councils

¹⁶³Academic Staff Union of Universities (ASUU)

vlády kontrolovat obchod s přírodními zdroji je pro zemi klíčová. Naprostá většina vyšetřování ale není dotažena dokonce. Např. Farouk Lawan, předseda vyšetřovacího výboru Poslanecké sněmovny přijal úplatek ve výši 3 mil. USD, aby ze spisů odstranil jméno společnosti, která zneužívala příspěvky na paliva a nebyl odsouzen. (Fashagba 2013: 19)

Ústava také uvádí, že všechny příjmy federace musí putovat přímo na centrální účet federace¹⁶⁴ a bez souhlasu Národního shromáždění se nemohou posílat jinam, (Ústava 1999: 52) což neplatí pro přebytkový účet z těžby ropy.¹⁶⁵

Poslanci kritizují možnost odvolání prezidenta či vice-prezidenta na základě hrubého porušení povinností, které považují za nejednoznačné a nejasné. Např. poslanec Emmanuel Jime pochybuje o tom, že nejvyšší soudce, sám jmenovaný prezidentem, bude něco takového vyšetřovat. (Premium Times 2013c) Zákonodárna moc této nedostatečně specifikace může i zneužít jako v případě guvernéra Petra Obiho ze státu Anambra v roce 2006, který byl odvolán, ale po roce opět funkci získal, protože se jeho odvolání ukázalo jako neplatné.

Peter Mba se pokusil uchopit konflikt v rámci legislativní moci. Probíhal podle něj ve třech odlišných fázích:

- 1) Radikální fáze (1999–2003), ve které byly vztahy mezi komorami přátelské. Členové obou komor vykazovali vysokou aktivitu.
- 2) Konzervativní fáze (2003–2007), během které bylo Národní shromáždění složené ve větší míře ze členů, které měl prezident více pod kontrolou a nefungovala tolik jako kontrolor činnosti exekutivy.
- 3) egocentrická fáze (2007–2014), jejímž hlavním rysem jsou motivy členů komor určované více než v minulých fázích čistě osobním prospěchem

Zpracováno podle Mba 2014: 679

2.7.3 Soudní moc

Soudní moc je náchylná vlivu exekutivy, legislativy a podnikatelů. Je špatně financovaná a potýká se s nedostatkem personálu. Kvůli výhrůžkám a vedlejším zdrojům

¹⁶⁴Consolidated Revenue Fund of the Federation

¹⁶⁵Excess Crude Account

příjmu se soudci často nedostavují k soudu. Soudní úředníci nemají dostatečnou kvalifikaci a motivaci pro plnění svých povinností zejména kvůli nízkým platům. (DoS 2014: 12)

Nigerijský soudní systém se skládá z federálních i státních soudů. Mezi federální patří Federální soud, Odvolací soud a Nejvyšší soud. Federální soud byl v roce 2009 rozdělen do dvaceti čtyř geografických celků, které řeší zločiny představující hrozbu pro federaci, jako např. terorismus a nelegální držení zbraní. Každý ze třiceti šesti států má svůj vlastní právní systém, se kterým společně působí federální právní systém. (Waziri 2011: 66) Zvykové právo oproti federálnímu více zohledňuje kulturu, zvyky a hodnoty lidí, kterých se týká. Stanovuje hlavně pravidla v oblasti rodiny, výchovy dětí a následnictví. Pokud má být uplatněno při soudním procesu, nesmí odporovat přirozené spravedlnosti, rovnosti a dobrému svědomí. Nesmí být v rozporu s veřejnou politikou a v nesouladu s jakýmkoliv existujícím zákonem. Rozdílné regiony jsou pod vlivem rozdílného zvykového práva. Významná etnika, jako jsou např. Ibové, Jorubové i Hausové mají své vlastní zvykové právo. (Waziri 2011: 32)

Výkon zákonodárné moci Národního shromáždění federace i jednotlivých států musí být podle Ústavy podřízen soudní moci. (Ústava 1999: 19) Nejvyšší soud musí mít moc přezkoumat každý zákon schválený Národním shromážděním. (Ústava 1999: 101) Pokud soud shledá zákon neústavním, legislativa může přidat dodatek k Ústavě, který ale může být také podroben soudnímu přezkoumání. Soudy jsou proti ovlivňování ze strany zákonodárné moci chráněné např. díky tomu, že zákonodárná moc nemůže přijmout zákon, který by ovlivnil pravomoci soudní moci.

Nejvyšší soud je oprávněn vytvářet pravidla za účelem vynucování základních práv. (Ústava 1999: 41) Takže v některých závažných situacích může přebírat úlohu zákonodárné moci. Soudci Nejvyššího a odvolacího soudu jsou jmenováni prezidentem na doporučení Národní soudní rady¹⁶⁶ a schválení senátem. Její rozhodnutí podléhá podle Ústavy schválení ze strany Senátu. (Ústava 1999: 101) Na úrovni států jsou Vrchní soudci jmenováni Guvernérem na doporučení Národní soudní rady a rozhodnutí podléhá souhlasu Státního shromáždění daného státu. Ostatní soudci jsou jmenováni guvernérem na doporučení Národní soudní rady. (Ústava 1999: 114)

Soudní moc je omezována výkonnou např. v tom, že má na starost přidělování prostor a budov, které soudci obývají, dopravu a jejich podřízené, což může znamenat nepřímý vliv na jejich činnost.

Znepokojující aspekt výkonu soudní moci můžeme nalézt v Ústavě, (Ústava 1999: 126) která zabraňuje iniciaci vyšetřování příslušníků výkonné moci. Jejím původním účelem mělo být zamezení vystavení různých zbytečných sporů s vládou, aby nedocházelo

¹⁶⁶Členové národní soudní rady jsou vybíráni prezidentem

k omezování jejich ústavních povinností a funkcí. Soudy však začaly tuto sekci vykládat jako překážku vyšetřování.

Výkonná moc soudy mnohokrát takřka „přehlédla.“ V roce 2006 byli někteří členové Národního shromáždění obviněni z přijetí úplatků od ministra v hodnotě 320,000 USD. Na základě vyšetřování EFCC se v rozhlasovém vysílání objevil prezident Obasanjo a podezřelý obvinil a odsoudil. Podezřelí byli okamžitě shledáni vinými a ze svých pozic odvoláni. Jakmile byl tento "soudní proces" ukončen, podezřelí byli usvědčeni u soudu. (Falana 2010: 139)

V roce 2007 pak vláda nepřevedla do místních rad LGA ve státu Lagos slíbené množství financí a to ani navzdory rozhodnutí nejvyššího soudu. Rozsudek nejvyššího soudu vynutil až prezident Yar'Adua a do státu Lagos bylo převedeno 62,8 mil. USD. (Mgboh 2013)

V Ústavě, která se věnuje odvolání prezidenta, nenajdeme zmínku o nutnosti soudu. Je zde zmíněn pouze panel, který bude vyšetřovat. Nerozlišuje také, kdo chce prezidenta odvolat a kdo to bude posuzovat. (Ústava 1999: 71) Právní systém ale neumožňuje trestat, aniž by byl dotyčný shledán vinným na základě rozhodnutí soudu.

2.8 Efektivní moc vládnout

Nezbytností demokratického státu je, aby byl schopný efektivně spravovat své území a měl nad ním plnou kontrolu. Státní instituce musí být autonomní a nesmí být pod reálnou kontrolou aktérů, kteří nejsou zmíněni v zákonech.

2.8.1 Efektivita místních vlád

Většina politických rozhodnutí se odehrává právě na úrovni místních vlád. Nigérie jich má podle Ústavy 774.¹⁶⁷

¹⁶⁷Výkonná moc místních vlád se skládá z předsedy místní vlády, zástupce předsedy, dozorce a tajemníka. Předseda je hlavou výkonné moci a účetním (accounting officer) místní vlády. Jeho jmenování účetním nicméně vylučuje podepisování šeků a voucherů, skrze které musí autorizovat platby. Předseda dohlíží na dodržování systému brzd a protiváh, směřuje aktivity místní vlády, přiděluje povinnosti svému zástupci, dozorci a tajemníkovi. Vydává každý měsíc prohlášení příjmů a výdajů. (Adebisi 2010: 115)

Místní vlády selhávají při alokaci dostatečného kapitálu na zajištění pitné vody, pouliční osvětlení, sanitární infrastruktury, porušují pravidla transparentnosti při veřejných zakázkách, nedokončují projekty a roste v nich korupce. Do bývají často jmenováni nedostatečně vzdělaní nebo dokonce negramotní lidé bez adekvátních zkušeností. (Adebisi 2010: 118)

Vztah mezi radami místních vlád a vládami jejich států je v rozporu s původním plánem nezávislých a demokratických místních vlád. Jsou pod přílišným vlivem státních vlád. Jejich složení, přidělování financí a funkcí je ponecháváno na guvernérech a místní vlády jsou pak spíše rozšířením státu, než aby v tomto ohledu vykazovaly vyšší očekávanou autonomii. Finanční prostředky plynoucí z federálních zdrojů jsou stále převáděny skrze vlády jednotlivých států, které je v důsledku špatné kontroly mohou použít pro své vlastní účely, které nemusí být v souladu s Ústavou. Neuskutečňují pak rozvojové projekty, které by zvýšily životní úroveň lidí a na místní úrovni se pak ještě zintenzivňuje soupeření o politickou kontrolu. (Vinson 2013: 97) Kvůli takto limitovaným zdrojům musí úředníci na místní úrovni rozhodovat i o tom, která z etnických skupin získá omezené prostředky a záleží na tom, ze které etnické skupiny předseda pochází, protože má často přirozenou tendenci podporovat svou vlastní etnickou skupinu na úkor jiných. To ještě více drammatizuje soutěž o tento post, protože ne každého pak díky své, zpravidla etnické, identitě zaměstná. (Vinson 2013: 100)

2.8.2 Specifika nigerijské korupce

Existuje několik definicí korupce, které se ale ve své podstatě příliš neliší. Např. Joseph S. Nye definuje korupci jako „*jednání, které se odlišuje od formálních povinností veřejného činitele a má za cíl obohacení sebe, rodiny či kliky.*“ (Nye 1978) Světová banka nahlíží na korupci jako na „*zneužití úřadu pro osobní prospěch.*“ (World Bank 1997) a podle organizace Transparency International je korupce „*nepřiměřené či „ilegální jednání veřejného činitele zneužitím svěřené moci s cílem obohacení vlastního nebo jemu blízkých lidí.*“ (Transparency International 2014)

Politiciční lídři vnímají funkce jako hlavní třídu vedoucí k bohatství, a to mimo jiné za podpory patronáže a korupce (Ikpe 2009: 310) Téměř žádný z nich by se navíc patrně necítil zahanbený, pokud by byl z korupce obviněn. (Waziri 2011: 38)

V roce 2001 byla Nigérie podle *Corruption Perception Index* organizace Transparency International na 90. místě z 91 zemí a v roce 2013 144. ze 175. Podle organizace Gallup se v roce 2006 domnívalo 86 % respondentů, že korupce je ve vládě velmi rozšířená. V roce 2012 si to samé myslelo 94 % respondentů. (Crabtree 2012) Ve stejném roce podle organizace Amnesty International zaplatilo 44 % respondentů úplatek veřejnému činiteli. (TI 2013: 10: 10) Za nejkorumpovanější pak byly označeny politické strany a policie. (TI 2013: 10: 3)

Důležitou roli v boji proti korupci hraje Kancelář pro uplatňování Kodexu pro veřejné činitele.¹⁶⁸ Věnuje se stížnostem o korupčním jednání veřejných činitelů. V jedenáctém článku Kodexu pro veřejné činitele je uvedeno, že každý veřejný činitel musí během tří měsíců po získání funkce podat majetkové přínání. Pak po každých čtyřech letech a při skončení jeho funkčního období. Kancelář přijímá, kontroluje a uchovává jejich majetková přiznání, která jsou ale nedostatečně ověřována také z důvodu nedostatečného financování instituce. Poskytnutí těchto údajů veřejnosti přitom může pomoci zvýšit legitimitu vlády v očích společnosti. (Waziri 2011: 146) Předseda této kanceláře, Sam Saba ale uvedl, že pouze 109,026 z 230,298 veřejných činitelů, po kterých se majetkové přiznání požadovalo, jej za rok 2012 skutečně dodalo. (Daily Independent 2012)

2.8.3 *Legislativní ukotvení*

Zákaz korupčního jednání je poměrně jasně zmíněn v Ústavě (Ústava 1999: 17), kde je uvedeno, že veřejný činitel nesmí připustit, aby jeho osobní zájmy bránily plnění jeho povinností. Je tam také uvedeno, že vysocí vládní činitelé¹⁶⁹ nesmí mít bankovní účet mimo území Nigérie. Ústava také říká, že stát musí odstranit veškeré korupční jednání a zneužívání moci. (Ústava 1999: 27) Přitom ale vysoké státní činitele chrání, protože proti vysokým státním činitelům nesmí být během trvání jejich funkčního období vedeno občanské nebo trestní soudní šetření a nesmí být zatčeni či uvězněni. (Ústava 1999: 114) Nejsou ale imunní vůči vyšetřování, které bylo iniciováno na základě volební petice. Ústava nestanovuje, co se korupčními praktikami přesně míní a ty jsou tudíž vnímány lidmi různými způsoby a co jeden vnímá za korupci, druhý vnímá spíše jako dar či pozornost. Vysvětlení v šestém odstavci druhého článku Kodexu pro veřejné činitele o tom, že „*veřejný činitel nesmí požadovat žádné zvláštní benefity či prostředky za plnění svých*

¹⁶⁸The Code of Conduct Bureau

¹⁶⁹Prezident, vice-prezident, guvernér, zástupce guvernéra, ministři, členové národního shromáždění na úrovni shromáždění i jednotlivých států.

povinností vyplývajících z funkce,“ je spíše nedostatečné, a proto je o něco více upřesňuje článek č. 98 trestního zákoníku. Podle něj musí být trestány osoby, které dají či nabídnou úplatek veřejnému činiteli a zakazuje příbuzným a jiným blízkým osobám získávat díky vztahu s nimi výhody. Další upřesnění také nalezneme Zákon o korupčních praktikách a příbuzných trestných činech,¹⁷⁰ který byl přijat 13. června 2000 a přijímání a nabízení úplatku považuje za trestný čin. Zajistil také vytvoření Nezávislé komise pro korupci a příbuzné trestné činy (ICPC).¹⁷¹

Tři roky po vytvoření ICPC byla Zákonem o komisi pro ekonomické a finanční zločiny¹⁷² zřízena EFCC za účelem vymáhání práva. Věnuje se vyšetřování finančních zločinů a praní špinavých peněz a podle článku č. 46 zákona o EFCC má za úkol vyšetřovat viníky, kteří se účastní praní špinavých peněz, zpronevěry a různých forem korupčního jednání, pašeráctví, ilegálního obchodu se zbraněmi, obchodu s lidmi, dětské práci, daňovým únikům, nelegální těžby ropy a dalších. Tato komise vyšetřuje závažnější podvody s poplatky a praní špinavých peněz.¹⁷³ Předseda i členové jsou stejně jako v případě ICPC jmenováni prezidentem se souhlasem senátu. Třetí část Zákona o komisi pro ekonomické a finanční zločiny uvádí, že člen komise může být kdykoliv prezidentem odvolán z důvodu z důvodu pochybení nebo pokud prezident zhodnotí, že jeho působení v této instituci není v zájmu komise nebo veřejnosti. EFCC se na rozdíl od ICPC nevěnovala korporacím, organizacím a skupinám. (Waziri 2011: 122) ICPC se skládá z předsedy a dvanácti dalších členů, kteří jsou vybráni z každé ze šesti geopolitických zón (jihovýchodní, jihozápadní, jižní-jihní, severozápadní, severovýchodní a severní střed). (Waziri 2011: 150)

Funkce ICPC a EFCC se překrývají. Část č. 98 a č. 115 Trestního zákoníku, se věnují korupci veřejných činitelů a přijímání požitků stejně jako se jemu věnuje Zákon o korupčních praktikách a příbuzných trestných činech, který se stejně jako výše uvedené v části osm a devět věnuje korupčnímu jednání. (Waziri 2011: 165)

Předseda Komise pro zvýšení efektivity a restrukturalizaci vládních složek¹⁷⁴, Stephen Oronsaye, v červenci 2012 doporučil zrušení EFCC a ICPC, protože vykonávala pravomoci, které přísluší policii. Podle Ústavy může na území Nigérie působit pouze jedna policejní složka, a to NPF. (Ústava 1999: 95) Předseda EFCC je jmenován z řad policistů a školení personálu ICPC ve vyšetřování je prováděno policií. (Adetayo 2012) Federální vláda nakonec rozhodla o sloučení EFCC a IPCC, které ale dosud neproběhlo. (Ademosoju, Adetayo 2013)

¹⁷⁰The Corrupt Practices and other Related Offences Act (ICPC Act)

¹⁷¹Corrupt Practices and other Related Offences Commission (ICPC)

¹⁷²EFCC Act

¹⁷³Dne 24. března 2004 byl navíc přijat Zákon proti praní špinavých peněz

¹⁷⁴the Presidential Committee on the Rationalisation and Restructuring of Federal Government Parastatals, Commissions and Agencies.

Jedním z problémů, kterým čelí protikorupční organizace je pravděpodobnost odsouzení obviněných osob u soudu, a to hlavně v případech osob z významným postavením. Stovky žalob a případů, ve kterých figurují vysoce postavení činitelé, jsou stále nevyřešeny. Fatima Waziri při rozhovoru s jednou z důležitých osob EFCC zjistila, že za největší problém považuje roli peněz, které hrají v politice, pomalý soudní proces a postoj obhájců (defence counsel), kteří protahují soudní proces zaměřováním se na procesní záležitosti spíše než na ty podstatné. EFCC usvědčila pouze jednoho vysoce postaveného funkcionáře v prosinci 2009. Jednalo se o Olabode George z PDP, který byl usvědčen a strávil dva a půl roku ve vazbě. Po jeho propuštění byl nadšeně přivítán významnými členy PDP. (Waziri 2011: 123)

V prosinci 2009 byli Nigerijci rozčarováni a zklamáni propuštěním bývalého guvernéra státu delta Jamese Iboriho, který byl zproštěn veškerých obvinění, které proti vnesla EFCC. Federální soud v Asaba ve státě Delta v roce 2009 prohlásil, že nemá proti Iborimu žádný jasný důkaz z doby, kdy byl guvernérem, což znamená mezi lety 1999 až 2007. Byl přitom obviněn ze 170 případů korupce včetně praní špinavých peněz v hodnotě milionů dolarů. Soud ve Spojeném království mu v roce 1997 zmrazil účty, na kterých měl přibližně 35 mil. USD. Jeho plat guvernéra přitom činil méně než 25,000 USD ročně. (Waziri 2011: 64) V dubnu 2012 byl James Ibori odsouzen ve Spojeném království na 13 let odnětí svobody za podvody v hodnotě téměř 77 mil. USD. Finanční újma, kterou způsobil lidem ze státu Delta, byla podle soudu nevyčísitelná. Když se ucházel o úřad guvernéra, zamlčel své skutečné datum narození a odsouzení za trestný čin krádeže ve Spojeném království, kam se přestěhoval v 80. letech a prodával v obchodě se smíšeným zbožím, odkud odcizoval zboží. V roce 1991, kdy byl usvědčen z krádeže se přestěhoval zpět do Nigérie, kde pomalu stoupal v hierarchii PDP. (BBC 2012c)

V březnu 2011 prezident Jonathan prominul trest bývalému guvernérovi státu Bayelsa, který byl v roce 2008 usvědčen ze zpronevěry více než 10 mil. USD ze státních prostředků. Stále se objevují spekulace o tom, že EFCC stíhá pouze ty, kteří upadli do nemilosti vlády a její přívrženci zůstávají takřka nedotknutelní. V březnu 2011 vnesla EFCC obvinění z trestné činnosti proti bývalému guvernérovi státu Bayelsa Timipremu Sylvovi za praní špinavých peněz v hodnotě 31,4 mil. USD patřícím státu. V říjnu 2012 mu EFCC zabavila majetek v hodnotě 6,3 mil. USD, ale v lednu 2013 byl omilostněn. V květnu byl znovu uvězněn, ale po měsíci propuštěn na kauci 628,000 mil. USD. (Human Rights Watch 2013: 32)

2.8.4 Korupce a ekonomika

Veřejní činitelé zneužívají funkce při zadávání státních zakázkách, výběru daní, územního plánování, jmenování dalších činitelů, kontraktů, licencí a povolení. Mohou dostávat určenou procentuální hodnotu vládní zakázky od dodavatele. Ta může být ve formě peněz, příspěvku na vzdělání jejich dětí na zahraničních školách. Policie a další složky vymáhající právo využívají hrozbu sankcí v případě nezaplacení úplatku. Pokud lidé takto zaplatí úplatek, nemusí už platit daně, což snižuje příjmy státu, které mohou způsobit snížení mezd pro veřejné činitele, a to je může vést k opětovnému korupčnímu jednání. Celníci vybírají úplatky a zajišťují tak požadované služby dovozcům i vývozcům, kterým zlepšují podmínky pro průchod zboží. Ti, kteří úplatky nezaplatí, riskují zabavení či krádež zboží.

Boj s korupcí je nejvíce zřetelný v těžebním sektoru, který je pro zemi také nejstrategičtější. I když se Nigérie stala jedním z prvních signatářů Iniciativy pro transparentní těžební průmysl (EITI),¹⁷⁵ což je globální iniciativa, která se snaží stanovovat standardy v řízení výnosů z ropy a plynu, tak je její průmysl stále jeden z nejméně průhledných na světě. Federální ministerstvo financí se rozhodlo v roce 2010 prověřit účetnictví společností KPMG a NNPC a zjistilo, že shoda s existujícími regulacemi je nedostatečná, a že tyto společnosti neodvádějí státu tolik financí, kolik by měly.¹⁷⁶

Vice-prezident Světové banky pro Afriku, Oby Ezekwesili, na 52. setkání Nigerijské právnické komory prohlásil, že „*od získání nezávislosti bylo více než 400 mld. USD, získaných v podobě výnosů z ropy, zpronevěřeno či ukradeno.*“ Rovněž připomněl, že ropa vždy tvořila průměrně 90 % hodnoty exportu a z 80 % zisků mělo prospěch pouze 1 % obyvatel. (Okoye 2012) Jen mezi roky 2009 a 2011 bylo nezákonně odčerpáno 136 milionů barelů v celkové hodnotě 11 mld. USD. Zároveň byly rozděleny miliony dolarů obchodníkům, aby ropu, která tak prakticky nikdy neexistovala, doručovali na místa určení. (Burleigh 2013)

Centrální banka také zjistila, že od února 2012 do července 2013 NNPC vytěžila 594 barelů surové ropy v hodnotě 65 mld. USD, ze kterých do rozpočtu vrátila pouze 15 mld. USD. (Kashi 2013) Její guvernér, Lamido Sanusi, v prosinci 2013 zaslal prezidentovi Jonathanovi dopis, ve kterém uvedl, že „*NNPC ukradla 50 mld. USD zisku ze surové ropy.*“ To bylo 76 % hodnoty vytěžené ropy za rok 2012 a 2013. (Sanusi 2013) Částka 14 mld. USD byla následně z NNPC přeposlána na účet federace a 16 mld. USD na něj poslala Federální správa daní.¹⁷⁷ Další zpráva od Sanusiho se objevila v únoru 2014, kdy prohlásil,

¹⁷⁵Extractive Industry Transparency Initiative

¹⁷⁶Federal Ministry of Finance, Current State Assessment Report on the Process and Forensic Review of the Nigerian National Petroleum Corporation, Abuja, 22. listopadu 2010

¹⁷⁷Federal Inland Revenue Service (FIRS)

že chybí dalších 20 mld. USD. Podle ministryně financí Ngozi Okonjo-Iweala to bylo „pouze“ 10.8 mld. USD. Částka 12 mld. USD Patrně chyběla kvůli vysokým státních příspěvků na paliva, kdy se např. prodejní cena kerosinu činila 40 Naira a NNPC ji nakupovalo za 150 Naira. Častku 6 mld. USD měla doplatit podložka NNPC Společnost pro rozvoj těžebního průmyslu¹⁷⁸ Company a 2 mld. USD třetí strany podílející se na těžbě a obchodu. (This Day Live 2014) Sanusi byl ještě v únoru prezidentem Jonathanem odvolán z funkce s ospravedlněním, že během svého funkčního období projevil nedbalost a selhání. Sanusiho odvolání způsobilo ohromení na finančních trzích. Nigerijská burza i měna výrazně poklesly. (New York Times 2014)

2.8.5 *Kmotrovství a patronáž*

Koncept kmotrovství je synonymem k prostřednictví, mentoringu, shovívavosti, podpory a sponzorování. V politice se kmotrovství zobrazuje ve stavu, kdy mocní a vlivní členové nejvyšších společenských tříd využívají jejich moc, peníze a vliv k určení personálního obsazení daných politických funkcí. Rozhodují také o výsledcích voleb. Kmotr ve vztahu s kmotřencem je tím, kdo určuje pravidla hry a kmotřenec pak hraje podle jeho požadavků. Jejich vztah je částečně symbiotický. Kmotr např. financuje kampaň kmotřence a ten se mu pak odvděčí např. výnosnou státní zakázkou.¹⁷⁹(Aderonke, Awosika 2013: 70) Kmotrovství se stalo v nigerijské politice institucionalizovaným fenoménem a jeho původ můžeme najít už v dobách první republiky, kdy lídři tří hlavních politických stran (NPC, AG a NCNC) důkladně pečovali o své kmotřence, kteří pro ně ale neměli být loutkami, tak jak je tomu dnes, ale spíš se jednalo o snahu podpořit jednotlivce v rozvoji. Svého statusu nezneužívali. (Aderonke, Awosika 2013: 72) Guvernér Chimaroke Nnamani ze státu Enugu, který sváděl boj se svým kmotrem, protože se nehodlal podřizovat jeho požadavkům, definoval kmotra podle své osobní zkušenosti takto: „*Kmotr určuje směřování života svého kmotřence, od kterého se očekává život v absolutní podřízenosti a pod ochranou osobnosti, která žije v hojnosti a blahobytu. Kmotr je jednoduše osoba, která využívá vládu pro své vlastní účely.*“ (Waziri 2011: 21) Nnamani pak považuje kmotrovství za hru s nulovým součtem, protože kmotr, který použije nemalé prostředky na kampaň

¹⁷⁸Nigerian Petroleum Development

¹⁷⁹Známými dvojicemi kmotra a kmotřence jsou např. senátor Modu Ali Sheriff a guvernér Mala Kachalla (Borno); Olusola Saraki a guvernér Mohammed Lawal (Kwara); senátor Jim Nwobodo a guvernér Chimaroke Nnamani (Enugu); Emeka Offor a guvernér Chinwoke Mbadinuju (Anambra) a Alhaji Abubakar Rimi a guvernér Rabiu Kwankwaso (Kano). (Aderonke, Awosika 2013: 73) Známé případy jsou např. Kmotra Sarakiho a kmotřence Alabi Mohammeda Lawala (guvernéra) ve státě Kwara. Dále např. kmotr Emeka a guvernér Chimaroke Mbadinuju ve státě Anambra, Chris Uba a guvernér Chris Ngige ve státě Enugu, Jim Nwobodo a guvernér Chimaroke Nnamani ve státě Kano a např. Alhaji Abubakar Rimi a guvernér Rabiu Kwankwaso taktéž ve státě Kano. (Omotoso 2012: 129)

svého kmotřence, je musí za cenu nasazení všech prostředků dostat také zpět v podobě jeho úspěchu. (Nnamani 2003)¹⁸⁰

Většina kmotrů se v minulosti dokázala spojit s mocnými osobnostmi ve vládě v roli jejich kolegů, přátel či kontraktorů. Díky těmto vazbám z minulosti z dob režimů Abachy a Babangidy, které se přenesly i do období civilní vlády. Jedná se např. o známé kmotry Arthura Eze a Lamidiho Adedibu. Lamidi Adedibu byl tak vlivný, že předseda PDP Ahmadu Alli označil Adediba jako "velitele posádky" poté, co jeho hrdlořezové dočasně odstavili od moci úřadujícího guvernéra, Adedibuova kmotřence. (Obi 2011: 376)

Jedním z nejznámějších kmotrů je bezesporu Chris Uba, který zajistil pozici guvernéra státu Anambra pro Chrise Ngigeho. Ten musel v rámci úmluvy o vzájemném vztahu podepsat, že nesmí usilovat o znovuzvolení, a že s ním bude po dobu jeho funkce spolupracovat. (Adeyemo ed 2004: 18) Ngige mu ale odmítl zaplatit 14,7 mil. USD, což byla údajně cena za zmanipulování voleb a jmenovat další osoby do své vlády. Stát se následně stal v podstatě válečnou zónou a nebylo daleko k vyhlášení výjimečného stavu ze strany federální vlády. (Alabi, Sakariyau 2013: 17) Po třech letech byl své funkce zbaven volebním tribunálem a nahradil jej Peter Obi, který se ve funkci udržel až do března 2014. Chris Uba prohlásil, že byl „*Nejmocnějším kmotrem v Nigérii, protože to bylo poprvé, kdy jedna osoba dostane do úřadu každého politika ve státě.*“ (Ibrahim 2003)

2.8.6 Kriminalita a bezpečnost

Bezpečnost v zemi narušuje řada faktorů. Můžeme jmenovat ekonomické obtíže vedoucí k masivní nezaměstnanosti a chudobě a neexistující komplexní strategie k jejich řešení. Dále šíření zbraní¹⁸¹ často lepší kvality, než má policie, napětí mezi ozbrojenými složkami v otázkách jejich role v potírání zločinu a militaristické myšlení prostupující celou společností, ve které pak není možné realizovat vzájemný dialog a konsensus. (Fayemi 2012: 25)

Krise legitimacy státu v očích obyvatel je také způsobena nedostatkem důvěry v policii a soudy a vede k rostoucímu počtu členů domobran, které efektivně převzaly roli

¹⁸⁰Aderonke, Awosika 2013: 73, Nnamani, C. (2003). The Godfather Phenomenon in Democratic Nigeria: Silicon or Real? International Journal of Philosophy.

¹⁸¹Civilní populace žije v mnoha částech země ve strachu zapříčiněném šířením SALW (lehkých zbraní) mezi rozmanitými složkami obyvatelstva včetně mládeže, studentů, domobran, milic, ozbrojených skupin, politiků a náboženských hnutí. (Ginifer and Ismail, 2005:2) Jejich držení podporuje růst ozbrojených loupeží, únosů, vražd. Regionální i státní kontrola jejich šíření je minimální.

policií a soudů. Slábnoucí důvěra v tyto instituce zvýšila pocit nutnosti svépomoci v otázkách bezpečnosti. Nezanedbatelný vliv je patrný i ve společensko-ekonomickém rozvoji, pomalé industrializaci a pomalejšímu přílivu zahraničních investic. (Ngara a kol. 2014: 52)

Podle *Fragile States Index* je Nigérie šestnáctou nejméně bezpečnou zemí ze 178 zkoumaných. (FFP 2013) Roste počet úmrtí při veřejných nepokojích. V roce 2006 jich bylo 4,443. O pět let později 6,619 a v roce 2013 již 10,383. (Nigeria Watch 2014)

Nadace CLEEN zjistila, že tři ze čtyř respondentů se v roce 2012 obávali, že se stanou obětí zločinu. Ve státě Taraba se tak obávalo 99 % respondentů, zatímco např. ve státě Osun to bylo 40 %. Celých 31 % respondentů se stalo v roce 2011 obětí trestného činu. Nejvíce jich bylo ve státech Kebbi (96 %), Ebonyi (95 %), Enugu (87 %), Niger (77 %). Nejnížší míra byla ve státech Katsina (6 %), Nasarawa (7 %) a Lagos (23 %) Největší počet repondentů, kteří potvrdili, že se stali obětmi fyzického útoku byl ve státech Kebbi (74 %), Niger (68 %), Edo (61 %), Ebonyi (55 %), Benue (53 %) a Delta (47 %). Nízké hodnoty byly naopak ve FCT (15 %) a státech Oyo (14 %) a Ondo (12 %). Podle průzkumu se počet loupeží zvýšil z 11 % v roce 2010 na 17 % v roce 2012. Ve státě Edo byla tato úroveň nejvyšší (63 %). Následovaly státy Anambra (47 %) a Ondo (33 %). Nejnížší byla ve státech Jigawa (4 %) a Kwara (2 %). Pouze přibližně 21 % respondentů trestný čin nahlásilo policii. (CLEEN foundation 2012)

Bezpečnostní sektor není orientovaný na obyvatele. Je od společnosti oddělený a má zkostnatělé struktury. Guvernéři si často najímají soukromé bezpečnostní společnosti, kteří jsou pro ně schopni udělat vše, čeho policie není a nemůže být podle zákonů schopna. Jejich rekrutování často probíhá pod falešnou záminkou zvýšení zaměstnanosti. Jednotlivé státy také dávají čím dál více najevo potřebu mít vlastní policii. (Abegunde 2013: 230)

Většina Nigérijců nevnímá policii jako efektivní orgán. Kriminální elementy se příliš neobávají hrozby zatčení a trestního stíhání. Policisté jsou málo motivováni mzdami. Je nebezpečné cestovat po silnicích přes den a sebevražedné v noci. (Omotoso 2012: 129) Např. jedno pancéřované SUV nadnárodní společnosti bylo v březnu 2013 na hlavní silnici v Lagosu napadeno ozbrojenými útočníky. Zásahová jednotka,¹⁸² která se nacházela necelých sto metrů od nehody, nikterak k vyřešení situace nepřispěla. (OSAC 2013)

Nejhorší situace je v dlouhodobě v oblasti delty řeky Nigeru, kde umírá v důsledku konfliktů kolem 1000 osob ročně. (Nigeria Watch 2011: 21) Díky útokům Boko Haram se ale pravděpodobně budou dostávat čím dál více do popředí severní oblasti.

¹⁸²Rapid Response Squad (RRS)

2.8.7 Milice

V případě těchto skupin můžeme uplatnit pojetí milice podle Davide Francise. A to konkrétně milice druhé generace, které zahrnují občany a mladé lidi, nezaměstnané, marginalizované a nespokojené s prebendálním státem. Milice jsou vytvářeny a organizovány různými zájmy a aktéry někdy i včetně vládnoucího režimu, ale bez ústavního zaštitění a patřičné legislativy, která by legalizovala jejich existenci. Jejich členové většinou nemají vojenský výcvik a jejich výzbrojí je tvořena lehkými zbraněmi (SALW). Tento typ milice se objevuje ve slabých státech, kde autorita a legitimita státu není vysoká a kde nemá stát monopol na použití síly. Vznik různých skupin s cílem zajistit domobranu a milice v Nigérii vznikají často s cílem zajištění bezpečnosti v dané oblasti, kde pak mohou mít větší respekt a důvěru než policie. Často sahají po násilí a brutalitě, aby zachovali pořádek. Provádějí mimosoudní popravy, zabíjejí osoby podezřelé ze zločinu. Jednají s nimi nelidsky a mučí je. I navzdory tomu občas i guvernéri platí milicím za svou ochranu. (Oko 2010: 403)

Některé milice také dávají najevo vzdor proti utlačovatelské vládě státu, kterou vnímají jako necitelnou a připomíná jim „*zkorumpovaného netvora, se kterým se dá jednat pouze pomocí násilí.*“ Začínají tomu věřit i obyvatelé delty Nigeru a vyjednávání pomocí násilí považují za legitimní. (Oko 2010: 386) Milice jsou z jejich strany pak vnímány tak, že se staví proti utlačovatelům. Ty unáší zahraniční pracovníky, aby si zajistili pozornost i za hranicemi a upozornili na environmentální důsledky těžby ropy.

2.8.7.1 Egbesu Boys of Africa

Egbesu Boys reprezentují militantní křídlo mládežnických hnutí etnika Ijaw, které se brání vykořisťování zdrojů ropy státem a mezinárodními ropnými společnostmi. Egbesu byl původně bohem boje a členové této milice provádějí speciální rituály pro získání nadpřirozených schopností. Jeden z jejich členů např. prohlásil: „*Nebojím se, že mi mohou kulky vojáků ublížit. Věřím, že mi tyto kulky nemohou ublížit.*“ Skupina je aktivní v šesti jihovýchodních státech (Ondo, Edo, Delta, Bayelsa, Rivers a Akwa Ibom).

Odhaduje se, že např. v roce 2005 působilo ve strukturách Egbesu kolem 5,000 jejích členů. (IRBC 2006)

Členové významných Dobrovolných sil lidu delty Nigeru (The Niger Delta People's Volunteer Force) jsou také především z etnika Ijaw. Stejně jako hnutí Chicoco (Chicoco Movement) a Hnutí za zajištění přežití etnika Ijaw (the Movement for the Survival of Ijaw Ethnic Nationality - MOSIEN). Existuje také Národní rada lidu Ijaw (The Ijaw National Congress), která usiluje o kulturní změny a doslova osvobození lidu delty Nigeru od desítek let znečišťování životního prostředí, korporátního násilí, nespravedlivých společensko-ekonomických struktur a politického utlačování. Útoky probíhají v reakci na tzv. Kaiamskou deklaraci (Kaiama Declaration) z 11. listopadu 1998. Rada mládeže Ijaw v jejím rámci požadovala okamžitý odchod všech vojenských složek. Každá společnost těžící ropu, která bude využívat jejích služeb, bude vnímána jako nepřítel lidu Ijaw.

2.8.7.2 Oodua Peoples Congress

Hlavním důvodem, který vedl v roce 1994 k vytvoření Rady lidu Odua bylo znovu objevit historické a kulturní kořeny Jorubů společně s dávnou slávou tohoto etnika. Usiluje rovněž o ochranu jeho zájmů (Duruji 2010: 74) Nezbytnou je pro ni rovněž získání co největší autonomie. Její cíle prosazuje jak politickou agitací, tak násilnou konfrontací s jinými etniky a zabíjením neozbrojených civilistů a stovky jejích členů byly zabity policií. (HRW 2003) Kongres se stal na jihozápadě země paralelní bezpečnostní složkou, která zde hraje roli domobrany a bojuje proti kriminálním gangům. Konfrontuje se ale zároveň s policií. Na jihovýchodě působí Bakassi Boys, kteří popravovali podezřelé zločince ve státech Abia a Anambra. Obě skupiny rovněž spustily otevřenou konfrontaci s policií a stát nebyl schopný se efektivně bránit. (Otite 2012: 812)

OPC začínala jako militantní hnutí odporu, které se bránilo proti marginalizaci Jorubů v nigerijských mocenských strukturách ovládaných hausko-fulbských frakcí. Počátek můžeme hledat v roce 1994, kdy skupina členů jorubské elity se rozhodla vytvořit organizaci, která by se snažila aktualizovat téma anulovaného mandátu M.K.O. Abioly ze 12. června 1993. OPC mělo "*bránit práva všech Jorubů na Zemi.*"

V reakci na aktivity OPC vznikl Kongres lidu Arewa (APC) a Kongres lidu Igbo byly vytvořeny jako odpověď na aktivity OPC. Lídr APC Sagir Mohammed v roce 2000 prohlásil, že úkolem organizace je zabezpečení ochrany seveřanů ve všech částech země.

2.8.7.3 Hnutí za samostatný stát Biafra (MASSOB)

Hnutí bylo založeno v září 1999 Ralphem Uwazurikem, kterého při jeho pobytu v Indii hluboce ovlivnil nenásilný přístup řešení politických požadavků učení Mahátmy Gándhího. Poukazoval na zabíjení Igbů na severu země a nutnost řešení. (Duruji 2010: 100)

Hnutí požaduje vznik samostatného státu. Jeho bojovníci jsou především obchodníci a vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří např. požadují placení speciálních biaferských daní místo federálních. (BBC 2007) Dne 30. května 2014 vyslovil líder hnutí MASSOB, Ralph Uwazuruike v biaferské uniformě, ve městě Owerri (stát Imo) svůj požadavek na vytvoření šesti nových republik v zemi, včetně biaferské. Tisíce členů hnutí se sešli v *Ojukwu Memorial Centre*, kde v roce 1967 vyhlásil Dim Chukwuemeka Odumegwu-Ojukwu Biaferskou republiku. Uwazuruike žádal vládu, aby „splnila vůli Boha a nechala její lid vytvořit znovu tuto republiku.“

Zmínil se také o spojení severních a jižních protektorátů lordem Lugardem, které považuje za obrovskou chybu a Nigérii jako takovou za *failed state*. Žádná národní konference podle něj nemůže vyřešit problémy země kvůli hluboce zakořeněné nenávisti mezi jednotlivými skupinami obyvatel. Prohlásil, že „lásku k sobě navzájem pouze předstíráme, ale nenávist máme ve vlastní krvi a je nám přirozená.“ Jediné možné východisko vidí v rozdělení Nigérie podle nynějších geopolitických zón. (Nnadi, Onyejiuwa 2014) Hnutí také reagovalo zmařený bombový útok na kostel v Owerri dne 15. června 2014 s tím, že bude následovat odvěta vedana stejnou silou na jakéhokoliv útočnicka, který se pokusí zavraždit člena etnika Igbo ve všech částech země a zároveň rozpoutá bezprecedentní chaos. (Uzoaru 2014)

Rozporuplné reakce vyvolala policejní akce na začátku července 2012, kdy policie násilně zasáhla vůči lidem, kteří přiznali, že jsou členy MASSOB a minimálně šestnáct z nich bylo na základě přiznání této příslušnosti zabito. (Enweze 2012)

Hnutí mělo v roce 2010 přes 15 milionů členů a motivy pro její členy jsou především ideologické a v menší míře ekonomické, protože velká část MASSOB si prostředky na svou obživu zajišťuje v rámci neformálního sektoru ekonomiky, která zažívá v reakci na ekonomickou recesi od počátku 80. let minulého století neočekávaně výrazný rozvoj. (Duruji 2010: 239–240)

V oblasti působí také Hnutí pro přežití lidu Ogoni (MOSOP). Nenásilná kampaň jejího lídra Ken Saro-Wiwy na začátku devadesátých let připravila podhoubí pro militantnější organizace. Od MOSOP se např. oddělilo křídlo nazvané Národní rada

mládeže lidu Ogoni (NYCOP), které prosazovalo radikálnější způsoby prosazování svých požadavků. Čtyři lídři MOSOP přišli o život v důsledku obvinění ze spolupráce s vládou. Obě organizace dokázaly přitáhnout mezinárodní pozornost mimo jiné díky tzv. Listině práv lidu Ogoni (the Ogoni bill of rights) připraveného Ken Saro-Wiwou. (Duruji 2010: 70)

V roce 1995 byl Ken Saro-Wiwa obviněn ze smrti čtyř lídrů, kteří byli zabiti za nejasných okolností samotnou organizací. Jeho smrt vyvolala v zahraničí obrovský nesouhlas a odsouzení a v důsledku toho také částečnou diplomatickou i ekonomickou izolaci. (Duruji 2010: 72)

2.8.7.4 Hnutí za emancipaci delty Nigeru (MEND)

Hnutí je sítí ozbrojených skupin, které si původně vytvořily politici z delty Nigeru, aby sloužily jako jejich soukromé armády a ovlivňovaly volby. Ty ale později obrátily zbraně na vše vládního a souvisejícího s ropnými společnostmi. Vymáhání výkupného za unesené civilisty a především kradení surové ropy přímo z trubek zajišťuje organizaci miliardy dolarů. Sofistikovaná mediální strategie pak pomáhá získávat podporu pro své cíle. MEND požaduje, aby oblast získávala z těžby více benefitů v podobě výstavby silnic, škol, nemocnic, distribuce čisté vody a elektrické energie. (Duffield 2010)

Hlavní strategií jsou únosy a ničení ropných potrubí. MEND je napojen na NDPVF, který byl založen v roce 1990 a byl nejvíce aktivní mezi lety 2004 a 2005. První útok MEND byl proveden na ropné potrubí ve státě Bayelsa v lednu 2006. Etnicky je hnutí složeno hlavně z příslušníků etnika Ijaw. Jeho hlavním cílem je zmírnit ekonomické zanedbání lidí v regionu delty Nigeru, ničení životního prostředí a korupci. Jako viníka vnímá ropné společnosti a jejich podporu ze strany centrální vlády. (Rustad 2008: 24)

MEND má silné vazby na NDPVF¹⁸³, které byla vytvořeno v roce 1990 a v roce 2004 vyhlásila totální válku vládě federace. Snaží se o snížení negativního dopadu těžby ropy na region, snížení vysokého vlivu společností těžících ropu na vládu federace a korupce. První útok toto hnutí vykonalo 10. ledna 2006 na ropná zařízení ve státě Bayelsa. Mimo něj operuje také ve státech Rivers a Delta. Jeho početné útoky snižují množství vytěžené ropy a její cena se zvyšuje. (Rustad 2008: 24) Společnosti se začaly ve zvýšené míře podílet na rozvojových projektech, aby se těmto organizacím zavděčily. Peníze

¹⁸³Niger Delta People's Volunteer Force (Dobrovolnické síly lidu delty Nigeru)

končily právě někdy i v jejich rukou a byly použity na financování potřebného vybavení pro vedení konfliktu. Aktivity NDPVF a MEND zahrnují také únosy, vybírání výkupného, sabotáže, krádeže ropy a terorismus.

V prvním čtvrtletí roku 2009 klesla v důsledku jejích aktivit a příbuzných skupin denní produkce ropy z 2.2 mil. barelů denně na 800,000. Od roku 2006 do roku 2009 o 28 %. (Bala-Gbogbo 2014). Vláda tedy přišla s federálním programem, který měl za úkol zredukovat aktivity této organizace a přibližně 26,000 členů militantních skupin a gangů se nechalo odzbrojit s nárokem na měsíční „stipendium.“ Vláda na něj poskytuje přibližně 400 mil. USD ročně, které čerpá ze zvýšených příjmů z těžby ropy. Výsledkem programu bylo snížení útoků na ropná zařízení, které ale během příštích let opět vzrostlo. Hnutí, podle jejího mluvčího Joma Gboma, plánuje v roce 2015 úplně zastavit těžbu ropy a vyhnat všechny „zlodějské ropné společnosti.“ (Bala-Gbogbo 2014)

V regionu působí také např. také skupina Bakassi Boys, které Guvernér státu Anambra, Chinwoke Mbadiniju integroval do bezpečnostních složek státu s právním schválením Poslanecké sněmovny. Jejich název se poté změnil na Domobranu státu Anambra (*Anambra Vigilante Services*). Jejich metody jsou opravdu nevybíravé. V roce 2001 veřejně popravili třicet šest podezřelých zločinců. (Otite 2012: 813) a v červenci 2005 skupina způsobilá smrt třiceti nevinných obchodníků ve státě Abia. Udusili se v malé cele, kde byli drženi.

2.8.7.5 Boko Haram

Historii této sekty můžeme sledovat od roku 2002, kdy Mohammed Yusuf založil islamistickou školu¹⁸⁴ v Maiduguri. Yusuf byl v roce 2009 zastřelen policií ve vazbě a Mallam Sanni Umaru, se kterým se skupina výrazně zradikalizovala a vyhlásila „úplný džihád, který nebude schopna zastavit žádná síla zemi“ s motivem rozšířit jej do všech 36 států Nigérie. Motivy už tedy nebyly vymezené pouze lokálně, ale měly zahrnovat celou Nigérii. Umaru prohlásil, že „Boko Haram nemá ztělesňovat nenávisť k západnímu způsobu vzdělání, ale k západní civilizaci jako takové a je součástí Al-Kaidy, ke které patří.“ Vyzýval všechny obyvatele severních oblastí Nigérie, aby „přestali respektovat zkažené vládnoucí strany a zkorumpované lídry, vzali jim moc a zavedli právo Šaría.“ Naprosto odmítal volby a liberální demokracii samotnou a věřil, že morální a společenský úpadek

¹⁸⁴Yusuf byl přívržencem salafistického učení, které požaduje návrat k původním muslimským tradicím a snaží společnost oddělit od kulturního vlivu západu. Jako většina salafijských organizací se soustředí na to, co znamená být správným muslim. Co je správné (*halal*) a zakázané (*haram*). Hlásil se k sunnitskému islámu a nesoúhlasil s doktrínami ostatních muslimů, např. súfiů a šíitů. (Johnson 2011)

Nigerijců je možné napravit vytvořením ideální společnosti založené na Islámu. (Vanguard 2009) Jeden z mluvčích sekty, Abu Qaqa, pak uvedl, že „*naším cílem je Nigérii destabilizovat takovým způsobem, že bude nutné plošně zavést právo Šaría a nejlépe zemi dostat do časů před kolonizací, kdy měla Šaría větší vliv.*“ (ICC 2014: 9)

Stále se diskutuje o napojení Boko Haram na Al-Káidu nebo přesněji na její severoafrickou odnož AQIM.¹⁸⁵ Podle některých názorů existují velmi silné náznaky toho, že Al-Káida převzala nad Boko Haram kontrolu. Např. Abdelkader Messahel, ministr zahraničních věcí Alžírsko prohlásil, že Al-Káida a Boko Haram spolupracují. (Ajani 2014)

Je důležité si uvědomit, že Boko Haram už dávno nepoužívá „pouze“ útočné pušky AK-47, ale využívá i bojových vozidel, protitankových zbraní a různých výbušných zařízení.¹⁸⁶ Část vybavení, které skupina používá, také pochází z ukořistěné vojenské techniky. Skupina si také platí řadu informátorů z řad mládeže, kteří pro ni sledují pohyby ozbrojených složek.

Neútočí primárně na náboženské objekty, jak bychom mohli předpokládat. Pouze 10 % útoků byla vedena proti náboženským cílům. Celých 25 % ale pak proti civilistům a 22 % proti policii. Dalších 16 % proti komerčním cílům, 11 % proti vládním, 9 % vojenským a 7 % útoků bylo namířeno proti vzdělávacím institucím. (START 2014)

Často dochází k přeпадům vesnic. Jen v tomto roce jich bylo více než čtyřicet srovnáno se zemí a kolem 2,000 vesničanů při nich přišlo o život. (TRAC 2014) Celkově pak v důsledku útoků skupiny přišlo o život už více než 5,000 osob (Blanchard 2014: 6) Nigérie se stala svědky útoků i např. v Lagosu a Abuja.

Oběti útoků už lze bohužel vyčíslit v tisících.¹⁸⁷ Jen za tento rok jich bylo více než 3,000 (Ross 2014). Od roku 2013 bylo na severu Nigérie vysídleno minimálně 350,000, z nichž 60,000 uprchlo za hranice. (IRIN 2014) Byly zničeny stovky škol a vládních budov, nemluvě o destruktivním vlivu už na tak chudý severovýchodní region.

Její finanční prostředky pochází hlavně z kriminální činnosti, vybírání *zakátu*, náboženské daně vybírané pro dobročinné účely a využívání *hawaly*, specifického způsobu přesunu peněz přes prostředníky.

Je známou skutečností, že policie v Nigérii je nedostatečně financovaná. Např. v roce 2012 připadlo na policistu 5,400 USD ročně oproti 10,000 USD na vojáka.¹⁸⁸

¹⁸⁵Al-Qaeda in the Islamic Maghreb

¹⁸⁶Improvised Explosive Device

¹⁸⁷Pro přehled zvyšování četnosti útoků je vhodný tento graf vytvořený BBC: <http://www.bbc.com/news/world-africa-27396702> (30.8.2014)

¹⁸⁸Generál působící na severovýchodě státu Adamawa prohlásil, že pouze 50% z jeho vojáků je schopno díky svému vybavení plně sloužit

Policisté jsou často frustrováni a obviňováni z předávání informací o identitách informátorů přímo Boko Haram. (The Punch 2013)

3 ANALYTICKÁ ČÁST

V této části probíhá tematicky zhodnocení klíčových informací z faktografické části, aby mohlo být dosaženo cílů práce.

3.1 Státní struktury

Nigérie je naprosto suverénním státem, který není pod vlivem jakékoliv intervence ze strany jiného státu či organizace. Babangida už v roce 1990 slíbil předat moc do rukou civilní vlády, což byl jeden z důvodů, proč přechod neproběhl s očekávatelným nadšením. Nevznikly ale na druhou stranu situace, při kterých by musely zasahovat ozbrojené složky, což mělo pozitivní přínos i pro konsolidaci demokracie, protože hned nevznikly nové zdroje nespokojenosti a záště. Z institucionálního pohledu o přechodu demokracii hovořit můžeme, ale z personálního nikoliv. Představitelé nové demokratické vlády v roce 1999 pouze převlékli uniformy za rozmanité civilní oděvy podle jimi uznávaných tradic. Obasanjovu kampaň v prvních volbách v roce 1999 sponzorovalo mnoho bohatých generálů, což mělo klíčový vliv na jeho úspěch. Nová nigerijská Ústava je obecně vnímána jako nepříliš vhodná, protože nebere dostatečně v potaz rozmanitost země a představuje spíše produkt dlouholeté vojenské vlády.

Co se týče proměn v rámci armády, tak sice už od roku 1999 probíhala výměna důstojníků, ale byla spíše laxní. Armáda má sice vysoký sjednocující potenciál, ale je rozdělena etnicky stejně jako federace. Jako pozitivní můžeme vnímat, že Abubakar zrušil

nařízení, která armádu zvýhodňovala. I navzdory tomu jsou ale civilisté často drženi ve vazbě bez vyšetřování. Národní shromáždění sice má kontrolu nad rozpočtem armády, její strukturou a zbrojnými zakázkami, ale je stále nedostatečně kompetentní rozhodovat o činnosti a financování armády a související zákony jsou spíše než projednávány, rovnou podepisovány.

Stále je více než patrná patrná militarizace myšlení např. v podobě mobilizace ozbrojených kriminálních při volbách, která představuje naprostý opak demokratické kultury a smýšlení. Místo zmíněné „*posádkové demokracie*“ musí být objeven prostor pro toleranci, schopnost přizpůsobit se lidem s odlišným názorem a uvědomění si nutnosti vlády práva společně s posilováním pocitu národní jednoty.

Je potřebné vést v patrnosti, že vojenský režim ovládal zemi více než tři desetiletí a ve všech ohledech zanechal v myslích občanů hluboké otisky, které pomůže smazat pravděpodobně až výměna generací.

3.2 Společensko-ekonomické podmínky

Podle makroekonomických ukazatelů se zvyšuje ekonomická úroveň země. Bohužel jsme ale svědky růstu bez prosperity a maximálně nerovnoměrně rozložených zisků z bohatství země mezi populací. Zisk politické moci umožňuje takřka neomezenou příležitost pro vlastní zbohatnutí a odměňování svých podporovatelů ve formě zajímavých státních zakázek a pracovních pozic. Velmi pozitivní fakt je ten, že Nigérie je centrem pozornosti zahraničních investorů. Zajímat se o Nigérii začíná např. i Čína, ve které strmě roste spotřeba ropy. Jednou z nejvýraznějších změn v zahraničním obchodu je výrazná deregulace a nepřítomnost výraznějších státních intervencí, přičemž země v hodnocení ekonomické svobody spíše stagnuje. Nigérie, pokud chce být pro investory opravdu atraktivní, se musí vypořádat se špatnou dostupností elektrického proudu a slabě zabezpečenými majetkovými právy.

Palčivým problémem jsou dodávky elektrického proudu, které, pokud existují, jsou kolísavé. Až 40 % výdajů firem je použito na provoz generátorů při výpadech dodávek. Na napravení situace se pracuje od roku 2001, ale výsledky nejsou hmatatelné. Rozdíl mezi severem a jihem je alarmující. Pouze 24 % domácností na severovýchodě má přístup k elektřině v porovnání se 71 % na jihozápadě. V podstatě padesátiprocentní rozdíl mezi severem a jihem je také v gramotnosti. Je třeba si uvědomit, že děti mladší patnácti let tvoří 45 % populace, a proto je dostatečný důraz na kvalitu vzdělání více než adekvátní.

Země se nedokázala během civilní vlády vyrovnat s vysokou chudobou. V 80. letech žilo méně než 30% obyvatel pod hranicí chudoby. V roce 2011 jich bylo pod touto hranicí dvakrát více, a to přibližně 64 %, což naznačuje zcela opačný trend stejně jako v redukcí nezaměstnanosti, která se rapidně zvyšuje. Kritická situace je mezi mladými lidmi, kterých bylo v roce 2012 nezaměstnáno 54 %. V tomto ohledu ohledu konsolidace rozhodně neprobíhá. V úvahu připadá možnost zapojení *theNational Youth Service Corps (NYSC)* do rekvalifikace a získávání praktických dovedností v podnikání mládeže.

Infrastruktura v Nigérii je vzhledem k jejím možnostem také naprosto neadekvátně rozvinutá. Podle Lamida Sanusiho, bývalého guvernéra Centrální banky, je její rozvoj nejjistější cestou, jak učinit zdroje příjmů rozmanitějšími. Její nedostatečný stav přisoudil z velké části absenci dlouhodobého financování s nízkým úrokem. Je třeba zvýšit dostupnost úvěrů, které tuto potřebu pokryjí. Nerozvinutý je také trh s hypotečními úvěry. To znamená, že jednotlivci i firmy musí spořit, aby mohli investovat do koupi nemovitostí, což zpomaluje proces rozvoje. Ceny bydlení v městských oblastech jsou např. pro průměrně placeného úředníka velmi vysoké.¹⁸⁹

Nigérie musí nezbytně diverzifikovat svůj průmysl. Ten je založen na těžbě ropy, která je prodávána zahraničním společnostem v často nezpracované podobě, takže se země ochuzuje o své zisky a je závislá na cenách ropy. Tento sektor sice vykazuje výnosy, ale není schopen zaměstnat příliš mnoho lidí a většinu ze zisku obdrží úzká skupina jedinců. Hospodaření NNPC je netransparentní a velmi žádoucí je privatizace tohoto sektoru. Vláda už také navíc měla možnost zjistit, že ozbrojené skupiny dokáží významně ovlivnit počet vytěžené ropy, takže pokud dojde k jejich náhlé výrazné aktivizaci, státní pokladna to pocítí.

V sektoru zdravotnictví musí vzniknout lepší spolupráce mezi veřejnými a soukromými zařízeními, které je dnes naprosto nedostatečné a k újmě většiny pacientů. Je stále nedostatečně financované a na příspěvky od vlády dosahují paradoxně ti bohatší. Místní zdravotní střediska jsou v tristním stavu a lidé umírají na snadno léčitelné choroby.

Do budoucna bude nutné zajistit větší finanční autonomii států a okresů. Státy by měly mít pevně daný rozpočet (*hard budget*), aby se naučily lépe hospodařit a měly motivaci přilákat investory. Je také nezbytné, aby se federace soustředila na vytvoření fiskální politiky odolné vůči proměnlivosti cen ropy.

¹⁸⁹Na bankovním trhu proběhlo od roku 1999 množství změn. Jednou z nejvýznamnějších byla v roce 2004 rekapitalizace bank, která jim vrátila důvěru ze strany obyvatel, kteří se do nich do té doby často báli vkládat své peníze. V roce 2010 vláda vytvořila instituci Asset Management Company (AMCON), aby „zachránila“ neuváženě poskytnuté úvěry. Měla vyčistit bankovní systém v zemi, aby se neopakovala situace z roku 2009, kdy vláda poskytla 4 mld. dolarů na záchranu jedenácti bank, které díky poskytování úvěrů málem zkrachovaly. Podařilo se jí zachránit 15% z 9,000 nesplácených dluhů v hodnotě téměř 20 mld. USD. V roce 2010 to pak bylo přibližně 17.2 % takovýchto úvěrů. (Osoteku 2011: 49)

3.3 Občanská společnost

V Nigérii stále nemůžeme hovořit o národní identitě. Ani nově vytvořené státy nepředstavují pro mnoho jejich obyvatel zdroj kolektivní identity, se kterou by se mohli identifikovat. Zemi pak schází společný a sjednocující směr jako jeden z předpokladů trvalého rozvoje. Čtrnáct států je kontrolovaných menšinami, což má kladný vliv na vnímání důležitosti jejich identity, ale na tu národní vliv rozhodně nemá. Národní identita je pro zemi potřebná i z toho důvodu, aby byla centrální vláda vnímána jako legitimní. Jedním z hlavních důvodů nerozvinutého smyslu pro občanství a apatie k národním zájmům má základ v názoru občanů, že federální vláda je "superstrukturou" vytvořenou ke kontrole a vykořisťování, která je navíc oddělená od ovládaných tak jako v době kolonialismu. V této době byl navíc boj proti těmto institucím záležitostí prestiže.

Na severu země bude klíčová role islámu. Prostý lid v jeho šíření viděl osvobození od hauských feudálů a měl zde integrační úlohu. V případě chálífátu Sokoto se lidé začali identifikovat jako muslimská a pouze sekundárně jako populace jejich lokálních emirátů, což zanechalo v mnoha myslích zdání, že žili v islámském státě a byli sjednoceni pod společným náboženstvím. Kulturně se populace chálífátu Sokoto začala identifikovat jako muslimská a pouze sekundárně jako populace jejich lokálních emirátů, což zanechalo v myslích mnoha pozorovatelů zdání, že žili v islámském státě a byli sjednoceni pod společným náboženstvím. Na severu je rovněž patrná nízká úroveň sekulárního asociálního života a tendence akceptovat nedemokratické (teokratické či autoritářské) alternativy k demokratické vládě. Pokud budou islámské organizace aktivní, budou na ně synchronně reagovat také ty křesťanské, což povede k eskalaci konfliktů v rizikových oblastech, při kterých stále rostou počty obětí. Frekvence náboženského násilí mezi od roku 2009 prudce stoupá, zatímco frekvence etnického násilí spíše stagnuje. Obrovským krokem vpřed bylo v roce 2005 vytvoření Společné náboženské rady imámem Ashafou a pastorem Wuyem, kteří se snaží sblížovat lidi pomocí víry. Do budoucna by se mohla také zaměřit na diskreditaci nesmyslného a nenáboženského počínání Boko Haram, aby pomohla snížit počet jejich příznivců.¹⁹⁰

Je nezbytně nutné zrušit nutnost tzv. certifikátů původu, které pomáhají k pocitu odcizení mezi občany a zhoršují podmínky pro získání vzdělání či zaměstnání. Jejich existence navíc není zákonně podložena.

¹⁹⁰Velká část jejich členů se k ní přidala po zásazích ozbrojených složek, které jim zabily rodinné příslušníky či zničily domov.

I když v Nigérii existuje nemalé množství neziskových organizací, neexistuje zde víze společného rozvoje a i z toho důvodu by měla být posílena autonomie států a okresů.

3.4 Občanská práva

Nová civilní vláda sice deklarovala přivést k zodpovědnosti za své zločiny osoby sloužící vojenskému režimu, ale Komise pro vyšetřování porušování lidských práv měla velmi limitované pravomoce a tato snaha nebyla vnímána příliš vážně. Bylo zrušeno nařízení, které se týkalo svévolného zatýkání a držení civilistů ve vazbě bez vyšetřování, které je porušováno ve stovkách případů každý rok a především pak v posledních letech v souvislosti se zadrženými osobami z důvodu pouhého podezření ze spolupráce s Boko Haram, kterých v roce 2013 více než 1,000 v zajetí zemřelo. Nigerijské autority mají podle mezinárodního práva povinnost vyšetřovat a stíhat příslušníky zodpovědné za zločiny.

Nigérie musí nezbytně zlepšit výcvik a výzbroj policistů, aby kvůli pocitu ohrožení nevyužívali zbytečně násilné postupy. Musí si také lépe uvědomit svou roli, pravomoci a závazek vůči lidem, kterým má sloužit a neprovádět stovky mimosoudních poprav každý rok. Nedostatek je také v Nigerijském Zákoně o policii¹⁹¹, který stanovuje podmínky pro použití střelných zbraní, ale poskytuje daleko širší škálu možností jejich využití ve formě smrtící síly, než je povoleno mezinárodním právem a standardy a povoluje policistům střílet po podezřelých a zadržených, kteří se pokouší o útěk. Toto nařízení povoluje policistům střílet beztretně prakticky na kohokoliv, kdo prchá, a také může střílet do nohou občanům, kteří demonstrují, což musí být nepřipustné.

Pro některé Nigerijce představuje policie větší nebezpečí než ozbrojení zločinci. Svou roli zde hraje také kultura beztretnosti, která nepřispívá k tomu, aby policisté jednali s odpovědností. Lidé také musí pochopit, že policisté musí jednat podle zákona a nepřispívat k tomu, aby se rozhodovali např. podle etnické identity. Sporná je existence policie jako federální organizace a neexistence bezpečnostní složky, která by reflektovala místní potřeby a působí místo ní různé oddíly domobrany a milic, které mají často velmi svérázné vyšetřovací postupy.

Odsoudit viníky je v Nigérii velmi složité i díky tomu, že většina populace si nemůže dovolit právní pomoc a právníků, které bezplatně poskytuje stát, je příliš málo. Množství zločinů také každoročně spáchá dav a vyšetřování pak často není většinou vůbec

¹⁹¹Police Force Order No. 237

možné. Na severu situace nahrává vzrůstající oblíbenosti soudů operujícím v rámci práva šaría, protože jsou rychlejší než běžné a bezplatné. Lidé toto právo vnímají i jako klíčové pro boj s korupcí, která je pro muslimy hříšná. Např. stát Zamfara už požaduje, aby byly všechny kriminální případy, kterých se účastní muslimové, projednávány v rámci islámských soudů, což je ale v rozporu s Ústavou.

Zákon o zákazu sňatků osob se stejným pohlavím podepsaný v lednu 2014 má mimo tento zákaz další množství omezujících vlivů na LGBT a je krokem zpět v době, kdy by se měla věnovat vytvoření účinných a vynutitelných zákonů proti domácímu násilí a proti sexuálnímu obtěžování. Stát stále nemá dostatečné kapacity na ochranu žen a dívek proti znásilňování, domácímu násilí, ženské obřízce a různým formám zneužívání skrze zvykové právo.

V zemi stále probíhají nucená vystěhování často bez patřičné kompenzace a je otázkou, jak často se to ještě např. v rámci *Abuja Master Plan* a přestaveb jiných rostoucích měst bude opakovat. I když Rada pro lidská práva¹⁹² existuje, jedná se o instituci bez většího vlivu, o jejichž aktivitách se pouze zřídka zmíní tisk.

3.5 Politická práva

Podle hodnocení *Reporters Without Borders press freedom index* sice civilní vláda nepomohla k lepšímu postavení nigerijského tisku, ale i tak je celá oblast médií ve fázi dynamického rozvoje. Lidé žádají informace a jsou mezi nimi i ti, kteří je chtějí poskytovat a šířit. Nová média i nadále mohou vznikat díky rozvoji telekomunikací a internetu. Překážkou ale může být zamítnutí registrace ze strany Národní komise pro rozhlasové a televizní vysílání (NBC), která může žádost zamítnout i po splnění podmínek. V Nigérii je snadné stát se novinářem a přispět tak k odehrávajícím se nepravostem, ale i zároveň pracovat pro stát a některé funkcionáře krýt. Nezbytně musí ale být zvýšena kvalita vzdělávacích institucí, které jsou zodpovědné za jejich vzdělání, aby přinášené informace měly i určitou úroveň.

Stále velmi početná a vlivná jsou neobjektivní státní média. Ta soukromá, jako protipól, ale začínají být odvážnější a proti vládě často vystupovat. Je nutné do budoucna odstranit nutnost jmenování vedoucích institucí, které dohlíží na média, prezidentem.

¹⁹²Human Rights Commission

Volební zákon sice požaduje po médiích, aby byla nestranná ve vztahu ke kandidátům a stranám, což ale nebývá dodržováno a vládnoucí strana PDP byla vždy protěžována.

INEC by měla do budoucna posílit autoritu na úrovni jednotlivých států, odstranit nutnost být členy politické strany jako podmínky pro kandidaturu při volbách, zaručit že všechny volební materiály dorazí do volebních místností ve správný čas. Dále také musí mít jasně daná pravidla pro akreditaci pozorovatelů. Ta by měla probíhat raději lokálně než na úrovni federace, aby jednotlivé skupiny nemusely cestovat do hlavního města. Je také žádoucí, aby se Komise více věnovala navazování konstruktivního dialogu s organizacemi občanské společnosti. Za lepší informovanost o způsobu konání voleb by mohla být zodpovědná např. organizace *Centre for Democratic Studies*. Pro harmonizaci voleb by měla Komise motivovat Mezistranický poradní výbor k vyšší aktivitě.

Jako důležitý úkol do budoucna by měla komise v tom, že bude schopna zaručit zahájení okamžitého stíhání vůči osobám, kteří se dopustí volebních podvodů či násilí a tím částečně odstranění stále převládající kultury beztrestnosti. Její předseda a členové komise by už neměli být jmenováni prezidentem, aby se zvýšila její nezávislost. Členové komise INEC sice mají pevně daný mandát, ale mohou být odvoláni na nařízení prezidenta bez možnosti zásahu senátu. Prezidentovi stačí pouze ospravedlnění, které může být vykonstruované.

K zajištění kvalitnějších voleb mohou pomoci i telekomunikace. Kateřina Werkman poukazuje na kladnou roli INEC při volbách v roce 2011, kdy vybízel voliče ke spolupráci. Voliči měli využít mobilní telefony k oznámení všech podvodů, násilí nebo neoprávněného zasahování do voleb.“ (Werkman 2011: 12)

Pozitivní informace je i ta, že nové regulace požadují po politických stranách, aby předkládaly listiny s jejich kandidáty v předstihu, aby umožnily INEC ověření a řešení situace, pokud by vedení strany předložilo jména kandidátů, kteří se patřičně neumístily ve stranických primárních volbách, které mají strany povinnost realizovat.

Výrazným krokem vpřed bylo zrušení sporných částí Zákona o Nigerijské radě pro tisk v roce 2010 a o rok později přijetí Zákona o svobodném přístupu k informacím, který se ale zatím nepodařilo implementovat podle představ. Platnost tohoto zákona mohou omezovat např. Zákon o ochraně státních tajemství¹⁹³, Zákon o pomluvách¹⁹⁴ a Zákon o urážkách na cti.¹⁹⁵ Panují obavy, že působnost těchto zákonů bude patrná i v novějších formách komunikace na webu a sociálních sítích. Většina států jej navíc nepřijala a instituce se mu brání.

¹⁹³Official Secrets Act

¹⁹⁴the Defamation Act

¹⁹⁵Criminal Libel Laws

Co se týče možnosti svobodně vyjádřit svůj názor, tak organizace *Afrobarometer* se 31 % dotázaných by se stále necítilo svobodně, pokud by chtěli veřejně vyjádřit svůj názor, což je stále vysoké procento.

3.6 Volby

Pokud se zpětně podíváme na všechny konané volby do národního shromáždění za civilní vlády, tak vidíme, že PDP vždy zvítězila minimálně se ziskem 50 %. Její prezidentští kandidáti zvítězili ve všech volbách. Většina guvernérů bylo a je také z řad PDP. Politické strany ani po patnácti letech civilní vlády stále nemají žádnou zřetelnou ideologii, což způsobuje vysokou fluktuaci jejich kandidátů. Poslední volby v roce 2011 byly zdaleka ze všech konaných nejdůvěryhodnější a nejkvalitnější až na vysokou míru povolebního násilí. Unikátním prvkem voleb v roce 2011 bylo pořádání živých televizních debat mezi prezidentskými kandidáty, kterých se ale kandidáti nezúčastnili. Ani volební zákon z roku 2010 ale stále neposkytoval způsob pro podání petice před volbami a navzdory povaze těchto stížností jsou řešeny stejným způsobem jako jiné případy občanských soudních sporů. Proti volbám v roce 2007, které byly hodnoceny jako nejhorší za civilní vlády, představovaly výrazné zlepšení.

Můžeme si všimnout, že v zemi neproběhl tzv. *two turnover test* zmiňovaný Huntingtonem a nevíme tedy, jestli je PDP schopna opravdu přiznat porážku. Každopádně se to dozvíme v únoru 2015, kdy se strana střetne se zatím nejsilnějším soupeřem, a to nově vzniklou stranou APC. Vzhledem ke stále častějším útokům Boko Haram bude mimořádně obtížné udržet bezpečnost v rizikových oblastech na takové úrovni, aby tam mohly skutečně volby proběhnout.

Při všech volbách byla patrná vysoká míra patronáže, se kterou se země stále není schopna vypořádat. Každopádně můžeme konstatovat, že poslední volby znamenaly značný posun vpřed.

3.7 Horizontální odpovědnost

System brzd a protivah je v Ústavě standardně ošetřený. Pokud bychom měli zhodnotit, která složka moci má je v Nigérii nejdominantnější, tak je to jednoznačně moc

výkonná. Instrukce si zakládají na tom, aby jejich jednání odpovídalo představám prezidenta a nikoliv občanů. Ten ovlivňuje personální složení nejdůležitějších státních institucí a jeho dominance je ještě více patrná např. během bezpečnostních hrozeb, kdy stále ještě často nerespektuje nutnost konzultace či schválení jeho rozhodnutí s národním shromážděním. Týká se to např. doslova „řádění“ bezpečnostních složek na severu země při snaze potlačit aktivity Boko Haram či v deltě řeky Nigeru, kde operují početné milice a gangy. V otázkách etnicko-náboženských konfliktů a aktivit Boko Haram není zákonodárná moc zatím schopna výkonné moci příliš asistovat i z důvodu své sporné kompetentnosti. Národní shromáždění není tolik aktivní jako těsně po přechodu k civilní vládě a jednání poslanců určuje více než kdy dříve vidina vlastního prospěchu. Návrhy výdajů na obranu tak většinou putují bez jednání přímo k podpisu. Možnost odvolání prezidenta je v Ústavě nedostatečně definovaná a může ji být zneužito jak v prospěch či neprospěch prezidenta.¹⁹⁶

Sporná je existence přebytkového účtu z těžby ropy, na jehož fungování nemá národní shromáždění vliv, jaký by mělo podle Ústavy mít a velmi rychle se z něj vložené částky v řádech miliard USD ztrácejí.

Alarmující je také prakticky neexistence volených místních rad, které jsou předpokladem demokracie na místní úrovni a existence neústavního vládního pověření.

K újmě spravedlnosti má výkonná moc stále příliš velkou kontrolu nad mocí soudní i co se týče odměňování. Soudci pak mají tendenci si vyhledávat jiné zdroje příjmů.

3.8 Efektivní moc vládnout

Jedním z důvodů neefektivity státu je rychlé vytváření nových států, které umožnilo novým stínovým elitám podílet se na moci. Dalším je rozpočtová centralizace. Místní vlády musí získat větší pravomoci v přerozdělování peněz z rozpočtu, aby mohly lépe reagovat na specifické místní potřeby. Vztah mezi radami místních vlád a vládami jejich států je v rozporu s původním plánem nezávislých a demokratických místních vlád. Jsou pod přílišným vlivem státních vlád. Jejich složení, přidělování financí a funkcí je ponecháváno na guvernérech a místní vlády jsou pak spíše rozšířením státu, než aby v tomto ohledu vykazovaly vyšší očekávanou autonomii.

¹⁹⁶Platí i v případě guvernéřů.

Korupce je v zemi všudypřítomná,¹⁹⁷ a pokud si opravdu 94 % lidí podle zmíněného průzkumu myslí, že je velmi rozšířená, je to pro zemi na cestě ke konsolidované demokracii příliš. Schopní jedinci investují svou energii do neproduktivních činností vytvářejících nezákonně zisk a snižují motivaci poctivě se snažících spoluobčanů. Korupční jednání také připomíná svévolné vybírání daní. Jednotlivci musí hledat, komu dají úplatek a ještě navíc musí vyjednávat. Snižuje také roli vlády v oblasti vymáhání smluv a ochrany majetkových práv. Veřejní činitelé jsou během doby svého mandátu neúměrně chráněni Ústavou proti možnému vyšetřování a ta navíc nestanovuje, co korupčními praktikami, které jsou pochopitelně zakázané, přesně myslí. Stovky žalob a případů, ve kterých figurují vysoce postavení činitelé, jsou stále nevyřešeny. Možnost odsouzení obviněných osob u soudu je mizivá.¹⁹⁸ Stále se spekuluje o tom, že EFCC stíhá pouze ty, kteří upadli do nemilosti vlády a její přívrženci zůstávají takřka nedotknutelní.

Kancelář pro uplatňování Kodexu pro veřejné činitele sice požaduje dodání majetkových přiznání, ale více než 50 % z nich tak nečiní, což odporuje právu. Zbytek z nich pak úředníci nestíhají prověřit.

Je nezbytné zvýšit efektivitu kontroly účetnictví NNPC a těžebních společností, která je nedostatečná a tyto společnosti pak odvádí státu méně peněz, než by měly.

Působení kmotrů je naprosto neslučitelné s demokracií. Ti jednájí s pocitem beztrestnosti, zastrašují nebo vyčleňují voliče z volebního procesu a využívají násilí a korupci, čímž podkopávají pravidla odpovědnosti a participace, což jsou hlavní prvky demokracie. Jsou také jednou z příčin, proč nejsou hlavní politické strany schopné podporovat demokratickou politiku. Principy kmotrovství rovněž nevyhnutelně frustrují lidi, kteří by se potenciálně mohli snažit o zlepšení politické situace. Političtí lídři ani jeho opoziční protějškové se neztotožňují se zajmy státu. První z nich usiluje o zachování systému pouze z toho důvodu, aby si zachoval svou pozici. Druhý z nich se zabývá tím, jak systém uvést do potíží a ne jak svou kritikou systém zachovat.

Kmotrovství má velké množství negativních důsledků, jako např. ohrožování života a ničení majetku. Zmínit můžeme násilí, které propuklo po volbách v roce 2011 často na příkaz kmotrů. Vytváří z mladých lidí zločince, podporuje šíření zbraní, upírá obyvatelům jejich politická práva, vytváří politické lídry, kteří nejsou odpovědní lidem ale kmotrovi a celkově manipuluje politiku a snižuje respekt k vládě práva.

Vláda každý rok poskytuje obrovské množství finančních prostředků, aby se usmířovala s milicemi místo toho, aby se podílela na financování jejich požadavků.

¹⁹⁷Chinua Achebe v roce 2012 prohlásil, že „*Korupce je v zemi endemická kvůli naprostému selhání vedení státu, které učinilo korupci jednoduchou a výnosnou. Bude pod kontrolou pouze tehdy, pokud lidé prosadí systém brzd a protivah, které zajistí adekvátní tresty pro ty, kteří okrádají stát.*“ (Baldauff 2013)

¹⁹⁸Připomeňme si případ Jamese Iboriho, který byl jednoznačně odsouzen a následně propuštěn.

Těžební společnosti se začaly ve zvýšené míře podílet na rozvojových projektech, aby se milicím zavděčily. Peníze ale někdy končily i v jejich rukou a byly použity na financování potřebného vybavení pro vedení konfliktu. Podle informací z faktografické části představují určitou etnický nabitou rozbušku, která čeká na aktivaci. Některé milice také nahrazují bezpečnostní složky státu v reakci na nedostatečnou efektivitu výkonu jeho moci. Skupina Boko Haram pak představuje největší bezpečnostní hrozbu, která je v zemi přítomna a vláda naprosto selhává při pokusech o její eliminaci a nemá efektivní kontrolu nad svým územím.¹⁹⁹ Policisté a vojáci často v očích lidí představují spíše zdroj nebezpečí než ochrany, což komplikuje spolupráci.

3.9 Dosahování jednotlivých úrovní konsolidace

Nyní se vrátíme k některým pojmům z teoretické části, abychom mohli situaci vyhodnotit podle teoretického podkladu. Režim se už během Babangidova tranzičního období dostal do fáze liberalizace režimu, která byla zakončena volbami v roce 1999. Tuto fázi můžeme označit jako liberalizační ale pouze v tom smyslu, že se elity odhodlaly skutečně volby vyhlásit. Organizace občanské společnosti neměly možnost do dění výrazně zasáhnout a stejně tak např. ovlivnit vytváření nové Ústavy. Nedokázaly se navíc shodnout na ideálním způsobu proběhnutí přechodu. Babangida i Abacha sice povolili vznik politických stran, které se ale nedaly nazvat autonomními a demokraticky fungujícími. Nebyl vytvořen zárodek, ze kterého se mohly v období po roce 1999 vyvinout.

V teoretické části bylo zmíněno tvrzení Juana Linze a Alfreda Stepana o nutnosti vlády, která se dostala k moci na základě svobodných voleb, abychom mohli hovořit o konsolidaci demokracie. Volby v roce 2011 byly v porovnání se třemi předchozími kvalitativně na nejvyšší úrovni. Klíčové je podle něj také sledovat schopnost vlády implementovat svou politiku, což jsme vyhodnotili jako problematické stejně jako nezávislost zákonodárné, výkonné a soudní moci na neústavních aktérech. V tomto případě, ale uvádí Schedler podmínku *de iure*, která je sice splňována, ale *de facto* díky vlivu těchto aktérů ve velké míře probíhá.

¹⁹⁹Hlubší analýzu autor přináší na Africkém informačním portálu.

V teoretické části byla také zmíněna možnost posunu směrem k některému z nedemokratických režimů. Smyslem této práce není rozebírat bezpočetné množství různých definic a eventualit. Z toho důvodu provedeme zobecnění prohlášením, že riziko vyššího výskytu obecných charakteristik pro nedemokratické režimy mohou představovat např. krizové situace, na jejichž řešení má stát nedostatečnou kapacitu a je nucen přejít k vydávání dekretů či příliš násilným a nevybíravým plošným řešením, během kterých neúměrně trpí populace. Jako příklad mohou sloužit zásahy proti militantním organizacím v deltě řeky Nigeru či severovýchodě země proti Boko Haram. Může se také jednat o zvraty v ekonomice, které mohou ospravedlnit nepřiměřené vládní intervence.

Rovněž bylo zmíněno rozdělení na negativní a pozitivní konsolidaci podle Geoffryho Pridhama. Negativní je v podstatě shodná s třetí úrovní behaviorální konsolidace a té nebylo dosaženo z toho důvodu, že v systému stále existují vlivní aktéři, kteří nerespektují demokratické hodnoty. Pozitivní se pak překrývá s druhou a čtvrtou úrovní podle Merkela, a to reprezentativní konsolidací a konsolidací politické kultury, jež také nebyly dosaženy.

Pokud se vrátíme zpět k rozdělení dimenzí konsolidace podle Linze a kol., tak zjistíme, že splnění strukturální dimenze konsolidace vyžaduje, aby neexistovaly neústavní domény moci, ovlivňující veřejnou politiku. Překrývá se tedy částečně s negativní konsolidací podle Pridhama a tudíž a částečně, z institucionálního pohledu, s úrovní ústavní konsolidace. Postojová dimenze je podle Linze a kol. srovnatelná s pozitivní konsolidací od Pridhama a tím také s Merkelovou druhou a čtvrtou úrovní. Behaviorální dimenze podle Linze a kol. není jako předchozí orientována na veřejné mínění, ale na entity, které se snaží systematicky narušovat činnost vládních institucí. Ve srovnání se strukturální dimenzí se orientuje spíše na neformální aktéry, a tudíž ji můžeme přirovnat ke třetí úrovni behaviorální konsolidace dle Merkela, a také k Pridhamově negativní konsolidaci.

Nyní se podrobněji vrátíme k Merkelově klasifikaci. První úroveň ústavní konsolidace se týká vytvoření klíčových ústavních institucí. Díky vzniku a existenci struktury demokratických institucí můžeme hovořit o částečném dosažení první úrovně ústavní konsolidace. Jednotlivé složky zatím ale nejsou schopny dostatečně spolupracovat a jsme svědky dominance výkonné moci nad zákonodárnou a legislativní. Nepřiměřená moc prezidenta, guvernérů a jednoznačné překračování pravomocí ozbrojených složek narušuje cestu ke konsolidaci na ostatních třech úrovních. Nedostatečná je také nezávislost ústavně vytvořených institucí, kterými jsou např. INEC, která stále čeká na vyšší finanční autonomii a NNPC, která ve velké míře podléhá vlivu těžebních společností. Nezanedbatelné jsou také účetní chyby, které u ní byly objeveny.

Druhá úroveň znamená reprezentativní konsolidaci. Politické strany stále nemůžeme označit za reprezentanty jednotlivých skupin obyvatel. Strany neoslovují své

kandidáty na základě jejich společensko-ekonomického postavení ve společnosti, ideologie či postoje k důležitým tématům. Jejich podpora je stále dána hlavně geografii a etnicitou. Vzhledem k absenci ideologie a kandidatuře vedené především vidinou vlastního si nemůžeme být jisti jejich nezávislostí a efektivním fungování systému brzd a protivah. Podle výzkumu Petera Mba, uvedeného v podkapitole o zákonodárné moci této práce je tendence takového egocentrismu od roku 1999 spíše rostoucí, i když je samozřejmě velmi obtížné tuto tendenci sledovat a hodnotit. V rámci stran jsou velmi často porušovány principy demokratické volby kandidátů, které mohou způsobovat fluktuaci jejich členů a snižovat důvěru v jejich fungování mezi obyvateli. Jako správně fungující pak budou mít daleko větší potenciál působit jako protiváha při hrozbě zvyšující se dominance výkonné moci. Svou roli hraje a bude hrát vznik strany APC, ke které přechází řada členů PDP včetně jejich guvernérů.²⁰⁰ Sporná ale bude reprezentace zájmů jednotlivých skupin obyvatel, jelikož tato strana jasně deklaruje všelidový charakter. Je také potřebné, aby místní rady začaly fungovat demokraticky a její členové byli voleni demokraticky, čímž by došlo k odstranění jmenovaných pověřenců. Zájmové skupiny v rámci občanské společnosti se stávají čím dále více aktivní také díky rozvoji telekomunikací a internetu a do budoucna můžeme očekávat, že budou mít stále více vlivu a schopnosti ovlivňovat postoje obyvatel. Sice se stále netěší dostatečné svobodě v provádění svých aktivit, ale pokud bychom měli určit tendenci v efektivitě reprezentace zájmů občanskými sdruženími, tak je rozhodně vzrůstající. Stále ale ani navzdory tomu nemůžeme hovořit o dokončené druhé úrovni reprezentativní konsolidace.

Pro dosažení třetí úrovně behaviorální konsolidace je nutné, aby klíčoví společenští aktéři přijali demokratická pravidla. Už podle předchozího odstavce jsme zjistili, že tomu tak není. Neformální aktéři mají stále významný vliv na fungování země a nemůžeme hovořit o jeho snižování. Díky tomu, že se země postupně začleňuje do globalizovaného ekonomického prostředí, bude také nucena získat imunitu proti neúměrnému vlivu ze strany korporací, které budou na jejím území ve stále větší míře operovat. Vláda stále nemá dostatečnou autoritu k implementaci její politiky také z důvodu rozsáhlé patronáže a vlivu mimoústavních aktérů, kterými jsou milice, které v některých státech *de facto* zastupují policii a jednají tak neústavně či Boko Haram, se kterou si vláda neví rady a vyhlášením chálífátu na konci června 2014 ve městě Gwoza (stát Borno) je její autorita a moc nad územím státu zpochybněna. Působení tzv. kmotrů je nedemokratické v mnoha aspektech. Osoby, které získají funkce, nejsou odpovědní lidu, ale přímo jemu. Zákonodárná, výkonná a soudní moc sice *de iure* s nikým moc nesdílí, ale právě díky

²⁰⁰ Těmi byli Rotimi Amaechi (Rivers State), Aliyu Wamako (Sokoto), Rabiu Kwakwanso (Kano), Murtala Nyako (Adamawa) a Abdulfatah Ahmed (Kwara).

rozsahu patronáže je ovlivněna tak silně, že není možné hovořit o její autonomii a tudíž ani o dosažení třetí úrovně behaviorální konsolidace.

Čtvrtá úroveň konsolidace politické kultury rovněž není konsolidovaná už jen z toho důvodu, že nemá dostatečné zázemí kvůli absenci dokončení konsolidace na předchozích třech úrovních. Částečné dosažení první úrovně nedokáže dostatečně ovlivnit politickou kulturu, která je stále prochnuta militaristickým myšlením, a to na straně politiků, tak občanů. Výraznou roli zde budou hrát aktivity občanských sdružení, mezi jejichž cíli je zvyšování povědomí o demokratických hodnotách mezi lidmi, a také zájmových sdružení, které se budou snažit kultivovaně vyjadřovat své požadavky. Z toho důvodu je pro dosažení této úrovně nutné dosáhnout druhé a třetí úrovně. Není ale možné změnit historii, a to konkrétně tři desetiletí vojenských vlád, které ovlivnily uvažování lidí jak těch s politickou funkcí, tak i těch bez ní. Velké množství vojenských funkcionářů navíc přešlo do řad politických elit v novém režimu vzniklém v roce 1999, čímž pomohli tuto mentalitu z části udržet.

ZÁVĚR

Autor v této práci provedl analýzu politického a společensko-ekonomického vývoje od roku 1999, kdy proběhl přechod k civilní vládě. Záměrně věnoval několik stran vybraným událostem z dob předchozích režimů, které ovlivňovaly situaci v zemi i po přelomu tisíciletí. Můžeme např. jmenovat rychlé vytváření nových států, které překreslilo mapu Nigérie a celkově vliv vojenské vlády na myšlení jejich obyvatel.

Autor se během tvorby této diplomové práce snažil najít co největší množství indikátorů, které by pomohly ke zhodnocení sestupného či vzestupného trendu četnosti prvků, které jsou charakteristické pro země, ve kterých probíhá konsolidace demokracie a také těch, které by se v tomto procesu objevovat neměly. Toto není možné vyjádřit číselně, a proto se autor snažil zdůraznit, jak jsou jednotlivé zkoumané oblasti propojené. Proto mohl u některých pasáží nabýt čtenář dojmu, že je bylo možné zařadit i do jiné kapitoly. Minimální množství odborných zdrojů, i když se deklarativně věnují období po přechodu k civilní vládě, se opravdu tímto obdobím zabývá a velmi často tyto zdroje pojednávají především o vojenských režimech.

Některé události, které se dnes v Nigérii odehrávají, mají svůj původ v dobách kolonialismu a pramení např. z rozdělení země na severní a jižní část, které byly spravovány separátně a dodnes jsou patrné rozdíly v jejich ekonomické úrovni. Stále se od těchto dob nepodařilo vytvořit v zemi pocit sdílené identity a pro většinu obyvatel je prioritní jejich etnická. Aby Nigérie nepředstavovala „ochromeného obra,“ jak ji ve stejnojmenné knize pojmenoval profesor Eghosa Osaghae,²⁰¹ je potřebné pocit sdílené identity vytvořit, aby i vláda byla vnímána jako legitimní entita a cítila větší pocit odpovědnosti vůči lidu.

Autor v úvodu práce stanovil tuto výzkumnou otázku: „*Jaká jsou hlavní úskalí konsolidace demokracie v její „zakotvené“ podobě?*“ Jako největší překážky demokratické konsolidaci vnímá autor existenci patronážních sítí, nezměrnou korupci a dominanci výkonné moci, která v mnoha ohledech není kompetentní vést zemi k prosperitě. V zemi není dostatek příležitostí pro mladé lidi, kteří nejsou dostatečně gramotní a vzdělaní, aby mohli najít zaměstnání či vytvářet pracovní místa pro druhé. Tato situace vytváří frustraci, která je zvyšována vnímáním rozdílných etnických identit a následně se může projevit v kriminálních aktivitách či participaci v milicích, které se snaží hájit zájmy svých etnik. V době psaní této práce je nejvýraznějším antisystémovým elementem skupina Boko Haram, která se snaží nahradit federaci islámským státem pod vládou práva šaría a izolovat jej od vlivu západního světa. Ve městě Gwoza (stát Borno) vyhlásil Abubakar Shekau vítězoslavně vznik chálífátu, čímž jasně dal najevo pohrdání federací.

Hypotéza práce zněla: „*Čím více se prodlužuje doba od pádu vojenského režimu, tím země, v čím dál větší míře, splňuje prvky charakteristické pro konsolidovanou demokracii.*“ Hypotéza potvrzena nebyla. Životní úroveň lidí se snižuje. Naprosté selhání vlády můžeme vidět v neschopnosti vlády za celých patnáct let zvýšit dodávky elektrického proudu na takovou úroveň, aby firmy nemusely kvůli výpadkům využívat drahého provozu dieselových generátorů. Chudoba pak naopak roste, zvyšují se počty úmrtí v důsledku etnických a náboženských konfliktů a stejně tak ze strany ozbrojených složek při potírání nepokojů a reakcích na útoky Boko Haram. S větší intenzitou jsou porušována lidská práva hlavně díky etnickým konfliktům a vysoké kriminalitě. Ani v oblasti politických práv nemůžeme říct, že došlo ke znatelnému zlepšení. Vláda se snaží stále v co největší míře kontrolovat obsah médií, jak dokazuje např. její razie v červnu 2014 proti nejvýznamnějším nigerijským novinám.

²⁰¹ The Crippled Giant: Nigeria since Independence

Země se stále nedokáže vypořádat s korupcí, která ovlivňuje všechny zmíněné dimenze konsolidace a je nesmírně obtížné z ní usvědčit vysoké veřejné činitele díky snadné ovlivnitelnosti soudní moci a silné vzájemné solidarity uvnitř strany PDP.

Pokud zhodnotíme volby na úrovni federace od roku 1999, tak zjistíme, že volby v roce 2007 byly zdaleka nejhorší snad ve všech ohledech a o čtyři roky později jsme naopak svědky voleb s nejlepším hodnocením ze strany volebních pozorovatelů. Nesmíme ale zapomínat na to, že to je částečně kvůli tomu, že neproběhly razantní personální změny. U moci stále zůstává strana PDP a nevíme, jak bude reagovat při případné porážce na začátku příštího roku, kdy bude čelit velmi silnému konkurentovi. Je klíčové vědět, jestli je tato strana schopná přiznat porážku a uvolnit místa ve vládě a všech institucích, na jejíž personální složení má vláda vliv. Je ale možné, že dojde k určitému „prolnutí“ a jednotlivci, kteří spolu sloužili za dob vojenské vlády, vůči sobě projeví umírněnější postoje.

V myslích obyvatel je stále zakořeněn militarismus, který určuje způsob jejich interakce s ostatními včetně řešení sporů a způsoby, které bychom mohli označit za demokratické, často ustupují do pozadí. Je otázkou, jestli mají lidé stále tendenci z postkoloniální doby upřednostnit spíše silného a nekompromisního vládcе nad demokratickým shromážděním.

Naprosto nezbytná je komplexní reforma bezpečnostních složek. Mají často horší výbavu než entity, se kterými se střetávají. Musí si také nezbytně zlepšit reputaci mezi civilním obyvatelstvem, aby bylo ochotné spolupracovat při vyšetřování a neodsuzovalo automaticky policii jako organizaci, která jedná ve prospěch určité skupiny obyvatel podle etnické či náboženské identity.

Občané nesmí být demotivováni všudypřítomnou korupcí a patronáží a ztrácet tak naději na lepší život. Stejně tak na ně působí možnost takřka beztrestného jednání vysokých veřejných činitelů a minimální pravděpodobnost, že budou za své zločiny odsouzeni.

Země také čeká, až se INEC stane skutečně nezávislou organizací schopnou zajistit věrohodné volby bez náznaků ovlivnění ze strany prezidenta, který má klíčový podíl na jejím personálním složení. Mimořádná moc svěřená prezidentovi pak odporuje myšlence separace moci.

Nigérie rozhodně nepostrádá potenciál k tomu, aby se díky ekonomickému rozvoji zvedla životní úroveň obyvatel. Pohybujeme se ale z části v začarovaném kruhu. Aby došlo k jejímu zvednutí, musí dojít k vytváření pracovních míst v diverzifikovaném průmyslu. Aby mohly vzniknout, je třeba investora, který si bude jistý tím, že na území bude určitý počet jedinců s adekvátní kvalifikací. Rodiče ale budou potřebovat peníze, aby tam své děti mohly poslat. Dále bude chtít investor slyšet, že je oblast klidná, neprobíhají v ní konflikty a kriminalita se drží na co nejnižší úrovni. Pokud je v ní vysoký počet frustrovaných

jedinců, tak ale taková pravděpodobně není. Za nezbytné bude považovat co možná nejstabilnější dodávky elektrického proudu a rozvinutou infrastrukturu.

Perspektivu do budoucna můžeme vidět ve snaze médií odhalovat nepravosti, které se dějí v politice a zájem Nigerijců tyto informace šířit. Značný je zájem investorů, pro které je Nigérie jednou z nejpreferovanějších afrických zemí. Aby ale mohly pomoci jejímu rozvoji, musí existovat především také touha na straně politických elit. Ty si musí uvědomit, že pokud chtějí, aby země prosperovala, tak pro ni samy musí vytvořit adekvátní prostředí, které jim zároveň pomůže v očích občanů zvýšit legitimitu, aby ji byli ochotni respektovat a patřičně s ní spolupracovat, což by také snížilo podporu aktérů, kteří se snaží např. o jiné teritoriální uspořádání nebo úplný rozpad federace. Je také nezbytně nutné zavést efektivní kontrolu majetku veřejných činitelů, což se ale vzhledem k rozloze Nigérie zdá být téměř nemožné.

Nigérii můžeme bez jakýchkoliv pochyb i dnes označit za neopatrimoniální a prebendální stát díky rozsahu patronáže a korupce. Označit Nigérii Diamondovým pojmem „*predatory state*“ ale autor nepovažuje za adekvátní a vnímá jej v kontextu s touto zemí jako příliš pesimistický a zbytečně beroucí naději, protože mezi občany motivace ke změně existuje. Je jisté, že Nigérie na cestu vedoucí k demokratické konsolidaci vstoupila a musí se vypořádat s několika zásadními událostmi. Jednou z nejdůležitějších budou volby na začátku příštího roku, které naplní otestují schopnost politických elit i obyvatel vypořádat se jak se situací, kdy PDP, která má velké množství odpůrců zůstane u moci, tak s opačnou situací, pokud o ní přijde. Další událostí je vzestup islamistické skupiny Boko Haram, která může veškerou snahu o demokratické volby na severu země, svou kapacitou doslova pohřbit.

O zemi v současné době nemůžeme říci, že v ní probíhá konsolidace demokracie. Na cestě k ní se sice nachází, ale stále je typickým rentiérským státem trpícím „*dutch disease*“ s jeho charakteristickými prvky prosycenými všemi negativními jevy specifickými pro většinu afrických zemí. Můžeme také v důsledku neschopnosti vlády zajistit lidem důstojné podmínky pro život, očekávat rozvoj neformální ekonomiky.

Nigérie představuje nejlidnatější stát afrického kontinentu a nejdůležitější ekonomiku západní Afriky. Pro celý region je žádoucí, aby byla stabilní a prosperující zemí a dokázala efektivně postupovat proti kriminálním sítím obchodníků s lidmi, drogami a zbraněmi, který podporuje úsilí místních islamistů, kteří mohou k naplnění svých snah přizvat i bojovníky se stejnými postoji ze zahraničí. To je problém, týkající se nejen afrického kontinentu a tudíž by se i ostatní země, které tyto negativní jevy pocítují, měly samy ve vlastním zájmu podílet na spolupráci při jejich eliminaci.

ZDROJE

Literatura

Monografie a příspěvky ve sbornících

Adejumobi, Said. 2010. *Governance and Politics in Post-Military Nigeria*. New York: Palgrave Macmillan

Alaga, Ecoma a Akum, Richard. 2013. „Civil-Military Relations and Democratic Consolidation in Nigeria: Issues and Challenges.“ In: *Military Engagement: Influencing Armed Forces Worldwide to Support Democratic Transitions*. Ed. Dennis Blair. Washington, D.C.:Brookings Institution Press, 215 – 235

Bigman, David. 2011. *Poverty, Hunger and Democracy in Africa*. New York: Palgrave Macmillan.

Dahl, Robert. 2001. *O demokracii: Průvodce pro občany*. Praha: Portál

Diamond, Larry. 1997. *Prospects for Democratic Development in Africa*. Stanford: Stanford University Press

Diamond, Larry. 1999. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Diamond, Larry a Suberu, Rotimi. 2012. „Ethnic Conflict and the Search for Viable Democracy in a Corrupt Oil Economy, Rotimi.“ In: *Comparative Governance: Political*

Structure and Diversity Across the Globe. Ed. Phillips Shively. New York: The McGraw Hill Company.

Ejiogu, E.C. 2011. *The Roots of Political Instability in Nigeria: Political Evolution and Development in the Niger Basin*. Bodmin: MPG Books Group.

Falola, Toyin, Heaton, Matthew M. 2008. *A History of Nigeria*. New York: Cambridge University Press

Francis, David. 2005. *Civil Militia: Africa's Intractable Security Menace?* London: Ashgate.

Linz, Juan a kol. 1995. „Democratic Transition and Consolidation in Southern Europe with Reflections on Latin America and Eastern Europe.“ In: *The Politics of Democratic Consolidation*. Eds. Richard Gunther, Nikiforos Diamandouros, Hans-Jürgen Pühle. Baltimore: The Johns Hopkins Press.

Haynes, Jeffrey. 2001. *Democracy in the Developing World*. New York: Wiley.

Huntington, Samuel. 1991. *The Third Wave. Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: Oklahoma University Press. (česky *Třetí vlna. Demokratizace na sklonku 20. století*. Přeložil Tomáš Suchomel. Brno: CDK, 2008).

Klíma, Vladimír. 2003. „Nigérie.“ Praha: Libri.

Linz, Juan J., Stepan, Alfred. 2011. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Merkel, Wolfgang. 1999. *Systemtransformation. Eine Einführung in die Theorie und Empirie der Transformationsforschung*. Opladen: Leske + Budrich.

Mwakikagile, Godfrey. 2001. *Ethnic Politics in Kenya and Nigeria*. New York: Nova Science Publishers, Inc.

O'Donnell, Guillermo, Schmitter, Philippe C. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Oko, Okechukwu. 2010. *Key Problems for Democracy in Nigeria: Credible Elections, Corruption, Security, Governance, and Political Parties*. New York: Edwin Mellen Press Ltd.

Oyebade, Adebayo. 2002. *The Transformation of Nigeria: Essays in Honor of Toyin Falola*. Trenton: Africa World Press.

Pridham, Geoffrey. 1995. *Transitions to democracy: comparative perspectives from Southern Europe, Latin America and Eastern Europe*. Hanover: Dartmouth.

Schedler, Andreas. 2001. „What is Democratic Consolidation?“ In.: *The Global Divergence of Democracies*. Ed. Diamond, Larry a Plattner, Marc. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Suberu, Rotimi. 2001. *Federalism and Ethnic Conflict in Nigeria*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

Thomson, Alex. 2004. *An Introduction to African Politics: Second edition*. New York: Routledge.

Články z odborných periodik

Abegunde, Ola. „Need for Security Sector Reform: Nigerian Perspective.“ *International Journal of Humanities and Social Science* 3, č. 9, 228–232. Dostupné na: http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_3_No_9_May_2013/23.pdf (12. 10. 2014)

Aderonke, Majekodunmi a Awosika, Felix. 2013. „Godfatherism and Political Conflicts in Nigeria: The Fourth Republic in Perspective.“ *International Journal of Management and Social Sciences Research* 2, č. 7. 70 – 75. Dostupné na: <http://www.irjcjournals.org/ijmssr-VOL2-no7.html> (7. 10. 2014)

Adebisi, Ademola. 2012. „Local Government and Good Governance in Nigeria’s Emerging Democracy, 1999-2011: An Analysis of the Constraining Factors.“ *Canadian Social Science* 8, č. 6, 114 – 122. Dostupné na: www.cscanada.net/index.php/css/article (7. 10. 2014)

Ademoyo, Adeolu. 2014. „Of Snipers, Unresolved Murders, and All That.“ *Premium Times*, 26. ledna 2014. Dostupné na: <https://www.premiumtimesng.com/opinion/153995-snipers-unresolved-murders-adeolu-ademoyo.html#sthash.UCsJdJHs.dpbs> (23. 9. 2014)

Azeez, Ademola. „Ethnicity, Party Politics and Democracy in Nigeria: People’s Democratic Party (PDP) as Agent of Consolidation?“ *Studies of Tribes and Tribals* 7, č. 1,

1–9. Dostupné na <http://www.krepublishers.com/02-Journals/T%20&%20T/T%20&%20T-07-0-000-09-Web/T%20&%20T-07-1-000-09-Abst-PDF/T&T-07-1-001-09-114-Azeez-A/T&T-07-1-001-09-114-Azeez-A-Tt.pdf> (12. 10. 2014)

Alabi, Abdullahi a Sakariyau, Rauf Tunde. 2013. „Democracy and Politics of Godfatherism in Nigeria: The Effects and Way Forward.“ *International Journal of Politics and Good Governance* 4, č. 2, 1–21. Dostupné na: <http://www.onlineresearchjournals.com/ijopagg/art/124.pdf> (29. 9. 2014)

Ebere, Ahanihu. 2010. *Elections In Democratic Consolidation: The challenge of the Nigerian media*. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing.

Ehwarieme, William. 2011. „The Military Factor in Nigeria's Democratic Stability, 1999-2009.“ *Armed Forces & Society* 37, č. 3, 494–511.

Ekanola, Adebola, B. 2006. „National Integration and the Survival of Nigeria in the 21st Century.“ *The Journal of Social, Political and Economic Studies* 31, č. 3, 279–293. Dostupné na: http://www.jspes.org/Sample_Ekanola.pdf (19. 4. 2013)

Eneji a kol. 2013. „Health care expenditure, health status and national productivity in Nigeria (1999 - 2012).“ *Journal of Economics and International Finance* 5, č. 7, 258–272. Dostupné na: http://www.academicjournals.org/article/article1383042323_Eneji%20et%20al.pdf (25. 9. 2014)

Enweremadu, David. 2013. "Nigeria as an emerging economy? Making sense of expectations." *South African Journal of International Affairs* 20, č. 1, 57–77

Etieybo, Edwin. 2011. *Privatization in Nigeria, Social Welfare, and the Obligation of Social Justice*. *Journal of Economics* 2, č. 1, 37–44.

Frank, Etimi a Ukpere, Wilfred. 2012. „The Impact of Military Rule on Democracy in Nigeria.“ *Journal of Social Sciences* 33, č. 3, 285–292

Hills, Alice. 2012. „Lost in translation: why Nigeria's police don't implement democratic reforms.“ *International Affairs* 88, č. 4, 739–755

Larémont, Ricardo. 2010. „Islamic Law, Muslim-Christian Relations, and the Transition to Democracy in Nigeria's Fourth Republic.“ *Journal of the Middle East and Africa* 1, č. 1, 25 - 42.

- Mba, Peter. 2014. „Demystifying Intra-Legislative Conflicts in Nigeria: The Senate and the House of Representatives, 2007 – 2011.“ *Mediterranean Journal of Social Sciences* 5, č. 1, 677 – 689. Dostupné na: <http://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/view/1948> (30. 9. 2014)
- Merkel, Wolfgang. 2004. „Embedded and Defective Democracies“ *Democratization* 11, č. 5, 33–58. Dostupné na: http://homepage.univie.ac.at/vedran.dzihic/merkel_embedded_democracies_2004.pdf (30. 9. 2014)
- Merkel, Wolfgang. 2008. „Plausible Theory, Unexpected Results: The Rapid Democratic Consolidation in Central and Eastern Europe“ *Internationale Politik und Gesellschaft* 11, č. 2, 11 – 29. Dostupné na: http://www.fes.de/ipg/sets_d/arc_d.htm (30. 9. 2014)
- Nnadi, Ine. 2012. „An Insight into Violence against Women as Human Rights Violation in Nigeria: A Critique.“ *Journal of Politics and Law* 5, č. 3, 48–56. Dostupné na: <http://ccsenet.org/journal/index.php/jpl/article/view/19903/13123> (29. 9. 2014)
- Nwagboso, Chris. 2011. „Elections and Electoral Tribunal in Nigeria.“ *An International Multi-Disciplinary Journal, Ethiopia* 5, č. 19, 42–55. Dostupné na: <http://www.ajol.info/index.php/afrev/article/view/67304/55397> (29. 9. 2014)
- Nwanolue, B. a Iwuoha, Victor. 2012. „Democratic Consolidation and Challenges of Legislative Politics in Nigeria: A Political Economy Approach.“ *Singaporean Journal of Business, Economics, and Management Studies* 1, č. 2.
- O'Donnell, Guillermo. 1996. „Illusions about Consolidation.“ *Journal of Democracy* 7, č. 2, 34– 51.
- Okafor, Jude a Orjinta, Ikechukwu. 2013. „Constitutional Democracy and Caretaker Committee in Nigeria Local Government System: An Assessment.“ *Commonwealth Journal of Local Governance* 3, č. 12, 110–123.
- Omotola, Shola. 2009. „Garrison Democracy in Nigeria.“ *Commonwealth and Comparative Politics* 47, č. 2, 194 –220.
- Omotola, Shola. 2013. „Trapped in Transition?, Nigeria's First Democratic Decade and Beyond.“ *Taiwan Journal of Democracy* 9, č. 2, 171 – 200. Dostupné na: <http://www.tfd.org.tw/export/sites/tfd/files/publication/journal/dj0902/008.pdf> (27. 9. 2014)

Omotoso, Femi. 2013. „Governance Crisis and Democracy in Nigeria, 1999 – 2012.“ *Mediterranean Journal of Social Sciences* 4, č. 14, 125–134. Dostupné na: <http://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/viewFile/1585/1594>

Onakoya, Olusegun. 2013. „Freedom of Information Act: A Paradigm Shift in Press Freedom in Nigeria?“ *International Journal of Sustainable Development* 5, č. 12, 59 – 68, Dostupné na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2333266 (29. 9. 2014)

Oritsejafor, Emmanuel. 2000. “ Permanent Transition: A Conceptual Framework for Understanding the Role of the Military in Nigeria.“ *Permanent Transition: A Conceptual Framework for Understanding the Role of the Military in Nigeria* 1, č. 2. Dostupné na: <http://www.jsd-africa.com/Jsda/Winter%201999/articlespdf/ARC-perminant%20transition.pdf> (23. 9. 2014)

Osaretin, Idahosa a Akov, Emmanuel. 2013. „Ethno-Religious Conflict and Peace Building in Nigeria:The Case of Jos, Plateau State.“ *Academic Journal of Interdisciplinary Studies* 2, č. 1, 349–360. Dostupné na: Ethno-Religious Conflict and Peace Building in Nigeria:The Case of Jos, Plateau State(27. 9. 2014)

Osinakachukwu, Nwokeke. 2011. „The Electoral Process and Democratic Consolidation in Nigeria“

Journal of Politics and Law 4, č. 2.

Otite, Atare. 2012. „Ethnic Militia Threat to Democracy and Security in Nigeria.“ *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences* 3, č. 4

Przeworski, Limongi a Limongi, Fernando. 1997. „Modernization: Theories and Facts.“ *World Politics* 49, č. 2, 155 – 183.

Schedler, Andreas. 1998. „How Should we Study Democratic Consolidation?“ *Democratization* 5, č. 4. 1–19.

Schedler, Andreas. 2001. „Measuring Democratic Consolidation.“ *Studies in Comparative International Development* 36, č. 1. 66–92.

Suberu, Rotimi. 2007. "Nigeria's Muddled Elections." *Journal of Democracy* 18, č. 4, 95–110.

Werkman, Kateřina. 2011. „Nigerijské volby ve stínu „arabského jara.“ *Mezinárodní politika* 35, č. 10, 12 – 15.

Diplomové a disertační práce

Duruji, Moses Metumara. 2010. *Ethnic Militias and Sub-Nationalism in Nigeria: A Comparative Study of MASSOB and OPC*. Covenant University in Ogun State: Department of Political Science and International Relations. Disertační práce.

Ifediora, John. 2012. *Sources of Economic Underdevelopment in Nigeria And Proposed Remedies*. University of Wisconsin-Madison. Disertační práce.

Imoh, Chima. 2012. *The Relationship of Electoral Competition and Presidential Leadership Performance in Nigeria*. Walden University, College of Social and Behavioral Sciences. Disertační práce.

Ross, Stephen. 2010. *Federalism and Centralization in Nigeria*. St. John's: Memorial University of Newfoundland. Diplomová práce.

Vinson, Laura Thaut. 2013. *The Inevitable Clash? Inter-Religious Violence and Local Power-Sharing in Nigeria*. University of Minnesota. Faculty of Philosophy. Disertační práce.

Waziri, Fatima. 2011. *Strengthening of Anti Corruption Commissions and Laws in Nigeria*. University of Pittsburgh, School of Law. Disertační práce.

Prameny

Zpravodajství

Adeleye, Maxwell. 2013. „Unholy Expedition Of Democracy To Nigeria; Its Imposition On The Nigerian Ecology.“ *Sahara Reporters*, 18. července 2013. Dostupné na:

<http://saharareporters.tumblr.com/post/55799812499/unholy-expedition-of-democracy-to-nigeria-its> (25. 9. 2014)

Adesomoju, Ade a Adetayo, Olalekan. 2013. „FG to merge EFCC, ICPC.“ *The Punch*, 2. července 2013. Dostupné na: <http://www.punchng.com/news/fg-to-merge-efcc-icpc/> (29. 9. 2014)

Adetayo, Olalekan. 2012. „FG may scrap EFCC, ICPC, FRSC, others.“ *The Punch*, 17. dubna 2012. Dostupné na: <http://www.punchng.com/news/fg-may-scrap-efcc-icpc-frsc-others/> (29. 9. 2014)

Ajani, Jide. 2014. „Al-Qaeda takes over Boko Haram.“ *The Vanguard*, 9. března 2014. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2014/03/al-qaeda-takes-boko-haram/> (27. 9. 2014)

Osoteku, Segun. 2011. *The Role of Leadership in Creating National Wealth in Nigeria: A Grounded Theory*. University of Phoenix. Disertační práce.

Al Jazeera. 2013. „Nigerian leader secures \$1.1bn on China trip.“ 10. července 2013. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/africa/2013/07/2013710171651692540.html> (25. 9. 2014)

Al Jazeera. „Nigeria passes law against gay relationships.“ 13. ledna 2014. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/africa/2014/01/nigeria-passes-law-banning-gay-marriage-2014113151626685617.html> (29. 9. 2014)

Amaefule, Everest. 2014. \$62.25bn debt fails to improve Nigeria's infrastructure

Dostupné na: <http://www.punchng.com/business/financial-punch/62-25bn-debt-fails-to-improve-nigerias-infrastructure/> (25. 9. 2014)

Bala-Gbogbo, Elisha. 2014. „Nigeria's MEND Rebels Threaten Future Attack on Oil Industry.“ *Bloomberg*, 27. ledna 2014. Dostupné na: <http://www.bloomberg.com/news/2014-01-27/nigeria-s-mend-rebels-threaten-future-attack-on-oil-industry.html> (27. 9. 2014)

BBC News. 2002. „Sharia judge flogged for boozing.“ 21. ledna 2002. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1773762.stm> (27. 9. 2014)

BBC News. 2007. „What Nigerian election observers say.“ 23. dubna 2007. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6582979.stm> (23. 9. 2014)

- BBC News*. 2012. „Former Nigeria governor James Ibori jailed for 13 years.“ 17. dubna 2012. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-17739388> (29. 9. 2014)
- BBC News*. 2014. „Archbishops criticise Nigerian and Ugandan anti-gay laws.“ 30. ledna 2014. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/uk-25959942> (29. 9. 2014)
- BBC News*. 2014. *Atiku Abubakar: Nigeria's former VP leaves PDP for APC*. 3. února 2014. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-26016274> (29. 9. 2014)
- BBC News*. 2014. „Boko Haram Giwa barracks attack: Nigerian army killed hundreds.“ 31. března 2014. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-26819965> (30. 9. 2014)
- BBC News*. 2014. „Nigeria's Boko Haram crisis: Maiduguri 'preachers kill dozens.“ 5. června 2014. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-27716898> (27. 9. 2014)
- Bowcott, Owen. 2014. Nigeria arrests dozens as anti-gay law comes into force. *The Guardian*, 14. ledna 2014. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/14/nigeria-arrests-dozens-anti-gay-law> (29. 9. 2014)
- Burleigh, Michael. 2013. „A country so corrupt it would be better to burn our aid money.“ *The Mail Online*, 8. srpna 2013. Dostupné na: <http://www.dailymail.co.uk/debate/article-2387359/Nigeria-country-corrupt-better-burn-aid-money.html#ixzz37vVVtJwu> (29. 9. 2014)
- Business News*. „CDMA operators lose 99.7% Internet market to GSM.“ 3. března 2014. Dostupné na: <http://businessnews.com.ng/2014/05/03/cdma-operators-lose-99-7-internet-market-gsm/> (27. 9. 2014)
- Buwalda, Ann. 2013. „Beyond Boko Haram: The Lethal Persecution of Nigeria's Christians.“ *Morning Star News*, 16. dubna 2013. Dostupné na: <http://morningstarnews.org/2013/04/beyond-boko-haram-the-lethal-persecution-of-nigerias-christians/> (27. 9. 2014)
- The Daily Independent*. 2012. „Asset declaration: Lawless and irresponsible public officers.“ Dostupné na: <http://dailyindependentnig.com/2012/12/asset-declaration-lawless-and-irresponsible-public-officers/> (30. 9. 2014)
- The Daily Post*. „Election petition: Law professor seeks removal of 180 days requirement.“ 2. května 2014. Dostupné na: <http://dailypost.ng/2014/05/02/election-petition-law-professor-seeks-removal-180-days-requirement/> (29. 9. 2014)

Duffield, Caroline. 2010. „Who are Nigeria's Mend oil militants?.“ *BBC News*, 4. října 2010. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-11467394> (27. 9. 2014)

The Economist. 2011. „Nigeria's New Government: Groping Forward.“ 12. listopadu 2011. Dostupné na: <http://www.economist.com/node/21538207> (25. 9. 2014)

The Economist. 2012a. „Corruption in Nigeria: Hard Graft.“ 29. dubna 2014. Dostupné na: <http://www.economist.com/blogs/baobab/2012/04/corruption-nigeria> (25. 9. 2014)

Faul, Michelle. „Nigeria's military killing thousands of detainees.“ *Yahoo News*, 18. října 2013. Dostupné na: <http://news.yahoo.com/nigerias-military-killing-thousands-detainees-173718500.html> (29. 9. 2014)

Fortin, Jacey. 2013. „As China Prepares To Ramp Up African Investment By \$2.4B, Obama Shrugs Off Competition.“ *International Business Times*, 1. července 2013. Dostupné na: <http://www.ibtimes.com/china-prepares-ramp-african-investment-24b-obama-shrugs-competition-1330173>

Fox News. 2013. „Nigeria signs \$1.3 bn power plant deal with China.“ 30. září 2013. Dostupné na: <http://www.foxnews.com/world/2013/09/30/nigeria-signs-13-bn-power-plant-deal-with-china/> (25. 9. 2014)

Chukwu, David. 2014 „Nigerian constitution has been grossly violated, says Senator Marafa.“ *New Telegraph*, 15. června 2014. Dostupné na: <http://newtelegraphonline.com/nigerian-constitution-grossly-violated-says-senator-marafa/> (30. 9. 2014)

Ibrahim, Jibrin. 2003. „The rise of Nigeria's godfathers.“ *BBC News*, 10. listopadu 2003. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3156540.stm> (29. 9. 2014)

Karimi, Faith a Smitt Matt. 2013. „Obama pledges \$7 billion to upgrade power in Africa.“ *CNN* 1. července 2013. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2013/06/30/world/africa/south-africa-obama-pledge/> (25. 9. 2014)

Kashi, David. 2013. „Corruption In Nigeria Leaves 76% Of Crude Oil Revenue Unaccounted For, Says Central Bank Governor.“ *International Business Times*, 11. prosince 2013. <http://www.ibtimes.com/corruption-nigeria-leaves-76-crude-oil-revenue-unaccounted-says-central-bank-governor-1504848> (29. 9. 2014)

Kriesch, Adrian a Scholz, Jan-Philip. „Nigeria's Almajiri schools: recruitment ground for terrorists?“ *Deutsche Welle*, 26. 3. 2014. Dostupné na: <http://www.dw.de/nigerias-almajiri-schools-recruitment-ground-for-terrorists/a-17521389> (29. 9. 2014)

The Leadership. 2014. „Nigeria Does Not Have Debt Problem – Okonjo-Iweala.“ 4. března 2014. Dostupné na: <http://leadership.ng/business/351642/nigeria-debt-problem-okonjo-iweala>

Mgboh, Desmond. „Tambuwal blasts OBJ.“ *The Sun*, 18. dubna 2013. Dostupné na: <http://sunnewsonline.com/new/?p=23730> (30. 9. 2014)

Mefor, Chika. 2013. „Nigeria Needs Over 107,000km Road Network to Meet Millennium Goal - Minister“ *The Leadership*, 16. srpna 2013. Dostupné na: <http://allafrica.com/stories/201308170159.html> (25. 9. 2014)

Mumuni-Serap, Adetokunbo. 2014. „Clampdown On Newspapers.“ *Sahara Reporters* 9. června 2014. Dostupné na: <http://saharareporters.com/press-release/clampdown-newspapers-serap-seeks-urgent-un-measures-against-nigerian-government> (29. 9. 2014)

Murray, Senan. 2007. „Reopening Nigeria's civil war wounds.“ *BBC News*, 30. května 2007. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6657259.stm>(27. 9. 2014)

My Daily Newswatch. 2014. „How Poor Infrastructure Hinders Nation's Growth.“ 11. března 2014. Dostupné na: <http://www.mydailynewswatchng.com/poor-infrastructure-hinders-nations-growth/> (25. 9. 2014)

News Diary. 2012. Labaran Maku, Others Seek Immediate Repeal of Official Secrets Act. 13. prosince 2012. Dostupné na: <http://newsdiaryonline.com/labaran-maku-others-seek-immediate-repeal-of-official-secrets-act/>(27. 9. 2014)

New York Times. 2004. „Nigeria: 53,000 Killed In 3 Years Of Ethnic Conflict.“ 8. října 2004. Dostupné na: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=940DE0DB153BF93BA35753C1A9629C8B63>(27. 9. 2014)

Nnadi, Chidi. „Owerri bombs: MASSOB vows to bring down Nigeria if...“ *The Sun*, 17. června 2014.

Dostupné na: <http://sunnewsonline.com/new/?p=68172>(27. 9. 2014)

Nnodim, Okechukwu. 2014. „\$2.9tn needed to develop infrastructure –Jonathan.“ *The Punch*, 11. února 2014. Dostupné na: <http://www.punchng.com/news/2-9tn-needed-to-develop-infrastructure-jonathan/>(25. 9. 2014)

Obakhedo, Neville a Imhanlahimi, Joseph. 2011. „Obstacles to Democratic Consolidation in Nigeria: The Imperative of Electoral Reform.“ *Insights to a Changing World Journal* 2. Dostupné přes databázi EBSCO. (7. 10. 2014)

Okocha, Chuks a Chinwo, Ernest. „Nigeria: Appeal Court Unseats Imoke.“ *This Day*, 15. července 2008. Dostupné na: <http://allafrica.com/stories/200807150473.html>
<http://allafrica.com/stories/200807150473.html> (29. 9. 2014)

Okoye, Rita. 2012. Nigeria has lost \$400bn oil revenue to corruption since Independence – Ezekwesili. *The Daily Post*, 31. srpna 2012. Dostupné na: <http://dailypost.ng/2012/08/31/nigeria-lost-400bn-oil-revenue-corruption-since-independence-ezekwesili/> (29. 9. 2014)

Onyejiuwa, Owerri a Nnadi, Chidi. „Biafra: MASSOB demands 6 new republics.“ *The Sun*, 31. května 2014. Dostupné na: <http://sunnewsonline.com/new/?p=65894>(27. 9. 2014)

Osuakwu, Babajide. 2014. „Nigerian telecom sector needs competition in fresh ideas – Etisalat CEO.“ *The Vanguard*, 24. Dubna 2014. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2014/04/nigerian-telecom-sector-needs-competition-fresh-ideas-etisalat-ceo/> (27. 9. 2014)

The Premium Times. 2013. „NBC suspends operating licence of Kano Wazobia FM.“ 22. února 2013. Dostupné na: <https://www.premiumtimesng.com/news/121611-nbc-suspends-operating-licence-of-kano-wazobia-fm.html> (30. 9. 2014)

Premium Times. 2013. „Nigerian lawmakers seek unlimited powers to impeach presidents.“ 4. června 2013. Dostupné na: <https://www.premiumtimesng.com/news/137583-nigerian-lawmakers-seek-unlimited-powers-to-impeach-presidents.html#sthash.4ycKG1Je.IAdcPC27.dpbs> (30. 9. 2014)

Premium Times. 2013c. „Unemployment in Nigeria worsened under Jonathan – Govt. Report.“ 13. října 2013. Dostupné na: <https://www.premiumtimesng.com/news/146394-unemployment-nigeria-worsened-jonathan-govt-report.html>(27. 9. 2014)

Reuters. 2009. „Nigerian courts oust second ruling party governor.“ 23. února 2009. Dostupné na: <http://in.reuters.com/article/2009/02/23/nigeria-election-idINLN63632720090223> (30. 9. 2014)

Ross, Will 2014. „Nigeria's Boko Haram crisis reaches deadliest phase.“ *BBC News*, 12. června 2014. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-27823386>(27. 9. 2014)

Sanusi, Lamido. 2013. "Dear Mr. President, The NNPC Has Stolen \$50 billion Of Crude Oil Earnings." *Sahara Reporters*, 10. prosince 2013. Dostupné na: <http://saharareporters.com/2013/12/10/dear-mr-president-nnpc-has-stolen-50-billion-crude-oil-earnings-transcript-letter-cbn-gov>(25. 9. 2014)

Smith, David. 2014. „Nigerian man is locked up after saying he is an atheist.“ *The Guardian*, 25. června 2014. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/25/nigerian-man-locked-up-atheist> (30. 9. 2014)

Steinbock, Dan. 2013. „Nigeria's huge FDI flow: Is this benefitting Nigerians?“ *Business Day*. 19. srpna 2013. Dostupné na: <http://businessdayonline.com/2013/08/nigerias-huge-fdi-flow-is-this-benefitning-nigerians/#.UzhCKYV4cRg> (25. 9. 2014)

This Day Live. 2014. „NNPC, Sanusi Clash over New Charge on Unremitted \$20bn.“ 5. února 2014. Dostupné na: <http://www.thisdaylive.com/articles/nnpc-sanusi-clash-over-new-charge-on-unremitted-20bn/170624/>(25. 9. 2014)

Udo, Basse. 2013. „Govt merges EFCC, ICPC; scraps BPE, NAPEP, six other agencies.“ *The Premium Times*, 2. července 2013. Dostupné na: <https://www.premiumtimesng.com/news/140067-govt-merges-efcc-icpc-scraps-bpe-napep-six-other-agencies.html> (29. 9. 2014)

Uzoaru, Stanley. 2014. „We Will Bring Down Nigeria If... – MASSOB“ *The Leadership*, 17. června 2014. Dostupné na: <http://leadership.ng/news/374789/will-bring-nigeria-massob>(27. 9. 2014)

The Vanguard. 2011. „Zaki Biam Invasion, 10 Years After: We still mourn our fate.“ 29. října 2011. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2011/10/zaki-biam-invasion-10-years-after-we-still-mourn-our-fate/> (29. 9. 2014)

Vanguard. 2013. „Nigeria owes \$6.67 billion external debt, says Okonjo-Iweala.“ 8. června 2013. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2013/06/nigeria-owes-6-67-billion-external-debt-says-okonjo-iweala/> (25. 9. 2014)

Vanguard 2013. „The Challenges of the Nigerian electric power sector reform (1)“ 26. února 2013.

Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2013/02/the-challenges-of-the-nigerian-electric-power-sector-reform-1/>(25. 9. 2014)

Vanguard. 2013. „54% of Nigerian youths were unemployed in 2012.“ 17. prosince 2013. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2013/12/54-nigerian-youths-unemployed-2012/>(27. 9. 2014)

Vanguard. 2014d. „Crackdown on Nigerian media sparks censorship row.“ 19. června 2014. Dostupné na: <http://www.vanguardngr.com/2014/06/crackdown-nigerian-media-sparks-censorship-row/> (29. 9. 2014)

Wakili, Isiaka. 2014. „IDP Approves \$678M for Nigeria’s Infrastructure Development.“ *Nigeria News Digest*, 27. ledna 2014. Dostupné na: <http://nigerianewsdigest.com/idb-approves-678m-for-nigerias-infrastructure-development/>(25. 9. 2014)

Dokumenty organizací

Afrobarometer. 2009. *Briefing Paper No. 58: Popular Perceptions of Shari'a Law in Nigeria*. Dostupné na: <http://www.afrobarometer.org/results/results-by-country-n-z/nigeria> (27. 9. 2014)

Amnesty International. 2010. *Nigeria: 50 years of Independence: Making human rights a reality*. London: Amnesty International Publications. Dostupné na: <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR44/021/2010>(27. 9. 2014)

Amnesty International. 2012. *Death Sentences and Executions*. London: Amnesty International Publications. Dostupné na: <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/worlddpreport2012.pdf> (29. 9. 2014)

Amnesty International. 2013. *Nigeria: Deaths of hundreds of Boko Haram suspects in custody requires investigation*. 16. října 2013. London: Amnesty International Publications. Dostupné na: <http://www.amnesty.org/en/news/nigeria-deaths-hundreds-boko-haram-suspects-custody-requires-investigation-2013-10-15> (29. 9. 2014)

Amnesty International. 2013. *Keep Away From Schools or We'll Kill You*. London: Amnesty International Publications. Dostupné na: <http://www.amnesty.ca/sites/default/files/nigeriaschoolsreport4october13.pdf>(25. 9. 2014)

- Amnesty International. 2013. *Badia East community; Hundreds of family homes destroyed*. 2. prosince 2013. London: Amnesty International Publications. Dostupné na: <http://www.amnesty.org/en/appeals-for-action/LWM2013-Nigeria> (29. 9. 2014)
- Barungi, Barbara. 2014. *African Economic Outlook: Nigeria*. Tunis-Belvédère: African Development Bank Group.
- Bertelsmann Stiftung. 2014. *Transformation Index 2014*. Gütersloh Dostupné na: <http://www.bti-project.org/reports/country-reports/wca/nga> (25. 9. 2014)
- Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). *African Media Barometer 2011*. Namibia: Windhoek. Dostupné na: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/africa-media/08926.pdf> (27. 9. 2014)
- CLEEN Foundation. 2009. *Citizenship and identity politics in Nigeria : conference proceedings*. Lagos: CLEEN Foundation. (6. 10. 2014)
- CLEEN Foundation. 2009. *Summary for Police Death in 2008*. Dostupné na: <http://www.cleen.org/policedeath.html> (6. 10. 2014)
- Committee to Protect Journalists. 2008. *Attacks on the Press 2007: Nigeria*. 5. února 2008. Dostupné na: <http://www.cpj.org/2008/02/attacks-on-the-press-2007-nigeria.php> (27. 9. 2014)
- Committee to Protect Journalists. 2009. *Attacks on the Press in 2008: Africa Developments*. 10. února 2009. Dostupné na: <http://cpj.org/2009/02/attacks-on-the-press-in-2008-africa-developments.php> (27. 9. 2014)
- Committee to Protect Journalists. 2010. *Three Journalists killed in Nigeria*. 26. dubna 2014. Dostupné na: <http://www.cpj.org/2010/04/three-journalists-killed-in-nigeria.php> (27. 9. 2014)
- Committee to Protect Journalists. 2011. *Nigerian journalist killed; Islamists claim responsibility*. 24. října 2009. Dostupné na: <http://www.cpj.org/2011/10/nigerian-journalist-killed-islamist-group-claims-r.php> (27. 9. 2014)
- Committee to Protect Journalists. 2013. *Nigerian broadcast regulator closes down radio station*. 4. března 2013. Dostupné na: <http://www.cpj.org/2013/03/nigerian-broadcast-regulator-closes-down-radio-sta.php> (27. 9. 2014)
- Crabtree, Steve. 2012. Almost All Nigerians Say Gov't Is Corrupt. *Gallup*, 16. ledna 2012. Dostupné na: <http://www.gallup.com/poll/152057/almost-nigerians-say-gov-corrupt.aspx> (29. 9. 2014)

Extractive Industries Transparency Initiative. 2012. *Results From Natural Resources: Nigeria*. Oslo. Dostupné na: <http://eiti.org/Nigeria/reports> (25. 9. 2014)

Ghai, Yash a Galli, Guido. 2007. „Constitution-building Processes and Democratization: Lessons Learned.“ *UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*. Dostupné na: <http://www.idea.int/publications/>(27. 9. 2014)

The Heritage Foundation. 2014. *Index of Economic Freedom 2014: Nigeria*. Washington, D.C. Dostupné na: <http://www.heritage.org/index/country/nigeria> (25. 9. 2014)

Human Rights Watch. 2003. The O’odua Peoples Congress (OPC). Dostupné na: <http://www.hrw.org/reports/2003/02/27/oodua-peoples-congress-opc>(27. 9. 2014)

Human Rights Watch. 2007. *Criminal Politics: Violence, „Godfathers“ and Corruption in Nigeria*. Dostupné na: http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/nigeria1007webwcover_0.pdf (6. 10. 2014)

Human Rights Watch. 2011. Nigeria: Post-Election Violence Killed 800. New York. Dostupné na: <http://www.hrw.org/news/2011/05/16/nigeria-post-election-violence-killed-800> (6. 10. 2014)

Human Rights Watch. 2013a. „Leave Everything to God: Accountability for Inter-Communal Violence in Plateau and Kaduna States.“ Dostupné na: <http://www.hrw.org/reports/2013/12/12/leave-everything-god> (27. 9. 2014)

Human Rights Watch. 2014. Nigeria: Boko Haram Attacks Cause Humanitarian Crisis. 14. března 2014. Dostupné na: <http://www.hrw.org/news/2014/03/14/nigeria-boko-haram-attacks-cause-humanitarian-crisis> (29. 9. 2014)

Immigration and Refugee Board of Canada (IRBC). 2006. *Responses to Information Requests*. Dostupné na: www.justice.gov/eoir/vll/country/canada_coi/nigeria/NGA101034.E.PDF(27. 9. 2014)

International Crisis Group. 2011. „Nigeria’s Elections: Reversing the Degeneration?“ *Policy Briefing*. 24. února 2011. Dostupné na: <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/west-africa/nigeria/B79-nigerias-elections-reversing-the-degeneration.aspx> (6.10. 2014)

International Freedom of Expression Exchange (IFEX). 2010. *Police assault, arrest journalist at ECOWAS summit*.

Dostupné na: http://www.ifex.org/nigeria/2010/02/23/opara_arrested/(27. 9. 2014)

- International Telecommunication Union (ITU)*. 2013 „Percentage of Individuals using the Internet.“ Dostupné na: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2013/Individuals_Internet_2000-2012.xls (27. 9. 2014)
- IRIN. 2002. *NIGERIA: Muslims, Christians agree peace pact in Kaduna*. 26. srpna 2002. Dostupné na: <http://www.irinnews.org/report/33929/nigeria-muslims-christians-agree-peace-pact-in-kaduna>(27. 9. 2014)
- IRIN. 2013. *Boko Haram attacks hit school attendance in Borno State*. 14. května 2013. Dostupné na: <http://www.irinnews.org/report/98032/boko-haram-attacks-hit-school-attendance-in-borno-state>(25. 9. 2014)
- Kaleidoscope Trust. 2013. *Nigerian parliament passes draconian anti-LGBT bill*. 30. května 2013. Dostupné na: <http://kaleidoscopetrust.com/news/43> (29. 9. 2014)
- MIT - Massachusetts Institute of Technology. 2014. *Country Profile: Trade in Nigeria*. Dostupné na: <http://atlas.media.mit.edu/profile/country/nga/> (27. 9. 2014)
- National Broadcasting Commission. 2014. *Frequently Asked Question*. Dostupné na: <http://www.nbc.gov.ng/faq.php>(27. 9. 2014)
- National Democratic Institute. 2011. *Statement of the National Democratic Institute's International Election Observer Mission to Nigeria's April 16 Presidential Election*. Dostupné na: <http://www.ndi.org/nigeria> (6.10. 2014)
- National Population Commission. 2008. *Nigeria: Demographic and Health Survey*. Nigeria: Abuja. Dostupné na: <http://nigeria.unfpa.org/pdf/nigeriadhs2008.pdf> (29. 9. 2014)
- Nkanga, Peter. „Nigeria's impunity ranking: The facts don't lie.“ *Committee to Protect Journalists*, 3. května 2013. Dostupné na: <https://cpj.org/blog/2013/05/nigerias-impunity-ranking-the-facts-dont-lie.php#more> (29. 9. 2014)
- Nigeria Watch. 2014. *Third Report on Violence in Nigeria (2006 - 2011)*. Ibadan: University of Ibadan. Dostupné na: <http://www.nigeriawatch.org/media/html/NGA-Watch-Report11%281%29.pdf> (6. 10. 2014)
- Nigeria Watch. 2014. *Public violence deaths in Nigeria since June 2006*. Dostupné na: <http://www.nigeriawatch.org/index.php?urlaction=evtStat&type=default>(27. 9. 2014)
- Nigerian Communications Commission. 2014. *Monthly Subscriber Data*. Dostupné na: http://www.ncc.gov.ng/index.php?option=com_content&view=article&id=125:art-statistics-subscriber-data&catid=65:cat-web-statistics&Itemid=73 (27. 9. 2014)

Sayne, Aaron. 2012. „Rethinking Nigeria’s Indigene-Settler Conflicts.“ United States Institute of Peace. Dostupné na: www.usip.org/sites/default/files/SR311.pdf(27. 9. 2014)

The Overseas Security Advisory Council (OSAC).2013. *Nigeria 2013 Crime and Safety Report*. Dostupné na: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=13917>(27. 9. 2014)

Pew Research. 2012. „Table: Religious Composition by Country, in Percentages.“ Dostupné na: <http://www.pewforum.org/2012/12/18/table-religious-composition-by-country-in-percentages/>(27. 9. 2014)

Reporters Without Borders (RWB). *Press Freedom Index 2002 – 2013*. Dostupné na: http://en.rsf.org/spip.php?page=classement&id_rubrique=297(27. 9. 2014)

UNICEF. 2014. *At a Glance: Nigeria*. New York. Dostupné na: http://www.unicef.org/infobycountry/nigeria_statistics.html

United Nations: Economic Commission for Africa. 2013. *MDG Report 2013: Assessing Progress in Africa toward the Millennium Development Goals*. Dostupné na: http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/english/MDG%20Regional%20Reports/Africa/MDG%20Report2013_ENG_Fin_12June.pdf(25. 9. 2014)

The World Bank. 2013. *Nigeria Economic Report*. Washington, D.C. Dostupné na: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/05/14/000333037_20130514101211/Rendered/PDF/776840WP0Niger0Box0342041B00PUBLIC0.pdf (25. 9. 2014)

The World Bank. 2014. „Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises.“ Washington, D.C. Dostupné na: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Full-Report.pdf> (25. 9. 2014)

Transparency International. 2013. *Global Corruption Barometer 2013*. Berlin: Transparency International Secretariat. Dostupné na: <http://www.wingia.com/web/files/news/61/file/61.pdf> (29. 9. 2014)

United Nations. 2014. *The Right to Adequate Housing*. New York: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Dostupné na: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS21_rev_1_Housing_en.pdf (29. 9. 2014)

United States Diplomatic Mission To Nigeria. 2014. *Nigeria - Education Profile*. Dostupné na: http://nigeria.usembassy.gov/nigeria_education_profile.html(25. 9. 2014)

Internetové zdroje

African Union: The New Partnership for Africa's Development. 2014. *African Peer Review Mechanism*. Dostupné na: <http://www.nepad.org/economicandcorporategovernance/african-peer-review-mechanism/about> (9. 10. 2014)

Abimbola, Olumide. 2012. „How to improve the quality of primary health care in Nigeria.“ 11. května 2012. Abuja: National Primary Health Care Development Agency. Dostupné na: <http://nigerianstalk.org/2012/05/11/how-to-improve-the-quality-of-primary-health-care-in-nigeria/>(25. 9. 2014)

Adeakin, Ibikunle. 2012. *Military Prerogatives, Authoritarianism and the Prospects for Democratic Consolidation in Nigeria*. University of Waikato. Dostupné na: www.cpsa-acsp.ca/papers-2012/Adeakin.pdf (27. 9. 2014)

Adekilekun, Mubarak. 1999. *The 1999 Constitution and Electoral Reforms: Quo Vadiz*. University of Ilorin. Dostupné na: <https://unilorin.edu.ng/publications/adekilekunmt/THE%201999%20CONSTITUTION%20AND%20ELECTORAL%20REFORMS%20Quo%20Vadis.pdf> (6. 10. 2014)

Ajulo, Kayode. *FOI: The Challenge of Official Secret Act*. 29. srpna 2011. Dostupné na: <http://www.nigerianbestforum.com/generaltopics/foi-the-challenge-of-official-secret-act/> (27. 9. 2014)

Alhassan, Abubakar. 2006. *Broadcast Regulation in Nigeria and the Prohibition of Live Rebroadcast of Foreign News by Local Stations: Broadcast Delay as a Solution*. Dresden: Annual Conference of the International Communication Association. Dostupné na: http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/9/3/2/8/pages93284/p93284-1.php (27. 9. 2014)

BiztechAfrica. 2013. „Nigeria: still Africa's largest mobile market.“ 23. července 2013. Dostupné na: <http://www.biztechafrika.com/article/nigeria-still-africas-largest-mobile-market/6523/#.U4rP3ih4cRh>(27. 9. 2014)

- Bratton, Michael, Lewis, Peter. 2000. *Attitudes to Democracy and Markets in Nigeria*. Working Paper 3. School of Advanced International Studies at Johns Hopkins University. Dostupné na: http://www.afrobarometer.org/files/documents/working_papers/AfropaperNo3.pdf (9. 10. 2014)
- Commonwealth Observation Group. 2011. *Nigeria National Assembly and Presidential Elections 2011*. Dostupné na: <http://thecommonwealth.org/sites/default/files/news-items/documents/NigeriaCOGInterimStatement18April2011.pdf> (9. 10. 2014)
- Daly, John. 2013. „Not Darkest Africa, but Darkest Nigeria - 120 Million Without Electricity.“ 24. června 2013. *Oilprice.com*. Dostupné na: <http://oilprice.com/Energy/Energy-General/Not-Darkest-Africa-but-Darkest-Nigeria-120-Million-Without-Electricity.html>(25. 9. 2014)
- Danesi, Mustapha. 2014. „Nigeria Operating 19th Century Health System.“ *Nigeria Development & Finance Forum*. Dostupné na: <http://www.nigeriadevelopmentandfinanceforum.org/PolicyDialogue/Dialogue.aspx?Edition=49>(25. 9. 2014)
- Extractive Industries Transparency Initiative. 2009. *Nigeria EITI Report Shows Billions USD owed to government*. Dostupné na: <https://eiti.org/news-events/nigeria-eiti-report-shows-us-billions-owed-government> (9. 10. 2014)
- Enweze, Obi. 2012. MASSOB: The Mindless Slaughter of Ndigbo in Onitsha. *Igbo Focus*, 9. června 2012. Dostupné na: http://www.igbofocus.co.uk/MASSOB-The_Mindless_Slaughter/massob-the_mindless_slaughter_of_ndigbo_in_onitsha.html(27. 9. 2014)
- Ette, Mercy. 2013. *The Nigerian press and the challenges of democratic consolidation*. University of Huddersfield.
- European Union Election Observation Mission. 2003. *Final report: National Assembly, Presidential, Gubernatorial and State Houses of Assembly Elections*. Dostupné na: <http://eeas.europa.eu/eucom/pdf/missions/nigeria2003.pdf> (6. 10. 2014)
- European Union Election Observation Mission. 2007. *Final report: National Assembly, Presidential, Gubernatorial and State Houses of Assembly Elections*. Dostupné na: http://www.eucom.eu/files/dmfile/EUEOMNigeriafinalreportwith_Annex.pdf (6.10. 2014)

European Union Election Observation Mission. 2011. *Final Report: General Elections April 2011*. Dostupné na: http://eeas.europa.eu/eucom/missions/2011/nigeria/index_en.htm (6.10. 2014)

Eyinla, Bolade. 1999. *Political Transition and the Future of Democracy in Nigeria*. University of Ilorin. Dostupné na: <https://unilorin.edu.ng/publications/eyinla/POLITICAL%20TRANSITION%20AND%20THE%20FUTURE%20OF.htm> (23. 9. 2014)

Fashagba, Joseph. 2013. *The Nigerian Legislature and Socio-political Re-engineering in the Fourth Republic*. Redeemer's University: Department of Political Science and International Relations. Dostupné na: carllevan.com/wp-content/uploads/2012/08/Fashagba-on-the-Nigerian-Legislature-APSA-2012.docx (30. 9. 2014)

Fayemi, Kayode. 2012. Centre for Democracy & Development. *Nigeria's first national assembly and the challenge of democratic governance in the fourth republic*. Dostupné na: <http://www.slideshare.net/kayodefayemi/nigerias-first-national-assembly-and-the-challenge-of-democratic-governance-in-the-fourth-republic-11537603> (23. 9. 2014)

Fayemi, Kayode. 2012. *Nigeria: Position Paper on the Military*. Centre for Democracy & Development. Dostupné na: http://www.slideshare.net/kayodefayemi/nigeria-position-paper-on-the-military?v=qf1&b=&from_search=5 (23. 9. 2014)

The Federal Republic of Nigeria. 1999. *Constitution of the Federal Republic of Nigeria*. Dostupné na: www.nigeriarights.gov.ng/files/download/43 (6.10. 2014)

The Federal Republic of Nigeria. 2011. *Freedom of Information Act (FOI)*. Dostupné na: <http://www.nigeria-law.org/Legislation/LFN/2011/Freedom%20Of%20Information%20Act.pdf> (6.10. 2014)

Freedom House. 2010. *Countries at the Crossroads: Nigeria*. Dostupné na: <http://www.freedomhouse.org/report/countries-crossroads/2010/nigeria#.VDbgoxansRg> (9. 10. 2014)

Freedom House. 2012. *Freedom of the Press*. Dostupné na: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2012/nigeria#.VDbYYRansRg> (9. 10. 2014)

- Freedom of Information Coalition. 2006. *Origins of the Freedom of Information Campaign..* Dostupné na: http://www.foicoalition.org/publications/foi_advocacy/background.htm(27. 9. 2014)
- Internet World Stats*. 2012. Nigeria: Internet Usage and Telecommunications Reports. Dostupné na na: <http://www.internetworldstats.com/af/ng.htm> (27. 9. 2014)
- Jonathan, Goodluck Ebele. 2012. „The State of Democracy in Nigeria.“ *Vital Speeches International* 4, č. 7.
- Kehinde, Balogun Babatunde. 2012. „Absence of Legislative Arm in Local Government Dire to Grassroot Democracy.“ *Legislative Digest* 6, č. 10. Civil Society Legislative Advocacy Center. Dostupné na: <http://www.cislacnigeria.net/wp-content/uploads/2013/01/Oct-12.pdf> (29. 9. 2014)
- Lewis, Peter, Bratton, Michael. 2002. *Down to Earth: Changes in Attitudes Toward Democracy and Markets in Nigeria*. Afrobarometer Paper č. 20. The Institute for Democracy in South Africa (IDASA). Dostupné na: http://www.afrobarometer.org/files/documents/working_papers/AfropaperNo20.pdf (6. 5. 2013)
- Mahmoud, Danjuma. 2005. *Privatization and Poverty Reduction in Nigeria*. The Nigerian Economic Summit Group Ltd/Gte. Dostupné na: <http://www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/events-documents/125.pdf>(27. 9. 2014)
- Obi, Cyril. 2004. *Nigeria: Democracy on Trial*. University of Uppsala, Department of Peace and Conflict Research. Dostupné na: <http://www.nai.uu.se/news/newsletter/newsletterpdf/0411obi.pdf> (23.9. 2014)
- Nigeria Research Network. 2014. *Indigeneity, Belonging, & Religious Freedom in Nigeria Citizens' Views from the Street*. Dostupné na: <http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/nrn/nrn-pb05.pdf>(27. 9. 2014)
- Oyo, Remi a Olori, Toyé. „New Political Parties Formed in Nigeria.“ *InterPress Third World News Agency*, 22. července 1998. Dostupné na: <http://www.ipsnews.net/1998/07/politics-nigeria-new-political-parties-formed-in-nigeria/> (5. 10. 2014)
- Rustad, Siri Aas. 2008. *Power-sharing and Conflict in Nigeria - Power-sharing Agreements, Negotiations and Peace Processes*. International Peace Research Institute in

Oslo, Center for the Study of Civil War. Dostupné na: http://file.prio.no/Publication_files/Prio/Rustad%20%282008%29%20Power-sharing%20and%20Conflict%20in%20Nigeria%20%28CSCW%20Paper%29.pdf (23. 9. 2014)

Santander Trade. 2014. *Nigeria: Foreign Investment*. Dostupné na: <https://en.santandertrade.com/establish-overseas/nigeria/investing> (9. 10. 2014)

Schedler, Andreas. 1997. *Concepts of Democratic Consolidation*. Workingpaper for meeting of the Latin American Studies Association (LASA), Continental Plaza Hotel, Guadalajara, Mexico 17. – 19. April 1997. Institute for Advanced Studies, Vienna. Dostupné na: <http://lasa.international.pitt.edu/LASA97/schedler.pdf> (12. 10. 2014)

Transparency International. 2014. *Faqs on Corruption*. Dostupné na: http://www.transparency.org/whoweare/organisation/faqs_on_corruption/2/ (9. 10. 2014)

The World Bank Group. 1997. *Corruption and Economic Development*. Dostupné na: <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/corruptn/cor02.htm> (9. 10. 2014)

Zdráhala, Petr. 2014. „Skupina Boko Haram a její destabilizující vliv v Nigérii.“ *Africký informační portál*, 17. 8. 2014. Dostupné na: <http://africkyportal.cz/clanky/skupina-boko-haram-a-jeji-destabilizujici-vliv-v-nigerii-1> (9. 10. 2014)